ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು : ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಬಿ. ಜೆ. ಬಿರಾದಾರ

ಗುಡ್‌ನ್ಯೂಜ್ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ

ಕಲಘಟಗಿ ೫೮೧೨೦೪

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಎಫ್. ಟಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩೨೭೬

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩೨೭೬

೨೦೦೭

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕ

ಬಿ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ

ಗುಡ್‌ನ್ಯೂಜ್ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ

ಕಲಘಟಗಿ ೫೮೫೧೦೪

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩೨೭೬

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

೨೦೦೭

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು : ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ : ೨೯.೦೯.೨೦೦೭

(ಬಿ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ)
ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಗುಡ್‌ನ್ಯೂಜ್ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ
ಕಲಘಟಗಿ

ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ ಇವರು ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು : ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ)
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ : ೨೯.೦೯.೨೦೦೭

ಅರಿಕೆ

ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆಯು ನನ್ನ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಾಲೇಜಿನ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಮನದಾಳದ ಆಸೆಯು ಆಸೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮನದಾಳದ ಬಹುದಿನದ ಬಯಕೆಯು ಈಡೇರಲು ಕಾರಣರಾದವರು ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಅವರು. ಅವರ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆಯುವಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ತಿದ್ದಿ-ತೀಡಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸ್ನೇಹ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಅವರ ಸ್ನೇಹದ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಡಿತು. ಆಗ ನಮಗೆ ನೆನಪಾದದ್ದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಗುರುಗಳಾದ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕರು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಶ್ರಾಂತ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು. ಡಾ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು "ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕರು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರೊಬ್ಬ ಸಂಶೋಧನ ವಿಷಯಗಳ ಗಣಿ" ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ನಾವು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಸಮಾಜ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಸಮಾಜ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಅಲ್ಲದೇ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಶಿಷ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಹಿಂದಿನ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ.ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ಡಾ.ಬಿ.ಎ.ವಿವೇಕ ರೈ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ.ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೂ, ಹಿಂದಿನ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಡಾ.ಕರಿಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ, ಇಂದಿನ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ.ಶಂಕರ್ ಅವರಿಗೂ, ಅಧ್ಯಯನಾಂಗದ ಹಿಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ.ಟಿ.ಆರ್.ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರಿಗೂ, ಇಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ.ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬು ಅವರಿಗೂ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಎಫ್.ಆಯ್.ಪಿ ಸಂಶೋಧಕನಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಳೆದ ದಿನಗಳು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾರದಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವಿಭಾಗದ ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ.ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಅವರು, ಇಂದಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಅಂಗಡಿ ಅವರು ಮತ್ತು ಈ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ.ಕೆ.ರವೀಂದ್ರನಾಥ, ಡಾ.ಎಸ್.ಆರ್.ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಗಳು ತುಂಬ ಮೌಲಿಕವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ನಾನು ಈ ವಿಭಾಗದ ಸಂಶೋಧಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಸಹೋದರನಂತೆ ಕಂಡಿರುವುದು ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಭಾಗದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಛೇರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ನಮನಗಳು.

ನಾನು ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಕಲಘಟಗಿಯ ಗುಡ್ ನ್ಯೂಜ್ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಪಿ.ಎ. ಅರಿಯಾಕುಟ್ಟಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಿಂದಿನ ವೈಸ್ ಚೇರಮನ್ನರಾದ ಬ್ರದರ್ ಓಲಿವರ್ ಎರಿಕಟ್ಟಾ, ಹಿಂದಿನ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ ಬ್ರದರ್ ಅಬ್ರಾಹಂ ಪ್ರಲೇಲ್, ಇಂದಿನ ವೈಸ್ ಚೇರಮನ್ನರಾದ ಬ್ರದರ್ ಥಾಮಸ್ ತೊಟ್ಟಿಯಿಲ್, ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿ ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಚೇರಮನ್ನರಾದ ಫಾದರ್ ಪಿ.ಜೆ.ಜೇಕಬ್ ಅವರಿಗೂ, ಎಫ್.ಐ.ಪಿ ಮೇಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಡಾ.ಕೆ.ವಿ.ಕುರಿಯನ್, ಸಹೋದರ ಸಮಾನರಾದ ಪ್ರೊ.ಬಿ.ಜಿ.ಬಿದರಿ, ಕೆ.ಜೆ.ರಪಾಟಿ, ನಮ್ಮ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ

ಶಾಂತಲಾ ನಾಯಕ, ಸ್ನೇಹಜೀವಿ ವಾಯ್.ಬಿ.ಕೊರಡೂರ ಅವರನ್ನು ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಬೋಧಕ-ಬೋಧಕೇತರ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೆನೆಯದೇ ಇರಲಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕರಡು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧಕ ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಪ್ಪ ಸೋಬಟಿ, ಸಹೋದರ ಮಲ್ಲು ಬಿರಾದಾರ ಅವರಿಗೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ ವಕ್ತೃಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರಾದ ಡಾ.ಜಿನದತ್ತ ಹಡಗಲಿ, ಅಶೋಕ ಪಾಟೀಲ, ಸಹೋದರ ಸಹಪಾಠಿ ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ.ಹಳ್ಳಿ ಅವರಿಗೂ, ಸಹೋದರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಶೋಭಾ ಚಪ್ಪರದಹಳ್ಳಿಮಠ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೋವನ್ನೇ ಉಂಡು, ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಲಿವನ್ನು ಕಂಡ ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಗೊಲ್ಲಾಳಪ್ಪ ಬಿರಾದಾರ, ತಾಯಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸಹದೇವಿ ಬಿರಾದಾರ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ದಿ. ನಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಬಿರಾದಾರ ಅವರ ಪುತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪತ್ನಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಮಗಳು ಚಿ.ಅರ್ಚನಾ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬುಹೃದಯದ ನೆನೆಕೆಗಳು.

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬ ಮುತುವರ್ಜಿವಹಿಸಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಬಂಧದ ಅಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣರಾದ ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಯಾಜಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್‌ನ ಸಹೋದರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸವಿತಾ ಯಾಜಿ ಹಾಗೂ ಗೆಳೆಯ ಗಣೇಶ್ ಯಾಜಿ ಅವರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ಬಿ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

೧.೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳು

೧.೪. ಈವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

೧. ಪೀಠಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. ಕುರುಬರು ಈ ನೆಲದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೆಂದೂ, ವೇದಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೇ ಈ ಜನಾಂಗವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. "ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಆದಿಮಾನವ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕತೊಡಗಿದ. ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಸು ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕತೊಡಗಿದ ಎಂದು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದ. ಕುರುಬರು ಉಣ್ಣೆಯ ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಯಿತು"[೧] ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ಆದಿಮಾನವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಕುರಿ, ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತ ತಳಿ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಮಾಂಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅವನ ಆಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಬಹುಪಾಲು ನೀಗಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಾನು ಸಾಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಾನವನು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ನೀರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅಂದರೆ ಅಲೆಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಆದಿಮಾನವನು ನೆಲಸು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳೇ ಹಟ್ಟಿಗಳಾದವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. "ಹಟ್ಟಿಗಳೆಂದರೆ ಜನ ಮತ್ತು ದನಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಬಿಡಾರ. ತುರುಕಾರರ-ಧನಗಾರರ ನಿವಾಸಗಳೆಂದೂ ಈ ಹಟ್ಟಿಗಳೇ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಆರಂಭಕಾಲದ ವಸತಿ

ಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದೂ ಡಾ.ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ."[೨] ಹೀಗೆ ಸಂಚಾರಿ ಜೀವನದಿಂದ ನೆಲಸು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ ಕುರುಬರು ಕುರಿಗಳ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಂಬಳಿ ಮುಂತಾದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ನೇಯಲು ತೊಡಗಿರುವುದು ಮಾನವನ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಕುರುಬರೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಕುರುಬರವೇ ಎಂದು ಸಿ.ಜೆ.ಬ್ರೌನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ "ಈ ನೆಲದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದರೆ ಕುರುಬರು" ಎಂದು ಗುಸ್ತವ ಓಪರ್ಟ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂಬುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪಶುಪಾಲನೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಂಬಳಿ ನೇಯ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಕಸುಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಇವರು ಶಿವಾರಾಧಕರು. ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಗ್ಧರೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ ಆಗಿರುವ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಿಯರೂ ಆಗಿರುವ ಕುರುಬರಿಗೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯೊಂದು ಇರುವುದು. ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೧.೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಗುರುವರ್ಗವೊಂದು ಇರುವಂತೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಅವರದೇ ಆದ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುರುವರ್ಗವೊಂದು ಇರುವುದು. ಒಡೆಯರು, ಅಯ್ನೋರು, ಒಡೇರಯ್ನೋರು, ಗುರುವಿನವರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಕುರುಬರ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಮರಣದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಂತೆ ನಿಂತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಪರಮ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರದು ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರು ಇತರ ಲಿಂಗಾಯತರೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪಾದರೂ ಇದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಜಾತಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಅಂದರೆ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಗೋತ್ರದವರು, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ ನಿಷಿದ್ಧ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವುದೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರ ಮನೆಗಳಿಂದಲೇ.

ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು, ಕಟ್ಟಾಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳು. ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರು ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು. ಹೀಗೆ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಕಟ್ಟಾಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಡಾ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ ಜಾನಪದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ ಒಂದು ಬೆರಗಿನ ವಸ್ತುವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈ ಜನಾಂಗದ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೩] ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನವು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಕೈ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರೌಢವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಈ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಈವರೆಗೂ ನಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು 'ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಕವಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮವರೇ ಆದ ಗುರುವರ್ಗದವರು, ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರು ಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವಾಗಲೂ 'ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಂಥ ಮಹಾಗುರು' ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಇದ್ದಿರುವಾಗಲೂ, ಇತ್ತೀಚಿನವನು ವೈಷ್ಣವ ಮತಾನುಯಾಯಿಯೂ ಆದ ಕನಕದಾಸರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಪೀಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

'ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯ ಪುರಾಣಗಳು(ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳು), ಕಾವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ವಿಷಯಗಳ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತ ಗೊಂಡಿರುವುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಚದುರಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ

ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಒಡೆಯರುಗಳ ಇತಿಹಾಸ, ಪರಂಪರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ, ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಠ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪೂಜೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ(ಸನದು) ಸುರಳಿಪತ್ರ, ತಾಮ್ರಪತ್ರ, ಭಕ್ತರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಮಾಡಿರುವ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಕ್ಕುಪತ್ರಗಳು, ಸುರುಳಿಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ಭಕ್ತರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರಗಳು ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಪಡೆದ ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳನ್ನು ವಿಷಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಇತಿಹಾಸ, ಅವರ ಒಳಪಂಗಡಗಳು, ಅವರ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಒಡೆಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಒಡೆಯರ ಮಹಾಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಈ ನಿಬಂಧದ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವು ಕರಾವಳಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಅಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಸಾಂಗಲಿ, ಕೊಲ್ಹಾಪುರ, ಸೋಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ನೆಲೆಗಳು ಇರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ನೆಲೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗುಲಬರ್ಗಾ, ವಿಜಾಪೂರ, ಬಾಗಲಕೋಟ, ಅಖಂಡ ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ, ಹಾವೇರಿ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಕೊಪ್ಪಳ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮೀಣ, ಹಾಸನ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿ ರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಸಾಂಗಲಿ, ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುವ ಸಾಂಗಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜತ್ತ ತಾಲೂಕಿನ ಉಮದಿ, ಭೀವರಗಿ ಮತ್ತು ಸೊಲ್ಲಾಪುರಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಜಂತಿ ಮಾಳಿಂಗರಾಯನ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಲಾರಲಿಂಗನ ಪೂಜಾರಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಕುರುಬರ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ ಮರಣದಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನ ಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಕರಗಳು ಎಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪುರಾಣಗಳು, ಕಾವ್ಯಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳು ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂರಕ ಆಕರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಕರಗಳನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ೧. ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳು ೨. ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳು.

೧. ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳು : ಈ ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳು, ಕಾವ್ಯಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಮತ್ತು ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಅ. ಪುರಾಣ-ಕಾವ್ಯಗಳು : ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ "ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ", ಪಂಡಿತ ಚನ್ನಬಸವ ಕವಿ ವಿರಚಿತ "ಹಾಲುಮತದ ಪುರಾಣ"ವು, ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ "ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ" 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಮತ್ತು 'ಸಿದ್ಧಮಂಕಚರಿತೆ' ಹಾಗೂ ಡಾ.ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಜನಪದ ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.

ಆ. ಶಾಸನಗಳು : ಕುರುಬರ ಗುರು ವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಶಾಸನಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೦ ಮತ್ತು ೧೧೭೮ರ ಶಿರವಾಳ ಶಾಸನಗಳು, ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೫ ಕೆಲ್ಲೂರು ಶಾಸನ, ೧೧೭೫ರ ಹೋತಗಲ್ಲ ಶಾಸನ, ೧೯೯೦ರ ಹಿರೇಬೇವಿನೂರು ಶಾಸನ ೧೨೦೮ ಮತ್ತು ೧೨೧೦ರ ಸರೂರು ಶಾಸನಗಳು, ೧೪೮೦ರ ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮತ್ತು ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಶಾಸನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇ. ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಮತ್ತು ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳು : ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳಂತೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

೨. ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳು : ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಧಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳು ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಗುರುವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಕತೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ರಚನೆಗೆ ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಶಾಸನ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಆಕರಗಳಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆನುಷಂಗಿಕ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೪. ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಈವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಾತ್ಮಕವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಾವವು ಈವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕೈಬೆರಳೆಣಿಕೆ ಲೇಖನಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈವರೆಗೆ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

೧.೪.೧. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯ (೧೯೨೬)

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದಿಂದ ನೆನೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯನವರು ಒಬ್ಬರು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೨೬ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವನ್ನು

ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ, ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಕರೆಯುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದ 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರು' ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಕುರುಬರ ಒಳಪಂಗಡ ವಾಗಿರುವ 'ಒಡೆಯರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಇವರು ಸಾಮಂತ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು. ಇವರೆ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಇವರು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರು. ಆದರೂ ಕುರುಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಾವು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವರು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವರು. ಆದರೆ ಮಾಂಸಾಹಾರ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಇವರೇ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ದಿಟ್ಟ ಕ್ರಮವಿದು" ಎಂದು ನಾಲ್ಕೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಜನಾಂಗದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಓನಾಮವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮಹಾಪುರುಷ"ರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ (ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ)ರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮಹಾಪುರುಷರೆಂದು ಆಧಾರ ಸಮೇತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರು ಜನ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷರೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧.೪.೨ ಗ್ರಾಮೀಣ : ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ (೧೯೭೭)

ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಅವರದು ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಶಾಸನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸು, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಮೌಲಿಕವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಐನೋರು ಮತ್ತು ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು' ಎಂಬ ಲೇಖನವು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಮೊದಲು 'ಕಸ್ತೂರಿ' (ಜನವರಿ ೧೯೭೫) ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತರೀಕೆರೆ ಪ್ರಾಂತದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ 'ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು' ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರು ಎಂದರೆ

ಯಾರು? ಇವರಿಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಸಹಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದೊಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ತುಂಬ ಅದ್ಭುತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು' ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಒಡೆಯರು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿ. ಇದು ಕುರುಬ ಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋಳಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಜನನ, ಮರಣ, ಮದುವೆಯಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐನೋರು(ಒಡೆಯರು)ಗಳು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ 'ಕಾಲಿಲ್ದ ಐನೋರನ್ನು ಕರೆತನ್ನಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬರುತ್ತಾನೆ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು. ಅಂದರೆ ಗೌಡನು ಅದನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಣದ ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಡೆಯರೇ ಬಂದು ವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿ ಯನ್ನು ತಂದು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರೆ ಒಡೆಯರೇ ಬಂದು ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರಿಗೆ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪವಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದವು ಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಪವಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಂಗಮನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆತನ ಬೆತ್ತವು ಆತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರು ಮಂತ್ರಿಸಿದ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿಯು ಆತನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಡವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಹರಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಇನೊಂದು ಇರಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೪.೩. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು : ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ (೧೯೮೪)

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ "ಕುರುಬ ಜಾತಿಯ ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಒಡೇರಮ್ಮ" ಎಂಬ ಲೇಖನವು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಕೆಂಡದಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಅವರ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಲೆಯಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕರಿಯಮ್ಮ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಡೆಯರೆಂದರೆ ಯಾರು? ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಈ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು

ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪು. ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದವರಾದ ಇವರು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರಾದರೂ ಕೂಡ ಅದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯ ಅಹಮ್ಮಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರುಬರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಕುರುಬರ ಮನೆಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪಾದರೂ ಅದೊಂದು ಜಾತಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಡೆಯರು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಾಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಒಡೆಯರಮ್ಮ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಗಂಡ ತೀರಿಕೊಂಡರೂ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ಬಳೆ, ಕುಂಕುಮ, ಮಾಂಗಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿರಮುತ್ತೈದೆ. ಒಡೇರಮ್ಮನ ಬರುವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಮಂಗಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಮಾನವೀಯವೂ ಆದ ಆಚರಣೆಗಳು ಇತರ ಯಾವುದೇ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಆಚರಣೆಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಡೆಯರ ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ ಡಾ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು, ಕುರುಬರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌನ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಚರ್ಚಿತವಾದ ವಿಷಯ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಸಂಶೋಧಕನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

೧.೪.೪. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಂದು ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು 'ಕರಿಯ ಕಂಥೆ' ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ (ಪಾವನ: ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ೧೯೯೨)

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯನವರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಬರಿಗೆ ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಂಬಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುವಾದ ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಭ್ರಮದ, ಸಡಗರದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಮತ್ತು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಅನುಸರಿಸುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಗೌರವ ಭಾವದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ

ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಂಥೆಯ ಮರಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ ಕಂಥೆಯಮರಿಯಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಕೊಯಿಲಿನ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವಾಗ ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ.

೧.೪.೫. ಜನಪದ ಕವಿ ಕಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧ: ಎಸ್.ಜಿ.ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ (ಪಾವನ : ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ೧೯೯೨)

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಂತಾಧಾರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಡುವ ಜನಪದ ಹಾಡಿನ ಯಥಾವತ್ತಾದ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಈ ಲೇಖನದ ಆಶಯ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಏಳು ಕಳ್ಳಿಗಳಾಚೆ ಹೊರಹಾಕಿದ ಕುರುಬರಿಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಮಾಡಿರುವ ಹೋರಾಟ, ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಷ್ಟ, ಕೊನೆಗೆ ಪವಾಡವೊಂದನ್ನು ಮೆರೆದು ಕುರುಬರು ಮರಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಕುಲಗುರುವಾಗಿ ನೇಮಗೊಂಡಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಈ ಜಾನಪದ ಹಾಡಿನ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾಡಿನ ದನಿಯು ಬೆರಳು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಕಲ ಹಮಾಮ ಕೋಮುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಶರಣಧರ್ಮ ಕುರುಬರನ್ನೇಕೆ ನಿರಾಕರಿಸಿತು? ಹಾಗೆಯೇ ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಅತ್ತ ಲಿಂಗಾಯತರೂ ಆಗದೆ, ಇತ್ತ ಕುರುಬರೂ ಆಗದೇ ನಡುಗಡ್ಡೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಕಾರಣ ಗಳೇನು? ಎಂದು ಎತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರೇ ಉತ್ತರ ರೂಪದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನಪದ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಈ ಲೇಖನವು ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚಲ್ಲುತ್ತದೆ.

೧.೪.೬ ಕುರುಬರ ಗುರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ: ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ (ಮಾರ್ಗ-೪, ೨೦೦೪)

ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗ-೪ರಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಮೂರು ಲೇಖನಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಲೇಖನ "ಕುರುಬರ ಗುರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ" ಎಂಬುದು ಶ್ರೀ ವಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರ "ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ" ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿರುವ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ವಧುವರರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾರೈಕೆಯ "ಕಲಿಕಲಿಯಾಗಿ... ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ, ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಯಾಣ

ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ" ಈ ನುಡಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾಗಿರುವ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಯಾರು? ಆತನ ಸರೂರು ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಸರೂರು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಎಂಬ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕೃತಿಯು, ಸಿರವಾಳ(೧೧೭೦, ೧೧೭೮), ಕೆಲ್ಲೂರು(೧೧೭೫) ಹೋತಗಲ್ಲ(೧೧೭೫), ನಾಲ್ಕು ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು 'ಶಿವಯೋಗಿ' ಎಂದೂ 'ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಸಂಪನ್ನ'ನೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾಗಿರುವ 'ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ' ಅದೂ ದೂರದ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ವಧುವರರಿಗೆ ಹಾರೈಸುವ ಹಾರೈಕೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಈತನ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈತನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೋಧಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೪.೭ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳು : ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ೨೦/೨೦೦೭

ಹಾಲುಮತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಅವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ 'ಹಾಲುಮತ ಮಠ'ಗಳು ಎಂಬ ಲೇಖನ ದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದ ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮಠಗಳು ಅವುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆ, ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ 'ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳ'(ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ೨೦/೨೦೦೭)ನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲದೆ ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಆರ್.ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ "ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆ" (ಕಾಯಕ ಯೋಗಿ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ೨೦೦೨) ಪ್ರೊ.ಸುಧಾಕರ ಅವರ 'ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು' (ಹಾಲಕೆನೆ ೨೦೦೨) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ 'ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ' (ಹಾಲಕೆನೆ, ೨೦೦೨) ಶ್ರೀ ಸಿ.ಕೆ. ಪರಶುರಾಮಯ್ಯನವರ 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಮತ್ತು 'ಗುರು ಪರಂಪರೆ' (ಹಾಲತೊರೆ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ೨೦೦೦) ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಈ ಲೇಖನಗಳ ಅವಲೋಖನೆಯನ್ನು

ಮಾಡಿದರೆ, ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸ, ಅದರ ಮಹತ್ವ, ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಭೇದಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಮ್ಯತೆ ಭಿನ್ನತೆ, ಗುರುವರ್ಗದವರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ, ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಧ್ಯಯನವು ನಡೆಯದೇ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಭಾರತದ ಕುರುಬರು ರಾಜ ಪರಂಪರೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಮೂಲ: ಡಾ.ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗ್ ಶಶಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಡಾ.ಬಿ.ಕೆ.ರವಿ, ಪು. ೨೬

೨. ಎಡೆಗಳು ಹೇಳುವ ಕಂನಾಡು ಕತೆ: ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿ, ಪು. ೨೯

೩. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು. ೧೧೮

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ

೨.೧. ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೨. ಕುರುಬ ಮತ್ತು ಹಾಲುಮತ ಪದಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

೨.೩. ಕುರುಬರು ಆರ್ಯ ಮೂಲದವರೇ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡರೇ

೨.೪. ಕುರುಬರು ಶಿವಾರಾಧಕರೇ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನಾರಾಧಕರೇ

೨.೫. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಳಪಂಗಡಗಳು

೨.೬. ಕುರುಬರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವೂ ಒಂದು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಹಾಲುಮತದವರೆಂದು, ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಈ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೇ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೆಂದು ಹಲವು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲ ದಿಂದಲೂ ಪಶುಪಾಲನೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಂಬಳಿನೇಯ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಮುಗ್ಧರೆಂದೇ ಜನರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ, ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಆದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ 'ಕುರುಬ' 'ಹಾಲುಮತ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು? ಇವರು ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೇ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡರೇ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾಗಿ ಶಿವೋಪಾಸಕರೇ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೨.೧. ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗವೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ದೈವಿಕ ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಜನಾಂಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು

ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ 'ತಗರಪವಾಡ', 'ಸಿದ್ಧಮಂಕಚರಿತೆ', ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ', 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ', ಡಾ.ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಜನಪದ ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಕಾವ್ಯ' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬರ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣ' ಅಥವಾ 'ಶಿವಪದ್ಮ'ನೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಒಮ್ಮೆ ಸದಾಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿ, ಪತ್ನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿ ಸಮೇತ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ರಮ್ಯವಾದ ವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಗುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಈ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರಲಾಗಿ, ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸದಾಶಿವನಿಗೆ ನಾಥನೇ! ಒಬ್ಬ ಕರ್ತನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಯಾವತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮುಂದೆ ಹಾಲುಮತದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೋ, ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಗೆ ಸಂತತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆತುರದಿಂದಲೋ ಆಕೆಯ ಮೊಲೆಗಳು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ತೊರೆಯಹತ್ತಿದವು. ಆ ಮೊಲೆಯ ಹಾಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹಾಲು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂದು ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯು ಬಲಮೊಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಿಸಿ ಪುರುಷರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎಡದ ಮೊಲೆಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬೆರೆಯಿಸಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸದಾಶಿವನ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿ, ಇವರು ಪೃಥ್ವಿಯ ಆದಿಗೆ ಕರ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಸದಾಶಿವನು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ಪಾರ್ವತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ. ಆ ಎರಡು ಮಣ್ಣಿನ ಬೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಇವರು ಮಣ್ಣ ಮುದ್ದೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತರಾದ್ದರಿಂದ ಪುರುಷ ಬೊಂಬೆಗೆ 'ಮುದ್ದಪ್ಪ'ನೆಂತಲೂ, ಹೆಣ್ಣು ಬೊಂಬೆಗೆ 'ಮುದ್ದವ್ವ'ನೆಂತಲೂ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನೀವು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಭಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿ ಸಮೇತವಾಗಿ ಹೋದನು.

ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದ ಕಾರಣ ಇವರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇವರ ವಂಶದವರಿಗೆ 'ಹಾಲುಮತ'ದವರೆಂದು ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲಕಾಲಾನಂತರ ಮುದ್ದಪ್ಪ-ಮುದ್ದವ್ವರಿಗೆ ಆದಿಗೊಂಡನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ಆದಿಗೊಂಡನಿಗೆ ೧. ಅಮರಗೊಂಡ ೨. ಶಿವಗೊಂಡ ೩. ಬೀರಗೊಂಡ ೪. ಮಾರಗೊಂಡ ೫. ಮುದ್ದುಗೊಂಡ ೬. ಪದ್ಮಗೊಂಡ

(ಉಂಡಾಡದ ಪದ್ಮಣ್ಣ) ಹೀಗೆ ಆರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಣಗಳಾದವು. ಮೊದಲನೆಯದ್ದು 'ಹತ್ತಿಕಂಕಣ'ವೆಂತಲೂ, ಎರಡನೆಯದ್ದು 'ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ'ವೆಂತಲೂ ಎರಡು ಬಣಗಳಾದವು. ಈ ಎರಡು ಬಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಲುಮತವು ಈಗಲೂ ತುಂಬಾ ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು"[೧]

ಈ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಇನ್ನೊಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ- "ಮೂಲತಃ ಕುರುಬರು ಕಾಪುಗಳು, ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಮಾಸಿರೆಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ನೀಲಮ್ಮ. ಇವರು ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಆರು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು. ಅವರ ಬಡತನವನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿದ ಈಶ್ವರ ಜಂಗಮ ವೇಷದಾರಿಯಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿಭೂತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ನಿಮಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡುಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಏಳನೆಯ ಮಗನೇ ಉಂಡಾಡ ಪದ್ಮಣ್ಣ. ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತ ಏಳ್ಗೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಂದಿರೆಲ್ಲ ಇವನು ತೊಲಗಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹುತ್ತವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಪೊದೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹುತ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾವು ಕಡಿದು ಸಾಯಲಿ ಎಂಬುದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆ. ಆದರೆ ಹಾವಿನ ಬದಲು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುರಿಗಳು ಹುತ್ತದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಕರಿ ಮೈಯ್ಯ ವಿಚಿತ್ರಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಜೀವನ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳ ಹಾಲೇ ನಿನಗೆ ಆಹಾರ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲುಕರೆಯುವುದು, ಕಾಯಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ರಾಕ್ಷಸರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳ. ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಪದ್ಮಣ್ಣನನ್ನು ಮೋಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಆಳವಾದ ಹಳ್ಳವನ್ನು ತೋಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಪದ್ಮಣ್ಣನ ವಾಸ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ರಾಕ್ಷಸರು ಸತ್ತ ನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ಕುರಿಗಳು ಇದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪದ್ಮಣ್ಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರವಳ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಗೆ ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಕಣವನ್ನೂ, ತನ್ನ ಜಾತಿಯವಳ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಗೆ 'ಹತ್ತಿಯ ಕಂಕಣ'ವನ್ನೂ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. (ಇದನ್ನು ತಿರುವು ಮರವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು) ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ 'ಹತ್ತಿಕಂಕಣ' ಮತ್ತು 'ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ' ಎಂಬ ಪಂಗಡಗಳು ಮೂಡಿದವು."[೨]

ಕುರುಬರ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ. "ಕಲಿಯುಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ 'ಮಾಯಿ' ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಗೆ ಆಗ್ರಹವುಂಟಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂಬ ಅಭಿದಾನದಿಂದ ಬಂದು ಆ ಕ್ಷುದ್ರದೇವತೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ನವಕೋಟಿಸಿದ್ಧರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಜನರನ್ನು ತನ್ನ (ರೇವಣಸಿದ್ಧ) ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವನ ಮಾಡಿರೆಂದೂ, ಉಳಿದರ್ದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನೆಂದು ಇದೆ.

ಆ ಕುರಿಗಳು ಅಡಗಿರುವ ಹುತ್ತವು ಇರುವ ಭೂಮಿಯು ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಆದಿಗೊಂಡ ಎಂಬಾತನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಈತನಿಗೆ ಶಿವಾಂಶ ಸಂಭೂತನಾದ 'ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣ' (ಪದ್ಮಗೊಂಡ) ಎಂಬೊಬ್ಬ ಕಿರಿಯ ಮಗನಿದ್ದನು. ಇವನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರೆಡು ಹೊತ್ತು ಸುಖವಾಗಿ ಉಂಡು, ಊರಲ್ಲಿ ಸಂಗಡಿಗರ ಜೊತೆಗೆ ಆಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಇವನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಸಹಿಸದೆ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತಾವೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹಟಹಿಡಿದರು.

ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯು ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಪದ್ಮಣ್ಣನನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಡನೆ ಹೊಲಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪದ್ಮಗೊಂಡನಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆದು ಸಮ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಅದರೊಳಗಿನಿಂದ ಆರು ಬಣ್ಣದ ಕುರಿಗಳು ಹೊರ ಬಂದವು. ಪದ್ಮಣ್ಣ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದನು. ಕುರಿಗಳು ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಸಾಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಕುರಿಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು 'ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣನು ಏನು ಮಾಡಲು ತೋಚದೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಭೃಂಗಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೇ ಕುರಿಗಳಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿರುವಿಯೆಂದೂ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು ಎಂದು ಹರಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ಹೀಗೆ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೂರದಿಂದ ಹೊಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಕನ್ಯೆ ಇದ್ದಳು. ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸ ಅಪಹರಿಸಿ

ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಅವಳು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಬೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ವಿವಾಹದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ದಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾರ್ವತಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಿಶಿಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪದ್ಮಣ್ಣನ ವಂಶದವರಿಗೆ ಉಣ್ಣೆ ಕಂಕಣದವರೆಂದೂ ಅವರ ಅಣ್ಣಂದಿರ ವಂಶದವರಿಗೆ ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾದವು."[೩]

ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಹಲವಾರು ಕಥೆಗಳು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳೆಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದರೂ ಕೂಡ ಇವು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಎರಡು ಅರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಈ ಜನಾಂಗದ ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆ ಶಿವ ಎಂದೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಇದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಜನಾಂಗವೆಂಬುದು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಾರತದ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

"ಮಾನವನ ಮೊದಲಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಾದ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆಯುವ ಬೇಟೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಾಲಘಟ್ಟ, ಅವನು ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆ ನಿಂತಾಗ ಕುರಿ, ಆಡು, ಆಕಳು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಂಡು ಇರಹತ್ತಿದನು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ"[೪] ಎಂಬ ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾದುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಆದಿಮಾನವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯನ್ನಾಡುತ್ತ ಗಿಡದ ಪೊದರಿನಲ್ಲಿ, ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಾದುಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಆಡು, ಕುರಿ, ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಂಡು ತಳಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತ, ನೆಲಸು ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದು ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷರೆಂದರೆ ಪಶುಪಾಲಕರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಮನುಕುಲದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಗಸ್ಟೋವ್ ಓಪರ್ಟ್ ಅವರು ತಮ್ಮ 'Original Inhabitants of India' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"Indeed the kurubas must be regarded as very old in habitanta of this land. who can contested with their dravidian kinsmen the priority of occupation of the Indian soil" (page-123) ಎಂದರೆ ಕುರುಬರು ಈ ನೆಲದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ಮನೆತನಗಳಿಗೆ, ಜಾತಿಗಳಿಗೆ, ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಪುರುಷರು ಅವರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ ಇಲಿಯಟ್ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಕುರುಂಬರವೇ ಎಂದೂ ಇವು ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕನ್ನಡದ ಸೋದರಿ ಭಾಷೆಯಾದ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿಕಾರರ(ಕುರುಬರ)ನ್ನು 'ಕುರುನಿಲಮನ್ನೆಯರ್' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯವಾದ 'ಶಿಲಪ್ಪಾದಿಕಾರಂ'ನಲ್ಲಿಯೂ 'ಇಡೈಯರ್', 'ಅಂಡರ್', 'ವಡುಗರ್', ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಟಾಲೇಮಿಯು 'ಅಂಡರರ' ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಜನಾಂಗವು ಕ್ರಿ.ಶ. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತೆಂದು"[೫] ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪಾಲಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂಧ, ಅಂಧಕರೂ ನಮ್ಮ ಅಂಡರರೂ (ಕುರುಬರಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಒಳಪಂಡ) ಒಂದೇ ಎಂದು ಇವರೇ ಆಂದ್ರರೆಂದೂ ಡಾ.ಎಸ್.ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಂಧ್ರ ಹೆಸರು ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪತ್ತಿ'(ಪಟ್ಟಿ>ಹಟ್ಟಿ)ಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲೇ ಈ ಜನಾಂಗ (ಹಟ್ಟಿಕಾರ) ಸುವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂ. ೧೨೦೦-೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಇದು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು[೬] ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಗೋರಿ ಮೊದಲಾದ ಅವಶೇಷಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕುರುಬರವೇ ಎಂದೂ ಇವು ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂ. ೪೦೦೦ದಿಂದ ೫೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದವುಗಳೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೭] ಈ ಊಹೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕುರುಬರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ಸರೂರು, ಹುಲಜಂತಿ, ಅರಿಕೇರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಸಮಾದಿಗಳು, ಆ ಸಮಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕುರುಬರು 'ಹಿರಿಯರ ಗುಡಿ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವು ತುಂಬ ಪ್ರಾಚೀನವಾದವುಗಳೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಮಿಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಐತೇರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿಯ 'ಪತ್ತಿ' (ಹಟ್ಟಿ) ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ

ವಿದ್ವಾಂಸರು ನೀಡಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಇದು ವೇದಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೇ ಅಸ್ಥಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಾಂಗವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಪ್ರಮುಖವೂ ಆದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಸರ್ ಡಬ್ಲ್ಯು.ಎಲಿಯಟ್ ಅವರು "The kurubas one of the most impartant elements in the early population of south India. They appear as kumrumban's in Tamil and Malayali, as kurubas in Kanarase, and correspiond to the Dhangars of Marathas and of Norhtrn India. Some in malbar are bondsmen, others in the Madras karnataka bred horses and served as troopers in the marathas armies. In early times in the East Karnatak, they are said to have formed a federal community of twenty four states, to have been converted to Buddhism, to have gained much skill in the arts and to have been overthrown by a chola kings of Tanjore in the fifth or sixth century."[8] "ಕುರುಬರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನಾಗರಿಕರಾಗಿಯೂ ಕುಶಲವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರವೀಣ ರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು.

ಭರತಖಂಡದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ರುವರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದು ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ತೊಂಡಮಂಡಲದ ಕುರುಬರು ಪಲ್ಲವ ರಾಜರ ಮೂಲ ಪುರುಷರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೮ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ಧರು. ತೊಂಡ ಮಂಡಲವು ಉತ್ತರ ಪೆನ್ನಾರ್ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ವೇಲಾರ್ ನದಿಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ಕುರುಂಬರ ಭೂಮಿ', 'ಕುರುಂಬನಾಡು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದಿತು.[೯] ಚೋಳರಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಮೇಲೆ ಅವರು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದರು. ಹೀಗೆ ಚೋಳರಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಂಬರೇ ಇಂದಿನ ನೀಲಗಿರಿ, ವೈನಾಡು, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ, ಹುಣಸೂರು, ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಗಿರಿಜನರು' ಎಂದು ಜನಾಂಗದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೊಂಡಮಂಡಲದ ಕುರುಂಬರು ಬಲಿಷ್ಠ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತರುವಾಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಬಲಾಢ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಸಂಗಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುರುಬರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಏಕಕಂಠದಿಂದ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ 'ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ವಂಶಾವಳಿ' ಕೃತಿಯ ಪದ್ಯವೊಂದು "ಅತ್ತಲುತ್ತರದೇಶದೊಳ್ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದೊಳ್ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯನಾಳ್ದ ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಕುರುಂಬರಾಯರ ಅನಂತರದೊಳ್ ಅರಸುಗೆಯ್ದು ತುಳುವ ಕುಳಾದೀಶ್ವರ ನರಸವೀರ ನರಸಿಂಹ ಕೃಷ್ಣಾಚ್ಯುತರೆಂಬ ರಾಯದ್ಯೆವರು"[೧೦] ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುರುಬರು ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುರುಬರು ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಶಿಲಾಶಾಸನವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ "ಶ್ರೀ ಗಡದದೇವರಾಯ । ಬೋಜರಾಯ । ಮಲ್ಲರಯ । ದೊಡಾರಯ । ಬುಕರಯ । ಜೋಗರಾಯ। ವಿತಾಕುರುಬಾ ರಯರು ಆಳಿದರು । ರಾಮಾರಾಜ । ಯಕಾಟಿರಾಯರು । ತಾಳವರತಿರುಮಲಾರಾಜಾ । ದಳವಾಲಿಜಗಾಮ್ಯೆಯ । ಯಿಜಯನಗರಾವ ಆಳಿದರು ।[೧೧] ಹೀಗಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುರುಬರಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಸಂಗಮ ಎಂಬುದು ಕುರುಬರ ಕುಲದ ಬೆಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕರಾದಿ ಐವರು ಸಹೋದರರನ್ನು "ಹರಿಯಪ್ಪೊಡೆಯರ್, ಬುಕ್ಕಪ್ಪೊಡೆಯರ್, ಕಂಪಣ್ಣೊಡೆಯರ್, ಮಾರಪ್ಪೊಡೆಯರ್, ಮುದ್ದಪ್ಪೊಡೆಯರ್ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಗುರುಗಳಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು 'ಒಡೆಯರ್' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬುದು ಕುರುಬ ಮೂಲವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರಥಮ ರಾಜವಂಶವಾದ ಸಂಗಮ ವಂಶವು ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಮೆರೆದರು. ಈ ವಂಶದ ಹಕ್ಕ ಒಡೆಯರ್, ಬುಕ್ಕ ಒಡೆಯರ್, ೨ನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯ, ೨ನೇ ದೇವರಾಯರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯನಗರದಂತಹ ಬಲಾಢ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕುರುಬ ಮಹನಿಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ನೆಲದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಜನಾಂಗ ವಾಗಿದೆ. ವೇದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಜನಾಂಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರನೇಕರು ಶೋಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೨.೨ 'ಕುರುಬ', 'ಹಾಲುಮತ' ಪದಗಳ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ

ಪಶುಪಾಲನೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಂಬಳಿ ನೇಕಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಇವರನ್ನು 'ಕುರುಬ'ರೆಂದೂ 'ಹಾಲುಮತ'ದವರೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದು

ವಾಡಿಕೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಈ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು? ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ವರೂಪ, ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಕುಱುಂಬ' ಎಂಬುದು ಕಂದಮಿಳ ಶಬ್ದ ಹಳೆಯ 'ಕುಱುಂಬ' ಈಗ ಕುರುಂಬ (>ಕುರುಬ) ಆಗಿದೆ. 'ಕುಱು' ಗುಡ್ಡ, ಮರಡಿ, ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಆದಕಾರಣ ಮೂಲಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುರುಂಬರೂ, ಮರವರೂ ಮಲವರೂ ಒಂದೇ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಜನ.[೧೨] ಅಂದರೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶ, ಗುಡ್ಡ, ಮರಡಿ ಎಂಬರ್ಥದ 'ಕುಱು' ಎಂಬುದರಿಂದ 'ಕುರುಬ' ಪದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥ.

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕು, ಕೋ ಎಂದರೆ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳೆಂದೂ 'ಕೋರಿ' ಎಂದರೆ 'ಕುರಿ' ಎಂದೂ, 'ಕುರು' ಎಂದರೆ 'ಕುರುಚು', 'ಕುಳ್ಳ' ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಈ ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕುರುಬರು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕುರುಬರೆಂಬ ಹೆಸರು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಬಹುಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ[೧೩] ಎಂಬುದು ಶಂಬಾ ಅವರಂತೆ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುವುದರಿಂದ ಕುರುಬರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕನ್ನಡದ 'ಕುರಿ' ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಕುರುಬ ಪದ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಆರ್.ಇ.ಎಂಥೋವನ್ ಅವರು 'ಕುರುಬ' ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದ 'ಕುರಿ' ಎಂಬುದರಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ಪದವೆಂದು[೧೪] ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅದರಂತೆ ಕುರುಬರು ಕೌರಭ ಋಷಿಯ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. "ಕುರರಿ ಮೃಗವ ಸ್ತಾಣಿಕೃತ್ವಾವೈ ಕೌರಬೋ ಋಷಿಃ । ತನ್ನಾಮ ಸಾರ್ಥಕಂ ಚಕ್ರೇ ದೇವಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯೋ" (ಪ್ರಮಾಣ ಆಗ್ನೇಯ ಪುರಾಣ)[೧೫] 'ಕುರುಬ' ಎಂಬ ಪದವು ಮಹಾಭಾರತದ 'ಕೌರವ' ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. 'ಕುರು' ಎಂಬುದು ಕುರುದೇಶ, ಕುರುವಂಶ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ಕೌರವ' ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಕುರುವ>ಕುರುಬ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.[೧೬]

ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಮಲೆಯಾಳಂಗಳಲ್ಲಿ 'ಕುರು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಒಂದಿದೆ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದ ಕುರುಬರು ಎಂದರೆ ಕುಳ್ಳ ಶರೀರವನ್ನುಳ್ಳ ಜನಾಂಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಬಂದಿದೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ

ಬಹುಭಾಗ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಗಿಡ್ಡನೆಯ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವೂ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ವಾದವೂ ಒಂದಿದೆ.[೧೭]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವು 'ಕುರಿ' ಅಥವಾ 'ದನ' ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಗಡಾರಿಯಾ', 'ಮೇಷಪಾಲ್', 'ಮೈದಪಾಲ್', 'ದನಗರ್', ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ 'ಗಡಾರಿಯಾ' ಎಂಬ ಪದವು 'ಗಡಾರ್' ಮತ್ತು 'ಯಾ' ಸೇರಿಕೊಂಡಂತಹದ್ದು. 'ಗಡ್ಡಾರ್' ಅನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಕೃತ ಪದವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಅರ್ಥ 'ಕುರಿ' ಎಂದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ 'ಯಾ'ದಿಂದಾಗಿ 'ಗಡಾರಿಯಾ' ಎಂದರೆ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯ ಮರಾಠಿಯ 'ಧನಗರ್', 'ಮೈದಪಾಲ್' ಪದಗಳು ಕೂಡ ಪಶುಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ದನ್ ಎಂದರೆ ಕುರಿ ಅಥವಾ ಪಶು ಎಂದು. ಗಾರ್ ಎಂದರೆ ಕಾಯುವವರು ಅಥವಾ ಕುರುಬರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ 'ಮೈದಪಾಲ್' ಎಂಬುದು ದನಪಾಲನೆಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧನಗರ್, ಮೈದಪಾಲ್ ಪಶುಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಕುರುಬ ಎಂಬುದು ಈ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕುರುಬ ಎಂಬುದು ಕುರಿ ಮತ್ತು ಪ ಎಂದರೆ ಪಾಲಿಸುವವನು ಎಂಬುದರಿಂದ (ಕುರಿ+ಪ=ಕುರಿಪ> ಕುರಿಬ> ಕುರುಬ) ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿರುವ ಪದವಾಗಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಅವರ ವಾಸಸ್ಥಾನದ (ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಮರಡಿ) ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಮೂಲದ (ಪಶುಪಾಲನೆ) ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ 'ಕುರುಬ' ಎಂಬುದು ವೃತ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಪದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮನ್ನು 'ಹಾಲುಮತ'ದವರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು, ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ, ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ, ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಹಾಲುಮತ ಚರಿತ್ರೆಗಳೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಲುಮತದವರೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ? ಈ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನಿರಬಹುದು? ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಾಲುಮತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಡಾ.ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಕುರುಬರು', 'ಧನಗರರು' ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಹಾಲುಮತ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಹಟ್ಟಿಕಾರ ಧನಗಾರ: ಕುರುಬರಿಗೆ ಅಂಡೆ ಕುರುಬ ಅಥವಾ ಹಂಡೆ ಕುರುಬ ಎಂದು ಕರೆವ ವಾಡಿಕೆಯು ಕನ್ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಈ ಅಂಡೆ ಶಬ್ದ ಸಂಕೇತವು ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ....ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಂಧ = ಅಂಧಕ ಕಂದಮಿಳಿನ ಅಂಡೆ ಅಂಡಾರ್ ಪದಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಕಂದಮಿಳಿನಲ್ಲಿ! ‘ಅಂಡೆ’-‘ಅಮ್ದೆ’ ಇದರೊಳಗಿನ ‘ಅಮ್’ ಪದವು ಹಾಲುರಸಾರ್ಥಕ ಸೂಚಕ ಇರುವುದಾಗಿ ತಮಿಳಿನ ಕೋಶದಿಂದ (Laxicon) ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಅಮ್ಬು’ (ನೀರು) ‘ಅಮ್ಬುಲ’ (ಗಂಜಿ) ಇಂತಹ ಪದಗಳ ಶಬ್ದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಹುದುಗಿರು ವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂಡೆಯವರು, ಇಡೈಯರ, ಕಳವರು ಈ ಜನಾಂಗದವರು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ‘ರಸ’ (ಹಾಲು) ವ್ಯವಹಾರಿಗಳು. ಈ ರಸವ್ಯವಹಾರವೇ ಧನಗಾರಿಕೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗೋರಸಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಿಕರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ “ಬಾಗ್ಯೇ ರಸವಿಕ್ರಯಿಣಃ’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಐದನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಅಂಡೆ ಕುರುಬನು ಅರಿಯ ಧನಗರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಿಕನಾದರೂ ರಸ ವ್ಯವಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ”[೧೮] ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕುರುಬರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ‘ಹಾಲುಮತ’ದವರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರ ಬಹುದು. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಒಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಹರವಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಹೊರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯನ್ನು ‘ತಗರ ಪವಾಡ’ (ಸಂಧಿ ಆರು) ಕೃತಿಯು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕುರುಬರು ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ವ್ಯವಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ‘ಹಾಲುಮತ’ ದವರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಿರುವುದು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

‘ಹಾಲುಮತ’ದವರೆಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಇನ್ನೊಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ರಮ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ತನ್ಯಗಳಿಂದ ಹಾಲುಚಿಮ್ಮಲು, ಆ ಹಾಲು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂದು ಗಿರಿಜೆಯು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಆಗ ಶಿವನು ಹಾಲುಬಿದ್ದಕಡೆ ತನ್ನ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಎರಡು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು. ಎರಡು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ, ಮುದ್ದಪ್ಪ-ಮುದ್ದವ್ವನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಂತತಿಯವರಿಗೆ ಹಾಲುಮತದವರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

'ಹಾಲುಮತ' ಎಂಬುದು 'ಪಾಲಮತ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. 'ಪಾಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾಪಾಡುವವನು ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಗೋಪಾಲರು(ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರು), ಮೇಷಪಾಲಕರು (ಕುರಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರು) ಎಂಬುದಾಗಿ ಕುರುಬರ ಕಸುಬಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಮತವೇ ಪಾಲಮತ> ಪಾಲಮತ ಆಗಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಇಲ್ಲವೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಾಲರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆಳಿದುದರಿಂದ ಅಂಥವರ ಮತವೇ ಪಾಲಮತ>ಹಾಲುಮತ ಎಂದಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ ಅವರು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕೆ ೧೮೩೨ರಲ್ಲಿ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[೧೮] ಆದರೆ ಉತ್ತರದ 'ಪಾಲ'ರಿಂದಲೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಹಾಲುಮತದವರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ತೋರದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಎಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಪಶುಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನು ಮಾರಿ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

೨.೩. ಕುರುಬರು ಆರ್ಯ ಮೂಲದವರೇ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡರೇ?

ಕುರುಬರು ಆರ್ಯ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೋ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಜನಾಂಗವೂ ಅಪ್ಪಟ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ ವರ್ಗ ವಿವಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ರಕ್ತ ಮಿಶ್ರಣವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಆಯಾ ಜನಾಂಗದವರ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅಂದರೆ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಊಟ-ಉಡುಗೆ ಆಚರಣೆ-ನಂಬುಗೆ, ದೈವಾರಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಆರ್ಯ ಮೂಲದವರೋ ಅಥವಾ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದವರೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಆರ್ಯಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದ್ರಾವಿಡರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಮಿಶ್ರ ಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕುರುಬರ ಆರ್ಯ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವವರು- 'ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಒತ್ತರಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ಸಂಕರಗೊಂಡು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ

ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಹರಡಿದ ಆರ್ಯರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು ಪಶುಪಾಲನೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕುರುಬರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು ಇಂದಿಗೂ ಪಶುಪಾಲನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಕುರುಬರು ಆರ್ಯರು ಎಂಬುವ ವಾದವೊಂದಿದೆ[೧೯] ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ಯನ್ನರು ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯಾದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದು ಹಲವರ ಅನಿಸಿಕೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಭಾರತವೇ ಅವರ ಮೂಲ ತವರು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕುರುಬರ ವಲಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. "ಗಾಂಧಾರ ಪ್ರದೇಶವು ಕುರಿಕಾಯುವವರ ನೆಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕುರುಬರ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ 'ಧನಗರ್' ಮತ್ತು 'ನಿಖರ್' ಗಳು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಗಳಿಂದ ಅತಿದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪು ತಮಿಳುನಾಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಡೆಗೂ, ಮೂರನೆಯದೊಂದು ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾದೆಡೆಗೂ ಹೋದವು"[೨೦] ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು ಗಾಂಧಾರ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದು ಮತ್ತು ಅವರು ಆರ್ಯಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಆರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳು ಇವೆ. ಆರ್ಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದೇಶದ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಮೆಗಾಸ್ತನೀಸ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ[೨೧] ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಆರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಜನಾಂಗವೆಂದರೆ ಅದು ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗವೇ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಕೆಲವು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕುರುಬ ಸಮಾಜವು ಆರ್ಯಮನೆತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದೆಂದೂ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆಂದು ರಿಸ್ಲೇನ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.[೨೨] ಕುರುಬರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದು ವಂಶಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಹ್ಯಾಡೋನ್ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆರ್ಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಸಂಶೋಧಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಆಸ್ಟ್ರೋ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೋಲ, ಮುಂಡ, ಸಂತಾಲ) ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಂದು ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಲದವರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಜನಾಂಗವೂ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂದೇಶದಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರದವರೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ (ದ್ರಾವಿಡ) ಜನಾಂಗವು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆರ್ಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ದ್ರಾವಿಡರು ಆಸ್ಟ್ರೋ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ಜನಾಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಅವರ ಒಡನಾಟ ಹೊಂದಿ, ಕುರುಬ ವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿ ಇಡೀ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[೨೩]

ಗಸ್ಟೋವ್ ಓಪರ್ಟ ಅವರು ತಮ್ಮ "ಒರಿಜನಲ್ ಇನ್‌ಹ್ಯಾಬಿಟಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕುರುಬರು ಈ ನೆಲದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅವರನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ದ್ರಾವಿಡ ಪರಂಪರೆಯದೇ ಆಗಿದೆ. 'ಪೂಜೆ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವೇ ಮೂಲತಃ ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದ. ಪೂ+ಚೆಯ್ ಎಂದರೆ ಹೂವಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಎಂದರ್ಥ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂಗಳಿಂದ ದ್ರಾವಿಡರು ಶಿವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ದ್ರಾವಿಡರೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬರನ್ನು ಭಾಷಿಕವಾಗಿ, ದೈವಾರಾಧನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೂ ಅವರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

೨.೪. ಕುರುಬರು ಶಿವಾರಾಧಕರೇ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನಾರಾಧಕ?

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧ್ಯದೈವವೆಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಬಂದವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಶೈವ ಪಂಥದವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಮೂಲವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರಿಂದಲೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಪುರುಷರಾದ ಮುದ್ದಪ್ಪ-ಮುದ್ದವ್ವರ ಜನನವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಮಹಾಳಿಂಗರಾಯ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ವೀರಗೊಲ್ಲಾಳೇಶ್ವರ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರು ಶೈವ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳು ಶಿವಾರಾಧಕರು ಎಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ "ಲಿಂಗಾಯಿತರು ಕಟ್ಟುಲಿಂಗದವರಾದರೆ, ಕುರುಬರು ಹುಟ್ಟುಲಿಂಗದೋರು" ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗಾದೆಯು ಕುರುಬರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಲಿಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಕುರುಬರು

ತಮ್ಮ ದೈವಗಳನ್ನು ಬೀರಲಿಂಗನೆಂದು, ಮೈಲಾರಲಿಂಗನೆಂದು, ಮಹಾಲಿಂಗ, ಲಿಂಗರಾಯ(ನಿಂಗರಾಯ)ನೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಶಿವರೂಪಿಯಾದ ಲಿಂಗಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಕುರುಬರಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಕುರಿಯ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನೇ ಲಿಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಆರಾಧಿಸಿರುವ ಮುಗ್ಧಜನರಿವರು.

ಹೀಗೆ ಮೂಲತಃ ಶಿವಾರಾಧಕರಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವವು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾದ ತುಳುವ ವಂಶದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜಾರ್ಚಾಯರಂಥ ವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ನೆಲೆಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನೇಕರು ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತರೆ ಕೋಮಿನವರು ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕ ವೀರಶೈವರೂ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಿರುಪತಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನನ್ನು ಮನೆಯ ದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡದಿದ್ದರೂ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದಾರೆ.[೨೪] ಹೀಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ವೀರಶೈವರು ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಒಕ್ಕಲಾಗಿರುವಂತೆ ಮೂಲತಃ ಬೀರದೇವರ ಆರಾಧಕರಾದ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಒಕ್ಕಲಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂಬಂತೆ ಬಂಕಾಪುರದ ಪಾಳೆಗಾರನಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಬೀರಪ್ಪನು ವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಿರುಪತಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನನ್ನು ಕುಲ ದೈವವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಓರ್ವನೇ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಕುಲದೈವವಾದ ತಿರುಮಲೆಯ ದೇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ 'ತಿಮ್ಮಪ್ಪ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು. ಬಾಡದ ಪಾಳೆಯಗಾರನಾದ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ನಂತರ ಯಾವುದೋ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಹೊಂದಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದಾಸಕೂಟವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಕನಕದಾಸರೆಂಬ ಅಭಿದಾನದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠದಾಸರೂ ಕವಿಗಳೂ ಆಗಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದಾಸನಾಗಿ ಮೆರೆದಿರುವುದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೆಲವು ಕುರುಬ ಕುಟುಂಬಗಳು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.[೨೫] ಇಂಥ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಕನಕಯ್ಯನ ಕುರುಬರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕುರುಬರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ತಿರುಪತಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಅಥವಾ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು. ಇವರ ಭಕ್ತಿವರ್ಗವನ್ನು ದಾಸಯ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕನಕಯ್ಯನ ಕುರುಬರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ

ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕನಕಯ್ಯನ ಜಾತಿಯ ಕುರುಬರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ದೈವಾಚರಣೆ, ಆರಾಧನಾವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಬೀರೇಶ್ವರ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಶಿವನ ಅವತಾರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವರು ಶಿವಾರಾಧಕರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳ ಬಹುದು.

೨.೫. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಳಪಂಗಡಗಳು

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗವಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಒಳಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು, ಉಣ್ಣೆಕಂಣದ ಕುರುಬರು, ಮಿಶ್ರಕಂಕಣದವರು, ಹಂಡೆಕುರುಬರು, ಕಂಬಳಿಕುರುಬರು, ಕನಕಯ್ಯನ ಜಾತಿಯವರು, ವಾರದಕುರುಬರು, ಒಡೆಯರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಒಳಪಂಗಡಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹಿತ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮೂರು ಒಳಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು, ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು ಅಥವಾ ಹಂಡೆ ವಜೀರರು ಎಂದು. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಈ ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದವು? ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇನು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

೨.೫.೧. ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು ಎಂಬ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಪಂಗಡಗಳು ಇವೆ. ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಳಕೆ ಅಂದರೆ ಊಟ ಉಪಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಒಳ ಪ್ರಭೇದ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ.

“ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಭೃಂಗಿ ತನ್ನ ಮೂರು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಅಪಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನಕ್ಕರು. ಆಗ ಭೃಂಗಿ ಕೋಪದಿಂದ ‘ನೀವು

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರಿ' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅದರಂತೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯವರೆಗೆ ಅವರು ಭೂಲೋಕದೊಳಗೆ ಬಂದು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದರೆಂದು ಕಥೆಯಿದೆ.

ಆ ಕುರಿಗಳು ಅಡಗಿದ್ದ ಹುತ್ತವು ಇರುವ ಭೂಮಿಯು ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಆದಿಗೊಂಡನಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಶಿವಾಂಶ ಸಂಭೂತನಾದ 'ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣ' ಎಂಬೊಬ್ಬ ಕಿರಿಯ ಮಗನಿದ್ದನು. ಇವನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಉಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಆಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣ' ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಅವನ ಅಣ್ಣಂದಿರರು ಸಹಿಸದೆ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತಾವೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದರು.

ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಂದೆ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಪದ್ಮಣ್ಣನನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರು ಪದ್ಮಗೊಂಡನಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯದ ಓನಾಮ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆದು ಸಮಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ಕುರಿಗಳಾಗಿ ಅಡಗಿದ ಹುತ್ತ ಇದೆ ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಇದೊಂದು ವಿನೋದದ ಆಟವೆಂಬಂತೆ ಅಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಹುತ್ತಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಅದರೊಳಗಿನಿಂದ ಆರು ಬಣ್ಣದ ಕುರಿಗಳು ತೂರಿಬಂದವು. ಪದ್ಮಣ್ಣ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದನು. ಕುರಿಗಳೂ ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಸಾಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಕುರಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ 'ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಏನು ಮಾಡಲು ತೋಚದೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಭೃಂಗಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೇ ಕುರಿಗಳಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿರುವಿಯೆಂದೂ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿರೆಂದು ಹರಸಿ ಅಂತರ್‌ಧಾನನಾದನು.

ಹೀಗೆ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದಾಗ ದೂರದಿಂದ ಹೊಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲಭರಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಕನ್ಯೆ ಇದ್ದಳು. ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗೆಂದೂ ಅವಳು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ವಿವಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ದಾರವನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ

ಪದ್ಮಣ್ಣನ ವಂಶದವರಿಗೆ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದವರೆಂದೂ ಅವನ ಅಣ್ಣಂದಿರರ ವಂಶದವರಿಗೆ ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ದವರೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾದವು''[೨೬] ಎಂಬ ಕತೆಯು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕತೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ದಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈತನ ಸಂತತಿಯವರು ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಕಣದವರಾದರು. ಇವನ ಸಹೋದರ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ದಾರದಿಂದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸಂತತಿಯವರು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರಾದರು. ಈ ಕಂಕಣದ ಭೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಹೇಳುವ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ. "ಕುರುಬರ ಕುಲದ ಮೂಲ ಪುರುಷನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂತತಿಯವರು 'ಹತ್ತಿ ಕಂಕಣ'ದವರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂತತಿಯವರು 'ಉಣ್ಣೆ ಕಂಕಣ'ದವರು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರರಾಗುವುದ ರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಆಗಬಾರದೆಂದು ಒಂದು ನಿಯಮವಿದೆ.

"ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುರಿಕಾಯುತ್ತ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವವನ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ನೂಲಿನ ಸುರಗಿ ಸುತ್ತಿದರು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವವನ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ನೂಲು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿಯ ನೂಲಿನ ಸುರಗಿ ಸುತ್ತಿ ಹತ್ತಿಯ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿರುವವನ ಸಂತತಿಯವರು ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಕಣ ದವರಾದರು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವವನ ಸಂತತಿಯವರು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರಾದರು''[೨೭]

ಹೀಗೆ ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕತೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ- ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿ ಯರಿದ್ದರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ದಾರದ ನೂಲಿನಿಂದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವಳಿಂದುದಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದವರಾದರು. ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿಯ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ನೂಲಿನಿಂದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವಳಿಂದುದಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರಾದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಹೇಳುವ ಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಕೃಷಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ

ನಿಂತಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲ ಕುರುಬರೂ ಉಣ್ಣೆಯ ದಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಂಕಣವನ್ನೇ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕುರುಬರು ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕಂಕಣವು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಅರ್ವಾಚೀನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. 'ಈಗ ಹಲವು ಕಾಲಮಾನಗಳಿಂದತ್ತಲಾಗಿ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಯುದ್ಧ ಕಲಾ ನಿಪುಣರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ರಾಜರುಗಳಾಗಿ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕದಂಬ ಪಲ್ಲವರೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ 'ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮೋಧರ್ಮ' ಎಂಬುವ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವರು ಹತ್ತಿಯ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನೇ ರೂಢಿಗೆ ತಂದಿರುವರು"[೨೮] ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೂಡ ಕುರುಬರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಕಣದವರೇ ಆಗಿದ್ದು ನಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಹತ್ತಿಯ ಕಂಕಣಕ್ಕೆ ವಾಲಿದರು ಎಂಬುದು ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಅಂಶವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಡಾ.ಕೆ.ಎಂ.ಮೈತ್ರಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ- "ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಆಕರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದಿಗೊಂಡ ಆದಮ್ಮರಿಂದ ಗೊಂಡ ಕುರುಬರ ಉಗಮವು ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಆಶಯದ ಮೇರೆಗೆ ನೆರವೇರಿಸುವುದು. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಷಣ್ಮುಖ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಕುರಿಕಾಯಿಸುವುದು. ಕೃಷಿಕ ಶಿವಪದ್ಮನಿಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಪಾಲಿಸುವುದು. ಉಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿಕಂಕಣಗಳೆಂಬ ಭೇದ ಬೆಳೆಸಿ ಜನಾಂಗ ಒಡೆಯುವುದು. ಉಣ್ಣೆ ಕನಿಷ್ಠ, ಹತ್ತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಂಬಿಸಿ ಭೇದ ಭಾವಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆಯುವುದು. ಬೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರನನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವು ವೀರಶೈವ ಮತಪ್ರೇರಿತ ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಲೇಖಕರ ಅಥವಾ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪಿತ ರೂಪ ವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಇತಿಹಾಸ ಮರೆಮಾಚಿ ದಂತಾಗಿದೆ. ಕುರಿ, ಉಣ್ಣೆ, ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ ಇವು ಕುರುಬರ ಕುರುಹುಗಳು. ಕೃಷಿ, ಹತ್ತಿ, ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಇವು ಕುರಿಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡವರ ಕುರುಹುಗಳು. ಹಾಗಂತ ಕೃಷಿಕರು ಕುರುಬರಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವರ ಮೂಲವು ಕುರಿಗಾರಿಕೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಕೃಷಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಕುರುಬರು ಕುರಿಪಾಲನೆ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದು ಬಗೆದು ಕುರಿಪಾಲಕರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಂಡರು. ಕುರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ನಂದಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ನೀಡುತ್ತ "ಅಜಪ ಮಂತ್ರದ" ಬದಲಾಗಿ ಅಜಪಗಾಯತ್ರಿಗೆ (ಕುರಿ-ದನ) ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಅಜಪ ಮಂತ್ರದ ಬದಲಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದರು. ಕುರಿಗೆ

ಹುಚ್ಚ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದರೆ, ಎಮ್ಮೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಟ್ಟಿದರು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಜೀವಾಳವಾದ ನಂದಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಕೋಣಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಬಲಿಗೊಂಡು ಪವಿತ್ರ ಎಡೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿಕರ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುರಿ, ಕುರುಬ, ಕಂಬಳಿ ಇವು ಪವಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಕುರುಬರ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ"[೨೯] ಎಂಬ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕುರುಬರು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗವಾಗಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದವರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕುರಿಯಿಂದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೂಲುತಯಾರಿಸುವುದು, ಕಂಬಳಿ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ತೊಡಗಿಕೊಂಡದ್ದು, ಕೃಷಿಯು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿಯ ನೂಲು ಉಣ್ಣೆಯ ನೂಲಿಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣವು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು, ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಅರ್ವಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದವರನ್ನು ಹಳೆಕುರುಬರೆಂದೂ ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರನ್ನು ಹೊಸಕುರುಬ ರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಒಳಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಕಣದ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಮತ್ತಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ, ಮದುವೆ ಮುಂಜಿವೆಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಒಳಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಲ್ಲ. ಇವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ನಂಬಿಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ನಡೆಯು ತ್ತಿರುವುದು ಶುಭ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಕುರುಬ ಸಮಾಜದ ಸಂಘಟನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ನಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

೨.೫.೨ ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು

ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಅಂಡೆ ಅಥವಾ ಹಂಡೆಕುರುಬರು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಒಳಪಂಗಡವಿದೆ. ಈ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನಾಂಗವು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಜಾಪುರ, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಕುರುಬರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಈ

ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನಾಂಗದವರು 'ಹಂಡೆಕುರುಬ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯ 'ಕುರುಬ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಹಂಡೆ ವಜೀರ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ 'ವೀರಶೈವ ಹಂಡೆ ವಜೀರ' ಎಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಇವರು ಕುರುಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ತಾವು ಕುರುಬರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅನ್ಯ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮತ್ತು ಹಂಡೆ ಕುರುಬರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ನೀರುಬಳಕೆ ಅಥವಾ ಹೊಕ್ಕುಬಳಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಡಾ.ಎಸ್.ಸಿ.ಪಾಟೀಲ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[೬೦] ಆದರೆ ತಾವು ಇತರ ಕುರುಬರಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇವರಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ 'ಹಂಡೆ ಕುರುಬ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಇದರ ಅರ್ಥಸ್ವರೂಪವೇನು? ಇತರ ಕುರುಬರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು? ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತರ ಪಂಗಡಗಳಾದ ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಕಥೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ 'ಹಂಡೆ ಕುರುಬರ' ಬಗೆಗೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಪಾಳೆಗಾರರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಂಡೆದನುಗರರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಮ್ಮಡಿ ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಕಾಲದ ತಾಮ್ರಪಟ ಶಾಸನವನ್ನು ಡಾ.ಬಿ.ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಅವರು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.[೬೧] ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಹಂಡೆದನುಗರ, ಹಂಡೆವಜೀರ್, ಹಂಡೆಕುರುಬರು, ಆಲುಗುರ್ರುಬರ್ರು (ಹಾಲುಕುರುಬರು) ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. 'ಹಂಡೆ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಹುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಪದವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಆ ಹುದ್ದೆಗೆ ಹೋದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆ? ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ 'ಹಂಡೆ ಕುರುಬ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕುರುಬ ಮೂಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬೆಡಗುಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬೆಡಗುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಂಡೆ' ಅಥವಾ 'ಅಂಡೆ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬೆಡಗು ಅಥವಾ ಕುಲ.[೬೨] ಈ 'ಹಂಡೆ' ಬೆಡಗಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕುರುಬರೆ ಹಂಡೆ ಕುರುಬರಾಗಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಇವರು ಬಿದುರಿನ ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಮೊಸರು,

ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳವೆಗೆ 'ಅಂಡೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.[೩೩] ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳವೆ(ಅಂಡೆ)ಯಲ್ಲಿ ನೂಲನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಂಬಳಿ ನೇಯುವಾಗ ಹಾಸು ನೂಲಿನ ಮಧ್ಯ ಹೊಕ್ಕುಬರುವುದು. ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ, ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಕಡೆಗೆ ಅದರ ಚಲನೆಯಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಹಂಡೆ ಕುರುಬರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರೊ.ಸುಧಾಕರ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೩೪] ಆದರೆ ಕಂಬಳಿ ನೇಕಾರಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಾದ ಆಧಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಅಂಡೆ ಕುರುಬರೆಂಬ ಪಂಗಡ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೩೫] ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಹಿರಿಯರು ಕೂಡ ಹಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರುವುದರಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಡಾ.ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಅವರು ಕೂಡ ಹಾಲಿನ (ರಸ) ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಈ ಹೆಸರಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

"ಕುರುಬರಿಗೆ ಅಂಡೆ ಕುರುಬ ಅಥವಾ ಹಂಡೆ ಕುರುಬ ಎಂದು ಕರೆವ ವಾಡಿಕೆಯು ಕಂನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟು. 'ಅಂಡೆ' ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಕೇತವು ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಿದೆ. ಈ ಸಂಕೇತವು ಕಂನಾಡು ಹಾಗೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪುರಾತನ ಕುಟುಂಬರೊಳಗಿನ ಹತ್ತುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ- "ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಂಧ=ಅಂಧಕ ಕಂದಮಿಳಿನ ಅಂಡೆ-ಅಂಡಾರ್ ಪದಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಕಂದಮಿಳಿನಲ್ಲಿ 'ಅಂಡೆ'-'ಅಮ್ದೆ' ಇದರೊಳಗಿನ ಅವರ್ ಪದವು ಹಾಲು ರಸಾರ್ಥಕ ಇರುವುದಾಗಿ ತಮಿಳು ಕೋಶದಿಂದ (laxicon) ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಮ್ಬು' (ನೀರು) 'ಅಮ್ಬುಲಿ' (ಗಂಜಿ) ಇಂತಹ ಪದಗಳ ಶಬ್ದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಹುದುಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂಡೆಯವರು, ಇಡೈಯವರು, ಕಳವರು ಈ ಜನವು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ರಸ' (ಹಾಲು) ವ್ಯವಹಾರಿಗಳು. ಈ ರಸವ್ಯವಹಾರವೇ ದನಗಾರಿಕೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 'ಗೋರಸ' ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟದ್ದುಂಟು. ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಿಕರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ಬಾಗ್ಯೇ ರಸವಿಕ್ರಯಿಣ" ಎಂದಿದ್ದಾನೆ(ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಬಾಗಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು). ಐದನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಡೆ ಕುರುಬರು ಅರಿಯದನುಗರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಿಕನಾದರೂ ರಸವ್ಯವಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ[೩೬] ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ 'ಹಂಡೆ ಕುರುಬ' ಎಂಬುದು ಹಾಲಿನ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಂಡೆಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯದೇವರು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಾರಾಮನೆಂದು, ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತಾವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕೂಡ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಿಂದಲೇ ಬಂದವನೆಂದು ಮರಾಠಿ

ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ.ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂ.ಢೇರೆಯವರು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು ಸಾಧಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[೩೭] ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದು ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು ತಾವು ಇತರ ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು, ಲಿಂಗಾಯಿತರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂದುವರಿದು 'ಹಂಡೆಕುರುಬ' ಎಂಬ ಮೂಲಪದದಲ್ಲಿಯ 'ಕುರುಬ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ 'ಹಂಡೆ ವಜೀರ', 'ವೀರಶೈವ ಹಂಡೆ ವಜೀರ' ಎಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುರುಬರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಪರಂಪರೆಯ ಬೇರುಗಳು ಕುರುಬ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೨.೫.೩ ಒಡೆಯರು

ಒಡೆಯರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಂತ (ಸಾವಂತ) ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಒಳಪಂಗಡ. ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಇವರು ಕುರುಬರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಒಳಪಂಗಡಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಂಬಳಿ ಕುರುಬರು, ಕನಕಯ್ಯನ ಜಾತಿಯವರು, ವಾರದ ಕುರುಬರು, ಗೊಂಡಕುರುಬರು ಗೊರವಯ್ಯಗಳು ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕುರುಬರನ್ನು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಹತ್ತಿ ಕಂಕಣ, ಉಣ್ಣೆ ಕಂಕಣ ಕುರುಬರ ಬಣಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು.

೨.೬. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗವು ತಾನು ಬಾಳುವ ಪರಿಸರ, ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಉದ್ಯೋಗ, ಒಡನಾಡಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ರೀತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ನಂಬಿಕೆ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ದೈವಭಕ್ತಿ. ಆರಾಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಜನಾಂಗಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಆದಷ್ಟು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೇ

ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪಶುಪಾಲನೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಂಬಳಿನೇಯ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಇವರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಅಂತರಾಳದ ಜೀವಂತ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಟ್ಟು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨.೬.೧. ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇತರ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜನನ, ಮರಣ, ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨.೬.೧.೧. ಮದುವೆ : ಗೃಹಕೃತ್ಯ, ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ, ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಮದುವೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಿಯರಾದ ಕುರುಬರು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಾಮಿಪ್ಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರಾದ್ದರಿಂದ ಮದುವೆಯ ವಿಧಿಗಳು ತೀರ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುರುಬರು ತೆರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮದುವೆ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಂತಹ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತೆರಕೊಡುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಸಗೋತ್ರ (ಬೆಡಗು) ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸಗೋತ್ರದವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಾಗುವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಸಗೋತ್ರ ಮದುವೆ ಇವರಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ. ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡಬೇಕಾದರೆ ಬೆಡಗುಗಳು (ಗೋತ್ರ) ಬದಲಾಗಬೇಕು. ಸೋದರ ಮಾವನ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ತಂಗಿಯ ಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಲಾರ ಬೋರಿಂಗಪೇಟೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬಹುದು[೩೮] ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹದ ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಗಂಡಿನವರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ವರನ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲೇ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಆದರಾತಿಥ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹಸಿರು ಸೀರೆ, ರವಿಕೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದುಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು ನೆರೆದವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಒಡೆಯರು ಅಥವಾ ಹಿರಿಯರು ಹಸ್ತರೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಧ್ವನಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಉಡಿಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಮುತ್ತೈದೆಯು, ಅವಳ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ತಲೆಗೆ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ತಾವು ತಂದಿದ್ದ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಉಡಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ನಂತರ ನೆರೆದ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬಂದಿರುವ ಬೀಗರಿಗೆ ಉಪಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದಿವಸ ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗುರುಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಿನವರ ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನವರು ವೀಳ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆಯವರು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಂತರ ನೆರೆದವರಿಗೂ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿವೀಳ್ಯ ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಯಕಾರಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಾಗಿ ರುತ್ತದೆ. ಬಂದ ಬೀಗರಿಗೆ ಸಿಹಿ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ ಬಂದಿರುವ ಬೀಗರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ಖಣವನ್ನು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಶಲ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಉಂಟು.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶುಭದಿನದಂದು ಲಗ್ನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಗೊಳಿಸಿ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳು ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಲವು ಮುಂದುವರೆದವರು ಛತ್ರ, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಮದುವೆಯ ಮನೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಿದು ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ 'ಕುಲದೇವತಾ ಕಾರ್ಯ' ಜರುಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಮದುವೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜರುಗುವಂತೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕುಲಬಾಂಧವರಿಗೆ ಸಿಹಿ ಊಟವನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗಳು ಐದು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ''ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ದೇವತಾಕಾರ್ಯ, ಪ್ರಸ್ತದೂಟ, ಅರಿಷಿಣ, ಚಪ್ಪರ, ಧಾರೆ, ಮರುವಲಿ, ಮಸಿಯೂಟ, ಕೋರೂಟ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಕುಲಸ್ಥರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಿದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.''[೩೯] ಆದರೆ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಜನರಂತೆ ಇವರ ಮದುವೆಗಳೂ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮದುವೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸವೇ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರು ವರನ ಸೋದರ ಮಾವ ಅಥವಾ ಸಹೋದರಿಯ ಗಂಡನನ್ನು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳು ಗಂಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಐದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ಎರಡು ಗಂಟುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಬಟ್ಟಲು ಐದುರೂಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಒಡೆಯರು ಇಲ್ಲವೆ ಜಂಗಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೀಗರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಕ್ಕಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂದೇ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ವಧು-ವರರಿಗೆ ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಹಚ್ಚುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ಬೀಗರು ಬಂದು ಊರ ಮುಂದುಗಡೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಿನವರು ವಾಲಗದೊಂದಿಗೆ ಊದಿಸುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕಂಚು, ಕಳಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೀಗರನ್ನು ಎದುರು ಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೀಗರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಚರಣೆ. ಗುಡಿಯ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರು ಬದುರಾಗಿ ಎರಡು ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು, ಅವರಿಗೆ ಎದುರಿನ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಸಾಲಾಗಿ ಐದೈದು ಜನ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮುಂದುಗಡೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಎಲೆ, ಅಡಕೆ, ಕುಂಕುಮದ ಭರಣಿ ಇರುವ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೀಗರಿಗೆ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹೆಣ್ಣಿನವರು ಗಂಡಿನವರ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹಸ್ತಲಾಘವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಂಚಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಯನ್ನು ನೀಡಿ ಬೀಗರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಚರಣೆಯು ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೀಗರನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಎದುರುಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ವಾದ್ಯ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗುವಾಗ ಬೀಗರ ಮೇಲೆ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳು ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. "ಆನಿ ಬರತಾವಂತ ಆರ ಬಣಮಿಯ ಕೊಂಡೆ, ಆನೆಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ದಳವೆಲ್ಲಿ ಬೀಗ ಬೋಳ್ಗ್ಯೋರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬರುತಾರ" "ಬೀಗತಿ ಒಳ್ಳೆಯವಳೆಂದು ಅಡಗಿಯ ಮನಿಕೊಟ್ಟೆ ಹೋಳಿಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ಬಗಲಾಗ" ಎಂದು ಬೀಗರನ್ನು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುವ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಸ್ಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಬೀಗರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ನಂತರ ಉಪಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದ ನಂತರ ಮದುವೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

ಸುರಗಿ ಸುತ್ತುವ ಶಾಸ್ತ್ರ : ಮದುವೆಯ ಮನೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಾಕಿರುವ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉದ್ದವಾದ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ಯಾವಿಗೆ ಮಣೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಚಚ್ಚೌಕಾರವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ನಾಲ್ಕು ತಂಬಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಳಸತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ತಂಬಿಗೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ, ಮುಂದುಗಡೆ ಇರುವ ಕಳಸ ತಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮುತ್ತೈದೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಸುರಗಿಯ ಚಾಜವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮುತ್ತೈದೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ನೂಲಿನ ಉಂಡಿಯನ್ನು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಐದೂ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಐದು ಸುತ್ತು ನೂಲನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ವಧು ವರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಮತ್ತು ಅಡಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆ ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಸುರಗಿಯ ನೂಲಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಬಲಗಾಲನ್ನು ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಸುರಗಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ವರನ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಸಹೋದರಿ, ವಧುವಿನ ಹಿಂದುಗಡೆ ಅವಳ ತಂಗಿ ಅಥವಾ ಸೋದರತ್ತೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಎಣ್ಣೆ ಇಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ರಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಉದ್ದಗರಿಯಿರುವ ಜೋಳ ದಂಟಿಗೆ ಎರಡು ವೀಳ್ಯೆದೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಜೋಳದ ದಂಟಿನ ಗರಿಯನ್ನು ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹಿಡಿದು, ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಮದುಮಕ್ಕಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಇಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಎಣ್ಣೆ ಇಡುವ ಹಾಡನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹಾಡಿನ ಪಲ್ಲವಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ "ನೆವ್ವೆಣ್ಣೇ ಸೆವ್ವೆಣ್ಣೆ ಬಾಗಿಲಿಗೀ ಬಿಸಿಲು ಬಂದು ಹರಹರ ನಮಶಿವಗss ನೆವ್ವೆಣ್ಣೆ" ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ವಧು ವರರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಸುರಗಿ ಸುತ್ತಿದ ನೂಲನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಮಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅರಿಷಿಣಬೋಟು ಮತ್ತು ಎಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಧುವರರ ಬಲಗೈಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಂಕಣವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತವರಿಗೂ ಮತ್ತು

ಕಳಸವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಮುತ್ತೈದೆಗೂ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತಿಯ ಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು ಹತ್ತಿಯ ನೂಲಿನ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಉಣ್ಣಿಯ ಕಂಕಣದ ಕುರುಬರು ಉಣ್ಣಿಯ ನೂಲಿನಿಂದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಹಾಸಿದ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಒಡೆಯರು ಇಲ್ಲವೆ ಜಂಗಮಸ್ವಾಮಿಯ ಹಸೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ವಧುವಿಗೆ ತಾಳಿಕಟ್ಟುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಕೊಬ್ಬರಿ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ತಾಳಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಊದಿನ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಒಡೆದ ಮೇಲೆ ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ನಂತರ ವರನ ಕೈಯಿಂದ ವಧುವಿಗೆ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ವಧು-ವರರಿಗೆ ಹರಸುವ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ-

ಗಂಡಿಗೆ	ಹೆಣ್ಣಿಗೆ
ಗಿರಿಶೆಟ್ಟಿ ಗಿರಿರಾಮ	ಪುಣ್ಯವಂತರ ಮಗಳೇ
ಸರಿಗೆ ರೇವಕ್ಕ	ಭಾಗ್ಯವಂತರ ಮಗಳೇ
ಮಗಳು ಬರುತಾಳೆಂದು	ಬಸವಣ್ಣ ಬರುತಾನೆ
ಕಂಚಿ ಕಾಳಂಗಿ	ತೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಸುಕ
ಕುಡಿ ನೀರಗಿಂಡಿ	

ವಧು-ವರರಿಬ್ಬರಿಗೂ
ಕಲಿಕಲಿಯಾಗಿ
ಕರ್ಯಜ್ಜನಾಗಿ
ಭೀಮಣ್ಣನಾಗಿ
ಭಿಲ್ಲರಾಜ್ಯವನಾಳಿ
ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ
ಸೇಸೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸರೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ
ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ[೪೦]

ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ "ತಾರಾಬಲ ಚಂದ್ರಬಲ ತದೇವ ಲಗ್ನಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹರಕೆಯ ಮಂತ್ರವು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನಸಮೂಹವೆಲ್ಲ

ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಶುಭಕೋರುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತ ವಧು-ವರರು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂಚನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಇವರು ವಿವಾಹದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು ಎಂಬುದರ ಸಂಕೇತವಿದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿವಾಹದ ಮುಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ.

ನಂತರ ನೆರೆದಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ ಊಟವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶುಭ ದಿನವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ನವದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨.೬.೧.೨. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ : ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆಯಾದರೂ, ಅವರ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ವಾಡಿಕೆಯ ಮದುವೆಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅಂದರೆ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಬಯಸುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯ ಗೌಡ ಅಥವಾ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ್ಯಾರೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಜೆ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ವಿವಾಹವಾಗಲಿರುವ ಗಂಡು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅಲಂಕೃತಳಾದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನಾಗಲಿರುವವನು ಪರಿಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಂಧುಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಅಮಂಗಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವಾಗಲಿರುವ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆಗೆ ತೆರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು, ಅದರ ಒಂದು ಪಾಲು ಕುಲಸ್ವಾಮಿಗೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[೪೧] ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಕುರುಬರು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ಬಂಧಗಳುಂಟು. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವಾದವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವಾದವರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಉಡುಕಿ-ಉಡುಕಿಯವರ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟರೆ ಅಂಥವರ ಕುಲ ಬಿಡಕಿಗೆ ಅಥವಾ ಎಳಕಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು. ಹೀಗಾಗಿ ಉಡುಕಿ-ಉಡುಕಿಯವರ ಮಧ್ಯ ಮದುವೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಂದೇ ಬೆಡಗಿನವರು ಇದ್ದಂತೆ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಡಕಿ, ಸೀರುಡಿಕೆ, ಕೂಡಿಕೆ, ತಾಳಿಕಟ್ಟುವುದು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೨.೬.೧.೩. ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ : ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಸೀರೆ ಕಾರಣ ಇತರ ಜನರಂತೆ ಕುರುಬರೂ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಚೊಚ್ಚಿಲ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಾಗ ಏಳನೆಯ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶುಭದಿನವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸೀಮಂತ ಕಾರಣವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ತಮ್ಮ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸೀಮಂತಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಅಡುಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಅಳಿಯ ಮತ್ತು ಮಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಯೇರಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ತವರು ಮನೆಯವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬಯಕೆಯ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ "ಬುತ್ತಿ ಬೀರುವುದು" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ನಾನಾ ತರಹದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂಧು ಬಳಗದವರನ್ನು ಕರೆದು ಊಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಸೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತವರವರು ತಂದಿರುವ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ಗರ್ಭವತಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿ, ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೂ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸೀಮಂತಕಾರಣದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಊದಿಸುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರ ಬೆಳಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಉಡಿಯಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೊಚ್ಚಲ ಹೆರಿಗೆಗೆ ತವರು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೀಮಂತಕಾರಣದ ಆಚರಣೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೨.೬.೧.೪. ಜನನ : ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಥಮ ಹೆರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ತವರುಮನೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಹೆರಿಗೆ ಆದ ದಿನದಿಂದ ಐದುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯ ದಿನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳು ಕೂಸು ಹಾಗೂ ಬಾಣಂತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಸುಳಿಯ ದಿರಲೆಂದು ಹಳೆಯ ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಕಸಬಾರಿಗೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೇವಿನ ಎಸಳುಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಐದನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೂತಕ ಅಥವಾ ಮೈಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು, ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಮಡಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಐದೇಶಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ನಕ್ಷತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಹದಿಮೂರನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೂಸಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ

ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಲಬಾಂಧವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ಕೂಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿಗೆ ಬಾಗಿನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೂಸಿಗೆ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಅಲಂಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿಗೂ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾನ್ಯ (ಗೋಧಿ ಅಥವಾ ಜೋಳ) ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ತಂಬಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಡಬತಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪಂಚಾರತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ನೆರೆದಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ "ಜೋಗುಳ ಹಾಡ"ನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡುವುದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೂಸಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ತುಂಬ ವಿನೋದದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೂಸಿನ ಸೋದರತ್ತೆ ಮಗುವಿಗೆ ಇಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೂಸಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ, ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಕೆಳಗಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಾಳೆ. "ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕುಜ್ಜು" ಎಂದು ಕೂಸಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅವಳ ಬೆನ್ನಿಗೆ ದಪದಪ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಗುವಿಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟ ನಂತರ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಮಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಕಡಲಿ ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಗುಗ್ಗರಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ "ಹೇಲಗುಗ್ಗರಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಡುವ ಹೆಸರುಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದವುಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಗಂಡಿಗೆ ಬೀರಪ್ಪ, ಮಾಳಪ್ಪ, ಕರೆಪ್ಪ, ನಿಂಗಪ್ಪ, ಮಾಯಪ್ಪ, ಜಟ್ಟೆಪ್ಪ, ರೇವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಕ್ಕವ್ವ, ಮಾಯವ್ವ, ಲಗಮವ್ವ, ಲಚ್ಚವ್ವ, ಸಿದ್ಧವ್ವ, ದ್ಯಾಮವ್ವ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಧುನೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇವರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪವನ, ರಾಹುಲ್, ಅರುಣ್, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಆರತಿ, ಶ್ರೀದೇವಿ, ಶ್ರೇಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೨.೬.೧.೫. ಮೈನೆರೆಯುವುದು : ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮೈನೆರೆಯುವುದು ಒಂದು ಸಹಜ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಋತುಮತಿಯಾಗುವುದು, ದೊಡ್ಡವಳಾಗುವುದು, ಬುಡಬೆದರುವುದು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಐದರಿಂದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಮೈನೆರೆದವಳಿಗೆ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ, ಮೈಗೆ ಅರಿಷಿಣ ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಹಸಿರು ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಐದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ

ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೂಡ್ರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರತಿದಿವಸ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗೊಳಿಸಿ, ಹೂಮುಡಿಸಿ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಸುವುದು, ಕೊನೆಯ ದಿವಸ ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮೈನೆರೆದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಸೋದರಮಾವ ಸೋದರತ್ತೆಯರು ತಂದಿರುವ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸ, ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಸೋಬಾನೆಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಸಿದ ನಂತರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಊದಿಸುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದೀಪಹಚ್ಚಿ, ಕಾಯಿ ಒಡೆದು, ಕರ್ಪೂರ ಬೆಳಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೈನೆರೆದವಳಿಗೆ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪ, ಉತ್ತತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕೊಬ್ಬಿನ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತಳಾದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಇದು ಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

೨.೬.೧.೬. ಮರಣ : "ಜನನ ಬದುಕಿನ ಆರಂಭವಾದರೆ ಮರಣ ಅದರ ಅಂತ್ಯ." ಮರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯವುಗಳಾಗಿವೆ. ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಲಸ್ಥರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಹೆಣದ ಮೈಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬಂಧುಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುದ್ದಿ ಕಳಿಸುವುದೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಂಧು ಬಳಗದವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ 'ಇಮಾನ'(ಸಿದಿಗಿ)ವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಶವವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ತೋಡಿದ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರುವ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬನ್ನಿಯ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಮೂರು ಬೊಗಸೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಲಿಕೆಯಿಂದ ಎಳೆದು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮದುವೆಯಾಗದವರು ಸತ್ತರೆ ಅವರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಲೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಸಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಏರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಭೂತಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಊದಿನ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹಿರಿಯರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲ ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಬಂದವರು ಕೆರೆ ಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಮನೆಯ ತುಂಬ

ಸಿಂಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೃತರ ಆತ್ಮಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಕಾಗೆಪಿಂಡ, ದೈವದೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕುರುಬರು ತಪ್ಪದೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವಚಿತ್ರ ಇದ್ದರೆ ಇರಿಸಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ತುಂಬಿದ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಹುಗಿದಿದ್ದ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸಮಾಧಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗೆಗಳು ಬಂದು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಡಿದಾತನ ಆಸೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂತೃಪ್ತಗೊಂಡಿವೆಯೆಂದೂ, ಕಾಗೆಗಳು ಬಂದು ಮುಟ್ಟದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಆಸೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಈಡೇರಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಲಯ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು 'ಹಿರಿಯರ ಹಬ್ಬ' ವೆಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮೃತನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಡೊಳ್ಳುವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಊರ ಮುಂದಿನ ಭಾವಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೆರೆದ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮರಣದ ಆಚರಣೆಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ.

೨.೬.೨. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ತುಂಬ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಗ್ಧರಾದ ಕುರುಬರು "ದೇವರು" ಎಂಬ ಶಬ್ಧ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಕೂಡಲೆ ನಂಬಿ ನಡೆಯುವವರು. ಅಪನಂಬಿಕೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವೇ ಇಲ್ಲ. ಬರಮದೇವ, ಬೀರದೇವ, ಮಾಳಿಂಗರಾಯ, ಕರಿಸಿದ್ಧ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ, ಕೆಂಚರಾಯ, ಇಟ್ಟಪ್ಪ, ಮಾಯವ್ವ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಇವರಿಗೆ "ಪೂಜಾರಿಗಳು" ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮವು ಮೈಯ ಚರ್ಮದಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ[೪೨] ಎಂಬ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರನ್ನು ಪೂಜಾರಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿಚಾರವಂಥರಿಗೆ ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಮೌಢ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥವುಗಳು ಎಂದು ಅನಿಸಬಹುದಾದರೂ ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಅನ್ಯಾದೃಶ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. "ಉಪಾಸಿಸಲ್ಕೆ ಕಾಲಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರ ಕೃಪೆಗಯ್ಯದಿರ್ಕುಮೆ" ಎಂಬ ಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ವಾಣಿಯಂತೆ 'ಕಲ್ಲನ್ನೇ ಈಶ್ವರ'(ಬೀರೇಶ್ವರ)ನೆಂದು, ಕುರಿಯ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನೇ ಲಿಂಗ(ಬೀರಲಿಂಗ)ವೆಂದು ನಂಬಿ ಆರಾಧಿಸಿ ಈಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಇವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅನುಪಮವಾದ ದೈವಭಕ್ತರೂ, ಸದಾಚಾರಿಗಳು, ಸತ್ಯಶುದ್ಧರು, ಕಪಟವರಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಹೃದಯದವರೂ

ಆದ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸರಳವಾದ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂಥ ಕುರುಬರು ಬಂದರೆಂದರೆ ದೇವರೆ ಬಂದಂತೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಜನಾಂಗದ ಪೂರ್ವಜರು ಕಂಬಳಿ ಬೀಸಿ ಮಳೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕುರುಬನೇ ಮೊದಲು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯಕ್ಕೆ ಕುರುಬನ ಕುಂಟಿ ಊಳಲು ಮುಂದಾದರೆ ಬೆಳೆ ಹುಲುಸು, ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕುರುಬನ ಬೋಣಿಗೆಯಾದರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಲಾಭದಾಯಕ, ಮೋಜುಮಜಲಿಗೆ ಕುರುಬನೇ ಮುಂದಾಗಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಂತ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಕುರುಬರಿಂದಲೇ ಮತಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ಮತದಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಇಂದೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಅವರ ಕಪಟವರಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸು. ಇಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕುರುಬರ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುವುದು.

೨.೬.೨.೧. ಬೀರದೇವರ ಆಚರಣೆಗಳು : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೇವತೆಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು 'ಕುಲದೇವತೆ' ಎಂದು ಕರೆದು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. 'ಬೀರೇಶ್ವರ'ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಬೀರೇಶ್ವರ, ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಶಿವಸಿದ್ಧಬೀರೇಶ, ಬೀರಪ್ಪ ಬೀರೇದೇವರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕುರುಬರ ಕುಲದೇವರಾದ ಬೀರದೇವರ ಗುಡಿಗಳು ಕುರಬರ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಟ್ಟೆಯಾಕಾರದ ಗುಡಿಗಳೂ ಇವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಇವೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಕೈಹಾಕದೇ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಬೀರದೇವರು ಯಾರು? ಆತನನ್ನು ಕುರುಬರು ಕುಲದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಕತೆಗಳು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಕಥೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ- "ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಪರಮಾತ್ಮನು ನರಸಿಂಹನ ಅವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದು ಸರ್ವವಿಧಿತ. ನಾರಸಿಂಹನ ಮುಖಾಂತರ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಾಗಲೂ

ತನ್ನ ಅವತಾರವನ್ನು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸದೇ ಕ್ರೋದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ತ್ರಿಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಕೊಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ನಾರಸಿಂಹನ ಉಪಟಳದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಶಿವನಲ್ಲಿ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳು ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪರಮ ಶಿವನು ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಮನಕರಗಿದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ವೀರಭದ್ರನಿಗೆ ನಾರಸಿಂಹನ ಅವತಾರ ತಾಳಿದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮೊದಲು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಆ ಅವತಾರವನ್ನು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವನಾಜ್ಞೆಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತನು ಕೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಾರಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ವೀರಭದ್ರ. ನಾರಸಿಂಹ ವೀರಭದ್ರನ ಮಾತಿಗೆ ಎಳ್ಳನಿತು ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡದಾಗಲು ವೀರಭದ್ರ ಕುಪಿತಗೊಂಡು ನಾರಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೀರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಕುಂದನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನೆಂದು ವಿಷ್ಣು ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಗೆದು ಇದರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೇ ತೀರುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಈಡೇರುವ ಕಾಲ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನು ಬಂದು ಭೂಲೋಕದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಸುತನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದಾಗ ವೀರಭದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಉದರದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಿಷ್ಣು ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಕೂಸು ಸರಿಯಾದ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ವಿಪತ್ತು ಕಾದಿದೆಯೆಂದೂ, ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ವಿಹಿತವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಾತು ನಿಜವಿರಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಸನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಡನೆ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಮಾಯವ್ವ ಕೂಸಿನ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೂಸಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ, ಮುದ್ದಾದ ಕಂದ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದರ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ತವಕ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಸರಿ ಕೂಸಿಗೆ ಬೀರಲಿಂಗನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವಸುಖವಡಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬೀರಲಿಂಗ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದ ಕೋಣಾಸುರನ ಉಪಟಳವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಕುರುಬರನ್ನು ಆತ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಅವರ ಬಳಿ ಬಂದು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೋಣಾಸುರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಕುರುಬರ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಬರ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.[೪೩]

ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೀರದೇವರನ್ನು ಕುರಿತ ಕಥೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. "ಪುಷ್ಪದತ್ತನೆಂಬುವವನು ನಿತ್ಯ ತಪ್ಪದೆ ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಪದತ್ತನು ಶಿವನಿಗೇರಿಸಿದ ಕಮಲದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕೆಡುವಿ ತಾನು ಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಿವನು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಜಂಗುಗಳನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುಷ್ಪದತ್ತನ ಪೂಜೆಗೆ ದಕ್ಕೆತಂದ ಹರಿಗೆ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ತಂದು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಹರಿಯು ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಅರಸ ನೀಲಾಂಕರನ ಮಗ ಬರಮದೇವನನ್ನು ಪೂಜೆಗೆ ನೇಮಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಸುರಾಮತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ತರಲು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಬರಮದೇವನು ಶಿವನನ್ನು ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ಗಂಗಾಜಲದೊಂದಿಗೆ ಹರಿಯು ಮರಳಿ ಬರಲು ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಒಳಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಹರಿಯು ಶಿವನು ಭರಮದೇವನಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆಗೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಭರಮದೇವನಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಂಬುದು ಸರಿಯೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಶಿವನು ಭರಮದೇವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತಗಂಡನಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನೊಂದುಕೊಂಡ ಸುರಾಮತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆಗ ಶಿವನು ಮಗಳೇ ನಿನಗೆ ಹೊನ್ನ ಹೊಕ್ಕುಳ ಸವರ್ಣ ಜಡೆಯುಳ್ಳ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಾಮತಿಯು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಹರಿಯು ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಹೊಸಗಿ ಹಾಕಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ವಿಷದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತಂಗಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸಲು ತಂದಾಗ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಶುವು ತಾಯಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಹರಿಯ ಉಪಾಯ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಸುರಾಮತಿಯು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡಿದಾಗ, ಇದೇ ಸಮಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿಯು ಜ್ಯೋತಿಷಿಯೊಬ್ಬನ ವೇಷಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುರಾಮತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಗಳಿಗೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಮಗುವನ್ನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವು ದೊಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶೋಕತಪ್ತಳಾದ ಸುರಾಮತಿಯು ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ಕರೆದು ಮಗುವನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ತಿಳಿಸುವಳು. ಅವರು ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಕೊದಲಿ ಬನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಹಾಲವೇಲಿ ಹಳ್ಳಿದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಇಳುಹಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಲು ವಟವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಬಂದ ಪರಿಚಾರಕರು ಮಗುವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ರಕ್ತಕಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಆ ಕೂಸಿಗೆ 'ಶಿವಸಿದ್ಧಬೀರೇಶ'ನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವಳು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಯ ಮತ್ತು ಶಾಂಭವಿಯರ ಸಾಕುಮಕ್ಕಳಾದ ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಮಕಾಳೆಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಮಾಯಮ್ಮರು ಕುರಿಕಾಯಲು ಹಾಲವೇಲಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಶಿವಸಿದ್ಧಬೀರೇಶನು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮೆರೆದು, ಕೋಣಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಕುರುಬರ ಕುಲದೇವರಾಗುತ್ತಾನೆ."[೪೪] ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯಂತೆಯೇ ಜನಪದ ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕಥೆಯು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಬೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ ಅವರು ಜಾನಪದರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವೇ ವಿಷಯಗಳು ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಡಾ.ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ ಅವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೀರೇಶ್ವರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವ-ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭರಮದೇವ ಸುರಾಮತಿಯರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬೀರದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಎಳೆಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ನರಸಿಂಹಾವತಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶ್ಯಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದು, ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನನ್ನು ವೀರಭದ್ರನು ಸಂಹರಿಸುವುದು, ಅದರ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಷ್ಣು ಬೀರಪ್ಪನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗುವುದು. ಇತ್ಯಾದಿ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಘರ್ಷದ ಎಳೆಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಶಿವಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಾಗ, ಶಿವಾರಾಧಕರು ರೌದ್ರಾವತಾರಿಯಾದ ವೀರಭದ್ರನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಶಿವಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಐತಿಹ್ಯ(Myth)ಕ್ಕೂ, ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಭಗ್ನಗೊಂಡ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧಗಳಿವೆಯೇ? ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಂಪೆಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಕುರುಬರ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೆಂದು ಸಂಶೋಧಕರನೇಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಂಪಿಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಬೀರೇಶನೆಂದು ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ."[೪೫] ಅವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವಂತೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆಯ ಪ್ರಾಂಗಣದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾದ 'ಡೊಳ್ಳು' ವಾದ್ಯವೊಂದನ್ನು ನೇತುಹಾಕಿರು

[illegible]

ವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಡೊಳ್ಳು ಕುರುಬರ ವಾದ್ಯವಿಶೇಷ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬೀರದೇವರ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಡೊಳ್ಳು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಂತೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ದೇವಾಲಯವೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೀರೇಶ್ವರನು ನಾರಸಿಂಹನನ್ನು (ವಿಷ್ಣು) ಮತ್ತು ಕೋಣಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವುದರ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂಥ ಆಚರಣೆಯೊಂದು ಈಗಲೂ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬೀರದೇವರ ತೋಪಿನ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ "ಈರಗಾರರು" ಎಂಬ ಬೀರಪ್ಪನ ಭಕ್ತರು "ಪಲ್ಮರಿಸಿಗಿಯುವ" ಅಂದರೆ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುರಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಹಾಕುವ ರೌದ್ರವಾದ ಆಚರಣೆಯೊಂದು ಈಗಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೀರೇಶ್ವರನ ಹುಟ್ಟು ಆದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಪರಮತದ ಉಪಟಳದಿಂದ ಸ್ವಮತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಕೋಣಾಸುರನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕುರುಬರನ್ನು ಅವರ ಸಂಪತ್ತಾದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕುರುಬರು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿದ ಬೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿಕೊಡು ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಭರಮದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಬೀರದೇವರ ಆರಾಧನೆಯು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಇದರ ಕುರುಹುಗಳೆಂಬಂತೆ ಬೀರದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುಂಡುಕಲ್ಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭರಮದೇವರುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಬೀರದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರುಬರು ಎಂದಿನಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೇ ಬೀರದೇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ-

> ಹಾಳು ಮೊರಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಊರದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ
> ....
> ....
> ಮಾರಯ್ಯ ಬೀರಯ್ಯ ಕೇಚರಯ್ಯ ಗಾವಿಲ ಅಂತರ ಬೆಂತರ
> ಕಾಳಯ್ಯ ಮಾರಯ್ಯ ದೂಳಯ್ಯಕೇತಯ್ಯಗಳೆಂಬ ನೂರು ಮಡಕೆಗೆ
> ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ಶರಣೆಂಬುದೊಂದು ದಡಿಸಾಲದೆ?[೪೬]

ತಮ್ಮ ಕಾಲಾವಧಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮಾರಯ್ಯ, ಬೀರಯ್ಯ, ಕೇಚರಯ್ಯ, ಕಾಳಯ್ಯ, ದೂಳಯ್ಯ ಕೇತಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೇ ಬೀರದೇವರು ಕುರುಬರ ಕುಲದೇವರಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಖಂಡೋಬಾ ಮತ್ತು ಬೀರೋಬಾ ಆರಾಧನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ೨-೩ ಶತಮಾನ ಮೊದಲು ಬೀರದೇವರ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಬೀರಪ್ಪನು ಸುಮಾರಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು[೪೭] ಎಂಬ ಊಹಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಬಹುದು.

೨.೬.೨.೨. ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ : "ಹಾಲುಮತದವರೆಂದರೆ ಬೀರದೇವರು, ಬೀರದೇವರೆಂದರೆ ಹಾಲುಮತದವರು" ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗೆ ಧಾತುವಾಗುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೀರೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರೇರಣೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿರುವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ತಮ್ಮ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೀರದೇವರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಶ್ರೀರಾಮಪುರ ಬೀರದೇವರಿಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬೀರದೇವರ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಾರಿ, ಪೂಜಾರಪ್ಪ, ತಮ್ಮಡಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರೂ ಕುರುಬರೇ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬೀರದೇವರಿಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ. ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸೂರು ದೊಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಡುಗಾಡಿನ ಪಾಳ್ಯ ದಲ್ಲಿರುವ ಬೀರದೇವರನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀರದೇವರನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜಾರಿಗಳು ತುಂಬಾ ಆಚಾರ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂಜೆಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಡು ಬಂದು, ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಪತ್ರಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ, ದೀಪ ದೂಪಾರತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಉಪ್ಪು ಇಲ್ಲದ ಸಪ್ಪನ್ನ ಅನ್ನ, ಮಾದಲಿ, ನೆನಸಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಬೇಳೆ ಕೊಬ್ಬರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೀರದೇವರು ಶುದ್ಧಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ದೇವರು ಮಾಂಸಾಹಾರ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೀರದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಮದ್ಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯಿಂದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೇ ಅವರು ಊಟವನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕುರುಬರೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ಪೂಜಾರಿಯಿಂದ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೀಪಾವಳಿ, ಮಹಾನವಮಿ, ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ, ಯುಗಾದಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ಯುಗಾದಿಯ ಪಾಡ್ಯದಂದು ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಓರಿಹೊಳಿಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಓರಿಹೊಳಿಯ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ದೇವರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಡೊಳ್ಳುವಾದ್ಯ, ಕೊಂಬು ಕಹಳೆಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ, ಊರ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಮರಳಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬೀರದೇವರು ಪೂಜಾರಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಗಟಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ರೈತಾಪಿ ಜನರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಮಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗ ಬದುಕಿಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಮದಾಳು, ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂಕಣವಾಡಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಬೀರದೇವರ ಉತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾಸೋಹದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹುಗ್ಗಿ, ಸಜ್ಜಕ, ಮಾದಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ದಾಸೋಹವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೀರದೇವರ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಣ್ಣೂರಿನ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ, ಹುನ್ನೂರಿನ ಬೀರಪ್ಪನ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಜರುಗುವ ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಕುರುಬರು ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಜರುಗುವ ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜನಸಮುದಾಯದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಲಕನೂರಿನ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಉತ್ಸವಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಮಹಾನವಮಿ,

ದೀಪಾವಳಿ, ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸವಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹನ್ನೆರಡು ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಬೀರದೇವರ ತೋಪಿನ ಜಾತ್ರೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ಜಾತ್ರೆಗಳು ತುಂಬ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತೋಪಿನ ಜಾತ್ರೆಗಳೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತೋಪಿನ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಜಾತ್ರೆನಡೆಯುವ ಬೀರದೇವರ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಗಡಿಗಳ ಬೀರದೇವರುಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಆಹ್ವಾನ ವನ್ನು ನೀಡದೆ ಇದ್ದರೆ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಯಾ ದೇವರ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಿಡಗಳ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಕೂಟಕ್ಕೂ ಒಂದು ಗಡಿಯ ಬೀರದೇವರನ್ನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬೀರದೇವರಿಗೆ ಉಳಿದ ಬೀರದೇವರುಗಳು ಸಲಾಮು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಗೌರವ ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುವ ತೋಪಿನ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತ ಇರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಟೆಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಐದು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೀರದೇವರ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುರುಬರು ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯೆಂದರೆ ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ತೀರ್ಥವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದೊಂದು ದೇವತಾ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡಯುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಬೀರದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ಭಕ್ತರಾದ 'ಈರಗಾರರು' ಪಲ್ಮರಿ ಸಿಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಈರಗಾರರು ತಮ್ಮ ಹಲ್ಲು ಗಳಿಂದ ಕುರಿಯ ಮರಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಓಕುಳಿಯಾಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದನಂತರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗಡಿಗಳ ಬೀರದೇವರುಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯೂ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.[೪೮] ಹೀಗೆ ಬೀರದೇವರ ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿ ಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗೌರವಾದರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨.೬.೨.೩. ಪತ್ರಿ ಕೌಲು ಕೇಳುವುದು : ಕುರುಬರಿಗೆ ಬೀರದೇವರ ಪತ್ರಿಕೌಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ದೇವರ ವಾಣಿ ಎಂದಿಗೂ ಹುಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರು ತಾವು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಬೀರದೇವರ ಕೌಲನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕನಂತರವೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೀರದೇವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ

ಬೆಳಗಿನ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಕೌಲನ್ನು ಕೇಳಲು ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಕೌಲು ಕೇಳುವುದು ಎಂದರೆ ಬೀರದೇವರ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಪೂಜಾರಿಯು ಬೀರದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪತ್ರಿಯು ಬೀರದೇವರ ಬಲಗಡೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಶುಭವೆಂದೂ ಭಕ್ತರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸವು ಆಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಯು ಎಡಗಡೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅಶುಭವೆಂದೂ ತಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೌಲು ಕೇಳುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಶುಭ ಸೂಚನೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಭಕ್ತ ಭಾವಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಆದರೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಕುರಿ, ಬಂಗಾರ, ಹಣ ಕೊಡುವುದಾಗಿ 'ಹರಕೆ' ಹೊತ್ತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಒಜ್ಜಿಹೊರುವು'ದೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಲವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ತಾವು ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಿರಲಿ ದೇವರ ಕೌಲುಕೇಳಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರುವುದಾಗಿರಬಹುದು, ಕೊಡುವುದಾಗಿರಬಹುದು, ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿರಬಹುದು, ತಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು ಗುಣವಾಗುವುದನ್ನೂ ದೇವರ ಪತ್ರಿಕೌಲಿನಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಕೌಲು ಕೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು."[೪೯]

ಈ ಕೌಲು ಕೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀರದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ಹೂವು ಕೇಳುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೀರದೇವರ ಭಕ್ತವರ್ಗವೂ ಮೊದಲ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಹೂವು ಕೇಳುವರು. ಹೂವು ಕೇಳುವುದೆಂದರೆ ಬೀರೇಶ್ವರ(ಲಿಂಗದ)ನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಡೇರಯ್ಯ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಡಿಯು ಹೂವನ್ನು ಇಡುವನು. ಆ ಹೂವು ಲಿಂಗದ ಬಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಶುಭವೆಂದೂ ಭಕ್ತನು ಮನದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದೆಂದೂ, ಹೂವು ಲಿಂಗದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ ಅಶುಭವೆಂದೂ ಭಕ್ತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ.[೫೦] ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕೌಲು ಕೇಳುವ ಆಚರಣೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವಿರುವಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨.೬.೨.೪. ಊರಾಡುವುದು : "ದೇವರು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರು ಬರುವುದು ಆತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಭಕ್ತರು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ, ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೇ ದೇವರು ಹೋಗುವುದು ಅಪರೂಪ. ಇಂಥ ಅಪರೂಪದ ಆಚರಣೆಯೊಂದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿರುವುದು. ಕುರುಬರ ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರುಗಳು ಇರುವ ಊರುಗಳಿಗೆ ಊರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ

ಪದ್ಧತಿಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ, ಮೂರುವರ್ಷ ಇಲ್ಲವೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಊರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ದೀಪಾವಳಿಯ ಪಾಡ್ಯ, ಮಹಾನವಮಿ ಇಲ್ಲವೆ ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದ ನಂತರ ನಾಡಮೇಲೆ ಹೊರಡುವ ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಭಕ್ತರ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ದೇವರು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಭಕ್ತರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಪೂಜಾರಿಗಳೂ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಉಳಿದ ಪೂಜಾರಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತರು, ಕರಿಗಡುಬು, ಹೋಳಿಗೆ, ಸಜ್ಜಕ, ಗೋದಿಯ ಹುಗ್ಗಿ, ಮುಂತಾದ ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದೇವರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪೂಜಾರಿಗಳು ದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಎದುರುಗಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹರಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಾಡೊಂದನ್ನು ಹಾಡಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆಯ ಹಾಡು ಹೀಗಿದೆ-

ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮಯ್ ದೇವರ ಬಂದಾವ ಬನ್ನೀರೇ
ಗುರುವೆ ನಮ್ಮಯ್ ದೇವರ ಬಂದಾವ ಬನ್ನೀರೆ ||ಪಲ್ಲ||

ಬಾವುಳ್ಳ ಭಕ್ತನ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಯ ಮರವೇನ
ರಾಯಭಾರಿಯ ಮರಕಪ್ಪ ರಾಜದ್ಪಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಡ್ಯಾವ
ಪಕ್ಕನಿಲ್ಲದ ಪಾರಿಗೋಳ ಲೆಕ್ಕನಿಲ್ಲದ ಗಿಣಿಹಿಂಡ
ಲೆಕ್ಕನಿಲ್ಲದ ಗಿಣಿಹಿಂಡ ಕೂಡಿ ಹಾಲಹಣ್ಣವ ಮೇದಾವ
ಹಾಲಹಣ್ಣವ ಮೇದಾವಲ್ಲೊ ಭಕ್ತಗ ಹರಕಿಯ ಕೊಟ್ಟಾವೊ
ಆಳಮಕ್ಕಳ ಉಂಡಮನಿಯಾಗ ಹಾಲಕಾವಲ್ಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ
ಪೂಜೇರಿ ಉಂಡ ಮನಿಯಾಗ ತುಪ್ಪದ ಕಾವಲ್ಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ
ನನ್ನ ಗುರುವ ಉಂಡ ಮನಿಯಾಗ ಹೊನ್ನರಾಶಿಯ ಹೊಯ್ಯಲಿ
ಕರಿ ಕಂಬಳಿಯ ಧರಮಾರೋ ಭಕ್ತಗ ಹರಕಿಯ ಕೊಟ್ಟಾರೋ
....[೫೧]

ಎಂದು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಹರಕಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಾರೈಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ. "ಸೈನ್ಯಶಕ್ತಿಗಿಂ ಮಿಗಿಲಲ್ತೆ ಸಂತರಾಶಿರ್ವಾದ ಅಪ್ರತಿಹತಂ" ಎಂಬ ನುಡಿಯಂತೆ ದೇವರ, ದೈವ ಭಕ್ತರ

ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುತ್ತದೆ, ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೂ ಕಾಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಕುರುಬರಿಗೆ ಈ ಹಾರೈಕೆಯು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದೇವರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಭಕ್ತರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದುಂಟು. ಆಗ ಒಡೆಯರುಗಳು ಬೀರದೇವರ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅದು ಎಷ್ಟು ದೂರಾದರೂ ಸರಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಉದ್ದೇಶಿತ ಊರನ್ನು ತಲುಪುವರು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ[೫೨] ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬೀರದೇವರನ್ನು ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕುರುಬರಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಊರಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಊರುಗಳು ಎಷ್ಟೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೂಜಾರಿಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳು ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಜನಾಂಗದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಹಾಲುಮತದ ಚರಿತ್ರೆ: ಯಲ್ಲನಗೌಡ ಎಫ್. ಅತ್ತಿಕೊಳ್ಳ, (ಸಂ) ವಾಯ್.ಎಂ.ಗುಂಡಕರ್ಜಗಿ, ಪು.೩

೨. Tribes and castes of south India: E.THURSTON. page. ನಡೆಮಡಿ: ಎಂ.ಜೈಕುಮಾರ್, ಪು. ೧೩-೧೪ ಉಧೃತ

೩. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ ಪು. ೧೩-೧೪

೪. ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರು: ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಪು. ೩೦

೫. ಪಾವನ: ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಕನಕ ಗುರುಪೀಠ ಸ್ಮರಣಸಂಚಿಕೆ, ಪು.೧೭

೬. ಶಂಬಾ ಕೃತಿ, ಸಂಪುಟ ೧೯೯೯: ೩

೭. ಪಾವನ: ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ಪು. ೧೮

೮. Tribes and castes of Bombay Vol.ii page. 317

೯. The well known Tondamandalam of which kanchipuram was once the capital, is said to have been previously called kurumb bhomi of

kurumbanadu kurumbara nadu forms still and integral part in Malabar".

Gustove Oppert: The original Inhabitants of India.p.216

೧೦. ಕುರುಬರ ಚರಿತೆ: ವಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ, (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೭೭ ಉದ್ಧೃತ

೧೧. Epigraphia carnatina. vol. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಪು. ೩೫೯

೧೨. ಶಂಬಾ ಸಂಪುಟ ೩, ಪು. ೨೫೧

೧೩. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು.೧೧

೧೪. Tribes and castes of Bombay vol.ii p. 317

೧೫. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರು ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ, ಪು. ೩

೧೬. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೨

೧೭. ಡಾ.ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪಾವನ ಪು.೧೬

೧೮. ಶಂಬಾ ಕೃತಿ, ಸಂಪುಟ ೩, ಪು. ೨೫೩

೧೮. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೮ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

೧೯. ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಡಾ.ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ಪಾವನ: ಪು. ೧೭

೨೦. ಭಾರತದ ಕುರುಬರು, ರಾಜಪರಂಪರೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟು: (ಅನು) ಬಿ.ಕೆ.ರವಿ, ಪು. ೩೪

೨೧. ಗೋರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಚಕ್ಕರೆ ಶಿವಶಂಕರ, ಪು. ೧

೨೨. ಭಾರತದ ಕುರುಬರು: ರಾಜಪರಂಪರೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟು (ಅನು) ಬಿ.ಕೆ.ರವಿ, ಪು. ೩೪

೨೩. ಶಂಬಾ ಕೃತಿ ಸಂಪುಟ: ೧, ಪು. ೨೭೩

೨೪. ಶಿವಯೋಗಿ ಜೇನುಕಲ್ಲು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಡಾ.ವೈ.ಡಿ.ನಂಡುಂಡಪ್ಪ ಪು.೨೭೮

೨೫. ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲ ಎಂಬುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿ: ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಮಾರ್ಗ ೪, ಪು. ೩೬೮

೨೬. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ, (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೧-೧೩

೨೭. ಕುರುಬ ದರ್ಪಣ: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೩೫

೨೮. ನಡೆಮಡಿ: ಎಂ.ಜೈಕುಮಾರ, ಪು. ೧೯ ಉದ್ಧೃತ

೨೯. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ: ಹಾಲನಕೆನೆ: ಪು. ೩

೩೦. ಹಾಲಕೆನೆ: ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಳಪಂಗಡಗಳು: ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ, ಪು. ೧೬೮

೩೧. ನೋಡಿ: ನಿರಂತರ: ಡಾ.ಬಿ.ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ಪು. ೩-೧೦

೩೨. ನೋಡಿ: ಹಾಲಕೆನೆ: ಕುರುಬರ ಗೋತ್ರಗಳು ಬೆಡಗುಗಳು: ಬೋನಾ ಬಸವರಾಜ, ಪು. ೧೫೮

೩೩. ನಡೆಮಡಿ: ಎಂ.ಜೈಕುಮಾರ್, ಪು. ೧೯

೩೪. ಕುರುಬ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು.೧೯

೩೫. ದೇವಟರ್ ಬಂದಾವ್ ಬನ್ನೀರೇ: ಪು.xvii

೩೬. ಶಂಬಾ ಕೃತಿ, ಸಂಪುಟ ೩ ಪು. ೨೫೩

೩೭. ನೋಡಿ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ: (ಅನು) ಡಾ.ವಿಠ್ಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕವಾಡ, ಪು. ೬೭ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

೩೮. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರು: ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ, ಪು. ೨೨

೩೯. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೨೫

೪೦. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೨೬

೪೧. ಕರ್ನಾಟಕ ಕುರುಬರು: ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ, ಪು. ೨೯

೪೨. ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೩೪

೪೩. ದೇವಟರ್ ಬಂದಾಽವ್ ಬನ್ನಿಽರೇ: ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ, ಪು. xvii-xix

೪೪. ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ: (ಸಂ) ನವಿಲೂತನಯ

೪೫. ನೋಡಿ: ಹಾಲುಮತ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ: ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಪು. ೬೪

೪೬. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೧: ಪು. ೧೩೮

೪೭. ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೬೨

೪೮. ನೋಡಿ: ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಬೀರೇಶ್ವರ ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ. ಮತ್ತು ಕನಕಸಂಪದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಜೂನ್ ೨೦೦೫

೪೯. ಹಾಲಕೆನೆ: ಬಾಗೇನಾಡಿನ ಅಲಕನೂರಿನ ಕರಿಸಿದ್ಧ, ವಿ.ಎಸ್.ಮಾಳಿ, ಪು. ೧೧೦

೫೦. ಹಾಲುಮತ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ: ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್.ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಪು. ೭೦

೫೧. ಕುರುಬ ಜಾನಪದ: ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು: ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ, ಪು. ೭೯

೫೨. ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರರು: ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಪು. ೬೭

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಗಳು

೩.೧ ಒಡೆಯರು ಪದದ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ

೩.೨ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೩.೩ ಒಡೆಯರ ಒಳಪಂಗಡಗಳು (ಶಾಖೆಗಳು)

೩.೩.೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ

೩.೩.೨. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ

೩.೩.೩. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ

೩.೪ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಗಳು

ಡಾ.ವಿ.ಎ.ಸ್ಮಿತ್ ಅವರು ಭಾರತವನ್ನು "Ethnological Museum" ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದೊಳಗೆ ಒಂದು ಮಿನಿ ವಿಶ್ವವೇ ಅಡಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಬಗೆಯ ಜನಗಳು, ಜನಾಂಗಗಳು, ನಡಾವಳಿಗಳು ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.[೧] ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ವೃತ್ತಿ, ತಾನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರ, ಅದಕ್ಕನುಗುವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೈವಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗ(priest)ವೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ 'ಜಂಗಮರು', ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ 'ಭಟ್ಟರು' ಅಥವಾ 'ಆಚಾರಿಗಳು', ಜೈನರಲ್ಲಿ 'ಪಂಡಿತರು' ಎಂಬ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವಿದ್ದು ಇವರು ಆಯಾ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿದಾನಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕುಲದವರೇ ಆದ ಗುರುವರ್ಗದವರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಅದೇ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯ ಉಪಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಒಂದು ವರ್ಗವು ಪುರೋಹಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕುರುಬರ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. "ಕುರುಬ ಜಾತಿಯೊಳಗಿನ 'ಒಡೆಯರ' ಈ ಉಪಜಾತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ" ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೨]

ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ 'ಒಡೆಯ'ರಿಗೂ, ವೀರಶೈವ 'ಜಂಗಮ'ರಿಗೂ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನ ಭೇದವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಾ ಶಾಕಾಹಾರಿಗಳು. ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮರಂತೆ ಇವರೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ರನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯಿಂದ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಡೆಯರು ಕುರುಬರು, ಜಂಗಮರು ವೀರಶೈವರು - ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮರು ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದು ಉಪಜಾತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರು ಉಳಿದ ವೀರಶೈವ ಜಾತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಾಹ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ವೀರಶೈವರಿಗೂ ಜಂಗಮರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರವುಂಟು. ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರದೂ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪು. ಪುರೋಹಿತವರ್ಗದ ಅವರು ಕುರುಬರಿಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೇಲಿನದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗಿಲ್ಲ ದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೇ ಕೊಡುವುದ ರಿಂದ ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಒಡೆಯರದ್ದು ಒಂದು ಉಪಜಾತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಬಯಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಒಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲದ ಜಾತಿ" (A caste which is no caste) ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ ವಿಚಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರು ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು ತರುವ ದೃ,ಟಿಯಿಂದ ನೆಂಟರಾಗಿರುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಮತ್ತು ಅನನ್ಯವಾದುದು ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಿಗೆ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಅದರ ಅರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಈ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಯಾವಾಗಿನಿಂದ ಬಂದಿತು? ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೇನು? ಈ ಪರಂಪರೆ ಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಂಗಡ(ಶಾಖೆ)ಗಳು ಏನಾದರೂ ಇವೆಯೇ? ಇದ್ದರೆ ಅವು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇನು? ಎಂಬುದರ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ..

೩.೧. ಒಡೆಯರ ಪದದ ಅರ್ಥ

ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಇವರನ್ನು ಒಡೆಯರು, ಒಡೇರು, ಒಡೇರಯ್ನೋರು, ಅಯ್ನೋರು, ಗುರುವಿನವರು, ಗುರುಗಳು, ಮಾರಾಯಗೋಳು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳು ಅವರು ಪುರೋಹಿತವರ್ಗದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. 'ಒಡೆಯ' ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಯಕ, ಯಜಮಾನ, ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಸ್ವಾಮಿ, ಮುಂದಾಳು, ಅರಸ ಎಂದು ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ

ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[೩] ಪ್ರಸ್ತುತ ಇಲ್ಲಿ 'ಒಡೆಯ' ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡ, ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಒಡೆಯರ್' ಎಂದು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ರೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಡೆಯರ್ ಪದದ ಹಿಂದಿನ 'ಅಯ್ಯ' ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಅವರು ಗುರುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂಬುದರ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಅಯ್ಯ' ಎಂದು ಕೊನೆಯಾಗುವ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. 'ಅಯ್ಯಾಚಾರ' (ಅಯ್ಯ+ಆಚಾರ) ಎಂದರೆ ಪುರೋಹಿತರು ನಡೆಸುವ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಎಂದು[೪] ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಮೂಲಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಇವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಾಗಿರಿ ಎಂದು ಹರಸಿದಂದಿನಿಂದ ಇವರು ಕುರುಬ ಕುಲದವರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಪಂಗಡವಾಗಿ ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

೩.೨. ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವುಂಟು. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪರಂಪರೆ ಯಾವ ಕಾಲದಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು? ಅದನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದವರು ಯಾರು? ಅದರ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾವುವು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ', 'ತಗರ ಪವಾಡ', 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ದಾಖಲೆಗಳು, ಒಡೆಯರುಗಳು ನೀಡಿರುವ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ನಿಮಿತ್ಯವಾಗಿ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು. ಅವರು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು" ಎಂದು ಅವರು ನೀಡುವ ಈ

[illegible]

ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರುಗಳ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. "ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ ನಿಷ್ಠಾಗರಿಷ್ಠ ಆಶ್ರಮ ಚತುಷ್ಟಯಕ್ಕೊಡೆಯ ಕುರುಕುಲಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ವಂಶೋದ್ಭವ ಅಡ್ಡ ಅಂದಲ, ಅಸುರರ ತಲೆ, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ, ಹನುಮಧ್ವಜ ಹಳದಿ ಕದಳಿಗಳಿಂ ಛತ್ರಚಾಮರ ಸಾಲು ಸತ್ತಿಗೆಗಳಿಂ ಮಕರತೋರಣ ರುಂಡಮಾಲಾ ಝಲ್ಲಿ ನಗಾರಿ ನೌಪತ್ತುಗಳಿಂ ಸುರುಟಿ ಪಂಚಕಲಶಗಳೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಿಂ ವಿಭೂಷಿತರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್ಯ ನೃಪವಂಶೀಯರಾದ ಕುರುಬರ ಜಗದ್ಗುರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಶಾಂತ ಭಿಕ್ಷಾವರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ವಡೆಯಾನ್ವಯರಾದ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ಮೂಲಾದ್ರಿ ಶಾಂತಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಶಾಂತ ಭಿಕ್ಷಾವರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಕರಿಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು."[೫] ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಧುವರರಿಗೆ ಶುಭ ಹಾರೈಸುವ ಮಂತ್ರವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ಕಲಿ ಕಲಿಯಾಗಿ
ಕರ್ಯಜ್ಜನಾಗಿ
ಭೀಮಣ್ಣನಾಗಿ
ಬಿಲ್ಲರಾಜ್ಯವನಾಳಿ
ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ
ಸೇಸೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ
ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ್[೬]

ಈ ಹಾರೈಕೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಹೆಸರುಗಳು ದಾಖಲಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಸರೂರು ಯಾವುದು? ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಯಾರು? ಅವನ ಜೀವನ ಕಾಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಹೊಸಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸರೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಸ್ಥಳವಾದ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳದಿಂದ ಸುಮಾರು ೮ ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೆ ೮೦ರಷ್ಟು ಕುರುಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಊರ ಹೊರಗೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗದ್ದುಗೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗದ್ದುಗೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಪಂಚಕೂಟ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ[೭] ಈ ಗದ್ದುಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು ಕುರುಬರು. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ 'ಸರೂರು' ಇಂದಿನ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ 'ಸರೂರು' ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹೆಸರಿನ ಊರು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಸ್ಥಳಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಸರೂರು ಇದೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ಎರಡು. ಒಂದು ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ "ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ" ಇನ್ನೊಂದು "ತಗರ ಪವಾಡ"ವೆಂಬ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕೃತಿ. ಇವು ಪುರಾಣ ಕೃತಿಗಳಾದರೂ ಪುರಾಣದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. "ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು, ಆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೇ ಆಗಿದೆ"[೮] ಎಂಬ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ "ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ"ದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು- "ಶಿವನಿಂದ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ರೇಣುಕನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದೇಶ ಪರ್ಯಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಸರೂರ ಸೀಮೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ'ನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಸುಂದರಾಕಾರದ ಸೋಯಿಮುತ್ತಯ್ಯ, ಜಗಮುತ್ತಯ್ಯ, ಲಲಿತಮುತ್ತಯ್ಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಪಾರವಾದ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡನ್ನು ಸಲಹುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರುವಾಗ-

ತುರುಗಳಪಾಲಿಸುತ್ತುಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಸಂ
ಚರಿಸಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆರೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲಯಮಂ
ವಿರಚಿಸುತ ಪ್ರೇಮದಿಂಚರರಿಂಗೆ ಪನ್ನೆರಡು ಕಂಬಿ ಪಾಲ್ಗೊಟ್ಟು ಸತತ

ಹರುಷದಿಂದಿರಲಲ್ಲಿಗಭಸುತ ಸಿದ್ಧೇಂದ್ರ
ನಿರದೆ ಬಂದಮೃತಮಂ ನೀಡೇಂದು ಸಮ್ಮೋಹ
ವೆರಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯಕಂಡು ಪದಪದ್ಮಕಭಿವಂದಿಸಿದನು (ಹಾ-ಪು. ೨-೧೩)

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಬಿ ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಅದನ್ನು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಸಂತೋಷದಿಂದರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಭಸುತನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬಂದು, ಅಮೃತವನ್ನು (ಹಾಲನ್ನು) ದಾನ ನೀಡೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಅವನ ಪಾದಕಮಲಕ್ಕೆ ಅಭಿವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿದ ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿ "ನೀನಂದ ನುಡಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ" ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು "ತಂದೆ ನನಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಆಗಮೋಕ್ತವಾಗಿ ಒಂದು ಸುಮೂರ್ತದಲ್ಲಿ-

ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಕ್ಷೀರಕುಲದ್ಯಕ್ಷ
ನಂಗೊಳಿಸಿ ಗುರುಕಂಕಣವಧರಿಸಿ ಕರಕೆಘನ
ಕಂಗೊಳಿಪತೆರದಿ ಪಟ್ಟವಗಟ್ಟಿ ಗುರುನಾಮಶಾಸನವಗೈದು ಮತ್ತಂ
ತುಂಗರೇವಣಸಿದ್ಧ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯಂಗೆ
ಪಿಂಗದೆ ಕುತೂಹಲದೊಳಾಶಿರ್ವಚಿಸಿ ದಯಾ
ಪಾಂಗದಿಂ ಪಾಲ್ಸವಿದು ಬಳಕಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದು ಬಾಂದಳಮಾರ್ಗಕೆ (ಹಾ-ಪು, ೨-೧೬)

ಎಂಬ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲಿಂಗಾಪೇಕ್ಷಿಯಾದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ, ಗುರುಕಂಕಣವನ್ನು ಕರಕೆಕಟ್ಟಿ, ಗುರುನಾಮಶಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ." ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೂಲತಃ ಕುರುಬನೂ ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರಿಗೆ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸರವೂರಿನಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ, ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

"ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯ ೬೪೫ ಸಾಂಗತ್ಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ

ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುರಾಣೀಕರಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಈ ಕೃತಿಯು ಕುರುಬರ ಗುರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಯಥಾರ್ಥ ವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕಥಾ ವಿವರವು ಹೀಗಿದೆ-

"ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಮನಸೋತು ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರು ಅವಳ ದಾಸರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾರದನಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಿವನು ವಿಟನಾಗಿ ಬಂದು ಆ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಕುರಿಗಳಾಗಲು ಶಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ತೊಗರ್ಸಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಆದಿಗೊಂಡನ (ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ) ಹೊಲದ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಿಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ.

ಆದಿಗೊಂಡನ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವನಾದ ಪದ್ಮಗೊಂಡನು ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಹುತ್ತವನ್ನು ಒಡೆಯಲಾಗಿ ಹೊರಬಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಿಂದ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀರಯ್ಯನೆಂಬುವವನು ಇವನಿಗೆ ಕುರಿ ಕಾಯುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಂದ ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಬೀರಯ್ಯ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಅನಾಥೆಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಗಳು 'ಸಿರಿವಂತೆ'ಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂಬುವವಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಯ್ಯನೆಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವರು ತೊಗರ್ಸಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು) ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕುರಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ದೂರ ದೂರ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ಪದ್ಮಗೊಂಡನ ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ತೊಗರ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಲಿಂಗಮ್ಮರ ಮಗ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಪರವಿಗೊಂಡನ ಮಗಳು 'ದೇವಮ್ಮ'ನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ವೃದ್ಧ ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಸಿರಿವಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುರಿ ಹಿಂಡು ಕಾಯುತ್ತಾ ತೊಗರ್ಸಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಂಡತಿಯರಾದ ಲಿಂಗಮ್ಮ-ಸಿರಿವಂತೆ, ಮಗ ಶಾಂತಯ್ಯರೊಂದಿಗೆ ತೊಗರ್ಸಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹಿಂಡಿನೊಂದಿಗೆ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಪದ್ಮಗೊಂಡನು ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿಯ ಸಿರಿವಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ-

ರಕ್ಕಸಿಯ ಕುಲದವಳೊಡನೆ ಭೋಜನ ಮಾಡೆ
ದಕ್ಕೂದೆ ತಿಂಬುವ ಅನ್ನ
ಅತ್ತಲು ಗುರು ನೀನೆ ಗತಿಯೆನುತಲಿ ಆ
ಚಿಕ್ಕಶಾಂತನು ಕಡೆಗಾದ (ಸಂ. ೩, ಪ. ೩೨)

ತಂದೆಯ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿ ದೇವಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಶಾಂತಯ್ಯನು ಅಚಲ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವನು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದ ಶಿವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೃತಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಿಡಿದ ತ್ರಿಶೂಲ ಕಪ್ಪರ ಕಂಥೆ ಭಸಿತವು
ಜಡ್ಡಿದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಪಾವುಗೆಯು
ಕುಡಿಮೀಸೆ ಕಿಡಿಗಣ್ಣು ನಡೆವ ರೌದ್ರಾಕಾರ
ಒಡೆಯ ತಾ ಬಂದು ನಿಂದಿರಲು। (ಸಂ. ೩, ಪ. ೪೩)

ಹೀಗೆ ಶಾಂತಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಂಡಗಣ್ಣನನ್ನು (ರೇವಣಸಿದ್ಧ) ಶಾಂತಯ್ಯನು ಕಂಡು ದಂಪತಿಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರೋಗಣೆಗೆ ಎಡೆಮಾಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಶಿವನು ಕಂದನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆದು ನೋಡುವೆನೆಂದು ಜಂಗಮ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದ ಜಂಗಮ ಕೋಟಿಯನ್ನು ದಂಪತಿಗಳು ಪರಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಶಿವನು (ರೇವಣಸಿದ್ಧನು) ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ "ಏನು ಬೇಕು ಬೇಡು" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಯ್ಯನು "ಏನು ಬೇಡಲಿ ದೇವ ನೀನಿತ್ತ ಭಾಗ್ಯವು ಎನಗೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷ ದೀಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ತಾನಿರುವುದು ಸಮ್ಮತವೇ"? ಎಂದು ದೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವನು (ರೇವಣಸಿದ್ಧನು) ಪಂಚಕಳಶಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಕರಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಸರಸುರಿದುದರಿಂದ ಅದು 'ಸರವೂರು' ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತ ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಸಾಕಿದ ತಗರು 'ಶಂಭು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಆಗಾಗ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕೆಡಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸರೂರಿಗೆ ತಂದು ಭಕ್ತ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿ, ಅವನ ಕುರಿ ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕುರುಬರು ಶರಣರಿಗೆ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರುವ ಶೆಟ್ಟಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನು ಸಿದ್ಧಶೆಟ್ಟಿ ಮಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿ ರೂಪಧರಿಸಿ ಸಮೀಪದ ಕಟವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅದೇ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಕುರುಬರು ಹಾಲ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು

ತಂದು ಮಾರಲು ಶರಣರು ಪೇಟೆ ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಬರನ್ನು 'ರಟ್ಟಮತ'ದವರೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕುರುಬರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳತೊಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಕುಲವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಶಿವನು ಸಿದ್ಧಶೆಟ್ಟಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬರೆಲ್ಲ "ಒಡೆಯನೆಂಬವರಿಲ್ಲ ಹಿಡಿವರೆ ಕೊಂಬಿಲ್ಲ ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆಮಗಾರುಯಿಲ್ಲ ಕಡುಪಾಪಿಗಳಾಗಿ ತಿರುಗುತಿಹೆವು" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಿದ್ಧಶೆಟ್ಟಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಯೋಜನದಲ್ಲಿ ಇರುವ 'ಸರವೂರ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಶಾಂತಯ್ಯನೆಂಬವನಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಕುಲೀನರಾಗಲು ಸಿದ್ಧಶೆಟ್ಟಿಯು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕುರುಬ ಪ್ರಮುಖರಾದ ದಡ್ಡೋಡಿನ ಹೆಗ್ಗೊಂಡಗೌಡ, ಉದಗಿರಿಯ ಕೇತಗೌಡ, ಚನ್ನವಾರದ ನಾಡಹೆಗ್ಗೊಂಡಗೌಡ, ಮಳೆಯಖೇಡದ ಸಿದ್ದೇಗೌಡ, ಹೇಮಾವತಿಯ ಚಿಗದೇವಗೌಡ, ಸೊನ್ನಲಪುರದ ಸಿರಿಗೌಡ, ಕಾಮಳ್ಳಿಯ ಕರಿಯತಿಮ್ಮೇ ಗೌಡ, ರಾಮೇಗೌಡ, ಲಕ್ಕೇಗೌಡ, ಅಂಕನಹಳ್ಳಿಯ ಆದಿಗೊಂಡ, ರೇವಣ್ಣ ಬಂಕಾಪುರದ ಭದ್ರಗೌಡ, ಶಂಕರಪುರ ರಾಮಣ್ಣಗೌಡ ಮುಂತಾದ ಗೌಡ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲ ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ದಿನದಿ ಸತ್ತಕುರಿಯ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಂದಿಸಿ ತಂದರೆಮ್ಮವರು
ತಂದು ಮೊಸರು ಮಾರುತಿರಲು ನಮ್ಮವರೆಲ್ಲ
ಬಂದಿತು ಕೇಡು ಕೇಳೊಡೆಯ ‖
ಕುರುಬರಾದವರೆಲ್ಲ ಕುಲಕೆ ಹೊರಗು ಎಂದು
ಹೊರಡಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡೊರುಷ
ಹೊರಗೆ ಕಾಲವ ಕಳೆಯಲು ಒಬ್ಬಶರಣನು
ಗುರುತು ಕೊಟ್ಟನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ‖ (ಸಂ. ೬, ಪ. ೪೯-೫೦)

ಹಾಲ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿ ಕುಲದ ಗೌರವ ಉಳಿಸು ಒಡೆಯ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ತುರುಕಾರ ಬಂದು ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ತಗರು ಸತ್ತಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಸತ್ತಿರುವ ತಗರನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುಷ್ಪಕದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕುರುಬ ಗೌಡರೊಂದಿಗೆ

ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತ ತಗರನ್ನು ಪುಷ್ಪಕದಲ್ಲಿ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿಗಳು-

ಸತ್ತಮೇಷನ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೂರ ಹೊರಗೆ
ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ್ಹೋಗೋದು ಸಹಜ
ಸತ್ತಕುರಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೇಟೆಯೊಳಗೆ
ಹೊತ್ತು ತರುವರೇನೆ ಹೇಳಿ | (ಸಂ. ೬, ಪ. ೬೮)

ಎಂದು ತಕರಾರನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಅವರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಘುಡುಘುಡಿಸುತ್ತ-

ಎಮ್ಮ ಒಡೆಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧನರಿಕೆಯು
ಚೆನ್ನತಗರ ಪವಾಡವನು
ನಿರ್ಣಯಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಚರಣ ಸೇವಕನಲ್ಲ
ಇನ್ನು ಛೇದಿಸುವೆನು ಶಿರವ | (ಸಂ. ೬, ಪ. ೭೦)

ಎಂದು ತಗರ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆಯುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಪವಾಡವನ್ನು ನೋಡಲು ಅರಸಬಿಜ್ಜಳ, ಮಂಚಣ್ಣ, ಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರೆಲ್ಲ ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಿಜ್ಜಳನು ಇಂದು ಸತ್ತಿರುವ ತಗರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅರೆಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶರಣರು ಭಯದಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನು-

ಹೆತ್ತವರ್ಹೆಸರಿಡುವುದು ಸಹಜವು
ಪುತ್ರಗನ್ಯರು ಹೆಸರಿಡರು
ಚಿತ್ತಜಾರಿಯ ಭಕ್ತ ಶಾಂತಯ್ಯ ಹೊರತಾಗಿ
ಮತ್ತೋರ್ವರಿಂದ ಆಗುವುದೇ? (ಸಂ. ೭ ಪ. ೧೦)

ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಸವಣ್ಣ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾಂತಯ್ಯನು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮೇಷನಿಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಮೈದಡವಿದಾಗ ತಗರು ಜೀವ ತಳೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆಬಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಬಿಜ್ಜಳನು ಶರಣರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಆಡಿದೆನೆಂದು ಪಶ್ಚಾತಾಪ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಬಸವಣ್ಣನು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿ "ಮಗನೇ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು "ಏನು ಕೇಳಲಿ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನನಗಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಬಾಳುವ ಕುರುಬ ಕುಲದವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು" (ಸಂ. ೭, ಪ. ೩೩) ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣ "ಸಕಲ ಕುರುಬರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಭಸಿತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಲಕುಲದವರೆಂದೆನಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿರಿ" ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ-

ಹಾಲುಮತದ ಕುಲದವರ್ಗೆಲ್ಲ ಶಾಂತಯ್ಯ
ಲೋಲ ನೀನೇ ಗುರುವಾಗಿ
ಭೂಲೋಕದೊಳು ಕೀರ್ತಿವಂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ
ಮೇಲಾಗಿ ಕುಲವನುದ್ಧರಿಸಿ | (ಸಂ. ೭, ಪ. ೩೮)

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಬಸವಣ್ಣನು ಶಾಂತಯ್ಯನ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, "ಹಾಲ ಕುಲದ ವರ್ಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಗುರುವಾಗು" ಎಂದು ಸಾರಿದ. ಶಾಂತಯ್ಯನು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಎನ್ನನು ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕುರುಹು ಏನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣ "ಮೂರು ಲೋಕಕೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತಿಹ ಕುಲವೆಂದು ಮೂರೆಣಿನ ಕಂಥೆ"ಯನ್ನು ಇತ್ತು (ಸಂ. ೭, ಪು. ೪೬) ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ಲಿಂಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಯಾದೆ
ಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಭಕ್ತಿಯೊಳು
ಜಲದೊಳು ತಾವರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಯಾದೆ
ಅಲ್ಲಲ್ಲೆ ಪೂಜ್ಯುಂಟು ನಿಮಗೆ | (ಸಂ. ೭, ಪ. ೪೭)

ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗವು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಕೂಡ ದೈವತ್ವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿನಗೆ ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆ ಪೂಜ್ಯತೆ ಉಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. 'ಜಲದ ತಾವರೆ' ಎಂಬುದು ಒಡೆಯರ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಮೆರೆದ ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌರವಿಸಿದ. ನಂತರ ಶಾಂತಯ್ಯನು ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸರೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಶರಣರನ್ನು ಜಂಗಮರನ್ನು ಶಾಂತಯ್ಯನು ಹಾಲು-ತುಪ್ಪದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ಬಸವಣ್ಣ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿಬರುವಾಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ "ನಿಮ್ಮ ಕುಲಕೆ ನೀನು ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ಥಿರಕಾಲ ಸುಮ್ಮಾನದಲಿ ಬಾಳು" (ಸಂ. ೮, ಪ.

೬೦) ಎಂದು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಹರಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಲದವರಿಗೆ ಕುಲದವರು ಗುರುಗಳಿರುವುದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅದನ್ನೇ ಬಸವಣ್ಣ ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಶಾಂತಯ್ಯನು ನೆರೆದಿರುವ ಕುರುಬ ಗೌಡರಿಗೆಲ್ಲ "ಕರುಣವುಳ್ಳವರು ನೀವು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪಟ್ಟಿರಿಯೆಂದು ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ(ಬಹುಶಃ ಗುರುತನ ದೊರಕಿದುದರ ಸಂಕೇತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಗುರು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ 'ಕಂಥೆ ಮಡುಗುವ' ಆಚರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು. "ಕಂಥೆಸೇವೆಗೆ ಬಂದ ಕುರುಬರಿಗೆಲ್ಲ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದನ್ನು ಈಗಲು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ). ಇಲ್ಲಿಗೆ ಈ ಕಥೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವು ಕುರುಬರ ಮತ್ತು ಅವರ ಗುರುವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ನಾಯಕ 'ಸರವೂರ' ಶಾಂತ ಮುತ್ತಯ್ಯನೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈತನು ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಲಿಂಗಮ್ಮನ ಮಗ. ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಕ್ಕಳು 'ಹತ್ತಿಕಂಕಣ'ದವರೆಂದೂ, ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಕ್ಕಳು 'ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ'ದವರೆಂದೂ ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯ ಕಂಕಣದ ಭೇದವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ ಶಿವಭಕ್ತ. ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆಂಬುದು ಒಂದು ಕರಗ ಅಂಬಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು, ಚಕೋರ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗ, ತೊಡರು ಮಾಡಲು ಬಂದ ಬಂಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನುಚ್ಚನೂರಾಗಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿಸಿ, ಬಂಡಿಕಾರರಿಂದ ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವನು ದರ್ಶನವನ್ನು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ದೀಕ್ಷೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸರಗಳು ಸುರಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ಸರವೂರು' ಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಸರವೂರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿಯು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಮತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವನು ಶಿವನೋ ಅಥವಾ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ'ವು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳು ಕೂಡ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಹಾಲಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ

ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕುರುಬರನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳ, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ನೆರೆದ ಜನಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ತಗರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ತಗರ ಪವಾಡ ಮೆರೆದು ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು "ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೀಡಿ", ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿವೆ.

ಈ ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷನಾದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಿರವಾಳ(೧೧೭೦), ಕೆಲ್ಲೂರು (೧೧೭೫), ಹೋತಗಲ್ಲ(೧೧೭೫), ಮತ್ತು ಸಿರವಾಳ(೧೧೭೮) ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಸಿರವಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಅವರ ಪುತ್ರ ಸಿದ್ಧರೇವಣ ದೇವನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯ (ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ) ನಿಧನ ಹೊಂದಿ ಸಿರವಾಳದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ ಹೆಸರಿನ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೮ರ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

> "....ಶಿವಯೋಗಿ ಶಾ(ನ್ತಿ)ಮಯ್ಯಂಗಳ ಮಹಿಮೆಯೆಂತೆನೆ
> ಕ್ರಿತಯುಗ ತ್ರೇತೆ ಮೂರನೆಯ ದ್ವಾಪರದೊಳು ನೆಗಳ್ದ ಭೂತೋದ್ಭವ
> ಬ್ರತಿತ ಬ್ರತಾನುಕಾರಿಗಳು ದಿವ್ಯ ಸಹಸ್ರ ಶತಾನುಮಬ್ದ ಕಿಂ
> ಕರನು ಹರಯಿ ಬಳಿಕವಾತೆಸೆದೀವನದೆಂತೆನಿ ಶಾಸ್ತಿಮಯ್ಯ
> ತತುಕ್ಷಣದೊಳೆ ಭಕ್ತಿಯ(೦) ಪಡೆದನೇಂ ಕಲಿವೀರನೋ ವೀರಭದ್ರನೋ |
> ಶ್ರೀಮದಣಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಸಂಪನರುಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸನ್ನರುಂ ಷಡಂಗಯೋಗ
> ಸಂಗದರುಂ ಸರಸಾಭ್ಯಸಂಗನಿಸಂಗರುಮಪ್ಪ ಶಿವಯೋಗಿ
> ಶಾನ್ತಿಮಯ್ಯ ದೇವಂಗಳ ಪುತ್ರ ರೇವಣ ದೇವಯ್ಯಂಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೆಂತೆನೆ ||

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಎರಡು ಸಲ 'ಶಿವಯೋಗಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯ ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಗಳಿಸಿದನೆಂದೂ ಅವನು ವೀರನೋ (ಬೀರನೋ) ವೀರಭದ್ರನೋ? ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಅಷ್ಟಗುಣಸಂಪನ್ನ, ಷಡಂಗಯೋಗಸಂಗತ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಇವರ ಘನತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಮುಂದಿನ ಆರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಆರು ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಮೂರು ಪವಾಡಗಳು ಹರಿಹರನ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಅಭಿನ್ನರೆಂದೇ

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣದೇವನನ್ನು 'ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಿದ್ಧರಪ್ಪರೇವಣದೇವಯ್ಯ'ನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯ 'ಸಿದ್ಧ' ವಿಶೇಷಣವು ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ ದೇವನೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.[೧೧] ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯ ಕುರುಹುಗಳು ಇವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸರೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವ ಮಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು (ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ) ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ "ಸರೂರ ಸಿದ್ಧ ಹೇಳಿದ ಹೇಳಿಕೆ (ವಾಣಿ) ಕಲ್ಲ ಅರಿಮ್ಯಾಲ ಮ್ಯಾಣದ ಗೂಟ ಜಡದಂಗ" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ 'ಸರೂರ ಸಿದ್ಧ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಮತ್ತು 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ' ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳೂ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶಿರವಾಳ (೧೧೭೮) ಶಾಸನವು "ಶಾಂತಿಮಯ್ಯಗಳ ಪುತ್ರ ರೇವಣ ದೇವಯ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳೋ, ಗುರು ಶಿಷ್ಯರೋ ತಿಳಿಯದು. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರು ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೇ ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಗುರು, ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಂದಲೇ ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಹುಟ್ಟು ಯಾವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ತಗರಪವಾಡ' ಹಾಗೂ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಕೃತಿಗಳು ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳುಹುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. "ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹಾಲ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ, ಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮುಂತಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ತಗರವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಪವಾಡವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆ ಮೂಲಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ

ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಘಟನೆಯೂ ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ ತಗರ ಪವಾಡ ಮೆರೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೮೦ರ ತುರವೇಕೆರೆ ಶಾಸನವು ಕೂಡ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೆರ್ತಮೊಸರನು ಹೀಗೆ ಕುರುಬರು ಮಾರಬಹುದೆಂದು ಕುರುಬರಯೆಳು ಬೆಲಿಯಿಂದ್ರ ಹೊರ ಹಾಕಲಾಗಿ ಆ ಕುರುಬರು ಬಂದು ನಮಗೆದುರಾಗಿ....[೧೨] ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕುರುಬರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಘಟನೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಜರುಗಿರಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಇದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರೊ.ಎಸ್.ಜಿ.ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೧೩] ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಕಂಥೆ ಮಡುಗುವ' ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಕುರುಬರಿಗೂ ಬಣಜಿಗ (ಲಿಂಗಾಯಿತ)ರಿಗೂ ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೇಲು ಕೀಳಿನ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣನು ಕುರುಬರ ಪರವಹಿಸಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಟ್ಟಪಾಡು, ಅವನ ಸಾಧನೆ, ಕೊನೆಗೆ ಕುರುಬರು ಸ್ವಾಮಿ ರೇವಣ್ಣನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಇವೇ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಗುಣವಾಗಿ ನುಂಗುವ ಜನಪದ ಈ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಪಾಡನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಡಾಗಿಸಿದೆ. ಹಾಲುಮತದವರನ್ನು (ಕುರುಬರನ್ನು) ಬಣಜಿಗರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಅವರಿದ್ದಿದ್ದಿತ್ತಾಗೆ ಇದ್ದಲ ಚಲ್ಲೋರೆ
ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಿಡ ನಿಲಬಾರ | ಆಲುಮತನೋರ
ಆರು ಕಳ್ಯಾಚೆ ಇಡಿರಲ್ಲ

ಎಂದು ಕುರುಬರನ್ನು ಒಂದು ಕುಲವಲ್ಲ ಬಾಂದಗವಲ್ಲವೆಂದು ಊರ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಆರು ಕಳ್ಳಿಗಳಾಚೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಬಣಜಿಗರ ಮೇಲೆ ಮುನಿದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ತಪಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಜಾನಪದ ನಿರೂಪಿಸುವ ರೀತಿ ತುಂಬಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ವೊಡಿವುತ್ತ ವೊಡಿದು ಜಡೆ ಬೇರಿಗಿಳಿದಾವು
ತಲೆಯಾಗಳುಲ್ಲ ಕರಮೇದು | ರೇವಣನೋರ
ನೆತ್ತೀ ಮ್ಯಾಲತ್ತಿ ಮರನುಟ್ಟಿ | ರೇವಣನೋರ
ಅಣೆಮ್ಯಾಲಳ್ಳಿ ಪಲವಾದು | ರೇವಣನೋರ

ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಪಾದದಿಂದ ನೆತ್ತಿಯವರೆಗಿನ ಅಂಗಾಗ ಸಮಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಮಸ್ತ. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬಾಳಿದ್ದು ಜೀವರಾಶಿ. ಪ್ರಕೃತಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ನಡುವಿನ ಕರುಳಸಂಬಂಧದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಕಲ್ಪನೆ ನಿತ್ಯನೂತನವಾದದ್ದಷ್ಟೇ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮುಂದುವರಿದ ರೇವಣ್ಣನ ತಪಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪದ್ದಾಯಿತೆಂದರೆ ಅವನ ಶರೀರದ ಸುತ್ತ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವ-ನಾರಾಯಣರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ-

ಅತ್ತೂರ ಕೊಡುವೆ ಅತ್ತೊ ತೇಜಿಕೊಡುವೆ
ಮತ್ತೆ ನಮಸಮ್ದು ದೊರೆತನ | ನಾ ಕೊಡುವೆ
ನೀವತ್ತಿದ ತ್ರಬಸ ಇಳಿಗುರುವೆ |

ಎಂದು ಹತ್ತೂರನ್ನು ಹತ್ತುವ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ ನೀವು ಹಿಡಿದಿರುವ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ರೇವಣ್ಣ ತಾನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಪಟ್ಟು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದನೋ ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಅವರ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ.

ಅತ್ತೂರ ಅದಾವೆ ಅತ್ತೋ ತೇಜಿ ಐದಾವೆ
ಮತ್ತೆ ನಿಮಸಮ್ದು ದೊರೆತನ | ನಮಗೀವೆ
ಅತ್ತು ಕಳ್ಯಾಚೆ ಕುರುಬರ | ಕೊಟ್ಟಾರೆ
ನಾನ್ನತ್ತೀದ ತ್ರಬಸಯಿಳುದೇನು ||

ಎಂದು ಹಟವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವ ನಾರಾಯಣರು

ಊರಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ಯ್ಹೀನಗುರುಬರ ಪಡೆದಲ್ಲೊ |
ಸೀಮೆ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಭೂಮಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ಜಿಡ್ನು ಗುರುಬರ ಪಡೆದಲ್ಲೊ ||

ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದ ರೇವಣ್ಣ ಅವರ ಹೀಯಾಳಿಕೆಯನ್ನೇ ತಿರುಗಿಸಿ 'ಸೀಮೆಯ ನಾನೊಲ್ಲೆ ಭೂಮಿಯ ನಾನೊಲ್ಲೆ ಜಿಡ್ನುಗುರುಬರನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರು ನನಗೆ 'ಕಟ್ಟು ಮರಿ ಚಂಡನ್ನು ನಡೆಸ್ಯಾರು' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡದ ರೇವಣ್ಣ ಹಿಟ್ಟಿನ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಮರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಹಾಲುಮತದವರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ಎತ್ತು ಕರಡೆ ಜೂಜು, ಮತ್ತೆ ಪಗಡೆ ಜೂಜು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ರೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಕೆತ್ತರಿಸಿ ಬರುವ ತಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಟಗರು ಮತ್ತೆ ರೇವಣ್ಣನ ಸತ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಕಾಳಗವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಗೆದ್ದ ರೇವಣ್ಣ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಏರಿಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಕುರುಬರ ಗುರುತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಗುರುತನವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದೊಳಗೆ ಶಾಸನವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದಂತೆ ಅದನ್ನು ಕುರಿತ ಜನಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೀಗೆ ಇದೆ-

> ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಅಲ್ಲೇನು ಚೋಜಿಗ
> ಅಲ್ಲಿ ನಮಗುರುವೀಗೆ ಗುರುತನ | ಆದಾವೆಂದು
> ಕಲ್ಲೀಗೆ ಸಾಸಣವೊಡುದಾವು |

ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಕುರುಬರ ಗುರುತನವನ್ನು ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಲಾಶಾಸನವೊಂದು ಬರೆಯಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲಿನ ಹಾಡಿನ ನುಡಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅಂಥ ಶಾಸನವಾಗುವುದು ಇದುವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ತಗರ ಪವಾಡ', 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ', ತುರುವೇಕೆರೆ ಶಾಸನ, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಘಟನೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ 'ಹಾರುವ ಮೊದಲಾಗಿ ಅಂತ್ಯಜ ಕಡೆಯಾಗಿ' ಸಕಲ ಹಮಾಮು ಕೋಮುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಶರಣಧರ್ಮ ಮೂಲತಃ ಶಿವಾರಾಧಕರೂ ಸಾತ್ವಿಕರೂ ನಿರುಪದ್ರವ ಜೀವಿಗಳೂ ಆದ ಕುರುಬರನ್ನೇಕೆ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. 'ಸತ್ತಕುರಿಯನ್ನು ಹಾಲ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲಾಯಿತು' ಎಂದು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಯು ಹೇಳಿದರೆ, ಜಾನಪದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಡ್ಡು ಗುರುಬ ಹೀನಗುರುಬರೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಕೊಳಕುತನಕ್ಕಾಗಿ ದೂರವಿಟ್ಟಂತೆ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸರೂರು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವ ತಗರ ಪವಾಡ ಸುರುಳಿಯು "ಕಲಿಗಣನಾಥ ತಿರುಣಂಕಪುರದ ಅರಸು ರಾಜ್ಯವನಾಳುವಲ್ಲಿ ತಾನು ಭಕ್ತಂದೇಹಿಯಾಗಿರಲಾಗಿ ಭುವನದೊಳಗೆ ದೇಶಕೋಶಂಗಳೊಳಗೆ ಭವಿಗಳು ಲಿಂಗವಿರಹಿತರು ಇರಲಿಕ್ಕಾಗದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಡಂಗುರವ ಹೊಯಿಸಿರಲು. ಆ ಮೇಲೆ ಕುರುಬರುಯೆಂಬ ಕುಲಗಳು ಲಿಂಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಯಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದ ತುರುಗಳು ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾಳಿಂಗನೆಂಬ ಮಡುವಿಗಿಳಿಯಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದxxನಾಲತವಾಡಕೆ ಬಂದರು"[೧೪] ಎಂದು ಕುರುಬರಿಗೆ ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೂಲತಃ ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳಾದ ಕುರುಬರಿಗೆ ಈ ಜಿಡ್ಡುತನ ಕೊಳಕುತನ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕು. ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರಾಟದಂತೆ ಕುರಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಮಾರುವುದು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗಲೂ 'ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ'ವೆಂದು ಸಾರಿದ ಶರಣಧರ್ಮ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿತು ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಹುಶಃ ತಗರ ಪವಾಡ ಸುರುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ "ಕುರುಬರುಯೆಂಬ ಕುಲಗಳು ಲಿಂಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಯಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಾಗಿ" ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಣೀಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವ ಯುಗ. ಯುಗ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವು ಜಾತಿಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳು ಅದರ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋದವು. ಆದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಮಾತ್ರ ನವೀನವಾದ ಲಿಂಗಾಯತಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗದೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಇತ್ತೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗವು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ 'ದೈವಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ'ಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ದೈವಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಲಿಂಗಾಯತವು ಎಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದರೂ ತನಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಲಿಂಗಾಯತಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಲು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಹಿಂಜರಿಕೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಈ ಹಿಂಜರಿಕೆಗೆ ಕುರುಬವು ಲಿಂಗಾಯತದ ಬಗೆಗೆ ತಳೆದ 'ಗುಮಾನಿ' ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. 'ನಾವು ಅದರೊಳಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೇ ಎಂಬುದೇ ಆ ಗುಮಾನಿ'[೧೫] ಎಂಬ ಊಹೆಯು ಸಮಂಜಸವಾದುದಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಊಹೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರವನೂ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನೂ ಆದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನೇ ಆಗಿದ್ದು, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಪಂಥೀಯನಾದ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ (ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ) ಇವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಶಂಕರಲಿಂಗನು ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಎಂಬ ಪುರ ಕೈಲಾಸದಂತೆ ರಂಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ ಸತ್ಯಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಿ. ಆತನ ಸತಿ ವರದಾನಿ. ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾನಿಷ್ಠ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರ, ವೀರಶೈವಪ್ರಾಣಿ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ

ತಾನಾಗಿ, ಲಿಂಗ ತನಗಾಗಿ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಗದಿಂ, ತಾನು ತಾನಾಗಿ" ಇರಲು, ಒಮ್ಮೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಣವ ಹಾಕಿಸಿದನು. ಅವರಿವರ ಮನೆಯೆನ್ನದೆಲ್ಲರ ನಿವಾಸದೊಳು ಕೊಟ್ಟಣವ ಹಾಕುತ್ತ ಬಂದರು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಿಂಕರರು. ಹತ್ತು ಖಂಡುಗ ಅಮುಗಿದೇವನ ಪಾಲಿಗೂ ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಮುಗಿದೇವ ಮನದೊಳಾಗ್ರಾಹಿಸಿದ. "ನಾವು ಭವಿಸೇವೆಯೆಂ ಮಾಡುವವರಲ್ಲ" ಎಂದು ಆ ಭತ್ತವನ್ನು ಕುಟ್ಟದೇ ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿಸಿದ. ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. 'ವಡಬಾಗ್ನಿ ಕಣ್ಣೊಳು ತಾಳ್ದು, ಮುನಿದು ನೋಡುತ್ತ ಧರೆಯಿಂದ ಗಗನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು" ಸಿದ್ಧರಾಮ ಆರ್ಭಟಿಸಿದ. "ನಾನು ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ ನನಗೇಕೆ ಬೇರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ" ಎಂದು ಕೋಪಾಟೋಪಮಂ ತಾಳ್ದು "ಆವಿಗಡ ಭಕ್ತನಂ ನಮ್ಮೂರೊಳಿರಿಸದಿರಿ, ನೀವೀಗಲವನ ನಾವಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬರಿಸದಿರಿ" ಎಂದು ಗುಡ್ಡರನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಬಂದು "ಎಮ್ಮ ಕೈಯೊಳು ನಿರರ್ಥ ಬಡಿವಡಿಯ ಬೇಡ. ಸಮ್ಮನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು" ಎಂದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಿಗೆ "ತೂಕಡಿಸುವವರು ಹಾಸಿನೊಳೆಡ ಹಿದಂತಾಯ್ತು" ಎಂದು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ. ಮೂರು ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿದ "ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಎರಡು ಹೊರೆ ಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದಕೆ ಒಬ್ಬನಂ ಕಡ ತನ್ನಿ" ಎಂದು ಅವನ ಸತಿನುಡಿದಳು. ಆದರೆ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ "ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಪ್ರಾಣನಾಥಂ ತಾನೇ ಆ ಹೊರೆಯಂ ತಂದಪಂ, ತಾರದೊಡನೆ ನಾನೇ ಮರಳಿಬಂದೀಕ್ಷಣಂ ತಂದಪೆಂ" ಎಂದು ಹೊರಟನು. ಸತಿಯೊಡನೆ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಕಿಂಕರನಾಗಿ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತು ಹೊರಟ. ಶರಣರ ಸದನದೊಳು ಹೊರೆಯನಿಳುಹಿ ಅವರರಿಯದಂತೆ ಹೊರಟು ಹೋದ; ಗಗನ ಪಥದೊಳಗೆ. ಇತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು "ಮಂಡೆ ನೊಂದಪುದು ಮುಟ್ಟದಿರು" ಎಂದನು ಶಿವ. ಅಮುಗಿದೇವನ ಹೊರೆಹೊತ್ತುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಹಿಂದೆ ತಾನು ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ, ಆಗ ನಾನು ನೋಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿನ್ನಿಂದ ನೊಂದೆನೆಂದನು ಶಿವ. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬೆದರಿ ಬೆಂಬಿದ್ದು. ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಿರುವ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಕೋಪದಿಂದ ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಅವನ ಮುಖಾವಲೋಕನಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಎದುರು ತನಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪ ದೇಶವಿಲ್ಲದ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಶಿವ "ಜಂಗಮಾಕೃತಿಯಾಗಿ ನಾ ಕರುಣದಿಂದ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಸನ್ನಿಧಿಯಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವ ಕೊಡುವೆ" ಎಂದು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯೆಗೈದನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡನು. ಶಿವನೂ ಸತಿಸಹಿತ ಗಣಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕುಲದೀಪಕ ನನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತೋರುತ್ತ ಹಿಗ್ಗಿದನು.[೬]

ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಒಂದಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲತಃ ಕುರುಬನು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನು ಆದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಪೂಜಕ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರುಗಳನ್ನು

ಮೇಯಿಸಲು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ (ಬೀರಲಿಂಗ) ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ "ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಬನೂ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನೂ ಆಗಿದ್ದು[೧೭] ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಪಂಥೀಯನಾದವನು. ಹೀಗೆ ಶರಣನಾಗಿರುವ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು 'ಭವಿಸೇವೆ'ಯೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೆರಳಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆಡಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. "ನಾನು ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ ನನಗೇಕೆ ಬೇರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ" ಎಂದು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶರಣಪಂಥೀಯನಾದರೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಎಂಬುದು ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮೊಸರನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲತಃ ಶಿವಾರಾಧಕರಾದ ಕುರುಬರನ್ನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ, 'ಲಿಂಗವಿದ್ದರೆ ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ' ಎಂದು ಕರಾರು ವಿಧಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕುರುಬರಾದರೂ ಶಿವನನ್ನೇ 'ಲಿಂಗವೆಂದು' ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರನೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವವರು. ಆ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. 'ಈ ಹುಟ್ಟುಲಿಂಗವಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೇಕೆ ಕಟ್ಟುಲಿಂಗದ ಹಂಗು' ಎಂದು ಶರಣರ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನಂತೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರನ್ನು ಕುರಿತ 'ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ಕಟ್ಟುಲಿಂಗ, ಕುರುಬರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುಲಿಂಗ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟಾಗಿ ನಂತರ ಸಂಧಾನ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘರ್ಷ-ಸಂಧಾನದ ಘಟನೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ 'ತಗರ ಪವಾಡ' 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಕುರುಬ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಮಂಕಯ್ಯತಂದೆ, ಹೆಗ್ಗೆಗೌಡರು, ಲಿಂಗಾಯತವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ ಕಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಬಹುಶಃ 'ಭಂಡಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯಿಂದ 'ವಿಭೂತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಗೆ ಹೊರಳುವ, 'ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯ'ರು 'ಶರಣ ಪಂಥೀಯ'ರಾಗುವ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುಸುತ್ತದೆ[೧೮] ಎಂಬ ಮಾತು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೇರುವಿಕೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕುರುಬರು ಒಂದು ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. "ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ ನಾವು ನಮ್ಮಂತೆಯೂ ಇರಲು ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು" ಎಂಬ ಶರತ್ತನ್ನು ಒಡ್ಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. "ನಿಮಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆನು ಒಲಿದಂತೆ ಹಾಡುವೆ" ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಚಳವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಲಿಂಗಾಯತವು ಕುರುಬರ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗಾಯತ ಪುರೋಹಿತದ ಗುರುವರ್ಗಕ್ಕೆ

ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಕುರುಬ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. "ಹೀಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಒಡೆಯರು ಎಂಬ ಪುರೋಹಿತವರ್ಗವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವೂ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ."[೯೬] ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳೂ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯರೇ ಆದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ(ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ)ರ ಆರಾಧಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ಶಾಖೆಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೩.೩. ಒಡೆಯರುಗಳ ಒಳಪಂಗಡಗಳು

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ- ಒಂದು: ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಎರಡು: ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಮೂರು: ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ. ಈತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು 'ಶಾಂತೊಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಂಕ. ಈತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂಕೊಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯವರನ್ನು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರು ಕವಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿರುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ	ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ	ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ
|	|	|
ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ	ಸಿದ್ಧಮಂಕ	ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರು
|	|	
ಶಾಂತೊಡೆಯರು	ಮಂಕೊಡೆಯರು	

ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮಠಗಳೂ, ದೇವಾಲಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

೩.೩.೧ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಒಡೆಯರು

ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರು. ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು ಇರುವಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಠಗಳ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ ಇವರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಒಡೆಯರು ಗಳನ್ನು ಶಾಂತೊಡೆಯರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಒಡಯರುಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮ ಮೂಲಪುರುಷ ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು. ಅವರು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಗುರುರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರಾದ ನಾವು ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ 'ಶಾಂತೊಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದರ ಕುರುಹಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರ ಗ್ರಾಮದ ಊರ ಹೊರಗೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಎಡಗಡೆಗೆ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಗದ್ದುಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಈಗಲು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಗದ್ದುಗೆಯ ಅರ್ಚಕರು ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರು. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರು ತಾವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೆಂದು ಈ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ "ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ" ಮತ್ತು "ತಗರ ಪವಾಡ" ಕೃತಿಗಳು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾನ್ ಶಿವಭಕ್ತನೂ ಸಿದ್ಧಿ ಪುರುಷನೂ ಆದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಸರೂರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಗುರುಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಲುಮತ ಕುಲಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ'ವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ತಗರಪವಾಡ'ವು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು ಹಾಲು ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ೧೨ ವರ್ಷ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು, ಹೀಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ

[illegible]

ಒಳಗಾಗಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ತಗರವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ತಗರ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದು ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಒಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುತನದ ಕುರುಹಾಗಿ ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆಯನ್ನು (೭-೪೫) ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಮೆರೆದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 'ಸಿರವಾಳ(೧೧೭೦, ೧೧೭೮), ಕೆಲ್ಲೂರು(೧೧೭೫), ಹೋತಗಲ್ಲ(೧೧೭೫), ಹಿರೇಬೇವಿನೂರು(೧೧೯೦), ತುರುವೇಕೆರೆ (೧೪೮೦) ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಆರು ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯ, ಶಾಂತಮಯಮುತ್ತಯ್ಯ, ಸಾತಿಮಯ್ಯ, ಶಾಂತಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನನ್ನು 'ಶಿವಯೋಗಿ'ಯೆಂದೂ, ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದವನೆಂದೂ, ಅಣಿಮಾಧ್ಯಷ್ಟಗುಣಸಂಪನ್ನನೆಂದೂ, ಷಡಂಗಯೋಗಸಂಗತನೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನೊಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ."[೨೦]

ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರುವ, ನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ತಗರವೊಂದನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಪವಾಡಗೆಲಿದು, ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು, ಅದರ ಕುರುಹೆಂಬಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ "ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆ"ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕಥಾ ಸಂಗತಿಗಳು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಾರ್ಧದಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೦ರ ಶಿರವಾಳ ಶಾಸನದ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಶಾಂತಯ್ಯ ನಿಧನಹೊಂದಿ, ಸಿರವಾಳದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ ಹೆಸರಿನ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ."[೨೧] ಹೀಗಾಗಿ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದಲೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಥವಾ 'ಶಾಂತೊಡೆಯರ' ಪರಂಪರೆಯು ಆರಂಭವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನೂ ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷನೂ ಆಗಿರುವ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೇ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದೂ, 'ಸರೂರು' ಕುರುಬರ ಮೂಲಗುರು ಪೀಠವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ತರುವಾಯ ಆತನ ವಂಶಜರು ಕುರುಬ ಕುಲದವರಿಗೆ ಕುಲ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹರಿಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುರುಬರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು ಈ ಪೀಠವೊಂದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು ಅನೇಕ ಶಾಖಾಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಾಖಾದವರನ್ನೇ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಶಾಖೆಯವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಒಂದೆರಡು ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕಡೂರು ತಾಲೂಕು ಆಸಂಧಿ ಗ್ರಾಮದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಬಿರುದಾವಳಿ "ಶ್ರೀಮತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಅವಿರಳ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಮಾನರಾದಂಥ ಹಾಲುಮತ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತರಾದಂಥ ಸರವೂರ ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ 'ಶಾಂತಮುತ್ತು' ಒಡೆಯರು ಗುರುಗಳು ಆಸಂಧಿ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭಾವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಕ್ಕಳು ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳು."[೨೨]

೨. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಣಾವರದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವನ್ನು "ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಸರೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಂ ಶಾಖಾ ಬಾಣವರ ಹೊಸಂಬತ್ತು ಗಡಿಮಠ" ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[೨೩]

೩. ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮಠದ ಬಿರುದಾವಳಿ- "ಶ್ರೀಮತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಅವಿರಳ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಹಾರಾಜ ಗುರುವರ್ಯ ರಾ.ರಾ.ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಗುರುಸ್ವಾಮಿಗಳ ಚರಣಾರವಿಂದಕೆ."[೨೪]

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಮಠಗಳ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ಆ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಸರೂರ ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬುದು ಅವರ ಬಿರುದಾವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ "ಸರೂರು ಶಾಖಾ ಶಾಂತಮುತ್ತು" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 'ಸರೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯ'ವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಆರಾಧಕರೂ ಆಗಿರುವ ಇವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

೩.೩.೨ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು (ಮಂಕೊಡೆಯರು)

ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಒಳಪಂಗಡವೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರದು. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಂಕ. ಹೀಗಾಗಿ ಈತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು 'ಮಂಕೊಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಮಂಕತಂದೆ, ಮರುಳಮಂಕ, ಮಂಕಯ್ಯ, ಮಂಕಯ ಎಂದು ಕಾವ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು "ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ"ವು[೨೫], ಮತ್ತೊಂದು "ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ."[೨೬] ಹೀಗಾಗಿ ಈತನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಇವೆರಡು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಮಂಕೊಡೆಯರ' ಪರಂಪರೆಯ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ'ವು ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೦ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ (ಇಂದಿನ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ಜರುಗಿದ "ಹಾಲುಮತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಹಂಚಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಾಳೆಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಿಂಟು ಮಾಡಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ತಾಳೆಗರಿಯ ಪ್ರತಿಯು ಈಗ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ ಯಾರೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ'ವು ಎಂದು ಶಿರೋನಾಮೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ-

ಮರುಳ ಸಿದ್ಧನಯನ ವರ ಚರಿತವ ಕೇಳೆ
ಹರನೊಲಿವನು ಕರುಣದಿ
ಕುರುಬರ ಕಥೆಯೆಂದು ಜರಿಯಲು ಬೇಡ
ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯ ತಾ ಕುರುಬ (ಹಾ. ಪು. ೫-೧೦೭)

ಇದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು 'ಮರುಳ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಚರಿತೆ' ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮರುಳಸಿದ್ಧನೆ ಕಥಾ ನಾಯಕ. ಇವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕುರುಬನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇವನನ್ನು 'ಮರುಳಸಿದ್ಧ'ನೆಂದು 'ಮಂಕುಸಿದ್ಧ'(ಮಾತನರಿಯದ ಮಂಕುಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಕಥೆ ಜಾತಿವಂತರು ಕೇಳುವುದು ೩-೪)ನೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಭಿನ್ನರೂಪಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಈ ಮರುಳಸಿದ್ಧ(ಮಂಕುಸಿದ್ಧ)ನ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಗಳು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ 'ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ'ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನ ಬಾಲ್ಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. "ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತ ಲಕ್ಷ ದೇಶವನ್ನು ತಿರುಗಿ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಸರವೂರ'ಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸುಗ್ಗಲದೇವಿ ಮುದ್ದುಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಂದಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಗಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪನ್ನೀರು ತಂದು, ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು, ರನ್ನ ರತ್ನದ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅಷ್ಟ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, "ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಬೇಕು" (೨-೧೧) ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಂತೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು "ಕಂದನಾಗುವ ನಿಮಗೆ" ಎಂದು ಹರಿಸಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ಅಂಕುರಿಸಿದಂತೆ ಸುಗ್ಗಲದೇವಿಯು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿ, ಗಂಡುಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕ ನಾಲ್ಕು ಐದು ವರ್ಷಕಳೆದರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಮೂಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ- ತಾಯಿಯವರು ಓಣಿಯ ಬಾಲಕರಾದ ಯಕ್ಕಯ್ಯ ಜೋಗಯ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕರುಗಳ ಕಾಯಲು ಕಳಿಸಿದರೆ ಮಾತನಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಿಂಗವೊಂದನ್ನು ಕಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಅವನ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡು ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬಾಲಕ ತಂದಿರುವ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ, ತೋರಿಸಿಕೊಡುವವೆಂದ ಪರುಷೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಿರಿ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಶೆಗೊಂಡು ಹೊರ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಶ್ರೀ ಗಿರಿ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಾಣದೇ ಇದ್ದಾಗ ರುದ್ರ ಗಮ್ಮರಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ದರುಶನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು 'ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು 'ವರತಪೋಧನ ನೀನಾಗು, ಇರಹೋಗು ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕರುಣಿಸಿ ಉಪನಯನಾ' (೩-೬) ಹನ್ನೆರಡು ಸೂಜಿ, ಹನ್ನೆರಡು ಡಬ್ಬಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೂಗುತ್ತಾ ಹೋಗು, ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಜಿ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ತಪೋಧನನಾಗು" ಎಂದು

ಹೇಳಿ ಹರಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೂಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ "ತೂಗುಡ್ಡ" ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತೂಗುಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸೂಜಿ ಡಬ್ಬಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ-

ಶಿರವಡಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಚರಣವೇ ಮೇಲಾಗಿ
ಮರುಳ ಸಿದ್ಧೇಶನು ಮಾಡಿ ತಪವ
ಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲೇಶನ ಚರಣವ ನೆನೆಯುತ
ತರಳ ಮಾಡಿದನು ತಪವ ‖ (೩-೧೫)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುಲಗಂಜಿಯ ಮೇಲೆ ಸೂಜಿ ಡಬ್ಬವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ಊರಿ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಸಂತತಿಯವರಾದ ನಲ್ವತ್ತುಜನ ಕುರುಬರು 'ತೂಗುಡ್ಡ'ದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ 'ಒಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ನಾಗಭೂಷಣನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತ ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕರು ಬೇಟೆಯನ್ನಾಡುತ್ತ ತೂಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ತೂಗುಡ್ಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ದಣಿದು ಬಂದ ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗಚ್ಚೀನ ಕಣದೊಳು ಹೆಪ್ಪ ಹಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು
ಎತ್ತೀನ ಕಾಲ ತೊಳೆ ತೊಳೆದು
ಸುತ್ತಲ ಹಂತಿಯ ಕಟ್ಟಿ ತುಳಿಸಿಬೆಣ್ಣೆ
ಮತ್ತೆ ಗೋರೆ ಹಲ್ಲೀಲೆ ಎಳೆಎಳೆದು ‖ (೪-೩೪)

ಗಚ್ಚಿನ ಕಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪುಹಾಕಿ, ಎತ್ತಿನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ಹಂತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗ್ಯಾರಿಯಿಂದ ಎಳೆದು ಎಳೆದು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ದಣಿದು ಬಂದಿರುವ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಆತನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇಂಥವರು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಸಕಲ ಕುರಿ-ಮರಿ, ಸತಿ-ಸುತರು ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಣ್ಣ ಸಹಿತ ಎಲ್ಲ ಶರಣರಿಗೆ ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಭಯಂಕರ ಗಾಳಿ ಸಹಿತ ಬಿರುಮಳೆ ಸುರಿದು ಅವರ ಸಕಲ ಕುರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸತ್ತ

ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ದುರ್ಗಂಧವೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಪುರದೊಳಗೆ ಹಬ್ಬಿಹರಡುತ್ತದೆ. ಕುರಿಯ ಕಮರು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಶರಣರು "ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹೇಸಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಂಥವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು" ಎಂದು ಏಳು ಬೇಲಿಗಳ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ ತೂಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ತೂಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು-ಗಾಳಿ ಮಳೆಯನ್ನದೆ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾರದನಿಂದ ತಿಳಿದ ಶಿವ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ "ಇಚ್ಛೆಯನು ಸಲಿಸುವೆನು ಬೇಡುಬೇಡೆಂದು" ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶನು "ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕುರುಬರು ಎನ್ನಬಳಿ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಎನ್ನನು ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸತ್ತಕುರಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತ ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಜೀವಿಸುವ ಪವಾಡವನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದ ಶಿವನು, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸಿದ್ಧಮಂಕನನನ್ನು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಕುರುಬರನ್ನು ಕುರಿಸಹಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆಯಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು "ಆಗ ಹೊರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗಬೇಡಿರೆಂದು" (೫-೨೩) ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೂಳಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹೂಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ತರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಕುರುಬರು ಅಲ್ಲಿ ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕುರುಬರಿಗೂ ಶರಣರಿಗೂ ವಾದಬೀಳುತ್ತದೆ. "ನಿಮ್ಮ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ನೀವು ಎಬ್ಬಿಸಿರಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸತ್ತಿರುವ ತಗರನ್ನು ನಾವು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಪಂಥವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಬಸವದಂಡಾಧೀಶನಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಬಿಜ್ಜಳ, ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮೊಲ್ಲೆ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಮಾರಯ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರೆಲ್ಲ ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಇತ್ತ ಭಕ್ತರು ಸತ್ತ ಬಸವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವ ಪವಾಡವ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಮಿಸುಕಾಡದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆಗ ಭಕ್ತರು ನಾವು ಸೋತೆವು ನಿಮ್ಮ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ನಿಮ್ಮ ತಗರು ಬೇಡ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ತಗರನ್ನು ತಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಛಿದ್ರಿಸಿ ಕಡಿದು ಈಗ ಪವಾಡವ ಮಾಡು" ಎಂದು ನಗುತ್ತ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಜಗಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಚೂರು ಚೂರಾದ

ಕುರಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಸಲು ಹೇಳಿದನು. ನಂತರ ಲಿಂಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಗೊಂಗಡಿಯ ಜಾಡಿಯನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿ 'ಜಗಮುತ್ತ್ಯಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲು ತಗರು ಎದ್ದಿತು ಆಗ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೆರಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ತಗರ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದ ವಿಜಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬರುವಾಗ ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾದ್ಯದ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ "ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶನೇ (ಮಂಕಸಿದ್ಧ) ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರು (೫-೭೭) ಎಂದು ಸಾರಲಾಯಿತು.

ಇದೇ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ'. ಈ ಕೃತಿಯ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗವು ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ಮಂಕಸಿದ್ಧನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಂಕಯ್ಯನು ನಾಯಕನಾಗಿಯೂ, ಹೆಗ್ಗಗೌಡನು ಉಪನಾಯಕನಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ಹೆಗ್ಗಗೌಡನು ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ, ನಂತರ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಡುಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಕೋಡುಗಲ್ಲಿ'ನ ಮೇಲೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ನಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೂರಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹೆಗ್ಗಗೌಡನೆಂಬವನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ವಿಲಕ್ಷಣ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಶಿವನೂ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಬಿಜ್ಜಳ ದೊರೆಯೂ ಬೇಟೆಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಂಕಸಿದ್ಧನ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಂಕಸಿದ್ಧನ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಹೆಗ್ಗೆ ಗೌಡನನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರು ಒಮ್ಮೆ ಹಾಲ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಾರಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಜನರು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ದೂರು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರವೂರಿಗೆ ಬಂದು ಮಂಕಯ್ಯನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವನ ಮನದ ಬಯಕೆ ಏನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಂಕಯ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ ಏಳು ಬೇಲಿಯ ಒಳಗೆ ಕುರುಬ ಗೌಡರು ಬಹಿಷ್ಕೃತ ರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮಂಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣ ಬಿಜ್ಜಳರ ಎದುರಿಗೆ ವಾದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡದ ಮಾರಯ್ಯ, ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಗೋಲಗೇರಿ ಗೊಲ್ಲಾಳೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದವರ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬಸವಣ್ಣ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನರಿತ ಬಿಜ್ಜಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿದ ಮಂಕಯ್ಯ ನನ್ನು ಕುರುಬ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಗುರುವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕುರುಬ ಗೌಡರುಗಳಿಗೆ 'ವಿಭೂತಿ'ಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕುರುಬಗೌಡನಾದ ಹೆಗ್ಗಗೌಡನಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಗುರುವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಪರಮಗುರು ನೀನು (ಸಿದ್ಧರಾಮ) ಮಂಕತಂದೆ ಗುರುವೆಂದು" ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಮರುಳಸಿದ್ಧನ ಚರಿತವಕೇಳೆ" (ಹಾ.ಪು. ೫-೧೦೭) "ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ಸರವೂರದೊಳು ತಪವಿದ್ದು ಸಿದ್ಧಿಯಪಡೆದ ಕಥನ (ಸಿ.ಮ.ಚ. ೧-೧೬) ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ ನಾಯಕ ಸಿದ್ಧಮಂಕನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆತನ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸರವೂರು. ಅಲ್ಲಿಯ 'ತೂಗುಡ್ಡ'ದಲ್ಲಿ ಆತನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸರವೂರು ಇಂದಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ 'ಸರವೂರು' ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸರವೂರಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ 'ತೂಗುಡ್ಡ'ವು ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಕುಸಿದ್ಧನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವುದು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸರೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ (ಈಗ ಅದನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೮ ಮತ್ತು ೧೨೧೦ನೆಯ ಕಾಲದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ "ಮಂಕಯಂಗಳಿಗೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥರಾಮವೆಂಬವನು ಸಂನಿದಾನದಲು" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ, ಎರಡನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ "ಅರಸನಹಳ್ಳಿಯ ವೀರನಗೌಡರ ಕೈಯಲು ಮಂಕಯನು ಹೊಂನ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಹೊಲದಲು" ಮತ್ತು "ಹೊನಗುಂದದ ಬೀಚಗುರ ತಂನ ಮಗಮಂಕಯನ ಕಾಲದ ಗುರುವಿಗೆ ಮಂಕಯನು ಮಲ್ಲಿನಾಥ ದೇವರ ಸ್ಥಾನದ ದಾರಾಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಕಾವ್ಯೋಕ್ತ ಮಂಕಯನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ.[೨೭] ಈತನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಬೇಟೆಯ ನೆವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು, ಹೀಗೆ ಬಂದ ಅವನನ್ನು ಕುರುಬ ಗೌಡರು ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕುರುಬರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದ

ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಎರಡೂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ'ವು ತಗರ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಕುರುಬರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ, 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ'ಯು ಬಸವಣ್ಣ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣದ ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪ್ಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆಯು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಮಂಕರಿಬ್ಬರೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದವ ರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಸಿದ್ಧಮಂಕರು ಬಸವಣ್ಣ ಅಲ್ಲಮರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಪಂಥೀಯರಾದಂತೆ[೨೮] ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮನದಂದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ (ಮಂಕೊಡೆಯರು) ಒಡೆಯರ ಇತಿಹಾಸವು ಅದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

೩.೩.೩. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರು

ಕುರುಬರು ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳದ್ದು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೂಲಪುರುಷ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನೆಂದೂ ಆತನಿಂದಲೇ ಈ ಪರಂಪರೆಯು ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾಂವ ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಸಾಂಗಲಿ, ಸಾತಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಉತ್ಸವ-ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈತನೂ ಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನೂ ಮತ್ತು ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಲಿಂಗವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾನಿಷ್ಟ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನೂ ಅಭಿನ್ನರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಇದ್ದಾರೆ.[೨೯] ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯರ ಗುರು ಸಿದ್ಧಸೋಮನಾಥ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಸೋಮಲಿಂಗ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ವಚನದ ಅಂಕಿತ 'ಸಿದ್ಧ ಸೋಮನಾಥ'ವೆಂಬುದು ಕೂಡ

ಅವನು ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪುಳಂಜೆಯ ಶಾಸನ(೧೨೦೦)ದಲ್ಲಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ "ಸಿದ್ಧಕುಲಾರ್ಣವ ಪ್ರವರ್ಧನ ಸುಧಾಕರ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಕೂಡ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಶರಣಪಂಥೀಯನಾಗಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆಕರ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನತೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿವರವಾದ ಚರ್ಚೆಯು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳು, ಕತೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಧಾರಗಳ ಸಹಾಯ ದಿಂದಲೇ 'ಸಿದ್ಧಸಿರಿ'[೩೦] ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದು ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು 'ಸಿದ್ಧಸಿರಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಆಧಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಇತಿವೃತ್ತವನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಆಕರಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಅವು ನೇರವಾಗಿ ಕೈಲಾಸ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಶಿವನಿಂದ ವರ ಪಡೆದ ಈತ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗನೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಕೂಡದೆಂದು ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗ ಕರಾರು ಹಾಕಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕರಾರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಗುರು ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡು ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾಯವಾದ ಸ್ಥಳವೇ "ಮಾಯಮಕಣಾಪುರ". ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಗುರುವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನೆಲೆನಿಂತ ಸ್ಥಳವೇ "ಮುಮ್ಮಟಗಿರಿ" ಇದು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾದ ವಿಜಾಪುರದಿಂದ ವಾಯವ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮುಮ್ಮಟಗಿರಿಯಿಂದ ೪-೫ ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಅರಿಕೇರಿ, ಜಾಲಗೇರಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳು ಇವೆ. ಈ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸೀಮೆಗಳು ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳವೇ ಮುಮ್ಮಟಗಿರಿ (ಮೂರುಮಡ್ಡಿ>ಮುಮ್ಮಟ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾದ ದೇವಾಲಯವೊಂದು ಇದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆರಾಧ್ಯದೈವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ. ಈತನು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆಂದು ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡವರು ಪಟ್ಟಣಕ ಹೋಗರಿ
ಪಟ್ಟಣದ ಕೆಳಗss ಅರಿಕೇರ್ಯೋ
ಪಟ್ಟಣದ ಕೇಳಗ ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ
ತೊಟ್ಟಿಲು ಹೊರಿಸಿ ಕಳುವ್ಯಾನ[೧]

ಎಂದು ಜನಪದರು ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅರಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ನೆಲೆನಿಂತು, ಪವಾಡ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಜನಮನಬೆಳಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಇಂದಿಗೂ ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈಗಲು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಪ್ರತಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಪದ್ಮಾವತಿ (ಪದಮವ್ವ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಇವಳು ಮಕಣಾಪುರದ ನಡಹಟ್ಟಿ ನಾಗರಾಯನ ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಮಾಸಿದ್ಧ, ಮಂಗರಾಯ ಮತ್ತು ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುಣ್ಯದ ಮಕ್ಕಳು (ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳು), ನಾಲ್ಕು ಜನ ಧರ್ಮದ ಮಕ್ಕಳು (ಹಡೆದ ಮಕ್ಕಳು) ಇದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಧರ್ಮದ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ೧. ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ ೨. ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ ೩. ಸೋಮಣ್ಣಮುತ್ತ್ಯಾ ೪. ಕನ್ನಮುತ್ತ್ಯಾ ಮತ್ತು 'ರೆಬ್ಬವ್ವೆ' ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಇದ್ದಳು. ಇವಳನ್ನು ತಾಯಿಯ ತವರೂರಾದ ಮಕಣಾಪುರದ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಎಂಬುವವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ 'ಭೂತಾಳಿಸಿದ್ಧ' ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದನು. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯ ವಿವರವನ್ನು ಹೀಗೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ

ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ	ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ	ಸೋಮಣ್ಣಮುತ್ತ್ಯಾ	ಕನ್ನಮುತ್ತ್ಯಾ
ಸಾಲಸಿದ್ಧ	ಬಳ್ಳೋಗಿಸಿದ್ಧ	ಹಿರಿಯ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಕರಿಯೋಗಸಿದ್ಧ
ಮಳೆಗಾಲಸಿದ್ಧ	ಯೋಗಸಿದ್ಧ	ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ
ಓಗಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಪದ್ಮೋಗಸಿದ್ಧ	ಮುತ್ತೆಯಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧ"[೩೨]
ನಾಗಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಪೂಜಾದಗೌಡ	ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ	
ಕೆಂಚಸೋಮಯ್ಯ	ಶೀಲಿಸಿದ್ಧ	ಓಗಣ್ಣಮುತ್ತ್ಯಾ	

ಹೀಗೆ ಈತನ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಶಿಷ್ಯರು ಪ್ರಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಈತನ ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೂರೊಂದು, ಸಾವಿರದಾ ಒಂದು, ಸಾವಿರದ ಏಳನೂರೊಂದು ಹಾಗೂ ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂತತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಈತನ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಒಡಯರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನ ಸಂತತಿಯ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗುರುಪಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜನಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಿಂತಿರುವುದರ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಅಚ್ಚೆಗಾಯಿ ಸೀಲಿಸಿದ್ಧ, ಉಮದಿಯ ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ, ಕುಂಚನೂರ ಮಾದಣ್ಣ, ಹೊನ್ನಮೋಳೇದ ಓಘಸಿದ್ಧ, ಬಡಚಿ ನಾಗಪ್ಪ ಅಥಣಿಯ ಮಳೆಗಾಲಸಿದ್ಧ, ಐನಾಪುರದ ಕೆರಿಸಿದ್ಧ ಮುಂತಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂತತಿಯ ಮಹಾಪುರುಷರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವವರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂತತಿಯವರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು 'ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ

ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷನ ಕಾಲವು ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಿಜಾಪೂರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪರಂಪರೆ ಯಾವ ಕಾಲದಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನೇ ಶರಣನಾಗಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಾದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಒಪ್ಪಿತವಾದರೆ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸವೂ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದವರು ಮೂವರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೇ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಈ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ನೆಲೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಿದ್ಧಮಂಕರಿಗೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ಸರವೂರು', ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ 'ಅರಕೇರಿ' ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮುಂದೆ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸಹಿತ ಅವುಗಳ ಮೂಲ ನೆಲೆ ಇರುವುದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಸಿದ್ಧರ' ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಒಡೆಯರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಕನ್ಯನೆಲವಾಗಿ ಪರಿಣ ಮಿಸಿದೆ[೩೩] ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೩.೩.೪ ಒಡೆಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಒಡೆಯರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಢಿಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಶಾಂತೊಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಕಂಕಣ ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದ ಕುರುಬರಿಗೆ ಇವರು ಕುಲಗುರು ಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಮಂಕೊಡೆಯರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚಕರು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವರ ವಾಸ. ಇವರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪಂಗಡವಾದ ಸಾಧುಗುರುಬರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಕುರುಬರಿಗೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ."[೩೪] ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ

ಒಡೆಯರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ, ಸೋಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇರುವಲ್ಲಿ ಇವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಇವರು ಕುರುಬರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಒಡೆಯರುಗಳು, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ್ದು ಒಡೆಯರುಗಳು ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಭಂಡಾರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೩. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರದು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಗದ್ದುಗೆಯಾದರೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯರದು ಬಿಳಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರದು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಜೊತೆಗೆ "ಹೋಮದ ಕಂಬಳಿ ನೇಮದ ಬೆತ್ತ"ಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

೪. ಈ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೫. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರೊಂದಿಗೂ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಮಾತ್ರ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೂ ಮತ್ತು ಕುರುಬರೊಂದಿಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೬. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ವಿಜಾಪೂರ, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿಯೂ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರುಗಳು ವಿಜಾಪೂರ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲದೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಸಾಂಗಲಿ, ಸಾತಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಗದಗ, ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ವಿರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವರು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಮಾತ್ರ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರೂರು ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

೭. ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

೮. ಉದ್ಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗಲು ಕೂಡ ಈ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಆಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬರ ಪುರೋಹಿತಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಒಡೆಯರುಗಳು ಕೃಷಿ, ಕಂಬಳಿ ನೇಯ್ಗೆ, ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ನೌಕರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ 'ಈ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ' ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ ವ್ಯಾಜ್ಯ, ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ನಡೆದಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಗುರುಗಳಾಗುವ ಅಧಿಕಾರವು ಯಾವ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರಶಾಸನ (೧೪೮೦) ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳಾದ ವೀರಪ್ರತಾಪ, ರಾಮರಾಜೈಯ್ಯ, ಸದಾಶಿವರಾಯ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ರಾಜ ಇವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳ, ಹಿರಿಯರುಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಂತೊಡೆಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಂಕೊಡೆಯರಿಗೂ ನಡೆದಿರುವ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರದ ವಿವಾದವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರಿಗೆ ನೀವು ಕುರುಬ ಕುಲದವರಿಗೆ ಗುರುವಾದುದು ಹೇಗೆಂದು ನಿಮಗೆ ಮುರುಹು ಮುದ್ರೆ ಮೂರಡಿಯಕಂಥೆ ಬಂದುದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಆಡಿದ ಮಾತು- "ಆ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಕರಿಯನು ಹೆರ್ತ್ತ ಮೊಸರನು ಯರಡನು ಕೂಡಿ ವಂದುಕ ಗುಡಿಯಲಿರೆ ಕುರುಬರು ಮಾರಲಾಗಿ ಆ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದ ಗಣಂಗಳು ಬಸವಂಣನು। ಹೆಂಗೆ ಸತ್ತಕುರಿಯನು ಹೆರ್ತ್ತ ಮೊಸರನು। ಹೀಗೆ ಕುರುಬರು ಮಾರಬಹುದು ಎಂದು ಕರುಬರೆಯಳು ಬೆಲೆಯಿಂದ್ರ ಹೊರಹಾಕಲಾಗಿ ಆ ಕುರುಬರು ಬಂದು ನಮಗೆದುರಾಗಿ ನಂಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ। ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನವರ ಲಿಂಗ ಮುದ್ರೆಯ ತಗರು ಸಾಯಲಾಗಿ ಸತ್ತ ತಗರ ಕಲ್ಯಾಣಕೆ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ। ಪುಷ್ಪಕದಲಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಂಮ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಂದು ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಳಿದು। ಆ ಸತ್ತ ತಗರಿನ ಪ್ರಾಣವನು ಪಡೆದೆಲು ಆ ಕಲ್ಯಾಣದಲಿ ಪುರದ ಬಸವಣ್ಣನು। ಮಹಾಮಹಾಂತ ಸರಣರು

ಮೆಚಿ ಮುರುಹು ಮುದ್ರೆ ಮೂರಡಿಯ ಕಂಥೆಯನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಹಾಕಿದ ಕುರುಬರನು ಕುಲವನು ವಳಿಯಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುರುಬರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರುವಾಗಿರುಯೆಂದು ಆ ಕುರುಬರಿಗೆ ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡುಯಿರಿಯೆಂದರು । ಆ ಬಸವಂಣನು ಮಹಾಸರಣನು ಅರಭ್ಯವೊದಲು ಕಂಥೆ ಬಂದುದು ಗುರುವಾದ ವಿವರ ಬುಂದಿಗ ಯಂದು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಆಡಿದರು ।"

ನಂತರ ಸಭೆಯವರು ಮಂಕನವರಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಮುರುಹು ಮುದ್ರೆ ಮೂರಡಿಯ ಕಂಥೆ ಬಂದುದು ಹೇಗೆ ಕುರುಬರಿಗೆ ಗುರುವಾದುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಮಂಕನವರು ಆಡಿದ ಮಾತು- "ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಂನ್ನೆರಡು ಸೂಜಿಯ ನಿಲಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂನೆರಡು ಬಟ್ಟಲಿರಿಸಿ ಆ ಸೂಜಿ ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಹಂನೆರಡು ವರುಷ ತಪಸ ಮಾಡಲಾಗಿ । ಈಶ್ವರನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಸಂನವಾಗಿ ನಮಗೆ ಮುರುಹು ಮುದ್ರೆ ಮೂರಡಿಯಕಂಥೆಯನು ಕೊಟ್ಟು ಕುರುಬಗುಲಕೆ ಗುರುವಾಗಿರಿಯೆಂದು । ಮಂಕನವರು ಆಡಲಾಗಿ ಸಭೆ ಸಮಸ್ತರು । ನಿನು ಯಿಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗಸ ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಸಭೆ ಕೆಳಲಾಗಿ ಯಿ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಿಂದ್ರ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸು ಆರು ಮಾಡಿದವರುಯಿಲ್ಲ । ಪೂರ್ವದಲಿ ಬಸವ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪಸು ಮಾಡಿದೆಉ । ಎಂದು ಮಂಕನವರು ಆಡಲಾಗಿ ಆ ಮಾತ ಕೇಳಿಸಿದಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರ್ವರೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ । ಆಗಮಗಳ ನೋಡಿ ಯಿ ಕಲಿಯುಗದಲಿ ಯಿಂತಾ ಉಗ್ರ ತಪಸನಾರು ಮಾಡಿದವರುಯಿಲ್ಲ ಪೂರ್ವದಲಿ । ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯರು ಯೆಂದೆಂದುಗೂ ಜನನ ಮರಣ ವಿಲ್ಲದಂತಾ ಪುರುಷನಾಗಬೇಕೆಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕುಕ್ಕಟ ತಪಸ ಮಾಡಿದಳು । ಯಿ ಕಲಿಯುಗದಲಿ ಹೀಗೆ ಆರು ತಪಸಮಾಡಿದವರುಯಿಲ್ಲ ಮಂಕನವರ ಮಾತು ಬಿಳು ಸೋಲವೆಂದು ಕಟಕಿಯ ಮಾಡಿದರು । ನಿಂನ ಗುರು ಸೊಂನ್ನಲಾಪುದ ಸಿದ್ಧರಾಮದೇವರಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಉಂಟು ಫಲ ಉಂಟು ನಿನಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ । ಕುಲವಿಲ್ಲ ಯಿ ಯರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂನ ಮಾತು ಸೋಲಯೆಂದು ಸಭೆಯಂನಲವಾಗಿ । ಮಂಕನವರು ಆಡಿದ ಮಾತು ತಂಮ ಕುಲ ಸೇನೆ ಕುಲವೆಂದು ಆಡಲಾಗಿ । ಸೇನೆ ಕುಲವೆಂದರೆ ಹಾಲುಕುಲವಾಯಿತ್ತು । ಮೊದಲು ಕುಲವಿಲ್ಲ ವೆಂದಗೆ ಯಂಗೆ ಕುಲವ ಹೇಳಿದೆ । ಇದರಿಂದ ಮರು ಮಾತಿನಲು ನಿಂನ ಮಾತು ಸೋಲ । ನಿನಗೆ ಗುರುತನಕೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು । ಸಭೆಯೆಂನಲಾಗಿ ಹಾಲುಮತದ ಕುರುಬ ಕುಲಕೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರೆ ಗುರುಗಳು । ಮಂಕನಾದರೆ ಗುರುತನಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎಂದು । ಸಭೆಯಲು ಕೂಡಿ ಸಮಸ್ತರು ಮಠ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರುಗಳು ಮಹಾಮಹಾಂತು ಸಮಸ್ತರೆಲ್ಲರು । ಯಿ ಅರ್ಥಕೆ ವಂದು ವೊಲೆ ಬರಸಿ ವೊದಿಸಿ ತೊರ್‍ಸಿ ಬಿಂನಹ ಮಾಡಿ । ಆ ತಿರುಮಲರಾಜೆಯ್ಯನವರು ರಾಮರಾಜಯ್ಯನವರು । ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ರಾಜಯ್ಯನವರು ಯಿವರು ಅರಸುಗಳು ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ । ಗೆದ್ದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರಿಗೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರ ಸೋಮವಾರದ ಬಾಗಿಲಲಿ ಕುರುಬರೆಂಬ ಜಾತಿಗೆ ಮಂಕನವರಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ । ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರೆ ಗುರುಉಗಳೆಂದು ಹೊಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ಥಿರ ಶಾಸನವು...."[೩೫]

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾಗಿರುವವರು ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಗರ ಪವಾಡವೊಂದನ್ನು ಮೆರೆದು ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಬರನ್ನು ಮರಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವರು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗೆಂದು ಹರಿಸಿ ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಶಾಸನವು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಯು ನಿರೂಪಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರಾದ ಶಾಂತೊಡೆಯರಿಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು 'ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆ'ಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದರ ಸಂಕೇತದ ಕುರುಹಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯೊಂದು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅದುವೇ ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಗೆ "ಕಂಥೆಯನ್ನು ಮಡುಗುವ" ಆಚರಣೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕುರುಬ ಕುಲದವರಿಗೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗುವ ಅಧಿಕಾರ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶಾಂತೊಡೆಯರಿಗೆ ಇರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಗುರುತನದ ಒಡೆತನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು, ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ತುರುವೇಕೆರೆಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಂತೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳು ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರವೂರ ಶಾಖೆಯವರಿಗೂ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಶಾಖೆಯವರಿಗೂ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ನಾನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ದೊರಕಿರುವುದು ಅದರ ಪೂರ್ಣಪಾಠವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

"ಶ್ರೀಗುರು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಮುಣುಗುವವರೆಗೆ ನಡಿಯಬೇಕು ಯಿವನ ಹೊರ್ತು ಗುರುಯಿಲ್ಲಾ | ಕಲ್ಯಾಣ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಥಮಗನಂಗಳ ಮುಂದೆ ಆದ ಮೊಂಜರ | ವಿಕ್ರಮಂಕನ ಶಕೆ ೧೪೯೦ ಸರ್ವಜೆತುನಾಮ ಸವತ್ಸರ ಮಿತಿ ಬಾದ್ರಪದ ಮಾಸ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿದ್ಧಮತ ತೀರ್ತಪ್ರಸಾದ ಮೂರ್ತಿ ಏಕವಾಕ್ಯ ಸಂತೃಪ್ಟ ಆದಂತ ಶಿವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಂದಾಲಗಿರಿ ಶಿವಸ್ಥಾನದ ಪತಿ ಅರಕೇರಿ ಮಕಣಾಪೂರದ ಅಮ್ಮೊಗಿಸಿದ್ಧನ ಪಟ್ಟದ ವಡಿಯರು | ಸೋಮಯದೇವರು ಕುರುಬಯೆಂಬ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ತರು ಗುರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಹಾಲುಮತ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕರ್ತರು ಸರ್ವಸಾಯಿ ಮುತ್ತ್ಯಾ ಮಾಂಕನು ಕುರುಬಯೆಂಬುವ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ಗುರು | ತಾನೆಂದು ಆಡಿದನು ಅರಕೇರಿ ಮಕಣಾಪುರದ ಪಟ್ಟದ ಸೋಮಯ್ಯಾ ವಡಿಯರು ಆ ಸರ್ವರ ಮಾಂಕನು ಮಕಣಾಪೂರದಿಂದಾ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕುರುಬಗೌಡ ಮಾಳಗೊಂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ | ಯಂದು ಕಳುವಿದ್ದರು | ಯಬ್ಬರು ಕುಲಾಚಾರದ ಮಾತಿಗೆ ನ್ಯಾಯದ ಮುಖದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ ಬಂದು ಮೊಳಗೊಂಡನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ | ವಾಕ್ಯವಾದ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಮಹಾನಾಡ

ದೈವಯಿತ್ತಂಡ ಮಾತು । ಕೇಳಿದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮೊಳಗೊಂಡಗೌಡನು ತಂಮುಹುಲಜಂತಿ ಮಾಳಿಂಗರಾಯನ ಮಗಾ ಬರಿಗಾಲ ಮಾಳಪ್ಪನ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿರಿಯೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾಳಗೊಂಡ ಗೌಡಾ । ವುಜಲಿ ಸೋಮಗೊಂಡಗೌಡ ಮಂಠಣದ ಪರಮಗೊಂಡಗೌಡಾ ಕಲಬುರಗಿ ಯಿರಗೊಂಡಗೌಡ ಅಲ್ದಿ ಮಾಳಗೊಂಡಾ ಅಲ್ಲಾ । ಪೂರದ ತೊರ್ವಿ ಮುತ್ತಾಗೊಂಡಗೌಡಾ ಮಾತಿನಮುದಗೊಂಡಗೌಡ । ಶೋಭಾನದ ಜಕ್ಕಗೊಂಡಗೌಡಾ ಕಡತಿನಿ ಬೀರಗೊಂಡ ಯಿಂಬ್ರಾ । ಪುರದ ಬೀರಗೊಂಡ ಮುರುಗೊಂಡ ಯಿಷ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಮಹಾನಾಡ । ಪ್ರಜೆ ಕುರುಬ ಗೌಡರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಧರ್ಮ ವಿಚಾರದಿಂ । ದ ಕೇಳಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿರಿಯೆಂದು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥ ಗಣದ । ಮುಂದೆ ನುಡಿದ ಉತ್ರವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾಳಗೊಂಡನು ಮಾತು । ನುಡಿದನು ನಿಮ್ಮ ಶುಕ್ರತ ಮುಂತಾಗಿ ನುಡಿಯಿರಿಯೆಂದು । ಆಡಿದ ವಿವರವು ಮಹಾನಾಡು ಗಣಂಗಳು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ । ನುಡಿದರು ಮಂಕನೆಂಬವ ಗುರು ಅಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಕುರುಬಯೆಂಬು । ಕುಲದೊಳಗೆ ಮಂಕನೆಂಬವ ದೇವರಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಕುರುಬಯೆಂಬು ಕುಲದೊಳಗ ಅರಕೇರಿ ಮಕಣಾಪುರದ ಅಮ್ಮೊಗಿಸಿದ್ಧನ ವಡಿಯರು ಗುರು ಮುಖ್ಯ ಪೂರ್ವತ ಹಾಲುಮತ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಮುಖ್ಯನಾಯಕರು. ನಮ್ಮ ಕುಲದೊಳಗೆ ಸರ್ವಸಾಯಿಮುತ್ತ್ಯಾ ಜಗಮುತ್ತ್ಯಾ ನಮ್ಮ ಹಾಲುಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಅಲ್ಲಾ ಅವರು । ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಗುಂಡು ಗೊಪ್ಪರಾಗಿ ಮತ್ತೊಜಾಂಗಟಿ ತಗೊಂಡು ಮನಿ ಮನಿ ಬೇಡಿಕೊಂಬವರು. ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಜ್ಯಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಅಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಹಾಲು ಮತು ಆ ಸರ್ವರ ಮಂಕನ ಪೂಜೀ ಮಾಡಿದವ ಶಿವಾಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಗು । ಯಂದು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥ ಗಣದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆದ ವಿವರವು ನಿರ್ಣಯ । ಮಾಡಿದರು ಯಿಮಾನಾಡಕುರುಬಗೌಡರು ಪ್ರಜೆಯೆಂದು ಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ । ದ ವಾಕ್ಯವು ಹುಲಜಂತಿ ಮಾಳಿಂಗರಾಯ ಅಮ್ಮೊಗಿ ವಡಿಯರು ಸದಾ । ತಿರ್ತ ಬಲಗೊಂಡು ಗುರುವಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಂಬುವರು ಯಿಂತಿ ಮಾಂಜರ । ಕುಲಗೋತ್ರ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಿ ಮೇಲೆ ವೆಗ್ಗಳ ಬರಿಯ । ಲಾಗದು ಯಂತಿ ಮಾಂಜರವು । ಮತ್ತುಯಿ ಮಾಂಜರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕುರುಬಯಂಬ ಕುಲದೊಳಗೆ ಯಲ್ಲಾ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ನಾವೇ ವಡಿಯರುಯಂದು ಅಮ್ಮೊಗಿಸಿದ್ಧನು । ಪಟ್ಟದ ವಡಿಯನು ಗುರು ಹತ್ತಿಕಂಕಣ ಮತ್ತೆ । ಉಣ್ಣಿಕಂಕಣ ಮತ್ತೆ । ಗೌಳಿಗೇರು ಮತ್ತೆ ಕಿಲಾರಿ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ । ಕೊಂಕನೆ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ । ಗೌತಿತ್ತು ಆಡಿಸುವ ಕುರುಬರು ಮೇಲೆ ಬರಿದ ಯಿ ಯಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗೆ ಅಮ್ಮೊಗಿಸಿದ್ಧದೇವರ ಮನಿತನದವರು ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ."[೩೬]

ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ, ವ್ಯಾಜ್ಯ ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೋರ್ಟು-ಕಛೇರಿಗೆ ಅಲೆದಾಡಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಇವೆ. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಯಾವ ಕುರುಬರಿಗೆ ಯಾರು ಗುರುಗಳು? ಮತ್ತು

ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರುಬರುಗಳು ಯಾವ ಗುರುಗಳ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ಸಂಘರ್ಷ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾರಣ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮುಖ್ಯರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಇಂಥಿಂಥ ಕುರುಬರಿಗೆ ಇವರು ಗುರುಗಳಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಇಂತಿಷ್ಟು ಊರುಗಳು ಈ ಗುರುಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಆ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಹುಶಃ ಇಂಥ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಕುರುಬರಿಗೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯೊಂದು ಇದೆ. ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲಘಟ್ಟವೊಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು 'ತಗರ ಪವಾಡ' 'ಸಿದ್ಧ ಮಂಕ ಚರಿತೆ', 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ', ಮುಂತಾದ ಆಧಾರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದವರು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಗಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪುರುಷರು ಎಂಬುದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾದ ಅಂಶ. ಈ ಮೂವರು ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕವಲುಗಳು (ಶಾಖೆಗಳು) ಒಡಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಂತಹ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಏಳು ಬೇಲಿಯ ಹೊರಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಆ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕುರುಬರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದವರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕುರುಬರು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲ ಗುರುಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಬರಿಗೆ ಇರುವ ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆ-ಗೌರವಗಳು ಅವರ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ವರವಕೊಟ್ಟ ಒಡೆಯ ಬಾ ನನ ಗುರುವಾ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೋ" ಮತ್ತು "ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠದ ಬಾಗಿಲೆಲ್ಲಿ ಮಠದಾಗೆ ಇರುವಂತ ಗುರುವೆಲ್ಲಿ ಮಠದಾಗೆ ಇರುವಂತ ಗುರುವೆಲ್ಲಿ ಹಂದನಕೆರೆಯ ಮಠವೈತೆ ಬಾಳೆ ವನದಾಗೆ" (ಹಾಡಿದವರು: ಲಕ್ಷ್ಮಜ್ಜಿ ಹಂದನಕೆರೆ) ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕುರುಬರಿಗೆ ಈ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಮತ್ತು ಗುರುಮಠಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಂತಹ ತೀವ್ರವಾದ ಹಂಬಲ, ತುಡಿತಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ಮನಸ್ತಾಪಗಳು, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಗುರುವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಯಾರು ಕನಿಷ್ಠ, ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದವುಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ನಡೆ ಮಡಿ: ಎಂ.ಜೈಕುಮಾರ್, ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ

೨. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಪು. ೧೧೮

೩. ಸಚಿತ್ರ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ಕಸ್ತೂರಿಕೋಶ: ಪಂಡಿತ ಚೆ.ಎ.ಕವಲಿ ಪು. ೧೫೦

೪. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು. ೧೧೮

೫. ಆರ್‍ಯ ನೃಪವಂಶೀಯರಾದ ಕುರುಬರ ಜಗತ್ಪಾವನ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ: ಸಂಚಿಕೆ ೨, ಸಂಪುಟ ೧-೨: ೧೯೨೭

೬. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ, (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೨೬

೭. ಎಸ್.ಆಯ್.ಆಯ್: xv ೧೫೮ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೧೦ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

೮. ತಗರ ಪವಾಡ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು. ೪

೯. ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿಯ ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ (ಸಂ) ಬಾಗೂತನಯನವಿಲ್ಲ

೧೦.

೧೧. ಮಾರ್ಗ-೪: ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪು. ೩೮೧

೧೨. ನೋಡಿ: ತಗರ ಪವಾಡ: ಅನುಬಂಧ, ಪು. ೧೦೨

೧೩. ಪಾವನ: ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಕನಕ ಗುರುಪೀಠ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ಪು. ೩೭

೧೪. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: ಅನುಬಂಧ, ತಗರ ಪವಾಡ ಸುರುಳಿ, ಪು. ೧೧೦

೧೫. ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಶಾಖೆಗಳು: ಪ್ರೊ.ಚೆನ್ನಪ್ಪಕಟ್ಟಿ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನ

೧೬. ಶಿವಲಿಂಗಕವಿಯ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಸಂ.ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಪೀಠಿಕೆ ಪು. xxiii, xxiv

೧೭. ಅವನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತವಾದ ‘ಸಿದ್ಧಸೋಮನಾಥ’ ‘ಸಿದ್ಧ ಸೋಮಲಿಂಗ’ ಎಂಬುದು ಅವನು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೧೮. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವೈಸಿ ಭಾನುಮತಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಪು.vi

೧೯. ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಶಾಖೆಗಳು: ಪ್ರೊ.ಚನ್ನಪ್ಪಕಟ್ಟಿ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನ

೨೦. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತಮಠಗಳು: ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಇತಿಹಾಸದರ್ಶನ, ೨೦೦೫ ಪು. ೩೦೬

೨೧. ಮಾರ್ಗ-೪, ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಪು.೩೭೯

೨೨. ಈ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ, ವಕೀಲರು, ಕಡೂರು, ಜಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

೨೩. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತಮಠಗಳು: ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಇತಿಹಾಸದರ್ಶನ: ೨೦೦೫, ಪು. ೩೦೮ ಉದ್ಧೃತ

೨೪. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡ ಚ. ಮಾಲಿಪಾಟೀಲ, ಸಾ. ಭೋಯಿಕಾಡಮಗೇರಿ, ತಾ. ಶಹಪೂರ, ಜಿ.ಗುಲಬರ್ಗಾ

೨೫. ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀ.ಹಳವಳ್ಳಿ, ಸಾ.ಬಂಕಾಪುರ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಗದಗ ೧೯೯೯

೨೬. (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ.ವೈಸಿ.ಭಾನುಮತಿ ಲಿಂಗಾಯತವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯಮಠ ಗದಗ

೨೭. ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಕಂಠಪತ್ರ-೨: ಪು.೧೮೫

೨೮. ಸಿದ್ಧಮಂಕಚರಿತೆ: ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು.vi

೨೯. ನೋಡಿ: ಶಿವಲಿಂಗ ಕವಿಯ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ (ಸಂ) ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ. ಪೀಠಿಕೆ. ಪು. xxxv, ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು: ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೩೦೬

೩೦. (ಲೇ) ಮುದುಗೊಂಡ ದೊಂ ಒಡೆಯರ ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ. ಶಿರವಾಳ, ಜಿ.ದಕ್ಷಿಣ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ

೩೧. ಕಾಯಕ ಯೋಗಿ: ಸಂಸ್ಮರಣಗ್ರಂಥ, ಪು. ೨೨೮

೩೨. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳು: ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ ಸಂ.೨೧/೨೦೦೫ ಪು.೨೫೧

೩೩. ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಶಾಖೆಗಳು: ಪ್ರೊ.ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನ

೩೪. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ಮುದ್ದು ವೀರಯ್ಯ ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಅಯ್ಯನವರು (ಮಂಕೊಡೆಯರು) ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಜಿ.ತುಮಕೂರು

೩೫. ತಗರ ಪವಾಡ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಅನುಬಂಧ, ಪು. ೧೦೨-೧೦೪

೩೬. ಈ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಗುರುಮಠ ಅವರು ಸಾ.ಕಲಘಟಗಿ ಜಿ. ಧಾರವಾಡ

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

೪.೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

೪.೨. ಮಂಕಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಂಕೊಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

೪.೩. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವರ ಮೂಲ ನೆಲೆಯು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಂಕೊಡೆಯರಿಗೂ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಅರಕೇರಿ ಗ್ರಾಮವು ಅಥವಾ ಮುಮ್ಮೆಟ ಗುಡ್ಡವು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಉಗಮ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಂದ ಹುಟ್ಟುಪಡೆದ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾಗಿರುವುದು ತುಂಬ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಷ್ಟೇ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಹೊಂದಿದ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೋಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾದ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಡೆಯರುಗಳು ಅವರು ನಾಡಿನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿರಲಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ನೆಲೆಯು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರ, ಮಠದ ಬಿರುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರವೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

೪.೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸರವೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಭಕ್ತ ಹಿಂಡಿನ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಗುರುಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ(ಒಡೆಯ)ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಂದ

ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಕುರುಬ ಕುಲದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಶರಣ ಸಮುದಾಯದ ಮುಂದೆ ಸತ್ತಿರುವ ತಗರವೊಂದನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಂದ ಮತ್ತು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುತನವು ದೊರಕಿರುವುದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ 'ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆ'ಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನು 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ' ಮತ್ತು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳು ಖಚಿತ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಇಂದಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಏಳು ಗುಡಿ' ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಗುಡ್ಡವಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಗದ್ದುಗೆ ಇರುವುದು. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಅರ್ಚಕರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಗುರುವರ್ಗದವರು. ತಾವು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡ ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೇ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದೂ ಸರೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೀಠವೇ ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಗುರುಪೀಠವೆಂದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ತರುವಾಯ ಆತನ ವಂಶಜರು ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳ-ಹೊರಗೆ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು ಈ ಮೂಲ ಪೀಠ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು ಇಲ್ಲಿಯ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಾಖಾಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಮಠಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಯವರನ್ನೇ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಆಯಾ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಜನತೆಯ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಪಡೆದಿರುವ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ : ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು, ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವಣಗಿ, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ರೋಣಿಹಾಳ, ಮಣಗೂಳಿ, ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾವೂರು

ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿರೇನಸಬಿ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ತಳಗಿನಹಾಳ, ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬೀಳಗಿ
ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ, ಹಿರೇಕುಂಬಿ, ಗೋಕಾಕ ತಾಲೂಕಿನ ಕೌಜಲಗಿ, ವಡ್ರಟ್ಟಿ, ಉದಗಟ್ಟಿ, ದಂಡಾಪುರ, ರಾಯಭಾಗ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಂಡವಾಡ, ನಾಗನೂರು ಮತ್ತು ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋವನಕೊಪ್ಪ
ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಶಹಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾಡಮಗೇರಿ, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳ್ಳಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಸಗಿ
ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಹುಮನಾಬಾದ
ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಟಬಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಮ್ಮಿನಭಾವಿ.
ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಡಂಬಳ, ನರಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕನರಗುಂದ.
ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಶಿಗ್ಗಾವಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಂಕಾಪುರ, ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಚೌಡಯ್ಯದಾನಪುರ
ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಪ್ಪಳ, ಹಿರೇಸಿಂದೋಗಿ ಮತ್ತು ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಸವಾಪಟ್ಟಣ
ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	:	ದೇವದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಗಬ್ಬೂರು ಮತ್ತು ಸಿಂಧನೂರು
ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಕೂಡಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಉಜ್ಜನಿ, ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಕರಬ್ಬಿ, ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೊಸಪೇಟೆ, ಮಲಪನಗುಡಿ, ದೇವಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ (ಟೌನ್)
ಚಿತ್ರದುಗ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಬಿಳಚೋಡು, ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡೇರಿ, ಕಡದರಹಳ್ಳಿ, ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹರ್ತಿಕೋಟೆ, ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಗೂರು, ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ಶ್ರೀರಾಮಪುರ, ನಗರಗೆರೆ, ಗುಳಿಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ
ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಹರಿಹರ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಕಂದಿಕೆರೆ, ಹಂದನಕೆರೆ, ಯಳನಡು, ಶಿರಾ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿರಾ, ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತುರುವೇಕೆರೆ, ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಕ್ಕಿರಾಮಪುರ, ಪಾವಗಡ ತಾಲೂಕಿನ ಜಾಲೋಟ, ತುಮಕೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳ್ಳಾವಿ, ದಾಸಮುದ್ದಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿ, ಕುಣಿಗಲ್ಲು ತಾಲೂಕಿನ ಆದಿಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ, ತಿಪಟೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ
ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	:	ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತರೀಕೆರೆ, ಶಿವನಿ, ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕಡೂರು (ಟೌನ್) ಆಸಂದಿ, ಜಾಳುಹಿರಿಯೂರು, ಸಕ್ರೆಪಟ್ಟಣ, ದೇವನೂರು.
ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಣಾವರ, ಕೆಂಕೆರೆ, ಸಂತೆಶಿವುರ, ಜಾವಗಲ್, ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಅಣತಿ, ಪುರದಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ, ಬೇಲೂರು ತಾಲೂಕು ಕಳಸಾಪುರ, ಬೆಳವಾಡಿ
ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	:	ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆ
ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಗೌರಿಬಿದನೂರು ತಾಲೂಕು ಗಂಗಸಮುದ್ರ, ಇಗಡೂರು
ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ)	:	ಹೊಸೂರು ದೊಡ್ಡಿ
ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ (ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ)	:	ಅನಂತಪುರ ತಾಲೂಕು ಮುಡಕನಾಳ, ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗ ತಾಲೂಕು ಕತ್ಲಪರ್ಕಿ, ಪೆನಗಲ್ಲು, ರಾಯದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಬೇವಿನಹಳ್ಳಿ, ಓಬಳಾಪುರ, ಗೋವಿಂದವಾಡ, ರೇಕಲಕುಂಟೆ, ಮಡಕಶಿರ ತಾಲೂಕಿನ ತಿರಮಲದೇವರಹಳ್ಳಿ, ಗೌಡ್ನಹಳ್ಳಿ, ಹಿಂದುಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾಪಲ್ಲಿ, ಪೆನುಗೊಂಡು ತಾಲೂಕಿನ ನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಮೇಪುಲಿನಹಳ್ಳಿ.
ತಮಿಳುನಾಡು (ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ)	:	ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪೆದ್ದನಹಳ್ಳಿ

ಮೇಲಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಬೀದರಿನ ಹುಮನಾಬಾದದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯಾಚೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರುಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಡಿನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ತಾವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಸ್ತಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುವುದು.

ಸರೂರು : ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮವು ತುಂಬ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. "ಹಾಲುಮತ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮೂಲ ಗುರು ಪೀಠವು" ಇರುವುದು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೇ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಕುರುಬ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ, ಗುರುಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ(ಒಡೆಯ)ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯು ಇದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಾಂತ ಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಕರಿಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸರ ಸುರಿದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ 'ಸರವೂರು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ಈ ಊರಿನ ಹೊರಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಪಂಚಕೂಟ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಳಿಂದಾವೃತ್ತವಾದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆಯು ಇರುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಊರಲ್ಲಿಯು ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಮತ್ತು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪೂಜಾರಿಗಳು. ಇವರು ತಾವು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ವಂಶಜರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಸುಮಾರು ೪೫ ಮನೆತನಗಳು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರುವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳು ಇರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ನಡೆದು ಕೋರ್ಟು-ಕಛೇರಿಗೆ ಅಲೆದಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಊರ ಹೊರಗಿನ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಒಂದು ಬಡ್ಡಿ(ಸಂತತಿ)ಯವರಿಗೂ, ಊರಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ತೂಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇನ್ನೊಂದು ಬಡ್ಡಿಯ(ಸಂತತಿ)ವರಿಗು ನೀಡಿರುವುದು "ಸನ್ ೧೯೫೧ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಪೋಲಿಸ್ ಆಕ್ಟ ೪೦(೧)ನೇ ಪ್ರಕಾರ ಮೆ.ಡಿ.ಮ್ಯಾ. ಸಾಹೇಬ ಜಿಲ್ಲಾ ವಿಜಾಪುರ"[1] ಇವರು ಹೊರಡಿಸಿರುವ ನೋಟಿಸಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಇತ್ಯಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮೇಲಿನ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಳು ಗುಡಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆ ಇರುವ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮೊದಲ ಬಡ್ಡಿಯ ಗುರುವರ್ಗದವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರದಂದು ಊರಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿರೇಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಎರಡನೇ ಬಡ್ಡಿಯವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲ ಪೀಠವಾದ ಸರೂರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಜರುಗುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಭಕ್ತರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದಿರುವ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಗುರು ವರ್ಗದವರು ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕಂಡು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸರೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ರೋಣಿಹಾಳ, ಮಣಗೂಳಿ, ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವಣಗಿ, ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬರಗೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಗ ದವರ ಒಂದೊಂದು ಮನೆತನಗಳಿವೆ.

ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿ : ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿಯು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಂತತಿಯ ಸುಮಾರು ೨೫ ಮನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು. ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಗುರುಗಳು ಆಗಿ ಕುರುಬರ ಮದುವೆ, ಮರಣ, ನಾಮಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿಯ ಮಾಲಿಗೌಡಕಿಯು ಈ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿಯು ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುವರ್ಗದವರ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ "ಒಮ್ಮೆ ಸರವೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಡಮಗೇರಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆ ಊರಿನ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ ಎಂಬುವವನು ಊರಿನ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗೋದಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಭಿತ್ತುವ ಗೋಧಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಗೌಡನು ತಾವು ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ನಾವು ಹಾಲುಮತದ ಗುರುಗಳು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀವೇ ಹಾಲುಮತದ ಗುರುವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುರುಹೇನು? ಅಂಥ ಕುರುಹೇನಾದರೂ ತೋರಿಸಿದರೆ ಯೋಗ್ಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ

ನವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿತ್ತುತ್ತಿರುವ ಊಡಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿಯ ಗೋದಿ ಬೀಜವನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಸುರುವಿ, ಉಡಿಚೀಲದಲ್ಲಿ ಉಸುಕನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊಲವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಉಸುಕನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಗೋದಿಯನ್ನು ಬೆಳೆದು ಪವಾಡ ಮಾಡಿದ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ತಮ್ಮಣಗೌಡ ತನ್ನ ಒಬ್ಬಳೆ ಮಗಳಾದ ಸಕ್ಕರೆಮ್ಮನನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಸರ್ವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ದಾನವಾ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡನು ತನ್ನ ಸರ್ವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಇವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದಾನಪತ್ರವು ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು."[೨] ತಮ್ಮಣ್ಣ ಗೌಡನಿಂದ ಬಂದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೇ, ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಗೋದಿಕೆರೆ ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಉಸುಕು ಬಿತ್ತಿ ಗೋದಿಯನ್ನು ಬೆಳೆದು ಪವಾಡ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನ ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರದಂದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳಸಾರೋಹಣ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದೇ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಯ್ಯ, ಶಾಂತಯ್ಯ, ಸಣ್ಣಯ್ಯ, ಮುತ್ತಯ್ಯನವರು. ಹೀಗೆ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಪೂರ, ಸುರುಪುರ ಮತ್ತು ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಆರುನೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲುಮತದವರಿಗೆ ಇವರು ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಮ್ಮಿನಭಾವಿ : ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮ್ಮಿನ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರ ಸಮುದಾಯ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸಯ್ಯ ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಗುಡಿ ಎಂಬುವವರ ಮನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಕ್ಕದಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತ ವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇವರ ಮನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯು ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ 'ಗುಡಿ' ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕುರುಬರ ಗುರುತನದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಟಿಬಾಗಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರೂ ಕೂಡ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಗೋವನಕೊಪ್ಪ : ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋವನ ಕೊಪ್ಪ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣಸಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ೩೫ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಎರಡು

ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬನ್ನಿ ಮರದ ವರೆಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶಮಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಬನ್ನಿಯನ್ನು ಮುಡಿಯುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ೬೦ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಾಲುಮತದವರಿಗೆ ತಾವು ಗುರುಗಳಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಗೋಕಾಕ ತಾಲೂಕಿನ ಕೌಜಲಗಿ, ವಡ್ರಟ್ಟಿ, ಉದಗಟ್ಟಿ, ಬೆಂಡವಾಡ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ : ಸರೂರು ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪದ ಮಠವು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತವರ್ಗದವರೇ ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಠಾಧೀಶರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠದ ಹಿಂದಿನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ, ಪರಂಪರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ದಿನಾಂಕ ೨೭.೪.೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ೨ನೆಯ ಹಾಲುಮತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅಂದು ಅವರು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು ತುಂಬಾ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಠದ ಗುರುಗಳಾಗಿರುವವರು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಡಕ್ಟರಾಗಿರುವ ಇವರು ಈ ಭಾಗದ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಬಂಕಾಪುರ : ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಕಾಪುರ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಹಾಲುಮತದ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಶಾಖಾ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. "ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಸಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಳೆಯನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ."[೩] ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೆಂಡದ ಮಠವೆಂದು ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಕೆಂಡದ ಮಠ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಚವಡಯ್ಯ ದಾನಪುರವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ದಿನಾಂಕ ೨, ೩, ೪ನೇ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಅಬ್ಬಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ 'ಹಾಲುಮತ' (ಕುರುಬರ) ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು ಕೂಡ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೆಂಡದಮಠ ಮತ್ತು ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಸವಾಪಟ್ಟಣದ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ ಮಠಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೆಂಡದ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠ ಕೊಪ್ಪಳ : ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಡದಸ್ವಾಮಿ ಮಠವು ಹಾಲುಮತದ ಪುರಾತನ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೆಂಡದ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವಾದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಳೆಯು ಬಾರದೇ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಬರಗಾಲವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದು ಕೆಂಡವನ್ನು ನುಂಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ತರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕೆಂಡದ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಪಂಚಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಗುರುವಿನ ಅವರು ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲೂಕಿನ, ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ, ಮತ್ತು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರು ಈ ಗುರುಮಠದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾಗಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಸವಾಪಟ್ಟಣ : ಗಂಗಾವತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಸವಾಪಟ್ಟಣವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿನ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ ಮಠವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿದೆ. ಹೊಸಪೇಟೆಯು ಈ ಮಠದ ಮೂಲ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಮುತ್ತ್ಯಾ ಎಂಬುವವರು ಗಂಗಾವತಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಬಸವಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರು ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಸಮಾಜದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಭಕ್ತರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಮಠವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿದ್ದರೂ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಮುತ್ತ್ಯಾನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಈ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಮುದಗಲ್, ಸಿಂಧನೂರು, ಬಸವಾಪಟ್ಟಣ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ಕಂಪ್ಲಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಠದ ಸೇವೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾದು ದಾಗಿದೆ.

ಇವಲ್ಲದೇ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿಂಧನೂರು ಮತ್ತು ದೇವದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಗಬ್ಬೂರುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಗುರುಗಳಾಗಿ

ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೂವಿನಹಡಗಲಿ, ಮಕರಬ್ಬಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ದೇವಲಾಪುರ, ಮಲಪನಗುಡಿ, ಬಳ್ಳಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಒಡೆಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪ ದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಡೆಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ದೊಡ್ಡೇರಿ : ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡೇರಿಯು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦-೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾಗಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ಮಠದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡೇರಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಮನೆತನಗಳಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ಎಂದು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, "ಇದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವ ಊರು. ಇವರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ." ಆದರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾನವಮಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಶ್ರಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪದೇ ಸಕಲ ಹಾಲುಮತ ಬಾಂಧವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಹಾಲುಮತ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಭಕ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೇರವೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡೇರಿ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಗೌಡಗೆರೆ, ಗೊರ್ಲಕಟ್ಟೆ, ಬಂಡೆಹಟ್ಟಿ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರ, ನರಮ್ಮಗೆರೆ, ಕಮ್ಮತಮರಕುಂಟೆ, ಗೋಪನಹಳ್ಳಿ, ಗೊರ್ಲತ್ತು, ಕಲಮನಹಳ್ಳಿ, ಗೌರಿಪುರ, ಸೂರನಳ್ಳಿ, ಒಡೆಯರಹಳ್ಳಿ, ಸಾಣಿಕೆರೆ, ಹೆಗ್ಗೆರೆ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ರಂಗವ್ವನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವು ಇದೆ. ಈ ಎರಡು ಮನೆತನದವರು ಇದರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ : ಕಾರೇಹಳ್ಳಿಯು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕು ಮುತ್ತೋಡು ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಇದನ್ನು "ಹಾಲುಮತ ಗುರು ಶ್ರೀ ದೊಡ್ಡಮಠದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಠವು ದಿನಾಂಕ ೨೨.೬.೧೯೯೫ರಂದು ಉದ್ಘಾಟನೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರವಿದ್ದು, ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಂಗಮಂಟಪವು ಇರುವುದು. ಉತ್ತರ, ಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಈ ಮಠವು ನೋಡಲು ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದು.

ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರು ಮತ್ತು ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆತನಗಳು ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮನೆತನದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸರದಿಯಂತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದವರ ಪುರೋಹಿತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದೇ 'ರೇಣುಕ ಜಯಂತಿ'ಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಕಾರೇಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮೂಡುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಉತ್ಸವದ ಮೂಲಕ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹಾಲುಮತದ ಕುಲಬಾಂದವರಿಗೆ ಪನಿವಾರ ಮತ್ತು ವೀಳ್ಯೆವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ ಅಜ್ಜಿಕಂಪಸಾಗರ, ಮೆಣಸಿನೂರು, ಹಾಗಲಕೆರೆ, ಕಲ್ಲೋಳು, ಉಣೇನೂರು ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತದ ಭಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಎಂದು ನೀಡುವ ಆಯದಿಂದಲೇ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಗೂರು : ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವವರು ಶ್ರೀ ಶಾಂತಯ್ಯ ರೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಇವರದು ಒಂದೇ ಮನೆತನ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಮನೆತನದವರೇ ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿ ಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಠದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ,

ಹೊನ್ನಕೆರೆ, ಅರಳಿಹಳ್ಳಿ, ಮಾರಗೊಂಡನತಿಪ್ಪ, ಬೋಕಿಕೆರೆ, ಹೊಸದುರ್ಗ, ಹೊಸಹಳ್ಳಿ, ಗೊರವಿನಕಲ್ಲು, ಕಪ್ಪಳ, ಮಾವಿನಕಟ್ಟೆ, ಕಂಗೊಳ್ಳಿ ಯಾಲಕೆಪ್ಪನಹಟ್ಟಿ, ಹೊಸಮಳಲಿ, ಹಳೆಮಳಲಿ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಈಗಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಭಕ್ತಿಗೌರವಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮಠದ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಯ್ಯನವರು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಪುರ : ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಶ್ರೀ ರಾಮಪುರವು ಕುರುಬರ ಜನಾಂಗದ ಭದ್ರಕೋಟೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಕುಲದೈವವಾದ ಬೀರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕುಲಗುರುವಾದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳು ಒಂದೇ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ, ಮುಂದುಗಡೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಭಾಮಂಟಪವು ಇರುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಲೂ ಐದೈದು ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳ ಪ್ರಾಂಗಣವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಮೂರು ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಶ್ರೀ ರೇವಣಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಶಿವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಶೇಖರಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಎಂದು. ಈ ಮೂರು ಮನೆತನದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸರದಿಯಂತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ರೇಣುಕ ಜಯಂತಿಗೆ ಸಪ್ತಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ "ಕಂಥೆಸೇವೆ"ಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ತಮ್ಮ ಗುರಾವದ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗುರುತನವು ದೊರಕಿರುವುದರ ಕುರುಹಾಗಿ ನವೀನವಾದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಆಚರಣೆಯೇ ಕಂಥೆ ಸೇವೆ. ಇದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂತಸದ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ನಿಟ್ಟು, ನಾಲ್ವತ್ತೆಂಟು ಹರಿವಾಣದ ಕುರುಬರು ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ(೧ ನಿಟ್ಟು= ೧೨ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ೧ ಹಳ್ಳಿ= ೧ ಹರಿವಾಣ). ಈ ನಾಲ್ಕು ನಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತರು ಸುಮಾರು ೬೮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವು ಹೊಸದುರ್ಗ, ಕಡೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕನಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಕುರುಬರು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಠದ ಆದೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿವಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಗುರುವರ್ಗದವರನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ೫೧ ಅಥವಾ ೧೦೧, ಕೆಲವರು ೫೦೧ ರೂಗಳವರೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದ ಭಕ್ತರು ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿಯನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರು ಕೊಡುವ ಆಯದಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೨೦ ಚೀಲದವರೆಗೆ ರಾಗಿಯು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಕ್ತರು ಕೊಡುವ ಆಯ ಮತ್ತು ಕಾಣಿಕೆಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಠದ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್.

ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ : ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮವು ಒಂದು. ಇಡೀ ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೇ ಇರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮೂರು ಬೀರದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೂ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಂದರೆ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು ಒಡೆಯರುಗಳು. ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ನಿಂಗಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಚೆಲುವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮೂರು ಮನೆತನಗಳು ಇದ್ದವು. ಈ ಮೂರು ಮನೆತನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಾವು ಮೂಲತಃ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಳೀಕೋಟೆಯವರು. ರಕ್ಕಸಗಿ-ತಂಗಡಗಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಪತನವಾದ ನಂತರ ಮುಸ್ಲೀಂರ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅವರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಯಾವುದು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹರ್ತಿಕೋಟೆ : ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹರ್ತಿಕೋಟೆ ಗ್ರಾಮವು ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸುಂದರವಾದ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಇದರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಎರಡು ಮನೆತನದ ಒಡೆಯರುಗಳು. ಇವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ದಸರೆಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹದಿನಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕುರುಬರು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ : ಒಡೆಯರುಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಮಠಗಳ ಅರ್ಚಕರು 'ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೂ' ಆಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯು ಒಂದು. ಈ ಊರು ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಲುಮತ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂರು ಮಠಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠ ೨. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠ ೩. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮಠ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಮಠಗಳಾದರೆ

ಮೂರನೆಯದು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಮಠಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಾದರೆ ಮೂರನೆಯ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಮಂಕೊಡೆಯರು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಕೆಂಡದಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಮಗ ಶರಣಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು. ಎರಡನೆಯ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಸಂತತಿಯವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಎರಡು ಮಠಗಳು ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನವು ಅಷ್ಟೇ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ದಿವಸ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕುರುಬ ಕುಲಬಾಂಧವರು ಕಂಬಳಿನೆಯ್ಗೆ, ಕೃಷಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸೇವೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ನಾಲ್ಕು ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ನೆರೆದಿರುವ ಕುಲಬಾಂಧವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು-ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ "ಕಂಥೆ ಸೇವೆ"ಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ಕಳೆದ ೨೦೦೦ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಗೆ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಹುಳಿಯಾರು, ಕುಪ್ಪರಚಿಕ್ಕುಂಪಳ್ಳ, ಗೌರಸಾಗರ, ಸಾದರಹಳ್ಳಿ, ಓಟಿಕೆರೆ, ಪವನಕೋಣ, ಮಾಳಿಗೆಹಳ್ಳಿ, ಬೇಲಕೆರೆ, ರಾಯಪ್ಪನ ಪಾಳ್ಯ, ಕುರುಬರ ಹಳ್ಳಿ, ಮಾರಸಂದ್ರ, ದಾಸಗೆರೆ, ಕಂಟ್ಲಗೆರೆ, ಮಲಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ, ಬಿಳಿಗೆರೆ, ಕಿಬ್ಬನಹಳ್ಳಿ, ನಡುನಳ್ಳಿ, ಬಗ್ನಳ್ಳಿ, ಹೊನ್ನೆಬಾಗಿ, ಬುಳ್ಳೇನಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸಳ್ಳಿ, ಅಪ್ಪನ ಹಳ್ಳಿ ಮಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬ ಕುಲಬಾಂಧವರು ಈ ಮಠದ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಈಗಲೂ ಗುರುವರ್ಗದವರನ್ನು ತುಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ, ನಾಮಕರಣ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಗಳಿರಲಿ ಗುರುಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿಯೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆಯಿಂದಲೆ ನಮ್ಮ ಉಪಜೀವನ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪ ಒಡೆಯರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಂದನಕೆರೆ : ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಂದನಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರ ಹದಿನೈದು (೧೫) ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕುರುಬರ

ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಕುಲದ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಅತ್ಯಂತ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗುರುವರ್ಗದವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯ ಕುರುಬರು ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿಯ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರು ಮಠದ ಭಂಡಾರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಐದು ಹರಿವಾಣಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಮಠಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಹುಳಿಯಾರು, ಯಳನಡು ಮತ್ತು ಕಂದಿಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತುರುವೇಕೆರೆ : ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾದ ತುರುವೇಕೆರಿಯು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ. ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವರು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್, ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ನಂಜಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಕುಟುಂಬದವರು. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಮನೆತನದ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ೨೫ ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಠದ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರಾದ ಕುರುಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕರಿಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ರೇಣುಕಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೊದಲು ದಿನಾಲು ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಠದ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಯಾವುದು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೀಪಾವಳಿ, ರೇಣುಕ ಜಯಂತಿ, ಕನಕ ಜಯಂತಿ ಮತ್ತು ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ : ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿಪಟೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸು. ೨೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದವರು. ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಶಿವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್

ಅವರು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಮಠದ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದಿಂದ ಈ ಮಠದ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮೂಲತಃ ಅರಿಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಜೈಸಿಪುರ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪೂಜೆಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆಯವರಂತೆ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಬರು ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ೧೦೧ ದೀಪದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಬ ಮನೆತನದ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ದಿವಸ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ವಿಜ್ರಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ನವೀನವಾದ "ಕಂಥೆಯನ್ನು" ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಲವಾಡಿ : ಹಾಗಲವಾಡಿಯು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತ ಗುರುಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮಠವು ತುಂಬ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ಇನ್ನೊಂದು ಮಠವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಮಠಗಳ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಮೂಲ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಂತೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ, ದೀಪಾವಳಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠದ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಗಲವಾಡಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಈ ಭಾಗದ ಸಮುದ್ರದ ಕೋಟೆ, ಹಾಗಲವಾಡಿ ಶಿವರಾಂಪುರ, ಎಕ್ಕಲಕಟ್ಟೆ, ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ, ಕುರಿಹಳ್ಳಿ, ಹುಚ್ಚೇನಹಳ್ಳಿ, ಓಬಳಾಪುರ, ಅಣೆಹಳ್ಳಿ, ಶಿವಪುರ, ಮಲ್ಲಾಪುರ, ಮತ್ತಿಕೆರೆ, ಜುಂಜಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರ, ಮುಂತಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕುರುಬರು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಊರುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದವರು ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಕ್ಕಿರಾಮಪುರ, ಪಾವಗಡ ತಾಲೂಕಿನ ಜಾಲೋಟ, ತುಮಕೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳ್ಳಾವೆ, ದಾಸಮುದ್ದಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ತರೀಕೆರೆ : ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತರೀಕೆರೆ ಪ್ರಾಂತವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಬಾಹುಳ್ಯವುಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಗುರುಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುವರ್ಗದವರು

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ತರೀಕೆರೆಯ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠ, ಶಿವನಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠ ಮತ್ತು ಆಸಂದಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರವಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮೂರು ಗರ್ಭಗೃಹವಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡುವಿನ ಮುಖ್ಯ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಲಿಂಗೋದ್ಭವ ರೂಪದ ವಿಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ, ಬಲಗಡೆಯ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮಾಂಜನೆಯ ವಿಗ್ರಹ ವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಎಡಗಡೆಯ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಬಾಜಿ ನಿಂಗಪ್ಪೊಡೆಯರ ಗದ್ದುಗೆಯಿದೆ. ಈ ನಿಂಗಪ್ಪೊಡೆಯರೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ "ಹಗೆವು ಪವಾಡ" ಮಾಡಿದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೪] ಸುಮಾರು ೨೧ ದಿವಸ ಹಗೆವುದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದೂ, ಹಗೆವುದ ಮೇಲೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಗಿಡ ಬೆಳೆದಿತ್ತೆಂದೂ, ಇವರ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಕಂಚಿನ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಡೆಯರ ಮನೆತನವು ಇರುವುದು. ತುಂಬಾ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಅವರೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಈಗ ತುಂಬಾ ವಯಸ್ಸು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಾದ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಆರ್.ಓಂಕಾರಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವನಿ : ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವನಿ ಗ್ರಾಮವು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಧರ್ಮಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವವರು ಶ್ರೀ ರೇವಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬದವರು. ಈ ರೇವಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರ ಸಂತತಿಯ ಮೂರು ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವರೇ ಸರದಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿಯು ಕುರುಬರ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ೯ ಎಕರೆ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು

ಊಳುವವನೆ ಒಡೆಯ ಎನ್ನುವ ಕಾಯ್ದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣ ಅಜ್ಜಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮಠದ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರಾದ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾದ ಒಡೆಯರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬೀಗ ಜಡಿದಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧ ಹಾಳಾಗಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿವನಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಏಳು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ, ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಮಗಳಿ, ಹೊಸೂರು, ಗಡಿಗಳ್ಳಿ, ಅನೇನಹಳ್ಳಿಗಳು. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಕುರುಬರು ಶಿವನಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಸಂದಿ : ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಆಸಂದಿಯು ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆಸಂದಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೨ ಗುರು ವರ್ಗದವರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ನವೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು (ಮಠ) ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರವಿದ್ದು ಪಂಚಕಳಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗೋದ್ಭವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿ, ಅದರ ಮುಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಸರೆಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಕುಟುಂಬದವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಗುರುತನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸರದಿಯಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಡೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಭಾವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ತುಂಬ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಹಾಲುಮತದವರ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ, ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದಿರುವುದು ಅವರ ಮನೆತನದವರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ಮುಂತಾದ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಣತಿ : ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಬಾಗೂರು ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಣತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೬ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಗುರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು

ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಆಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡುಬಾರಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ, ರೇಣುಕ ಜಯಂತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಅಣತಿಯ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಗುರುವರ್ಗದವರು ಸೇರಿ ಸನ್ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ "ಕಂಥಾಧಾರಣೆ"ಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಣತಿ ಮಠದ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಅಣತಿ, ವಳಗೆರೆಹಳ್ಳಿ, ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ, ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ಚಟ್ನಹಳ್ಳಿ, ಬೈರಾಪುರ, ಆದೀಹಳ್ಳಿ, ನವಿಲೆ, ವಳಗೆರೆಹಳ್ಳಿ, ಕಾಮನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಕೊಪ್ಪಲು, ಕಕ್ಕೇಹಳ್ಳಿ, ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ.

ಕೆಂಕೆರೆ : ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು ಕೆಂಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಲುಮತದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಹಾಲುಮತದ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆತನಗಳು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡರೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನಡೆಯದೇ ಕೇವಲ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ (ಸೋಮವಾರ) ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ, ರೇಣುಕ ಜಯಂತಿ, ಕನಕ ಜಯಂತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ, ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ನೈತಿಕ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದಿಂದ ವಜಾ ಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಜಾಗೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಠದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಠದ ಕಮೀಟಿಯವರ ವಿರುದ್ಧ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಾಣಾವರ : ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಣಾವರದಲ್ಲಿಯು ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. "ಬಾಣಾವರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮಠವನ್ನು ಹೊಸೊಂಬತ್ತು ಗಡಿಮಠ"ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಧ್ಯ ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರುವವರು ಬಸಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು.

ಹೀಗೆ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಣತಿ, ಕೆಂಕೆರೆ, ಬಾಣಾವರಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ, ಜಾವಗಲ್ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆತನಗಳು ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಳಲೆ : ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವು ಕುರುಬ

ಜನಾಂಗದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವವರು ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಮಠದ ಆಸ್ತಿ, ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳ ಒಡೆತನದ ವಿವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಎಂಟು ವರ್ಷದಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥ ಆರಾಧ್ಯ ಎಂಬುವವರನ್ನು ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈವರೆಗಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪರಂಪರಾಗತ ಆಚರಣೆಗಳು ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಅನುಭವದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಗುರು ವರ್ಗದವರು ಒಡೆಯರ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಗುರುವಿನ' ಎಂದೂ, ಗುರುಮಠವೆಂದೂ, ಮೇಲಿನಮಠವೆಂದೂ, ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠವೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಭಾಗದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿರೇಮಠದವರ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿರುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೨. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಂಕೊಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರ

ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯು ಸರವೂರೇ ಆಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ತೂಗಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ 'ಸೂಜಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ಊರಿ ಪಾದವನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ, ವಿಚಿತ್ರವೂ ಕಠಿಣವೂ ಆದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಕಲ್ಯಾಣದ ದೊರೆ ಬಿಜ್ಜಳ ಬೇಟೆಯ ನೆಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ತೂಗುಡ್ಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಹಾಲಿನ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುರುಬರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಿನ ಹೊಂಡವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತೂಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಐತಿಹ್ಯ. ಸ್ಥಳಪುರಾಣದ ಸಂಗತಿಗಳು 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ

ಚರಿತೆ' ಮತ್ತು 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ'ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಮೂಲ ನೆಲೆಯು ಸರವೂರು ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಸರೂರಿನ ಹೊರ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ವೆಂದು ಈಗ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ, ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿರುವ (ಎಸ್.ಆಯ್. ಆಯ್. vol. xv. ಪು. ೧೫೮ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೧೦) ಇದರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೮ ಮತ್ತು ೧೨೧೦ನೆಯ ಕಾಲದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ದೊರಕಿರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಮಂಕಯಂಗಳಿಗೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥರಾಮವಂಬವನು ಸನ್ನಿದಾನದಲು" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಅರಸನಹಳ್ಳಿ ವೀರನ ಗೌಡರ ಕೈಯಲು ಮಂಕಯನು ಹೊನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಹೊಲದೊಲು" ಹಾಗೂ "ಹೊನಗುಂದದ ಬೀಚಗುರು ತನ್ನ ಮಗ ಮಂಕಯನ ಕಾಲದಾ ಗುರುವಿಗೆ ಮಂಕಯನು ಮಲ್ಲಿನಾಥ ದೇವರ ಸ್ಥಾನದ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು "ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ" ಮತ್ತು "ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ"ಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತನಾಗಿರುವ ಮಂಕಯ್ಯನನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಇಂದು ಸರೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಎರಡು ಬಡ್ಡಿಯ (ಸಂತತಿ) ಪೂಜಾರಿಗಳ ಅಥವಾ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮನೆತನಗಳು ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಆ ಎರಡು ಸಂತತಿಯ ಪೂಜಾರಿಗಳು ತಾವು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಸಂತತಿಯ ಗುರುವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂತತಿಯವರು ಊರ ಹೊರಗಿನ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದ ಒಡೆತನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂತತಿಯ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಊರಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸಂತತಿಯ ಗುರುವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಗಳು ಇರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪೂಜಾಧಿಕಾರ, ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳೂ, ಸಂಘರ್ಷಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿ ಕೋರ್ಟು-ಕಛೇರಿಗಳಿಗೆ ಅಲೆದಾಡಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು "ಸನ್ ೧೯೫೧ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಮುಂಬೈ ಪೋಲಿಸ ಆಕ್ಟ ೪೦(೧)ನೇ ಪ್ರಕಾರ ಮೆ.ಡಿ.ಮ್ಯಾ.ಸಾಹೇಬ ಜಿಲ್ಲಾ ವಿಜಾಪೂರ ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದ" ಎಂಬ ಆದೇಶವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಆದೇಶದ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ಎರಡು ದೇವಾಲಯಗಳ ಜಾತ್ರೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಈಗಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾ ಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ಊರ ಹೊರಗಿನ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆದರೆ, ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರ ಊರಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಅವರು, ಅವರ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ಇವರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು

ಪಂಗಡದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರು ಭಿನ್ನ ಧಾರೆಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಇದೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂತತಿ(ಬಡ್ಡಿ)ಯವರು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು. ಇದರ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಣ್ಣೆ ಇಂಗುವ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರು ಊರಲ್ಲಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರು. ಇದರ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರದಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಅವರು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪಾದಗಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಸಂತತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಂಕಯ್ಯ' ಎಂಬುವ ಹೆಸರು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಂತತಿಯವರ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಗೈರು ಹಾಜರಿ ಇರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂತತಿಯವರು ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು -ಕೊಟ್ಟು ತರುವ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಸಂತತಿಯವರು ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಈ ಪಂಗಡದವರಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂತತಿಯವರು ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ 'ಮಂಕೊಡೆಯರು', ಇನ್ನೊಂದು ಸಂತತಿ ಯವರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶಾಂತೊಡೆಯರು ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆದಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೪೮೦ರ ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸರವೂರಿನ ಮಂಕೊಡೆಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟದ ಒಡೆಯರಿಗೂ ವಿವಾದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಆ ವಿವಾದವನ್ನು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಿದ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವೊಂದು ದೊರಕಿರುವುದು. ಅದರ ವಿವರವು ಹೀಗಿದೆ.

ವಾದಸಮಸ್ಯೆ

'ಶಕೆ ೧೫೩೮ ಪ್ರವರ್ತಮಾನ ನಳನಾಮ ಸಂ ವೈಶಾಖ ವಧಿ ೧೦ ದಶಮಿ ಶುಕ್ರವಾರ ತದಿನಿ ಭೈಸಾಕ ಗುಡಿದೇವ ಶ್ರೀ ಸಂಗಮನಾಥ ಪೂಜೆ ಕೂಡ್ಲಸಂಗಮ ಠಾಣಾ ರೊಲ್ಲಿ ಸೂರ ಸಂನ್ನಹಿರದ ಆಷಶಿನ ಅಲ್ಲಿಷಯಿಂ ಹುಜುರ ಹಾಜರ ಮಜಾಲ ಸಖ ತಪಶೀಲು

ಹೀರೇಮನಸುಭೋಗೆಯ ವಡೇರು	ಮಾಹಂತ ಸಾಂತದೇವರು ಜಂಗಮದೇವರು
ಗಣಾಚಾರಿ ರೇವಣಮೊಚೆ ಬೇವರ ಇತನ	ಕರವೀರಯ್ಯ ವಡೇರು ಗಣಾಚಾರಿ ಪೂಜೆ
ಹಟ್ಟಿಯ ಮಠದ ನಾಗಲಪ್ಪದೇವರು.	ಓರಕಲ್ಲು ಬವಕೆತಪ್ಪ ಬಿಂನತಿಮ್ಮಪ್ಪ ರೊಲ್ಲಿ
ಮುತ್ತೊತ್ತಿನಾ ಕರಿಬಸಪ್ಪಯ್ಯ ವಡೇರು.	ದೇಸಾಯಿ ಕೆಂಚನಾಯಿಕ ಪೂಜೆ ಗೂಳಬಾಳ
ರಾಜೇಶ್ರೀ ಶಿವಾಜಿ ಪಂಡಿತ ಹವಾಲದಾರ	
ಠಾಣಾರೊಲ್ಲಿ ಲಕರಸ್ಯೆಯ	ಬಸವನಗೌಡ ಇಲಹಾಳ ಬುಮಣ್ಣಗೌಡ
ಕುಲಕರ್ಣಿ ನಾಗ ನಾಯಿಕ ಕಂದಗಲ್ಲು ಮಾಮಲೇ	ಅಲ್ಲಾಪೂರ ಚಲದಪ್ಪ ನಾಯಿಕ ಇರಕಲ್ಲ
ದಾರ ಬಾಗಲಕೋಟ	
ಮಲ್ಲನಗೌಡ ಜಡರಾಮ ಕುಂಟಿ ಕರಿವೀರಯ್ಯ	ಗಾಮಂಣ ಕಿಲಾರಿ ಬೆಳ್ಳಿನ ಹಾಳ ನೆಗಡಿ ಮಧಕೇರಿ
ಒಡೇರು ಮೂರು ಮೊಟ್ಟಿ	ಸೊಹಾರಾಯೆ ತಿಂಮ್ಮಣ್ಣಾ ಬೆಳ್ಳಿನಹಾಳ

ಸಮಸ್ತ ಗಣಂಗಳು ವಿದ್ಯಮಾನ ಇಂದು ಪೈಸಲ ನಾಮಪತ್ರ ಏನಂದರೆ ಆಂಮ್ಮಂಣ್ಣಾ ಪಟ್ಟದ ವಡೆರು ಆರಕೇರಿ ಮಾಕಂಣಾಪೂರ ವ. ಮಂಕ್ಕಂಣ ಪೂಜಾರಿ ಸರವರ (ಸರೂರ) ಈ ಉಭಯತರು ಒಳಗೆ ತಂಮ ತಂಮ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ, ಕುಲಾಚಾರದೊಳಗೆ ನಾವಡೇರು ನೀವಡೇರು ಅಂತ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತಿನ ಕಲಾಪ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಸ್ತ ಸಭಾನಾಯಿಕ ಮಂಡಲ ಕಲತು ಈ ಉಭಯತರ (ವಾರ್ತಾ) ಪತ್ರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದು ಪಟ್ಟದವರು ಅರಿಕೇರಿ ಮಕಣಾಪುರ ಹೇಳಿದ್ದು. ನೀವು ಪಟ್ಟದ ವಡೇರು ತಂಮ್ಮ ತೇಜಾ ಪೂಜಾ ವೀಳ್ಯೆ ವ ಗಂದ ವ ಶಿವಾಚಾರ ವ ಕುಲಾಚಾರ ಕುರುಬರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಗುರು ತಂಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಸರವರ (ಸರೂರು) ಮಂಕ್ಕಣ ವಡೇರು ಸೇವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾವು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಎನಿಕೆ ತೇಜಾಮಾನ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸರವರ (ಸರೂರ) ಮಂಕ್ಕಂಣ ಹೇಳಿದ್ದು ಏನಂದರೆ ಕುರುಬರಕುಲದ ಆಚರ್ಯಯ ಒಳಗೆ ತಾವು ಗುರು ಈ ಮಾತು ಉಭಯತರು ಹೇಳಲಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಗಣಂಗಳು ಕಲತು ಉಭಯತರ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದು ಕ್ರಿಯಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ಉಭಯತರ ಕಂಬಳಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಸಂಗಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟು ದಾರದು ಕಂಬಳಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದೀತು ಆತನೇ ಶಿವಾಚಾರ ಕುಲಾಚಾರ ಜಾತಿ ಕುರುಬರ ಸಮಸ್ತರಿಗೆ ಗುರು ಆಗಬೇಕು. ದಾರದು ಕಂಬಳಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಾರದುಯಿದ್ರೆ ಅವರು ಸೋತರು. ಗುರುಗಳು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಇರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟದ ವಡೆಯರು ಅರಿಕೇರಿ ಮಕಣಾಪುರದ ಕಂಬಳಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಸಂಗಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರು. ಸರವರ (ಸರೂರ) ಮಂಕ್ಕಂಣನ ಕಂಬಳಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಸಮಸ್ತ ಗಣಂಗಳು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತರು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆಂಮಣ್ಣಾ ಪಟ್ಟದ ವಡೇರು ಅರಿಕೇರಿ ಮಕ್ಕಣಪೂರ ಇವರದು ಕಂಬಳಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಂತು. ಮಂಕ್ಕಂಣಾ ಸರವರ(ಸರೂರು) ಪೂಜಾರಿದು ಕಂಬಳಿ ನಡೆದು

ಬರಲಿಲ್ಲಾ. ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತು ಇದರ ಮೇಲೆ ಸರವರ (ಸರೂರು) ಮಂಕ್ಕಂಣ ಸೋತನು ಎರಡು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತನು. ಏನು ನೀವು ಸಮಸ್ತ ಗಣಂಗಳು ಕಲತು ಧರ್ಮ ನೋಡಿ ಇದ್ದೀರಿ. ಪಟ್ಟದ ವಡೇರು ಅರಿಕೇರಿ ಮಂಕಣಾ ಪೂರದವರು ಕುರುಬರು ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗುರುತನದ ಪೂಜಾ ತೇಜಾ ವ ಗಂಧ ತೇಜಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸರುವರ (ಸರೂರು) ಮಕ್ಕಂಣಾನು ಪಟ್ಟದ ವಡೇರು ಏನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟದ ವಡೇರು ವೀಳ್ಯೆ ಗಂಧ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹರಕತು ಮಾಡಲಾಗದು. ಯಾರಾದರೂ ಹರಕತು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಕುಲಾಚಾರ ಶಿವಾಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರ್ತು ಇದ್ದಾರು. ಸರಕಾರದ ಗುನ್ಹೆಗಾರರು ಇದ್ದಾರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪೈಸಲ ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ಸದರ ಹೂ ಪ್ರಕಾರಾ ಉಭಯತರು ಸಲಯಷಿ ಯಿಂದಾ ಇರಬೇಕು

ಈ ಪತ್ರಸಹಿ ತಾರೀಖು	ಮಾಹೆ ಮೇಹರ
ಸಾಕ್ಷಿ	
ಹೆಚ್ಚರಿ ಗಂಗಾದೇವಿ	ಬೀರಕಬ್ಬಿನ ಹಣಮಂತದೇವರು
ಕಂದಗಲ್ಲು ಕನಕಪ್ಪಾ	ಗುಡ್ಡದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರು
ಶಿತಾಮಣಿ	

ಬಿ ಕಲ್ಮಲಾಕರ ಸಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಸುಹನರ ಮು॥ ಬಾಗಲಕೋಟ ನಿವಾಡ ಮಾಡಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ರಾಜಿ ಆಗಿ ತಕರಾರು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ತಪಶೀಲು"[೫] ಈ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರದ ವಿವರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅರಿಕೇರಿ ವಕಣಾಪುರದ ವಡೇಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸರೂರ ಮಂಕೊಡೆಯರಿಗೂ ಕುರುಬರ ಗುರುತನದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾದ ಉಂಟಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ವಿವರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಂಬಳಿ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸೋತರು ಯಾರು ಗೆದ್ದರು ಎಂಬುವ ವಿಚಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸರೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಇರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಪತ್ರವು ದಾಖಲಿಸುವುದರಿಂದ ಸರೂರು ಮಂಕುಸಿದ್ಧನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಂಕೊಡೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಸರೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಕಂಡುಬರುವುದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂಕೊಡೆಯರ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಇವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಭಾಗದ ಸಾದುಗುರುಬರಿಗೆ (ಚಿಕ್ಕಕುರುಬರಿಗೆ) ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರೂರು ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೪.೩ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ. ಈತನ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಿಕೇರಿ ಅಥವಾ ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡ. ಈತನ ಗುರು ಮಕಣಾಪುರದ ಸೋಮಲಿಂಗ. ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಮಾಸಿದ್ಧ, ಮಂಗರಾಯ, ಕರಣಿಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಮೂವರು ವರವಿನ ಮಕ್ಕಳೂ, ಔದೂತಸಿದ್ಧ, ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ, ಸೋವಯ್ಯ ಮುತ್ತ್ಯಾ, ಜ್ಯೋತಿ ಕನ್ನಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಪುಣ್ಯದ ಮಕ್ಕಳೂ ರೆಬ್ಬವ್ವೆ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಇದ್ದರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ, ನೂರಾಏಳುಜನ ಮರಿಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ ಸಾವಿರದ ಏಳನೂರು ಸಿದ್ಧರು ಜನಿಸಿದರೆಂದು ಈತನ ವಂಶವೃಕ್ಷವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಈತನ ಸಂತತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಲವು ಜನ ಸಿದ್ಧರು ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳೇ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇರುವಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಅಥವಾ ಆತನ ಸಂತತಿಯ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಹೆಸರಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಿರುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ವಿಜಾಪೂರ	:	ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಅರಕೇರಿ, ಮಕಣಾಪುರ, ಜಾಲಗೇರಿ, ಶಿರನಾಳ, ಇಟ್ಟಂಗಿಹಾಳ, ತೋರವಿ ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೋರಟಗಿ, ಹಂಚಿನಾಳ, ಗುಬ್ಬೆವಾಡ, ಢವಳಾರ, ಯಂಕಂಚಿ, ಖೈನೂರು, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗವಾಡ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಚಬ್ಬನೂರು
ಬೆಳಗಾಂವ	:	ಅಥಣಿ, ಐನಾಪುರ, ಮೂಳೆ, ಕೌಲಗುಡ್ಡ, ಕೆಂಪವಾಡ, ಮಧಭಾವಿ, ಉಗುರಗೋಳ, ಹಿರೇಕುಂಬಿ, ಹನುಮಾಪುರ, ಕಂಕಣವಾಡಿ, ಕೆಪರಟ್ಟಿ
ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಕುಂಚನೂರ, ಗದ್ದನಕೇರಿ, ತೇರದಾಳ
ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಕಲ್ಲೂರ, ಮುರುಗಾನೂರು, ಮಾಣಸುಣಗಿ, ದೇಸಣಗಿ (ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕು) ಮಾಡ್ಯಾಳ (ಆಳಂದ ತಾಲೂಕು) ಕಾಡಮಗೇರಿ (ಶಹಾಪೂರ)
ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಹುಲ್ಲೂರು (ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕು)
ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ	:	ಕುಕನೂರು(ಯಲಬುರ್ಗ), ಕೊರಡಕೇರಿ, ಬಿಸರಳ್ಳಿ (ಕುಷ್ಟಗಿ)

[illegible]

ಸಾಂಗಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ : ಭೀವರಗಿ ಉಮದಿ (ಜತ್ತ ತಾಲೂಕು) ಬಿಸುರನಟ್ಟಿ (ಮಿರಜ ತಾಲೂಕು)

ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ : ತೇರವಾಡ, ಚಿಪ್ಪರಿ, ಕೋತಳಿ, ಉಚಗಾಂವ, ಗುಣಕಿ (ಶಿರೋಳ ತಾಲೂಕು)

ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ : ಇಟೇರಿ, ದೇಗಾಯಿ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಭಂಡಾರ ಕವಟೆ, ಅಚ್ಚೆಗಾಯಿ, ಚಂದ್ರಾಳ, ಕತ್ರಾಳ, ಡೋಣಜ್, ಸಲಗರ

ಮೇಲಿನ ಊರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾಂವ ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ, ಸಾಂಗಲಿ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇವರ ಮನೆಯ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ, ಇವರುಗಳು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಕೇರಿಯು ಪ್ರಮುಖ ವಾದುದು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಹಲವಾರು ಮನೆತನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಮನೆತನದವರೇ ಮುಮ್ಮಟಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಸರದಿಯಂತೆ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಅನುಪಮವಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು. ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಕೊಂಡ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯು ಈ ಭಾಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇರುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿ ಅಮವಾಸಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ದರುಶನ ಪಡೆದು ಹರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ.

ಮಕಣಾಪುರವು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರ ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆತನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಶಿವನಲ್ಲಿ ನೀವು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶಿವನು ಒಂದು ಕರಾರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. "ನಾನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡ ಕೂಡದು" ಎಂದು. ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ

ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗ(ಶಿವ)ನು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾಯವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳವೇ ಮಾಯಿಮಕಣಾಪುರ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸೋಮಲಿಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕುರುಬರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಕಣಾಪುರದ ಸೋಮಲಿಂಗನ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷವು ಯುಗಾದಿ ಮತ್ತು ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಂತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೂ ಕೂಡ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧರುಗಳ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯುಗಾದಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೆ ಜರುಗುವ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವ ಮಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿಕೆ(ಕಾರಣಿಕ)ಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಈ ಭಾಗದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರೈತರು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವಾದವುಗಳೆಂದರೆ ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೊರಟಗಿ, ಗುಬ್ಬೇವಾಡ, ಥವಳಾರ, ಯಂಕಂಚಿ, ಖೈನೂರು, ಹಂಚಿನಾಳ, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗವಾಡ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಚಬ್ಬನೂರ. ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸೆಗೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಬ್ಬನೂರಿನ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ. ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಐನಾಪುರ ಗ್ರಾಮವು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಒಡೆಯರ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೫ ಒಡೆಯರ ಮನೆಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೆರೆಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐನಾಪುರದ ಕೆರೆಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವು ಹೀಗೆ ಇದೆ. "ಐನಾಪುರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಳೆ ಗ್ರಾಮದ ಓಘಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಿಂಗನಾಪುರದ ಬಳೋಗಸಿದ್ಧ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಹೋದರರಂತೆ ಈ ಬಳೋಗಸಿದ್ಧನ ಮಗನೇ ಐನಾಪುರದ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಣ್ಣ ಓಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ದತ್ತು ನೀಡುವಂತೆ ಬಳೋಗಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ಅವನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಣ್ಣನ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಸಿದ್ಧರಾಯನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಆಗ ಬುಳ್ಳೋಗಿಸಿದ್ಧ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಅಕ್ಕಾದೇವಿ ಇಬ್ಬರು

ಒಗಸಿದ್ಧನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದರು. ಒಗಸಿದ್ಧನು ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಗುವನ್ನು ಐನಾಪುರದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಒಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೂಸು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬುಳ್ಳೋಗಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಒಗಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ವಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಒಗಸಿದ್ಧನು "ಕೂಸು ನಿನ್ನದಿದ್ದರೆ ಕರೆ ಬರುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬುಳ್ಳೋಗ ಸಿದ್ಧನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದರು ಮಗು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಒಗಸಿದ್ಧನು 'ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಗು ಸಿದ್ಧರಾಯ ಎಂದು' ಕರೆದಾಗ ಮಗು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿ "ಕೆರೆಸಿದ್ಧ"ನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಭವ್ಯವಾದ ಕೆರೆಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಕಟಾವಿಯ ಸೋಮಲಿಂಗ, ಅರಿಕೇರಿಯ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಮೂಳೇದ ಓಘಸಿದ್ಧ. ಕೆಂಪವಾಡದ ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ, ಕೌಲಗುಡ್ಡದ ಕರಿಯೋಗಸಿದ್ಧ, ಬೇಸೂರಟ್ಟಿಯ ಮಂಗರಾಯ, ಮೂಳೆದ ಭೂತಾಳಿಸಿದ್ಧನ, ಐನಾಪುರದ ಯಲ್ಲಮ್ಮ, ಹನಾಪುರದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಐನಾಪುರದ ಬೀರದೇವರ, ಯಲ್ಲಾರಟ್ಟಿಯ ಆರ್ಯಾಣಸಿದ್ಧರ ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಸೇರುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗೆ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರುಗಳು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಂಡಾರ ಹಾರಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಗಳ ರಾಸುಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ರಾಸುಗಳ ಜಾತ್ರೆಯು ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಐನಾಪುರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೂಳೆ ಗ್ರಾಮವು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದುನೂರು ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳು ಇರುವುದಾಗಿ ಒಗಸಿದ್ಧ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಗಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವು ಇರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವವರು ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಏಳುಗಂಟೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಂತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಸೋಮವಾರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇವೆರಡು ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥಣಿ, ಮಧಭಾವಿ, ಹನಾಪು, ಸೌದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿರೇಕುಂಬಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಒಡೆಯರ ಮುಖ್ಯವಾದ ನೆಲೆಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕುಂಚನೂರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು

ಮನೆತನಗಳು ಇರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧನ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಇರುವುದು. ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧನು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಗನಾದ ಕನ್ನಮುತ್ತ್ಯಾ ಆರುಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯವನು. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯ ಮಹಿಮಾವಂತ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಕುಂಚನೂರಿನ ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧನು ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಮನಸೋತ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರು ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳ ಕುಟುಂಬದವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದವರಂತೆ ಸರದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾದಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪೂಜೆಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾಲ್ಕುಗಂಟೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ತಂದೇ ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಷ್ಟೇ ಮಳೆ ಛಳಿ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಇದು ತಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ. ಕುಂಚನೂರಿನ ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧನ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿ ಮತ್ತು ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕಡೆಯ ಸೋಮವಾರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಜರುಗುತ್ತಲಿವೆ. ಇದೇರೀತಿ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ತೇರದಾಳ ಮತ್ತು ಕಂಕಣವಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಳಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಡ್ಯಾಳ, ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕಲ್ಲೂರ.ಬಿ, ಮುರುಗಾನೂರ, ಮಾಣಶಿವಣಗಿ ಮತ್ತು ದೇಸಣಗಿಯಲ್ಲಿಯು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆತನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಡ್ಯಾಳ, ಕಲ್ಲೂರು, ಬಿ. ಮತ್ತು ಮುರುಗಾನೂರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಮೋಘ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಕುಟುಂಬದವರೇ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೆ ಈ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಈ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲದೇ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಲೂರು ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊರಡಕೇರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಮಠ ವಿರುವುದು. ಈ ಮಠದ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಮೂಲ ಪುರುಷರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಯಾವುದೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಸೇವೆ ಸಾಧನೆಯು ತುಂಬಾ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹೋದರ ಶ್ರಿ ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ ಅವರು ಹಾಲುಮತದ ಬಾಂಧವರ ಜೊತೆಗೂಡಿಕೊಂಡು '೧೯೧೦ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೩, ೨೪ ಮತ್ತು ೨೫ರಂದು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕುರುಬರ ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಸಭೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದು

[illegible]

ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಭೆಗೆ ತಗಲುವ ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು ಅವರ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ದಿವಸ ನಡೆದ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತದ ಸಭೆಯನ್ನು ಜರುಗಿಸಿದರು. ನಂತರ ೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಈ ಮಠದ ಅಂದಿನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಲಗ್ನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಅನಾಥರ ಮೂವತ್ತು ಜೋಡಿಗಳ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ೨ನೆಯ ಹಾಲುಮತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯು ಈ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಬಹಳೇ ಜಾಗೃತಿಯುಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಬಡ ಹಾಗೂ ಅನಾಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕುರುಬರ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[೬] ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂದು ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯವು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಂಗಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಉಮದಿ, ಭೀವರಗಿ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಂಡಾರ ಕವಟೆ, ಅಚ್ಚೆಗಾವಿ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸಲಗರಗಳವರೆಗೂ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಹರಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಗುರುಒಡೆಯರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀದರ, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಬೆಳಗಾವ ಧಾರವಾಡ, ಹಾವೇರಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರೂರು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಗದಗ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಈ ನೋಟೀಸಿನ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ.ಕ. ಮೇಲಿನಮಠ, ಸಾ.ಸರೂರು. ಜಿ. ವಿಜಾಪುರ

೨. ಅದರ ನಕಲು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡ. ಚ. ಮಾಲಿಪಾಟೀಲ, ಸಾ. ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿ, ಜಿ. ಗುಲಬರ್ಗಾ

೩. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲು ಮತ ಮಠಗಳು: ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ. ಇತಿಹಾಸದರ್ಶನ ೨೦ / ೨೦೦೫ ಪು. ೩೦೯

೪. ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ರೇವಣ್ಣ ಒಡೆಯರ ತರೀಕೆರೆ, ಜಿ.ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

೫. ಇದನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಅ. ಒಡೆಯರ ಸಾ.ನಾಗವಾಡ. ತಾ. ಬ.ಬಾಗೇವಾಡಿ

೬. ನೋಡಿ: ಹುಲ್ಲೂರಿನ ಅಮೋಘಿಮಠ, ಬಿ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ, ಕನಕರಶ್ಮಿ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂ. ೪, ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೦೬, ಪು. ೯

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವೈಶಾಲ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ."[೧] ಹೀಗಾಗಿ ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪುನರುಕ್ತಗೊಳಿಸದೇ ನಾವು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. "ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅವರ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ."[೨] ಅಂದರೆ ಜನಾಂಗವು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ನಡೆ-ನುಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧರ್ಮ-ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆಯಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನಾಂಗವು ಮುಂದೆ ವೃತ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಲಸೆ ಹೋದರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಂತುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಜನಾಂಗವೊಂದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳು ವಿಸ್ಮೃತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆಯುವುದು ತುಂಬ ಅಗತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಕುರುಬರ ಉಪಪಂಗಡವಾಗಿರುವ ಒಡೆಯರದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು, ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಂತೆ ನಿಂತು ಕುರುಬರ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾವಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಸೂತಕ ಪರಿಹಾರ, ನಾಮಕರಣ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯ, ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರು ದಾಯಾದಿಗಳು ಅಥವಾ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರ ಭಕ್ತರಾದ ಕುರುಬರು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಧರಿಸುವವರಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದವರ ಮಧ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಹಾರಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಅಸಂಭವವಾಗಿರುವ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಉಪಜಾತಿಯು ತೀರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಮಾನವೀಯವೂ ಆದ ಧೋರಣೆ ನಡುವಳಿಕೆ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರು "ಕುರುಬ ಜಾತಿಯೊಳಗಿನ ಈ ಒಡೆಯರ ಉಪಜಾತಿ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಉಪಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೆರಗಿನ ವಸ್ತುವಾಗಬಹುದು"[3] ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಡೆಯರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ವಿಶೇಷ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದೂ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವೇಚನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುವುದು.

೫.೧. ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಈ ಒಡೆಯರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪಂಗಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಜನನ, ಮರಣ ಮದುವೆಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮವೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾದ ಇವರಲ್ಲಿ

ಮಾಂಸಾಹಾರ ನಿಷಿದ್ಧ. ಸಮಾಜದ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೀರಶೈವ, ವೈಶ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜಿಹ್ವಾಚಪಲಕ್ಕೋ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೋ ಒಳಗಾಗಿ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೋ ಮಾರುಹೋಗಿ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಎಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಗಳೇ ಆದ ಕುರುಬರು ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ (ವಿಶೇಷ ಊಟಕ್ಕೆ) ಒಡೆಯರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆ ಮನೆಯವರು ಸ್ನಾನ ಮಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.”[೪] ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಜನನ, ಮರಣ, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

೫.೧.೧ ಮದುವೆ

ಮದುವೆಯು ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಅಂಕಿತಮುದ್ರೆ ಬೀಳಬೇಕು. ಮದುವೆ ಎರಡು ಜೀವಗಳ ಬೆಸುಗೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ಬೆಸುಗೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥದ್ದು. ಲೈಂಗಿಕಕ್ರಿಯೆ, ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮದುವೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ ನಿಷಿದ್ಧ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಮದುವೆಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರ ಇತರ ಬೆಡಗಿನವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರೂ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಆಹಾರದ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯು ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಮಗನು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಕನ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ಕನ್ಯೆಯು ಇರುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಬಳಗದ ಗೌಡ್ರು, ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಕುಲಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ಯೆಯ ಮನೆಯವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳು ಮುಖ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹೊಸ ಸೀರೆ ರವಿಕೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಹೂವು ಮುಡಿದುಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ನೆರೆದಿರುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಅವಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹಾಕಿರುವ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಾವು ತಂದಿರುವ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು, ಅರಿಷಿಣ ಕುಂಕುಮ, ಸಕ್ಕರೆ, ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ ಹೂವನ್ನು ಒಂದು ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂಗಳಕರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ತಾಟನ್ನು ಕನ್ಯೆಯ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ಹೂವು ಮುಡಿಸಿ, ಅವಳ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಣ್ಣು ಇಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ಕನ್ಯೆಯ ಹೆಸರು, ದೇವರ ಹೆಸರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಂತರ ಹಸ್ತರೇಖೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಸ್ತರೇಖೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಕನ್ಯೆಯ ಎರಡೂ ಹಸ್ತಗಳಿಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.[೫] ಇದಾದ ನಂತರ ಕನ್ಯೆಯು ತನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಹಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದಿರುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಬಂದಿರುವ ಬೀಗರಿಗೆ ಉಪಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕನ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ಯೆಯು ಒಪ್ಪಿತವಾದರೆ ವರನ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬರಬೇಕೆಂದು ಕನ್ಯೆಯ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ವರನ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಬಂಧು-ಬಳಗ ಸಮೇತ ವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವರನ ಮನೆತನ, ವರನು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದರೆ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಒಂದು ಶುಭ ದಿನದಂದು ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಗದ ಗೌಡ್ರು ಬುದ್ಧಿವಂತರು, ಕುಲಬಾಂಧವರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹೆಣ್ಣಿನವರು ಗಂಡಿನ ಕಡೆವರಿಗೆ, ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನವರಿಗೆ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಡೆಯರು ಗಳು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಒಡೆಯರು ಹೇಳಿದರು. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡುವ ಉತ್ತರ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದುದಾಗಿದೆ. “ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ಸ್ವಾಮಿ”[೬] ಅಂದರೆ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಕುರುಬರು ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ಮೇಲೆ

ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಡುವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಬಳಗದ ಗೌಡ್ರು, ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಕ್ಕರಿ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಸಾಕ್ಷಿ ವೀಳ್ಯೆ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಕಾರ್ಯ. ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ 'ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ'ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಕಾರ್ಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಒಡೆಯರ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ಪಾದವಿಟ್ಟು ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಕನ್ಯೆಯ ಮಂಡೆಯನ್ನು ತಗೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇರುವುದು. (ಉದಾ: ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕು ತಾಳೀಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ) ನಂತರ ಅವಳಿಗೆ ಕಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವಳ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಬಗೆಯ ಮರದ ಚಕ್ಕೆಯ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹಾಕಿ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹೀಗೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಾಗ ಅಕಸ್ಮಾತಾಗಿ ಅವಳ ಮಡಿಲು ಏನಾದರೂ ಸುಟ್ಟರೆ ಅದು ಅಶುಭವೆಂದೂ ಅವಳ ನಡತೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ."[೬] ಹೀಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬೇವಿನಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎದುರುಗಡೆಗೆ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೇಸೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು, ಅವಳನ್ನು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಪಂಚಕಲಶವನ್ನು ಹೂಡಿ ಸುರಗಿಯ ನೂಲನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊರಳಿನಿಂದ ನೂಲನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಕನ್ಯೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಸೂಸ್ರೊ' ಅಥವಾ 'ಸೂತ್ರ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಕಂಥೆಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಐದು ಜನ ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ಆ ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ರೇವಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ "ಓಂನಮಃ ಶಿವಾಯಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಹುಡುಗನಿಗೂ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಜನ ಒಡೆಯರು ಹುಡುಗನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವಿಟ್ಟು ಕಾಲು ತೊಳೆದ ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಅವನಿಗೂ ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಗೂ ಜೋಳಿಗೆ ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು 'ಕೋರಾಣ್ಯ' ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಅಂದಿನಿಂದ

ಒಡೆಯರ ಹುಡುಗ ನಿಜವಾದ 'ಒಡೆಯರು' ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ 'ಒಡೇರಮ್ಮ' ಆಗುತ್ತಾಳೆ."[೮] ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ನೂಲು ಸುತ್ತುವ, ವಧು-ವರರಿಗೆ ಅರಿಷಿಣ ಹಚ್ಚಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸುವ ಚಾಜಗಳನ್ನು ಒಡೆಯರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಕುರುಬರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. "ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು" ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಒಡೆಯರಮ್ಮನಾಗಿ ಒಡೆಯರ ಜಾತಿಯವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಒಡೆಯರ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಒಡೇರಮ್ಮನಾದ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಯು ಅಂದಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೇ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಸ್ಥಾನ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ. ದೀಕ್ಷೆಯಾದ ದಿನವೇ ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಅವಳಿಗೆ ಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ಕುರುಬ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತವರು ಮನೆಯವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವಳು ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಊಟ ಮಾಡಿದ ತಟ್ಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಡೇರಮ್ಮ ತನ್ನ ಗಂಡನಂತೆಯೇ ಸದಾ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಬೆರಳು ವಿಭೂತಿ, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಅವಳನ್ನು ಇತರ ಕುರುಬರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಮದುವೆಯು ಕುರುಬರ ಮದುವೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಒಡೆಯರ ಹುಡುಗಿ ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಮುಂದೆಯೂ ಅವಳು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರ ಮನೆಯಿಂದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕುರುಬರ ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮುರಗಾನೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಕುರುಬರೂ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮದುವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. 'ಕೋಟೆ' ಬೆಡಗಿನವರಾದ ಇವರು ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರ ಜೊತೆಗೂ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಡಗಿನ ಹತ್ತಿ ಕಂಕಣದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಇವರೂ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಮದುವೆಗೆ ದೇವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ ದೇವರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಮದುವೆಗೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಮುಂಚೆ ಎಲ್ಲ ಶಿಶುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಂದ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರಿಗೂ 'ಕಟಂಬಲಿ' ಪ್ರಸಾದ ವಿನಿಯೋಗವಾದ ನಂತರ ರಾತ್ರಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ದೇವರ ಉತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಕಳಸಾರತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಗುಡಿಯ ಕಳಸವನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಾಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಬಂದ ನಂತರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಳಸಾರೋಹಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಂಚಕಲಶಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ನೂಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಪಟ್ಟದವರನ್ನು ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಒಡೆಯರ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಒಡೆಯರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಮುಖವಾಡ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗದೊಂದಿಗೆ ದೇವರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಹೇಳಕಿಯನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವರಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ದೇವರು ಗವಿ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ದೇವರಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಒಡೆಯರ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಮರುದಿನವೇ ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಮದುವೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆ ಯುತ್ತದೆ. ಒಡೆಯರ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಗುರುತಾಯಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ."[೯]

ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವರು ಕುರುಬರ ಇತರ ಬೆಡಗಿನವರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಜಾಪೂರ, ಬೆಳಗಾಂವ ಭಾಗದ ಕೆಲವು ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೇಲುವರ್ಗದವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಾವು ಕುರುಬರಿ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮೇಲುಮತದವರು ಎಂಬ ಅಹಮ್ಮಿನಿಂದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಅಂದರೆ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಮಾತ್ರ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಿವಗಂಗೆಯ ಕಡೆಗಿರುವ ಜಂಗಮರೊಂದಿಗೇ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ."[೧೦] ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವು ಮದುವೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಈಗಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೫.೧.೨ ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಆದರ್ಶ ಒಡೇರಮ್ಮ

ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಒಡೇರಮ್ಮ, ಒಡೆಯರಮ್ಮ, ಅಮ್ನೋರು ಎಂದು ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ನಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಅರ್ಹತಿ' ಎಂದು ಸಾರಿರುವ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಂಥ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಡೆಯರ ಹೆಂಡತಿ 'ಒಡೇರಮ್ಮ' ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ"[೧೧] ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಜನಾಂಗವು ಸ್ತ್ರೀ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಆದರ್ಶವು ಆದ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ಗೊಂಡು ಒಡೆಯರ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಒಡೆಯರಮ್ಮನಾಗಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೇ ಅವಳ ಸ್ಥಾನ ಇತರ ಕುರುಬರಿ ಗಿಂತಲೂ ಮೇಲಿನದಾಗುತ್ತದೆ. "ಆ ಘಳಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಇತರ ಬಂಧು ಬಳಗದವರನ್ನು ಹರಿಸಿ ಆರ್ಶೀವದಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಂಧುವರ್ಗವು ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ದೃಶ್ಯವು ಅಪರೂಪವಾದುದು. "ಗಡಗಡ ನಡುಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಕೆಯ ತೌರಿನ ತಾತನೂ ಸಹ ನಡುಬಾಗಿ ಹಣೆಯೊತ್ತಿ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ನಮಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇಂಥ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಿದರ್ಶನವೂ ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೀಯವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ."[೧೨] ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರ ಕೈಹಿಡಿದು ಒಡೇರಮ್ಮನಾಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಡೆಯರ ಮನೆಯ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮರಳಿ ತೌರು ಮನೆಗೆ ಹೋದರೂ ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಮಡಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ

ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಡೇರಮ್ಮನಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ತೌರು ಮನೆಯವರ ಎಂಜಲನ್ನು ತೊಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ತೌರಿನವರು ಇತರ ಕುರುಬ ಬಂಧು ಬಳಗದವರು ಗೌರವದಿಂದ 'ಒಡೇರಮ್ಮ', 'ಅಮ್ನೋರೆ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಡೇರಮ್ಮ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಬೆರಳು ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಢಾಳವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವಳು ಒಡೆಯರು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳು ನೆರವೇರಿಸುವ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ, ಮದುವೆ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ನಾಮಕರಣ, ಶವಸಂಸ್ಕಾರ, ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಯರಾದ ಒಡೇರಮ್ಮಗಳೂ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹರು. ಒಡೇರಮ್ಮನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ "ಗುರು ರೇವಣ್ಣನವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣ, ಗುರು ಶಾಂತಯ್ಯನವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಎಲ್ಲರೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣ" ಎಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಗಂಡಿನಿಂದ ಮಾಂಗಲ್ಯಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರೊ.ಕಣ್ಣಯ್ಯನವರು "ತಮ್ಮ ಮದುವೆಯ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು 'ಒಡೇರಮ್ಮ'ನವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮಗೆ ಬರೀ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಓಣಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಅಣಕವಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ."[೧೩] ಅದರಂತೆ ಒಡೆಯರಮ್ಮ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡುವ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿಯು ಅಷ್ಟೇ ಸರಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಒಡೇರಮ್ಮ ಹೋಗಿ ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ (ಇದಕ್ಕೆ ನೊಸಲಿಕ್ಕುವುದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 'ಸದ್ಗತಿ' ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡೇರಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗಂಡನು ಊರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳು ಮುಟ್ಟಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಡೆಯರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಜಗಳಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವಳೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಇಂಥ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಒಡೇರಮ್ಮನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉಂಟು. ಅವರು ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಬಂದರೆ ಜನರು "ಅಮ್ನೋರು ಬಂದರು ದಾರಿ ಬಿಡಿ" ಎಂದು ಗೌರವದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಒಡೇರಮ್ಮನಿಗೂ ಇದೆ.

ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಆದರ್ಶ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಒಡೇರಮ್ಮನಿಗೆ ಪತಿ ವಿಯೋಗವಾದರೂ ಆಕೆಯು ವಿಧವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಧರಿಸಿರುವ ಲಿಂಗದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾದ ಮದುವೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಗಂಡನಂತೆಯೇ ಅವಳ ಅಂಗದ ಮೇಲಿನ ಲಿಂಗವೂ ಅವಳ ಗಂಡನೇ. ಕೈ ಹಿಡಿದ ಗಂಡ ತೀರಿಕೊಂಡರೂ ಅಂಗದ ಮೇಲಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ವಿಧವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ತೀರಿದ ಮೇಲೂ ಅವಳು ಹಿಂದೂ ವಿಧವೆಯರಂತೆ 'ಸೌಭಾಗ್ಯ ಚಿಹ್ನೆ'ಗಳಾದ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ, ಬಳೆ, ಕಾಲುಂಗರ, ಕುಂಕುಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಚಿರ ಮುತ್ತೈದೆ. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅವಳು ಎಲ್ಲ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು. ಅವಳ ಬರುವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಮಂಗಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು ಸಾರಿದ 'ಶರಣ ಸತಿ ಲಿಂಗ ಪತಿ' ಎಂಬ ಆದರ್ಶ ತತ್ವ ಬೇರೊಂದು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಡಾ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಅಬಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು.

ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಈ ಆದರ್ಶ ಗೌರವಗಳು ಇತರ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವಂತೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಅರ್ಹಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀ ಮೈಮೇಲೆ ಜನಿವಾರವನ್ನೂ ಧರಿಸಲು ಅರ್ಹಳಲ್ಲ. ಅವಳು ವಿಧವೆಯಾದಾಗ ಎಲ್ಲ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ ಬಳೆ, ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಅರಿಷಿಣ ಕುಂಕುಮ ತಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮರಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾರಳು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವೆಯರಂತೆ ಅವಳೂ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾಕಿ ಅಮಂಗಲೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಮುಂದುವರಿದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರೆಯದೇ ಇರುವ ಸ್ಥಾನಗೌರವಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಡೆಯರ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರಕಿರುವುದು ವಿಶೇಷವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೂಡ ಪತಿ ವಿಯೋಗದ ನಂತರ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿನ್ಹೆಗಳಾದ ಬಳೆ, ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಕುಂಕುಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ, ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿರೇಕುಂಬಿ, ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ, ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋವನಕೊಪ್ಪ, ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರೂರು, ಶಿವಣಗಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವೆ ಒಡೆಯರಮ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತಗೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು

ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು, ಬೇರೆ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ "ಮೇಲುವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕೆಳಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಾಭವೇ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೇಲುವರ್ಗದ ಜಂಗಮರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಲಾಭವಾಗಲಿಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಯಿತು"[೧೪] ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತ ದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನ್ನಬಹುದಾದ "ನಿತ್ಯ ಮುತ್ತೈದೆ"ಯಂತಹ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಖೇದದ ಸಂಗತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇತರ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗುವುದು ತುಂಬಾ ಅಗತ್ಯ ವಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನ, ಗೌರವ, ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಒಡೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಅವರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಬೇರೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಗೇ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವಂಥವಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಯಾವ ಆದರ್ಶಗಳೂ ಲಭ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೫.೧.೩ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ

ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಾಗ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯೇ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ. ಇದನ್ನು ಕುಪ್ಪಸಕಾರಣ, ಸೀರೆ ಕಾರಣ, ಹೂಮುಡಿಸುವುದು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ೫ನೆಯ, ೭ನೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ೯ನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಮಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಾರಣ ಬೆಸ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡು ತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಜನಾಂಗದವರಂತೆ ಒಡೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ಚೊಚ್ಚಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಾಗ ಮಗಳಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತವರಿನವರು ಒಂದು ಶುಭ ದಿನವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಸಿಹಿ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಗಳಿಗೆ ಹಸಿರು ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸ ಮುಡಿಗೆ ಹೂವನ್ನು ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಊಟವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ, ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡಿಸಿ, ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಸೀಮಂತಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯನಿಗೂ ತುಂಬಾ ಆಯೇರಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಆರತಿಯನ್ನು

ಮಾಡಿ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಡಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಪ್ರಥಮ ಹೆರಿಗೆಗೆ ತವರು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೀಮಂತ ಕಾರಣವು ಹೆಣ್ಣಿನ ತವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೫.೧.೪ ಜನನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು

ಒಡೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಥಮ ಹೆರಿಗೆಯು ಅವಳ ತವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ೯ನೇ ದಿನ ಅಥವಾ ೧೧ನೇ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಸೂತಕ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ೫ನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಹುಟ್ಟು ಲಿಂಗ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಪರಂಪರೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಶಾಂತಯ್ಯ, ಕೆಂಡಯ್ಯ, ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ಮುತ್ತಯ್ಯ, ಅಮೋಗಿಸಿದ್ಧ, ಶೀಲಿಸಿದ್ಧ, ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ, ಮಂಕಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವಾಗಿದ್ದರೆ ಸೂತಕ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ನಾಮಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೇಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ 'ಅವಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಮೇಲೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವವಳು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ."[೧೫]

ಬಾಣಂತಿಯ ಆರೈಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರುಬರಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ನಾಮಕರಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಕ್ರಮವು ತುಂಬ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗುವಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಪಂಚಕಳಶವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಳಸಿದ ಸೂತ್ರವು ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ಮಗುವಿಗೆ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಹುಟ್ಟುಲಿಂಗ. ಅವನು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ. ಹೀಗೇಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಒಡೆಯರು ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. "ಯಾವುದೇ ಊರಲ್ಲಾಗಲಿ ಒಡೆಯರ ವಾಸ ಕುರುಬರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಕುರುಬರ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಮಗು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಬಹುದು. ಆ ಮಗು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನರಿತು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ."[೧೬] ಹೀಗೆ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವುದು ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತರ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಐದು ಅಥವಾ ಆರನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯೋಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಂಥ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೫.೧.೫ ಋತುಮತಿಯಾದಾಗ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಗಳು

ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದಾಗ ಋತುಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಒಂದು ಸಹಜ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಋತುಮತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವಳಾಗುವುದು, ಮೈನೆರೆಯುವುದು, ಬುಡಬೆದರುವುದು ಎಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗದವರೂ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಒಡೆಯರೂ ಕೂಡ ಕೆಲವು ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಡೆಯರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಋತುಮತಿಯಾದಾಗ ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸೂತಕದ ದಿನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಐದು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಐದು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಎಣ್ಣೆ ಅರಿಷಿಣ ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಐದನೇ ದಿವಸ ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಒಡೆಯರು ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವಿಟ್ಟು ಆರ್ಶೀವದಿಸಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹೂ ಮುಡಿಸಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತಳಾಗಿರುವ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಕೊಬ್ಬಿನಾಂಶವುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೫.೧.೬ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ನಿಷಿದ್ಧ

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರ ಪತ್ನಿ ಒಡೇರಮ್ಮನಿಗೆ ಪತಿ ವಿಯೋಗವಾದರೂ ಕೂಡ ಇತರ ವಿಧವೆಯರಂತೆ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ತಾಳಿ, ಬಳೆ, ಕುಂಕುಮ

ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು "ಚಿರ ಮುತ್ತೈದೆ" ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ರೇವಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ವಾಸ್ತವವಾದ ಮದುವೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡ ತೀರಿಹೋದರೂ ಅವಳ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಲಿಂಗವಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಬೇರೆ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಪತಿ ಮಡಿದ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪತಿ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಳು ಮಾಡಬಹುದು. ಅವಳ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಅಮಂಗಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡ ಪಡೆಯುವ ಆಯವನ್ನು ಅವಳೂ ಸಹ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹಳು. ಹೀಗೆ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಡೇರಮ್ಮನಿಂದ ಜನರು ಉತ್ತಮ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫.೧.೭. ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಧಾನ

ಹುಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಆರಂಭವಾದರೆ ಸಾವು ಅದರ ಅಂತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹುಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಅಥವಾ ಒಡೇರಮ್ಮಗಳು ನಿಧನರಾದಾಗ ನಡೆಯಿಸುವ ಕಳೇಬರದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಒಡೆಯರಯ್ಯ ಅಥವಾ ಒಡೇರಮ್ಮ ನಿಧನರಾದರೆ ಶವವನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಲಿಂಗ ಪೂಜಾ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿಸಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶವದ ಹಣೆಗೆ, ಕೊರಳಿಗೆ, ಭುಜ ರಟ್ಟೆ, ಮುಂಗೈ, ಮುಂಗಾಲುಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಧವಳ ಬಣ್ಣದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಹಣೆಗೆ ಗಂಧವನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ, ತುಂಬೆ ಪತ್ರಿ, ಲಕ್ಕಿ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮರುಗ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂವುಗಳಿಂದ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದೀಪಾರತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಧೂಪಾರತಿಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಬಾನದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಬಳಗದವರು, ಹಿರಿಯರು ಸೇರಿದ ನಂತರ ಕಳೇಬರವನ್ನು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ಶಿವ ಸ್ವರೂಪಿ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಎದುರುಗಡೆಗೆ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಠದ ಒಡೆಯರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಗುರುವಿಗೆ ಅಥವಾ ಗುರುತಾಯಿಗೆ (ಒಡೇರಮ್ಮ) ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಧೂಪಾರತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಲಗೆ, ಡೊಳ್ಳು, ಕರಡೆ, ಚಮ್ಮೇಳ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಗುರುವಿನ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಡಿಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಭಕ್ತರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ಅಲಂಕೃತ ಹಸಿರು

ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಗುರುವಿನ ಅಥವಾ ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನೆರೆದ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹ ತುಂಬೆ, ಬಿಲ್ವ, ಲಕ್ಕಿ ಪತ್ರಿಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನುಗೈದು ತಮ್ಮ ನಮನಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ವಿಭೂತಿ ಧಾರಿಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಡೆಯರುಗಳು ಭಕ್ತವೃಂದದ ಜಯಕಾರ ದೊಂದಿಗೆ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಠದ ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು ದಾಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಬೀರೇಶ್ವರನ ವೀರಮಕ್ಕಳು ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುವ ದೃಶ್ಯವು ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಯಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಗುರುವಿನ ಉತ್ಸವ ವನ್ನು ಭಕ್ತರು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಕಡೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗಿದ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಧಿಯು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಭಕ್ತರು ಚಚ್ಚೌಕಾಕಾರದ ನೆಲಮನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಂಟಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿರುವ ನೆಲಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಪೂಜೆ ನೈವೇದ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಗುರುಗಳು ವೀರಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಗುರುವಿನ ಶವವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೆಲಮನೆಗೆ ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪದ್ಮಾಸನದ ಲಿಂಗಪೂಜಾಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗುರುವಿನ ಕೊರಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗದ ಸೂತ್ರವನ್ನು (ದಾರ) ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಪಟ್ಟ ಅಳುಕಿಸುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಲವರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಭಾವಿ, ಕೆರೆ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಕೆಲವರು ಸೂತ್ರ ಬಿಚ್ಚಿದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಶವದ ರಟ್ಟೆಗೆ ಕಟ್ಟುವುದೂ ಉಂಟು. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಡಿದ ಗುರುವಿನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಅಳುಕಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಭೂತಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ, ಲಕ್ಕಿಪತ್ರಿ, ತುಂಬೆ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಕಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಭೂತಿ ಬಿಲ್ವದಳಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ಅಗಲವಾದ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಶವವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮೂರು ಬೊಗಸಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಮಠದ ಒಡೆಯರು, ಗೌಡರು, ಬಳಗ ಭಂಡಾರಿಗಳು, ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಾಕಿ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ವೀರ ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಒಡೆಯರಿಂದ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ವಿಧಾನ.[೧೭] ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಮೋಗಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು

ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವು ಇದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸರೂರಿನ ಒಡೆಯರುಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಶವವನ್ನು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯದೇ ಕಂಬಳಿಯ ಚಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಡೆಯರು (ಪುರುಷರು) ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಬಿಳಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಚಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೇರಮ್ಮಗಳು (ಸ್ತ್ರೀಯರು) ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಶವವನ್ನು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಚಾಳಿಯಲ್ಲಿಯು ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಶವವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇದ್ದಿತ್ತಂತೆ. ಆ ಪದ್ಧತಿಯು ಆಗಿ ಬರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೨೮] ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಧಿಗೆ ಹೋದವರು ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಇಂಥ ಮೈಲಿಗೆ ಸೂತಕ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು "ಸತ್ತರೆ ಐನೋರಾಗೇ ಸಾಯಬೇಕು" ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಇತರ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರುದ್ರಭೂಮಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ಶವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿ ಅವರ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಉತ್ತಮಿಕೆಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯ ಅಹಮ್ಮಿಕೆಗೆ ಮುಟ್ಟದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೇ ಕೊಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕುರುಬರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ತುಂಬಾ ವಿನೂತನವಾದುದು. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಪಂಗಡವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

೫.೨. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಅರ್ಚಕರೂ ಆಗಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಮಠಗಳು ಇರುವಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಮಠಗಳ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅದರ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇವರ ವಾಸ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ದೇಶ್ವರರ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಇವರು ಈ ದೇವರುಗಳ ಅರ್ಚನೆ, ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿರುವರು. ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕಟ್ಟು-ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳ ಪಾತ್ರ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಸೂತಕ ಪರಿಹಾರ, ನಾಮಕರಣ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಮದುವೆಯ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯ ಕಡೆಗೆ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಕುರುಬರ ಕುಲದೈವವಾದ ಬೀರದೇವರ ಪೂಜಾರಿಕೆಯ ಪಟ್ಟ, ಈರಗಾರಿಕೆಯ ಪಟ್ಟಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವವರೂ ಇವರೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೫.೨.೧. ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆಗಳು

ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಅರ್ಚಕರೂ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಮೂವರು ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಸರವೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೆಂಬ ಕುರುಬ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಭೀಮಕವಿಯ 'ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ', 'ತಗರ ಪವಾಡ', ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಆದಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಸರವೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವ ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ನಂತರ ಅವನ ಸಂತತಿಯವರು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು 'ಶಾಂತೊಡೆಯರು' ಶಾಂತಭಿಕ್ಷಾವರ್ತಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಾಂತೊಡೆಯರುಗಳಿಗೆ

ದೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಗುರು ಮತ್ತು ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಂತೊಡೆಯರುಗಳು ಅವುಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ, ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಅವರ ಸಕಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ನೇತೃತ್ವವಹಿಸುವವರೂ ಇವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಒಡೆತನ ಇವರಿಗೇ ಇರುವುದು. ಇವರು ಇಲ್ಲದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ಬೇರೆಯವರು ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನ್ನಾಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜೆಯನ್ನು, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನರಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ನರಗುಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಸರದಿಯಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಜೇರಟಗಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಹೂಗಾರ ಜನಾಂಗದವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೋರ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಂಗಳೇಶ್ವರದಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆಯ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕುರುಬರು ಆರಾಧ್ಯ ಮನೆತನದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥ ಆರಾಧ್ಯ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಇರುವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳು ಇರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಜನಪದ ಹಾಡಿನ ನುಡಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

"ನಾಗಾಲೊನ್ನೀಗೆ ಆದಾವು ಗುರುಮಠ
ನ್ಯಾಯಗಾರರು ಕುರುಬರು
ನ್ಯಾಯಗಾರರು ಕುರುಬರ ಕೇರ್‍ಯಾಗೆ
ಆದಾವು ರೇವಣ್ಣರ ಗುರುಮಠ"[೧೯]

ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ. ಈ ದೈವದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಹಂಬಲ ಹೃದಯ ತುಡಿತವನ್ನು ಜನಪದರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

"ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠದ ಬಾಗಿಲೆಲ್ಲಿ
ಮಠವಾಗೆ ಇರುವಂತ ಗುರುವೆಲ್ಲಿ
ಮಠದಾಗೆ ಇರುವಂತ ಗುರುವೆಲ್ಲಿ ಹಂದನ ಕೆರೆಯ
ಮಠವೈತೆ ಬಾಳೆ ವನದಾಗೆ"[೨೦]

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಟೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಅನನ್ಯವಾದವುಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಹಾಡಿನ "ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠವೆಲ್ಲಿ ಮಠದಾಗೆ ಇರುವ ಗುರುವೆಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಎಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಈ ದೈವದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಸೆಳೆತ ಭಾವತೀವ್ರತೆ ಎಂಥದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಯುಕ್ತರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ತಣ್ಣೀರ ಮಿಂದು ಬಣ್ಣ ಕಳೆದುಟ್ಟು ಚಿನ್ನದ ಗಿಂಡಿ ಬಲಗೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗುವ ಒಡೆಯರುಗಳು "ಬಣ್ಣದ ಜೋತುರವ ಗಣ್ಣೀಲೆ ತಿರವೂತ ತುಂಬೆಪೂಪ್ಪಿಗೋಗಿ ಬರುವಾಗ" ಶಿಷ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಚಾಮರ ಬೀಸುತ್ತಾರಂತೆ"[೨೧] ಇದು ಕುರುಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದು ಹೇಳ ಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಿಂದಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ತೆಗೆದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ವಿಭೂತಿ ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಹೂವು ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಏರಿಸಿ, ದೀಪ ಧೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜಾ ಕ್ರಮವು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಕವಿ ಹರಿಹರನು ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳೂ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹರ್ತಿಕೋಟೆ, ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡೇರಿ ರಂಗವ್ವನಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋವನಕೊಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ

ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕುರುಬರು ಮಾಡುವ 'ಕಂಥೆ ಸೇವೆ'ಯು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯ ಆಚರಣೆ ವಿಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳದ್ದು. ಸರವೂರಿನ ತೂಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ಊರಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮರುಳಮಂಕನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಶಿಷ್ಯ ಮಂಕಯ್ಯ. ಈ ಮಂಕಯ್ಯನ ಜೀವನ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಕೃತಿಗಳು ಎರಡು. ಒಂದು ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ', ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ'ವು ಎಂಬವುಗಳು. ಈ ಮಂಕಯ್ಯನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂಕೊಡೆಯರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕುರುಬರ ಒಂದು ಪಂಗಡವಾದ ಸಾದು ಗುರುಬರಿಗೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮಂಕೊಡೆಯರು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಆ ಭಾಗದ ಸಾದುಗುರುಬರಿಗೆ (ಚಿಕ್ಕ ಕುರುಬ) ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದೊಂದಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವೂ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರು 'ಕಂಥೆ ಸೇವೆ'ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಗುರುವಿಗೆ ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಈ ಭಾಗದ ಕುರುಬರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ಸಡಗರದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳದ್ದು. ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಅರಿಕೇರಿ ಅಥವಾ ಮುಮ್ಮಟಗುಡ್ಡ. ಅವನ ಗುರು ಮಕಣಾಪುರದ ಸೋಮಲಿಂಗ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಹೆಂಡತಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಜನ ಪುಣ್ಯದ ಮಕ್ಕಳು, ನಾಲ್ಕು ಜನ ವರವಿನ ಅಥವಾ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ನೂರಾ ಒಂದು ಮರಿಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಸಾವಿರದ ಏಳನೂರು ಸಿದ್ಧರು ಜನಿಸಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಇವನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.[೨೨] ಈ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಿದ್ಧರನ್ನೇ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಮೋಘ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಗಳೂ ಇರುವಲ್ಲಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಅವುಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮಠಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಈ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಮೋಘ ಸಿದ್ಧ, ಸೋಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ, ಮಾದಣ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಸೀಲಿಸಿದ್ಧ ಮುಂತಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಇವರು ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಜಾತ್ರೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮುಂಜಾನೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆಯು ಉಂಟು. ಉದಾ: ಉಮದಿಯ ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಡಿ ಯನ್ನು ಉಟ್ಟು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನು ತಂದು ಪೂಜಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲಕ್ಕಿ ಪತ್ರಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ, ಕಣಗಿಲ, ಚಂಡುಹೂಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ದೀಪಾರತಿ, ದೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪ್ರತನಿತ್ಯ ಹಿರಿಹೊಳಿಯ (ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ) ನೀರನ್ನು ತಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಕುಂಚನೂರಿನ ಮಾದಣ್ಣನಿಗೆ ಹಿರಿಹೊಳಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಪೂಜೆ ಯಾಗಬೇಕು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಗಿ ಹೊಳಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದೇ

ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎಂಥ ಮಳಿ ಇರಲಿ ಛಳಿಯಿರಲಿ ಹೊಳಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ತಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ"[೨೩] ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅಮೋಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸಿ ಮತ್ತು ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಗಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾಗುವವೆಂದು ನಮ್ಮ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

೫.೨.೨. ಕಂಥಾಧಾರಣ ಸೇವೆ

ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು 'ಕಂಥೆಸೇವೆ'ಯ ಆಚರಣೆ. 'ಕರಿಯ ಕಂಥೆ' ಎನ್ನುವುದು ಕುರುಬರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತ್ರ. 'ಕಂಥೆ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೆಣಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತ್ರ, ಶೈವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಧರಿಸುವ ವಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.[೨೪] ಅಂದರೆ ಕಂಥೆ ಎನ್ನುವುದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುವಾದ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿ ಧರಿಸುವ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ವಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕರಿಯ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಕುರುಬರು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ಗುರು ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕರಿಯ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಕುರುಬರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಂಬಳಿ ನೇಯುವಂತೆ ನೇಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ತುಪ್ಪಟ (ಉಣ್ಣೆ)ವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತುಪ್ಪಟವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

೧. ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು : ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಕಂಥೆಯು ಭಿನ್ನವಾದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಗುರುಗಳು, ಗುಡಿಯ ಗೌಡರು, ಭಂಡಾರಿ, ಸಾವಿರದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ

ಮುಂದುಗಡೆಗೆ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತುಂಬೆಯ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಪತ್ರೆ ಅಥವಾ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತರುವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕುರುವು ಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕುರುವು ದೊರೆತ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು, ಗುಡಿಯ ಗೌಡರು, ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುರಿಹಟ್ಟಿಯ ಯಜಮಾನರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಮಾಡಿ ತಾವು ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಟ್ಟು ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ಮರಿಗಳಿಗೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಬಿಲ್ವ ದಳಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ ಕಂಥೆಯ ಮರಿಗಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಮರಿಗಳ ಉಣ್ಣೆಯು ಪ್ರಥಮ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮೈಲಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗದಂತೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.[೨೫] ಈ ಕಂಥೆ ಮರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ವಿಧಾನವು ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು, ಗುಡಿಯ ಗೌಡ್ರು ಕುರಿಯ ಮಂದೆಯಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ಜಲ, ಬಿಲ್ವದಳಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದ ಪನಿವಾರವನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ತುಪ್ಪಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಹುಟ್ಟು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಮರಿಗಳು ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲಿನ ಪನಿವಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಥೆಯ ಮರಿಗಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪವಿತ್ರ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಬಿಲ್ವದಳಗಳನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಆ ಮರಿಗಳ ಉಣ್ಣೆಯು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಥಮ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹಟ್ಟಿಯ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.[೨೬] ಹೀಗೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಕಂಥೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಮರಿಗಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಅವುಗಳ ತುಪ್ಪಟವು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಉಣ್ಣೆಯ ಪ್ರಥಮ ಕೊಯ್ಲನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಂಥೆ ಮರಿಗಳ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲು ಹೊಸ ಕತ್ತರಿ, ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಹೊಸ ಗೂಡೆ, ಗೂಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೊಸ ಜೋಳಿಗೆ, ಈ ಉಣ್ಣೆಯ ಕೊಯ್ಲನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕಂಥೆಯ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೊರಡುವರು. ಹೀಗೆ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಗೂಡೆ (ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿ) ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಠದಿಂದ ಗುರುಗಳು, ಗುಡಿಗೌಡ್ರು, ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವವರು ಕಂಥೆ ಮರಿಗಳಿರುವ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಿ, ಮಾರನೆಯ ದಿನ

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ತಳೆದಿದ್ದ ಕಂಥೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಟ್ಟಿಯ ಹೊರಗೆ ತಂದು, ಅವುಗಳ ಮೈಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಒಣಗಲು ಬಿಡುವರು. ನಂತರ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವವರ ಮಂಡೆಯನ್ನು ತಗೆಸಿ, ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಕತ್ತರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಂಥೆಯ ಮರಿಗಳಿಗೂ ವಿಭೂತಿ, ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಪುಷ್ಪ, ಬಿಲ್ವದಳ, ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಅಂಗನೂಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಪತ್ರೆ(ಉಣ್ಣೆ)ಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ ವರಿಗೂ ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ತೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡದೇ ಕಂಥೆಯ ಮರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹೊಸ ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಗೂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಬಿದಿರಿನ ಹೊಸ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕಂಥೆಯ ಮರಿಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಹಟ್ಟಿಯ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ವೀಳ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಹಣ (೧ ೧/೨ ರೂ) ಒಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿ ಮಠದ ಪರವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಗೂಡೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಜೋಳಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಫಲಹಾರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಗಂಗಾಮಾತೆಯ ಪೂಜೆಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳೂ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪ(ಉಣ್ಣೆ)ವನ್ನು ತಗೆಯುವವರು ನೆನೆಹಾಕಿದ ಮೊಳಕೆಯ ಹೆಸರು ಕಾಳಿನ ಫಲಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕಂಥಾ ನೇಯ್ಗೆಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವವರು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕೇವಲ ನೆನೆಹಾಕಿದ ಹೆಸರು ಕಾಳಿನ ಫಲಹಾರವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಎಳೆನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅನುಚಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ವ್ರತವಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ ಗೂಡೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಚರರು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮೈಲಿಗೆ ಆಗದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೊರ ಹಾದಿ ಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೊರಟು ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಠವಿರುವ ಊರಿನ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶುಭ್ರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಂಥೆಯ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ಇನ್ನುಳಿದ ಮಠದ ಗುರುಗಳು, ಗೌಡ್ರು, ಸದಸ್ಯರು ಸೇರಿ ಅವರು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ, ಊರ ಜನರ ಸಂಚಾರವೆಲ್ಲ ನಿಂತಮೇಲೆ ದೀವಟಿಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಠದ ಮುಂದೆ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಈಡುಗಾಯಿಯನ್ನು ಒಡೆದ ಮೇಲೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕಂಥೆಯ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿರುವ ಗೂಡೆಯನ್ನು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಹಂತ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವುದು.

೨. ಕಂಥೆ ನೇಯ್ಗೆ ವಿಧಾನ : ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಥೆ ಮರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಕೊಯ್ಲಿನ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಂಡೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಂಥೆಯ ನೇಯ್ಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೇಯ್ಗೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡದೇ ಕಾಲು ತಾಕದಂತೆ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಕಂಥೆಯ ನೇಯ್ಗೆಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ ಮಗ್ಗದ ಮನೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಿಯಮವಾಗಿದೆ. ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಕುರುಬರು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ನೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ರಾಟಿ, ಮಗ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಯಿಂದಲೇ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಹಂಜಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತೊಡೆಗದಿರಿನ ಮೇಲೆ ನೂಲನ್ನು ತಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತೊಡೆಗದಿರಿನಿಂದ ತಗೆದ ನೂಲನ್ನು ಉಂಡೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಬಿದಿರಿನ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಮಗ್ಗದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಗಳ ಬೆರಳುಗಳ ನಡುವೆ ಅಣಿಯಿಟ್ಟು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಣೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಸ್ತ್ರ ಒಂದುವರೆಗೇಣು ಉದ್ದ, ಒಂದು ಗೇಣು ಅಗಲದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಕಂಥೆಯು ಕರಿಯನಾಗರ ಹೆಡೆಯಂತೆ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ. "ಈ ಕರಿಯ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ವೀರಮಕ್ಕಳ ಮನೆತನದವರು ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರೂ ಸಹ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದವರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೀರಮಕ್ಕಳು ಗುರುಗಳಲ್ಲ, ಕುರುಬರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಡಗಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ."[೨೨]

ಕಂಥೆಯ ನೇಯ್ಗೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಅದು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಕುರುಬ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುರು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ಗುರುಮಠವು ಕೋರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಗುರುಮಠದ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜಬಾಂಧವರು ಎಲ್ಲರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ವಿಧಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಒಂದು ಅದ್ದೂರಿಯ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

೩. **ಕಂಥಾಧಾರಣ :** ಕಂಥೆಯ ನೇಯ್ಗೆಯ ಕಾರ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಂಡನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಂತೆ ಸಾವಿರದವರು, ಗುಡಿಯ ಗೌಡರು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಕುಲಬಾಂಧವರು ಸೇರಿ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕುರುಬರ ಕುಲದೈವವಾದ ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ಗುರು ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಪೂಜೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಧರ್ಮದ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಅದು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಕುಲಬಾಂಧವರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ನೂಲುವುದು, ನೇಯುವುದು, ಕೃಷಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಂಥಾಧಾರಣ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿರುವ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಬಂಗಾರದ ಗೂಡೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊರುವವರು ಮಂಡೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಠದ ವತಿಯಿಂದಲೇ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಬೆಳಗಿ ನಾಲ್ವರು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೊರುವಂತೆ ಅಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಗೊಂಡೆ, ಕುಚ್ಚು ಬಹುಮಾನದ ಕುಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಕೆ ತೊಡಿಸಿ ದಂಡಿಗೆಯ ಮುಂದಿನ ಹಿಂದಿನ ಬಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ಪಡವಿ ಹಾಸಿ ನಡುವೆ ಪಂಚಕಲಶ ಧರಿಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂವು ಹಾರಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಲಂಕಾರ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಗೌಡರ ಮನೆಯವರೇ ಹೊರುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೊಂಬಿನವರು, ಹಿಂದಿನ ಕೊಂಬಿನವರು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಗೂಡೆಯನ್ನು, ನೂತನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ಗುರುಗಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬರುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಮಠದ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಮೈತೊಳೆದು ಕೊಂಬಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಣಸು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಕೊರಳಿಗೆ ಗಂಟೆ, ಗಗ್ಗರ, ಸರಗಟ್ಟಿ, ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ, ಹಣೆಗೆ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಮೈಮೇಲೆ ಮಿರಮಿರನೆ ಮಿನುಗುವ ಡಮಾಸು ಹಾಸಿ, ಸಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಜೋಡಿ ನಗಾರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕರಡೆವು, ಮೌರಿ ಜೋಡಿ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಛತ್ರಿ, ಚಾಮರ, ಪಕ್ಕೇವು, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮಕರ ತೋರಣಬಿರುದಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಸೆಪಂಚೆ, ಕೋಟು, ಪೇಟಧಾರಿಗಳಾದ ಗೌಡರು, ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ, ಜರತಾರಿ ಶಲ್ಯಾಧಾರಿಗಳಾದ ಸಾವಿರದವರು, ನಿಲುವಂಗಿ, ರುಮಾಲು ಡವಾಲಿ ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿಬಿಗಿದಿರುವ ಭಂಡಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮುಂದೆ ಜಾನಪದ ವಾದ್ಯಗಳಾದ ಡೊಳ್ಳು, ಚಮ್ಮೇಳ, ಕರಡೆ, ಮೌರಿ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯ ವೈಭವಗಳು, ಇವರ ಹಿಂದೆ ಗೊರವಪ್ಪನವರು, ನಂತರ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಸಾಗಿದರೆ, ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಂಗಾರದ ಗೂಡೆ ಹೊತ್ತವರು, ನೂತನವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಒಡೆಯರುಗಳು, ವೀರಮಕ್ಕಳು, ಪೂಜಾರರು, ವಿವಿಧ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಹೊತ್ತವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಪಾರವಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತರಾದ ಸಾವಿರದವರು, ಅವರ ನೆಂಟರು ಬಂಧು ಬಳಗ, ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರದ ಹಿಂದೆ ಅಲಂಕಾರಗೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಕುಲದೈವ ಶ್ರೀ ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದವರು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತರಾದ ಸಾವಿರವವರು ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗೆ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೆ ನೂತನವಾಗಿ ತೋಡಿರುವ ಭಾವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ತೆರೆಯ ಒಳಗೆ ದೇವರುಗಳನ್ನು ನೂತನವಾಗಿ ತೆಗೆದಿರುವ ಭಾವಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಸಿರುವ ಮಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತೋಡಿರುವ ಭಾವಿ ಮತ್ತು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಕಲಶವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿರುವ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊರಳಿನಿಂದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಬಿಡುವರು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ದೈವಶಕ್ತಿಯು ಗುರುಕಲಶಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ನಂತರ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಗೊಳಿಸಿರುವ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯ್ಗೆ ಮಾಡಿದವರು ಆಗ ತಾನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ತೆಗೆದಿರುವ ಭಾವಿಯ

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಕಂಥೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗುರುಗಳ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಭಾವಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದಾಗ ಕಂಥೆಯು ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತೊಳೆದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಗಂಧದ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಗಳ ಚಕ್ಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತ ಅದರ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಿ ಮಾಡಿರುವ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಕಂಥಾಧಾರಣ ಸೇವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಕಲ ಪೂಜಾಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಇತರರು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಮಠದ ಭಕ್ತರುಗಳ ಆಶಯದಂತೆ ಋತ್ವಿಜರು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ ಮಂಗಳಮಯ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳ ಮೊಳಗುವಿಕೆಯು ಭಕ್ತರುಗಳ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳ ನಡುವೆ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಗುರುಗಳು ಹೂವು ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಧಾರಣ ಮಾಡಿರುವ ಕರಿಯ ಕಂಥೆಯು ಕಾಣದಂತೆ ಮರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೊದಲು ಇದೇ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನೂತನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ತಂದು ಮಿಕ್ಕಿ ಉಳಿದ ಉಣ್ಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಈ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ನೂತನವಾದ ಕಂಥಾ ಧಾರಣ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮತ್ತು ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವವರು ಮಾತ್ರ ತೆರೆಯ ಒಳಗಡೆ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಕಂಥೆಯ ನೇಯ್ಗೆ, ಧಾರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತುಂಬಾ ನಿಗಾವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ 'ಕರಿಯ ಕಂಥೆ'ಯು ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತು. ಅದು ಸರ್ವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪವಿತ್ರತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟಿರುವ ಪರದೆಯನ್ನು ತಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೂತನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲಂಕಾರಗೊಂಡಿರುವ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಾವುಕ ಭಕ್ತರು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಧನ್ಯತಾಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರ ದರ್ಶನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೆರೆದಿರುವ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕರ್ಪೂರಾರತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಗುರುಮಠದ ಸಾವಿರದವರು ಮೊದಲೇ ನಿಯೋಜಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಗುರುಗಳು ಎಡೆ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಂತರ ನೆರೆದಿರುವ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದವರಿಗೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುಗಿದ ನಂತರ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ, ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳ ನಡುವೆ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬರುವಾಗ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಕಥೆ, ಪವಾಡಗಳನ್ನು

ಒಳಗೊಂಡ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಹೀನಗುರುಬರು, ಜಿಡ್ಡುಗುರುಬರೆಂದು ಅವರ ಕೊಳಕು ತನಕ್ಕೆ ಮೇಲುವರ್ಗದವರು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿರುವ, ಹೀಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಕುರುಬರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕುರುಬರ ಗುರುತನವನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ[೨೮] ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಗೆ ಕಂಥಾ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಕುರುಬರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಿರುವುದರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿಯೇ ಈ ಆಚರಣೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಠದ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಕುಲಬಾಂಧವರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಅರವಿ ತಳಿಗೆ' ನೀಡುವುದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಠದ ಗೌಡರು ಮತ್ತು ಗುರುಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಗೌಡರಿಗೆ, ಕಂಥೆ ನೇಯ್ಗೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಹರಿವಾಣದವರಿಗೆ, ದೀವಟಿಗೆ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ, ಮಂಗಳವಾದ್ಯದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹಣ್ಣು ವೀಳ್ಯೆವನ್ನು ನೀಡಿ, ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಗೌರವಿಸಿ ಅರವಿಯನ್ನು (ಸಿಹಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಹರವಿ) ಹೊರಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿದ ಧರ್ಮಧ್ವಜಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವರೋಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಲದೈವವಾದ ಬೀರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗುರುಮಠದ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡುದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಕಲ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ 'ಕಂಥಾಧಾರಣ' ಆಚರಣೆಯು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.[೨೯]

ಇಂಥ ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯು ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಗೆ ಧರಿಸಿದ ಕಂಥೆಯು ಭಿನ್ನವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಕರ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳು ಕೂಡ ತುಂಬ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕುರುಬ ಕುಲಬಾಂಧವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯ ಆಚರಣೆಯು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಹಂದನಕೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಶ್ರೀರಾಮಪುರ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು

ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ಆಚರಣೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿಯ ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯು ಕುರುಬರ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೂ ಅರ್ಪಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೂ, ಗೋಡೆಕೆರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೂ, ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೂ ಪ್ರತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಂಥೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಚಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವವರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೇ ಆಗಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಇದು ಈ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಆ ದೈವಕ್ಕೂ ಇರುವ ಕರಳುಬಳ್ಳಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೫.೨.೩. ಒಡೆಯರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾಕಾಲ ತಮ್ಮ ಕುರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅನುಭವ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದದ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಹವಾಮಾನದ ವೈಪರೀತ್ಯ, ಮಳೆ ಬೆಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಬನಿಗಿರುವ ಅನುಭವವು ಎಷ್ಟು ನಿಖರವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಕಥೆಯೊಂದು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ. "ಒಮ್ಮೆ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರು ಹೊರಟಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಬೀರನು ಕುರಿ ಹಿಂಡನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಗೆ ಬರುವನು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೀರು, ನೆರಳು ಕಂಡು ತನ್ನ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ದಡ್ಡಿ ಹಾಕಲು ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಬಗೆದು ದಡ್ಡಿ ಹಾಕ ಹತ್ತುವನು.

ಅತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದರು. ಕೇಳಿದರು 'ಹಳ್ಳದಲ್ಲೇಕೆ ದಡ್ಡಿ?'

'ಹಳ್ಳದ ತೊಂದರೆಯೇನು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಇನ್ನು' ಎಂದನು ಬೀರ. ಶಿವ ಪಾವರ್ತಿಯರು 'ಮಳೆಗಿಳೆ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

'ಮಳೆ ಹೋಯ್ತು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತನ್ನ ನಾಡಿಗೆ' ಕುರುಬನ ಹೇಳಿಕೆ.

ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಆ ದೇವ ದಂಪತಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. 'ಮಳೆರಾಯನನ್ನು ಈಗಲೇ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡು' ಎಂದರು ವರುಣನಿಗೆ

ವರುಣನು ವಿನಯಿಸಿದನು 'ಆ ಮಳೆರಾಯನನ್ನು ಬೇರೆ ನಾಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ ಅವನು ಬರುವುದು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ'

ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರು ನಿರುತ್ತರರಾದರು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವರ ಮುಖ ಬಾಡಿದವು. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬೀರನ ದಡ್ಡಿ. ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳ ಬೀಡು. ಹಳ್ಳದ ದಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಹುಲ್ಲು ಮೇದು ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುರಿಗಳು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದವು. ಬೀರನು ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದಡ್ಡಿಯನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದನು.

'ಬೀರಾ ದಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಏಕೆ'? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ಅತ್ತಿಂದ ಬಂದ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿರು.

'ಮಳೆರಾಜ ಬಂದಿರುವನಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ' ಬೀರನ ಮರುನುಡಿ.

ಎಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕು ಈ ಕುರುಬನಿಗೆ, ಮಳೆ ಬಂದೇ ತೀರುವುದೆಂದು ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವನಲ್ಲ. ಏತರ ಮೇಲಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ದೇವ ದಂಪತಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ವರುಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು. 'ಮಳೆರಾಯನನ್ನು ಮರಳಿ ಕರೆಯಿಸು.'

'ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದೇ ಅವನನ್ನು ಅತ್ತ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ' ಮೋಡಗಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿವೆ. ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇನಿದೆ? ಕೊಟ್ಟ ಹುಕುಮು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ವರುಣನು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದನು.

'ನಾವಿಂದು ಸೋತೆವು ಕುರುಬನಿಗೆ' ಅಂದುಕೊಂಡರು ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರು"[೩೦] ಈ ಕತೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವಿಷ್ಟೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೂಸಾದ ಕುರುಬರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಘಟನೆಗಳು ವೈಪರೀತ್ಯಗಳು, ಹವಾಮಾನ, ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಜ್ಞಾನವು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿರುವಂಥದ್ದು ಎಂಬುದು. ಈ ಜೀವನಾನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಬರು ಕಂಬಳಿ ಬೀಸಿದರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವವುಳ್ಳವರೂ, ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಗ್ಧರೂ, ಅಪಾರ ದೈವಭಕ್ತರೂ ಆದ ಕುರುಬರು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿ ದೈವತ್ವದ ನೆಲೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಅವರ ಮಾತುಗಳೇ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಾಪುರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಜನಮನ್ನಣೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು

ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಪ್ರಮುಖ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಾದ ಅರಕೇರಿ, ಮಕಣಾಪುರ, ಸರೂರು, ಚಬನೂರು, ಢವಳಾರ, ಸುಂಗಠಾಣ, ಮಾಡ್ಯಾಳ, ಕಲ್ಲೂರು, ಮುರುಗಾನೂರು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯುಗಾದಿ, ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಹಬ್ಬ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ದೇವರ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ, ಮೆರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸಾದ ವಿತರಣೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ದೇವರ ಈ ಉತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿ ಅಥವಾ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಅವನೇ ದೈವೀ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಲು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರವೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಡೊಳ್ಳಿನ ಬಡಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅದರ ಸದ್ದಿನ ಧ್ವನಿ ತಾರಕಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಡೊಳ್ಳನ್ನು ಬಡಿಯುವುದರಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ನಾದ ಆತನನ್ನು ಉನ್ಮಾದಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದೈವೀ ಆವರಣ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. "ಆಗ ಪೂಜಾರಿಯೂ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದರೂ ಭಾವ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ದೈವೀ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ (Divine spirit) ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತನಗಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲವನ್ನು ಬೆಡಗಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಒಗಟಿನೊಂದಿಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವು ದೇವರ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತವೆ."[೬೧]

ಇಂಥ ಕೆಲವು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮುರುಗಾನೂರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲೂರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

I. ಮುರುಗಾನೂರು ಹೇಳಿಕೆಗಳು

೧. **ಬಸಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಹಾರಲಾಕ ಕಾಮನಬೂದಿ ಅಲ್ಲ! ತಿರಗಲಾಕ ರಾಮನ ಬಾಣ ಅಲ್ಲ! ಮುರುಗಾನೂರ ಸಿದ್ಧನದು ಕಲ್ಲ ಅರಿಮ್ಯಾಗ ಮ್ಯಾಣದ ಗೂಟ ಜಡದಂಗ! ರೋಣಿ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕ ಸಾಗ ಮಾಡೀನಿ, ಮಿರಗಕ್ಕ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಕೊಡ್ನ ಅಡ್ನ ಬಿತ್ತು! ಆರಿದ್ರಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಸಾಗ ಮಾಡೀನಿ. ಪುಷ್ಯ ಪುನರುಶ್ಯಾಕ್ಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಡೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣೆ.

೨. **ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ! ನೀವೆಲ್ಲ ಸಿಂಗಾರಲೆ ಹೊರಗತಂದೀರಿ. ಮಿರಗಕ್ಕ ಕೂರಿಗೆ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದರಾಗ ಕಡ್ಡಿ ಅಡ್ಡ ಬಿತ್ತು. ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಎಂಟಾಣೆ ಭಾಗ ಸಾಗ ಮಾಡೀನಿ ಸಜ್ಜಿ, ತೊಗರಿ, ಸೇಂಗಾ ಒಕ್ಕಲ ಮಗನೀಗೆ ಬಂಗಾರ ಖಡೆ ಒಗದೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೩. **ನಾಡಗೌಡ ಒಡೆಯರ :** 'ನನ್ನಂತೆ ನಡದ ನುಚ್ಚಿನ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ'

೪. **ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ! ಮುರುಗಾನೂರ ಸಿದ್ಧ ಏನು ಹೇಳ್ಯಾನಂದೀರಿ! ಮಿರಗಕ್ಕ ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಕಸರಕುತ್ತು. ಭ್ಯೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡೀನಿ ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂಗಾರಿ ಕಾಟಾ ಮಾಡುದುರಾಗ ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂದಾಯಿತು.

೫. **ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಮುರುಗಾನೂರು ಸಿದ್ಧ ಏನ ಹೇಳ್ಯಾನಂದೀರಿ! ಹಿಂಗಾರಿ ನಾಡಕ ಹಿಂಗಾರಿ, ಮುಂಗಾರಿ ನಾಡಕ ಮುಂಗಾರಿ, ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂಗಾರಿ ಕಾಟಾ ಮಾಡುದುರಾಗ ಜೋಡು ನುಚ್ಚಿನ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೬ **ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಇದಿಮಾಯಿ ರಂಡಿ ಇದರಿಗಿ ಬಂದಳು, ಭೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡೀನಿ "ಗಿಡದಾಗ ಹಣ್ಣಾಯಿತು ಗಿಳಿ ಬಾಯಿಗೆ ಹುಣ್ಣ ಹುಟ್ಟತಲೆ" ಗಾಣಮಿಣಿ.

೭. **ಬಸಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಮುರುಗಾನೂರ ಸಿದ್ಧ ಏನ ಹೇಳ್ಯಾನಂದೀರಿ! ಬಲಿಜ್ಯಾಕಿ ಮುರುಗಾನೂರ ಅಗಸ್ಯಾಗ ಕ್ಯಾಣಾ ಹೊಕ್ಕತು. ರಾಜಾ ಬಂದು ಅಗಸ್ಯಾಗ ಕುಂತಾನ ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಎಳೀಬೇಕು ಅಂತಾನ ಬಲಿ ಹುಷಾರೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೮. **ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ :** ಮುರುಗಾನೂರ ಸಿದ್ಧ ಏನು ಹೇಳ್ಯಾನಂದೀರಿ! ಕಲ್ಲ ಅರಿಮ್ಯಾಗ ಮ್ಯಾಣದ ಗೂಟ ಜಡದಂಗ! ನನ್ನಂತೆ ನಡದರ ಹಸರ ನಿಶ್ಯಾನಿ ಹಚ್ಚೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೯. **ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರ :** ಕುದರೀಗಿ ತಡಿಬಿಗದೀನಿ ಕುದರಿಮ್ಯಾಗ ಕುಂದರಲಾಕ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾನ ನನ್ನ ಆಟ ನೋಡಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ

೧೦. **ಮದಪ್ಪ ಒಡೆಯರ :** ಸಮುದ್ರಕ ಜೋಡ ಇಂಜಿನ್ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಇದಿಮಾಯಿ ರಂಡಿ ಇದಿರಿಗಿ ಬಂದಳು. ಭೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಕಸರ ಕುಂತು. ಸೇಂಗಾ, ಸಜ್ಜಿ, ತೊಗರಿ ಗೋದಿ ಮುಂದಾಯಿತಲೇ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೧೧. ನಾಡಗೌಡ ಒಡೆಯರ : ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕ ಸೋಸಿ ನೋಡುದರಾಗ ಒಂದು ದಿಕ್ಕ ಕತ್ತಲ ಬಿತ್ತು. ಮೂರು ದಿಕ್ಕ ತೊಟ್ಲ ಇಟ್ಟ ತೂಗೀನಿ ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೧೨. ಶಿವಶರಣ ಒಡೆಯರ : ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ! ಬಡವಗ ಬಗಲಾಗ ಹಿಡದೀನಿ, ಸಾವಕಾರಗ ಅಂಗೈಯಾಗ ಹಿಡದೀನಿ. ಬಲಿಜ್ಯಾಕಿ ಬಲಿ ಹುಷಾರಿ! ನನ್ನಂತೆ ನಡದರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರತೀನಿ.

II. ಕಲ್ಲೂರ ಹೇಳಿಕಿಗಳು

೧. ಕೆಳಗಿನ ಮಠ : ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ! ಯಾಂವ ಕೇಳಾಂವ ತುದಿಗ್ಯೆ ಹಿಡಿದು ಕೇಳಬ್ಯಾಡ ಮುಂಗೈ ಹಿಡದು ಕೇಳು. ತುರ್ತು ಮಿರಗಾ ಮಿಂಚಿತು ಆರಿದ್ರಾ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗಾಯಿತು. ಪುಷ್ಯ ಪುನರುಷ್ಯ ಚಪ್ಪನ್ನಾರು ದೇಶಕ್ಕ ಸಂಪೂರ್ಣ.

೨. ಮೇಲಿನ ಮಠ : ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ! ಕಲ್ಲೂರ ಸಿದ್ಧ ಹೇಳಿದ ಮಾತ ಕಲ್ಲ ಅರಿಮ್ಯಾಲ ಮ್ಯಾಣದ ಗೂಟ ಜಡದಂಗ. ತುರ್ತು ಮಿರಗಾ ಮಿಂಚಿತು. ಆರಿದ್ರಾ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡುದರಾಗ ಇದಿಮಾಯಿ ರಂಡಿ ಇದರಿಗಿ ಬಂದಳು ಭೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡೀನಿ ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೩. ಮೇಲಿನ ಮಠ : ಎಲೇ! ಅರಕೇರಿ ಅಠಮನಿ ಭಿವರಿಗಿ ಗುರುಮನಿ ಮಾಯಿ ಮಕಣಾಪುರ ಸಿಂಹಾಸನದ ಗದ್ದುಗಿ. ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂಗಾರಿ ಚಿಂತಾಕ್ಷಚ್ಚಿ ನೋಡುದುರಾಗ ಹಿಂಗಾರಿ ಒಂದು ಗುಂಜಿ ಮುಂದಾಯಿತು.

೪. ಕೆಳಗಿನ ಮಠ : ಹಾರಲಕ್ಕ ಕಾಮನ ಭೂದಿ ಅಲ್ಲ! ತಿರಗಲಿಕ್ಕ ರಾಮನ ಬಾಣ ಅಲ್ಲ! ಮಿರಗಾ ಮಿಚಿತು. ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗುಮಾಡುದರಾಗ ಕಸರ ಕುತ್ತು. ಭೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೫. ಕೆಳಗಿನ ಮಠ : ಎಲೇ! ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕರಿತಲಿ ಮಾನವನ ಸಮಾಜ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಗಾರಿ ಮಳಿ ನಂದಿಮ್ಯಾಲ, ಹಿಂಗಾರಿ ಮಳಿ ಆನಿಮ್ಯಾಲ ಬಸವನ ಚಿಕ್ಕ ದಸರೀಗಿ ಹರದೀನಿ ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೬. ಮೇಲಿನ ಮಠ : ಎಲೇ ಗುಡ್ಡದಾನ ಹುಲಿ ಗಡಬಡಿಸಿತು. ಇದೇ ಭಾವ ಇಟ್ಟು ನಡದರ ಹಸರ ನಿಶಾನಿ ಹಚ್ಚಿನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೭. ಮೇಲಿನ ಮಠ : ಎಲೇ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಜನತಾಕ ಸಮಜ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೊಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಸೇವಾ ಮಾಡಿದರ ಹಸರ ನಿಶಾನಿ ಹಚ್ಚೀನಿ ಎಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.

೮. ಕೆಳಗಿನ ಮಠ : ಎಲೆ ಎಷ್ಟು ಸೋಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಜನತಾಕ ಸಮಜ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಡವಗ ಬಗಲಾಗ ಹಿಡಕೊಂಡು ದಂಡೀಗಿ ಹಚ್ಚೀನೆಲೆ ಗಾಣಮಿಣಿ.[೬೨]

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಮಾತ್ರ ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳು ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲ್ಲೂರು, ಮುರುಗಾನೂರು, ಮಾಡ್ಯಾಳ, ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಬನೂರು, ಧವಳಾರ, ಗುಬ್ಬೇವಾಡ, ಮೋರಟಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬಾದಾಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೆ ಐದು ದಿವಸ ಮುಂಚೆ ದೇವರನ್ನು ಹಸೆಕಟ್ಟೆಗೆ ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸ ದೇವರಿಗೆ ವಿಜಾಪುರದಿಂದ ಹೂವುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೂವುಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮೈಲಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಂದಿರುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಗದ್ದುಗೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಡೊಳ್ಳು, ಕಹಳೆ, ಹಲಗೆ, ಕರಡಿ ಮಜಲು ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯ ವೈಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೂವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೂವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಊರಲ್ಲಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಂದಿರುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಸೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂಜಾವಿಧಿ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ದೇವರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಮೋಘ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದುಗಡೆಯಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗದ ಸದ್ದಿನಲ್ಲಿ ದೇವರಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವರಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಡೊಳ್ಳಿನ ತಾರಕ ಸ್ವರದ ನಾದದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಲಯಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಕುಣಿಯುವ ದೃಶ್ಯವು ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಒಡೆಯರುಗಳು ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗದ ಸದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದೈವೀ ಉನ್ಮಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದೈವೀ ಉನ್ಮಾದ ಸ್ಥಿತಿಯ ತುತ್ತ ತುದಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಒಡೆಯರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಜಿಗಿದು ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಬಾರಿಸುವ ಡೊಳ್ಳಿನ ವಾಲಗದ ಸದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ

ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿದ ಒಡೆಯರು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದಿರುವ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ "ಎಲೇ ಗಾಣಮಿಣಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ 'ದೇವರ ಹೇಳಿಕಿಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು, ರೋಗ-ರುಜಿನ, ರಾಜಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರು ವೀಸಪಾಲು ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವವರೆಲ್ಲ ಕೃಷಿಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳೇ ಅಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಮಿರಗಕ್ಕ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದರಾಗ ಕಡ್ಡಿ ಅಡ್ಡಬಿತ್ತು" 'ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಎಂಟಾಣೆ ಭಾಗ ಸಾಗ ಮಾಡೀನಿ, ಸಜ್ಜಿ, ತೊಗರಿ, ಸೇಂಗಾ ಒಕ್ಕಲ ಮಗನಿಗಿ ಬಂಗಾರ ಖಡೆ ಒಗದೀನಿ' "ರೋಣಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಸಾಗ ಮಾಡೀನಿ, ಮಿರಗಕ್ಕ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದರಾಗ ಕೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡಬಿತ್ತು. ಪುಷ್ಯ ಪುನರುಶ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಡೀನಿ" 'ಮಿರಗಕ್ಕ ಆರಿದ್ರೀಗಿ ಕೂರಿಗಿ ಸಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುದುರಾಗ ಕಸರ ಕುಂತು, ಭೂತ್ಯಾನ ಹಚ್ಚಿ ಬೈಲ ಮಾಡಿನಿ" "ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂಗಾರಿ ಕಾಟಾ ಮಾಡುದುರಾಗ ಹಿಂಗಾರಿ ಮುಂದಾಯಿತು" ಎಂಬಂತಹ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಗೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಕೃಷಿಕರು. ಮಳೆಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುವಂಥವರು. ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಬೆಳೆ, ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೆ ಬದುಕು ಇವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರೈತರ ಜೀವನ ಶೂನ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರು ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದೇ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರು ಹೇಳುವ "ಮುರಗಾನೂರ ಸಿದ್ಧ ಹೇಳಿದ ಹೇಳಿಕಿ ಕಲ್ಲ ಅರಿಮ್ಯಾಲ ಮ್ಯಾಣದ ಗೂಟ ಜಡದಂಗ", 'ಯಾಂವ ಕೇಳಾಂವ ತುದಿಗೈ ಹಿಡಿದು ಕೇಳಬ್ಯಾಡ ಮುಂಗೈ ಹಿಡಿದು ಕೇಳು' ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವಾದವುಗಳು, ಗಟ್ಟಿಯಾದವುಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ರೋಗ ರುಜಿನಗಳ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ "ಗಿಡದಾಗ ಹಣ್ಣಾಯಿತು ಗಿಳಿ ಬಾಯಿಗಿ ಹುಣ್ಣ ಹುಟ್ಟಿತು", "ಕುದರೀಗಿ ತಡಿಬಿಗದೀನಿ ಕುದರೀಮ್ಯಾಗ ಕಂದರಲಾಕ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾನ", "ಊರ ಅಗಸ್ಯಾಗ ಕ್ಯಾಣ ಹೊಕ್ಕತು, ರಾಜಾಬಂದು ಅಗಸ್ಯಾಗ ಕುಂತಾನ ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಎಳೀಬೇಕು ಅಂತಾನ, ಬಲಿಜ್ಯಾಕಿ ಬಲಿಹುಷಾರಿ" ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ

ಬರಬಹುದಾದ ಅಪಾಯದ, ತೊಂದರೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಒಗಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವುದು ಉಂಟು. ಅವು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾವು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:

"ವಿಜಾಪೂರ ಅಗಸಿಮ್ಯಾಲ ಹಂಗ ಕುಂತು
ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅಗಸಿಮ್ಯಾಲ ಕಾಗಿ ಕುಂತು
ಹಂಗಿನ ಬಾಯಂದು ಹವಳ ಬಿತ್ತು
ಕಾಗಿ ಬಾಯಂದು ರಗುತ ಬಿತ್ತು"

ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೀ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಿಕ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. 'ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅಗಸಿಮ್ಯಾಲ ಕಾಗಿ ಕುಂತು' ಅದರ ಬಾಯಂದು ರಗುತ ಬಿತ್ತು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ನಿಜಾಮನ ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತೆಂಬುದೇ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯ ಗೌಪ್ಯಾರ್ಥ[೬೬] ಅದರಂತೆ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರುಗಳ ಸಾವು, ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಾಂತಿ, ದಂಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯು ಹೇಳಿಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೯೮೪ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಅವರ ಹತ್ಯೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ(ಮುರುಗಾನೂರ ತಾ. ಜೇವರಗಿ ಜಿ. ಗುಲಬರ್ಗಾ).

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಮುಳ್ಳ ಕಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿಕಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಮುಳ್ಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕಿಗಳು ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಚಲಿತ ದಲ್ಲಿರುವುದು.

೫.೨.೪. ಹೂವು ಕೇಳುವುದು

ಹೂವು ಕೇಳುವುದು ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹೂವು ಕೇಳುವುದು ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಅಥವಾ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೂವನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹೂವು ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಲಗಡೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಶುಭವೆಂದೂ ತಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದೆಂದೂ ತಾವು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಮತಿ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಏರಿಸಿದ ಹೂವು ಎಡಗಡೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅಶುಭ ವೆಂದು ತಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೂವು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಕೌಲು ಕೇಳುವುದು' 'ಪತ್ರಿ ಕೌಲು ಕೇಳುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ತಾವು ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಿ ಅಂದರೆ ಮನೆ ಖರೀದಿ, ಹೊಲ ಖರೀದಿ, ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ, ಹೆಣ್ಣು ತರುವುದಕ್ಕೆ, ಹೊಸ ಮನೆಯ ಪಾಯ ತೆಗೆಯುವಲ್ಲಿ, ಹೊಲ ಬಿತ್ತುವುದಕ್ಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೂವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆತ ನಂತರವೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯು ದೈವದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥ ಹೂವು ಕೇಳುವ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕುಂಚುನೂರ 'ಮಾದಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ' 'ಪತ್ರಿಕೌಲು', ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಂದನಕೆರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ 'ಹೂವು ಕೇಳುವುದು' ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು ಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಹೂವು ಕೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೫.೩. ಇತರೆ ಆಚರಣೆಗಳು

ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅರ್ಚಕರೂ ಆಗಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತೆ, ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕುರುಬರ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬ ರಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕಲಹ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳುಂಟಾದರೆ, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೆ, ಕುಲದಲ್ಲಿ

ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರನ್ನು ದಂಡ ಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕುಲದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಹಿರಿದಾದುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿಯ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡುಬರುವಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳು 'ಕಾವಲು ಸಮಿತಿ'ಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅವರು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗುವುದು.

೫.೩.೧. ಮದುವೆಯ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳು ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆ ಯುತ್ತವೆ. ಈ ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳು ಇರದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರು ಕುರುಬರ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕುರುಬ ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಆ ಮದುವೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರ ವಧು-ವರರಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಸುರಗಿ ನೂಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಹಸೆ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ಇಟ್ಟು ಅರಿಷಿಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಡೆಯರು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಧುವರರಿಗೆ ಕಂಕಣ ಧಾರಣೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ 'ತಾಳಿ'ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಹುಡುಗನಿಂದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ-

ಕಲಿಕಲಿಯಾಗಿ
ಕರ್ಣಜ್ಜನಾಗಿ
ಭೀಮಣ್ಣನಾಗಿ
ಭಿಲ್ಲರಾಜ್ಯವನಾಳಿ
ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ
ಸೇಸೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ
ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ
ಸೋಬತಿ ಸೋಬಾನ[೪೪]

ಎಂದು ಒಡೆಯರು ವಧುವರರಿಗೆ ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಹಾಲಿನ ಕರಗದಿಂದ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರ ಕೈಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಹಾಲು ಎರೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಾಕಿಸಿ, ಅಡಕೆಯ ಗೋಟನ್ನು ವಸ್ತ್ರದ ಒಳಗಿಟ್ಟು ಇಬ್ಬರ ಸೆರಗಿಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಬ್ರಹ್ಮಗಂಟು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಯ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳಿಗೆ ೧೦೧, ೨೦೧ ಅಥವಾ ೫೦೧ ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮದುವೆಯ ಚಾಜದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳು ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಒಡೆಯರುಗಳ ಊರು ದೂರವಿದ್ದರೆ ಬಸ್ಸು ಚಾರ್ಜು ಸಹಿತ ಕೊಟ್ಟು, ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫.೩.೨. ಜನನ, ಋತುಮತಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಶುದ್ಧಿ

ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಋತುಮತಿ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನನವಾದ, ಋತುಮತಿಯಾದ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಜನನವಾದ ಐದು ದಿವಸ, ಇಲ್ಲವೇ ಹದಿಮೂರನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೂತಕ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತರು ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಮಡಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಒಡೆಯರಯ್ಯಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವರ ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ಪಾದೋದಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲೆಲ್ಲ ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳ ಪಾದೋದ್ಧೂಳನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮನೆಯ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆದು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಸೂತಕವನ್ನೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಯ್ಯನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫.೩.೩. ಮರಣದ ವಿಧಿ

ಕುರುಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಒಡೆಯರೇ ಹೋಗಿ 'ಕರ್ಮ ಕಳೆಯಬೇಕು'. ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳು ಶವದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿದ ನಂತರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೋಗಿ ಶವದ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೆ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ವಾಗುತ್ತದೆ. "ಹೀಗೆ ಶವದ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ 'ನಸಲಿಡು'(ನೊಸಲಿಡು)ವುದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ."[೩೫] ಹೀಗೆ ನೊಸಲಿಟ್ಟ ನಂತರ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಮಡಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮನೆಯ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮೂರನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ-

ಬರೆಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಡೆಯರಯ್ಯನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಮನೆಯಲೆಲ್ಲ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಮರಣದ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೫.೩.೪. ಕಾಲಿಲ್ದ ಐನೋರು

'ಐನೋರು' ಎಂದರೆ ಅಯ್ಯನವರು, ಜಂಗಮರು, ಪುರೋಹಿತರು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ 'ಐನೋರು' ಎಂದರೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ಕಾಲಿಲ್ದ ಐನೋರು' ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಂಗತಿ. ಅಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರದು ದೊಡ್ಡ ಜನಾಂಗ ಆದರೆ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಾದ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ, ಮರಣದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರು ದೊರಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಮಕರಣದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒದಗದಿದ್ದರೆ ಕಾಯುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಬದಲು 'ಕಾಲಿಲ್ದ ಐನೋರ'ನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು' ಎಂದರೆ ಅದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿ. ಆ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿಯು ಒಡೆಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.[೩೬]

ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿ ಅಂದರೆ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು ಕುರುಬಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ 'ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರ'ನ್ನು ಕರೆತನ್ನಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗೌಡರು ಅದನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಗೌಡರು ಅದನ್ನು ಜೋಳಿಗೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಮಡಿದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಡೆಯರೇ ಬಂದು ಭಸ್ಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕರೆತಂದು ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರೆ ಸ್ವತಃ ಒಡೆಯರೇ ಬಂದು ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ವಧು-ವರರ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ ಹಚ್ಚಿ, ವಧುವಿಗೆ ವರನ ಕಡೆಯಿಂದ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಒಡೆಯರೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದಂತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರಿಗೆ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಗೌಡ ಅದೇ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಯಾವಾಗಲಾದರು ಒಡೆಯರು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅವು ಮಾಡಲಾರವು. ಉದಾ: ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆತ್ತವು ಅವನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರದು. ಆದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಮಂತ್ರಿಸಿದ ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿಯು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ‘ಪವಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಡವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಹರಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಗಲಾರದು”[೩೭] ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ವಸ್ತುವು ಮೂಲಚೇತನದ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ಮೂಲ ಚೇತನವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಭೂತಿ ಗಟ್ಟಿ ಮೂಲ ಚೇತನವೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಒಡೆಯರೇ ಆಗಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಅಪರೂಪದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ‘ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರ’ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ತರೀಕೆರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೫.೩.೫ ಮನೆಮದ್ದು ಅಂತ್ರ-ತಂತ್ರ ಜೋತಿಷ್ಯ

ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಟೀ ವೈದ್ಯರಾಗಿ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಗಾರರಾಗಿ, ಅಂತ್ರ-ತಂತ್ರ ಕಟ್ಟುವ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಾಟೀ ವೈದ್ಯರಾಗಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹಿಡಿದರೆ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರ ಚೀಟಿ ಕಟ್ಟುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಿಡಿಸುವುದು, ಅದೇ ರೀತಿ ಜನರ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜೋತಿಷ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೂರಿನ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೪೭-೧೯೧೨) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. "ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅವರ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಗಂಡಾಂತರಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ವಾಯಿದೇ ಸಮೇತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಇವರ ಔಷದಿ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗದೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ದೂರದೂರಿನ ಜನ ಪರಿಷೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಜನರಿಂದ ಒಂದು ಕುರಡು ಕವಡೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಸ್ತಸಿದ್ಧಿ, ವಾಕ್‌ಸಿದ್ಧಿ, ಅಮೋಘವಾಗಿತ್ತು.[೬೮] ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡನು ಯಾವುದೋ ವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಹೊತ್ತಾರೆಯಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಮೃತನಾದನು. ಕುಲಬಾಂಧವರು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ಧರು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ಶವವನ್ನು ನೋಡಿ, ದುಡುಕಬೇಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ಆತನು ಚೇತನಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿಸಿದರು. ಈ ಪವಾಡ ಸದೃಶ ಘಟನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಿತರನ್ನಾಗಿಸಿತು"[೬೯] ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧವನ್ನು ನೀಡಿ ಜನರ ರೋಗರುಜಿನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಜನರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಗಂಡಾಂತರಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಎಂಥಹದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರೇಸಿಂದೋಗಿ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಜನರಿಗೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿರೇಕುಂಬಿ ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಮುನಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ಅಮೋಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜನರಿಗೆ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು ಬಂದರೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂತ ಬಡಿದವರಿಗೆ ಅಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂತವನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಾಳಿ-ಧೂಳಿ ಆದರೆ, ಹಸುಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಹಿಂಡದಿದ್ದರೆ ಚೀಟಿ ಕಟ್ಟುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಿಂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಮಂತ್ರ

ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದರ ವಿಷವು ಇಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮುನಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳಿಗೆ ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ ಬಡಿದವರು ಚೀಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನದಂದು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಹಣದ ರೂಪದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋವನಕೊಪ್ಪ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಾಲಾವಳಿ ಸಂಬಂಧ, ಮನೆಯ ವಾಸ್ತು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಜನನದ ದೋಷವಿದ್ದರೆ 'ಗೋಮುಖ ಪ್ರಸವಜ' ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು 'ಕಳವು ಹಾದರ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕೆ ಜೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. "ಸತ್ಯವು ಅಪ್ರಿಯವಾದುದು ಇದರಿಂದ ಜನರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಾದರ ಕಳವಿನಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದವುಗಳು. ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿ ಏಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ" (ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ ಒಡೆಯರ ಸಾ. ಗೋವನಕೊಪ್ಪ ತಾ.ಬೈಲಹೊಂಗಲ ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂ). ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬರುವವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಊದಿನಕಡ್ಡಿ, ಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಕೇಳಿದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೆ ಐದೊ, ಹತ್ತೊ ರೂಪಾಯಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಒಡೆಯರುಗಳು ನಾಟೀ ವೈದ್ಯ, ಜೋತಿಷ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೫.೩.೬ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪರಿಹಾರ, ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ

ಕುರುಬ ಕುಲಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ-ಸಹಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುಮಠಗಳು ವಹಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕುಲದ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ

ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಂತ ಘಟನೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದಂಡ ಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವವರು ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದವರೆಗೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಗದವರ, ಗುರುಮಠಗಳ ಸೇವೆಯು ತುಂಬಾ ಗುರುತರವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಜಗಳಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸೌಹಾರ್ಧತೆ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವ, ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕುಲದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಅನೈತಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದಂಡ ಹಾಕಿ ಕುಲದ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಹುದು.

ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಕುಲದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ತುಂಬ ಬಿಗಿಯಾದವು(Rigid)ಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂಥ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕುಲದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ನಿಯಮ. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟು ಮಾಡಿದರೆ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುಲದ ಮುಖಂಡರುಗಳಾದ ಕಟ್ಟೆಮನೆಗೌಡ, ಬಳಗದ ಗೌಡ, ಹಟ್ಟಿಗೌಡ, ಕೋಲಕಾರ, ಭಂಡಾರಿ, ಬಳಗದ ಯಜಮಾನರುಗಳು ಸೇರಿ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪು ನಡತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮತ್ತು ಅಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಅಂಥವರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯು ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ 'ಸುಪಿರೀಯರ್' ಇದ್ದಂತೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಗದವರು ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಮುಖಂಡರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ನಿದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು

ಶ್ರೀ

"ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೋಗಿ ಸಿಂಹಾಸನಪತಿಗಳಾದ ಹಾಲುಮಥಕ್ಕೆ ಮೂಲಪೀಠ ಸಿಂಹಾಸನ ದೇಶೆ ಚತುರಾಷ್ಟ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತವ್ಯರಾದ ಆಚಾರ ವಿಚ್ಯಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ರಾಜ್ಯಾಧಿರಾಜೆ ಪೂಜಿತರಾದ ರಾಜೆಮಾಂನ್ಯ ರಾಜೆಶ್ರೀ ರಾಯಪ್ಪಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ ಮುಕ್ಕಾಮು ಹುಲ್ಲೂರು ಹಾಲಿವಸ್ತಿ ಸುಗ್ನಳ್ಳಿ ಇವರ ಚರಣ ಸಂನ್ನಿಧಿಗೆ -

ನಿಂಮ ಕಾರುಂಣ್ಯ ಭಕ್ತರಾದ ಸುಗ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಲುಮಥದ ಸರ್ವಸಮುಸ್ತು ದೈವದವರು ಮಾಡುವ ಸಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಬಿಂನ್ನಹ ತರುವಾಯ ಇಗ ತಂಮ ಪಾದ ಸಂನಿಧಿಗೆ ಅರಿಕೆ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನಂದರೇ ನಂಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಫಕೀರಪ್ಪಾ ಕಬ್ಬಳಿ ಇತನು ನಂಮ ಕುಲಾಚ್ಯಾರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾವರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವ ಸಮಸ್ತು ದೈವದವರು ಕರಿಸಿ ವಿಚ್ಯಾರ ಮಾಡಲಾಗಿ ಸದರಿ ಫಕೀರಪ್ಪನ ಕಡಿಗೆ ತಪ್ಪಾವರ್ತಿ ಕಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಸದರಿ ಮನುಷ್ಯನು ತಪ್ಪು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾದ್ದೆನಾಗಿ ಈಗ ನಂನ ಕಡಿಗೆ ಯೇನು ಅಫರಾಧವಿಲ್ಲದೆಲೆ ತಪ್ಪು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲಂತ ತಕರಾರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಂಮ ಕಡಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ಮುದ್ದಾಂ ಬಂದು ವೆವಸ್ಥಾ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ತಂಮ ಹುಕುಮು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆಗಿರುತ್ತದೋ ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಬಹಳ ಬಲ್ಲಂಥ ಸುಜ್ಞ್ಯಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಲ್ಲವು ಇಂತಿ ಬಿಂನಹ.

ದ ||ಸ|| ನಿಲೋಜಪ್ಪ ಆಡಿನದ ||ಖು||

ಇ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟಿನ ಗುರ್ತು ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಬಳ್ಳಾರಿ ಇತಂದು ಅದೆ ದ ||ಸ||೧೦

ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತಾರೀಖು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಪತ್ರವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಮ್ಮೋಗಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿ ಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತದ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಪತ್ರ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದದ್ದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಗ್ನಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಫಕೀರಪ್ಪ ಕಬ್ಬಳಿ ಎಂಬುವವನು ಕುಲಾಚಾರದ ನಡತೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಸರ್ವಸಮಸ್ತ ಕುಲದೈವದವರು ಆತನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವುದು ಖಾತರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ದಂಡವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಸ್ತ ದೈವದವರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಸದರೀ ಫಕೀರಪ್ಪನ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಹುಲ್ಲೂರಿನ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠದ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಿರುವುದು ಮೇಲಿನ ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕುಲದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಾದ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಂತಹ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವರು ಕುಲದ ನಿಯಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಅಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ವರ್ತಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮಠವು ಅವರ ಮೇಲೆ ನೋಟೀಸು ಜಾರಿ ಮಾಡಿ ದಂಡ ಹಾಕಿರುವುದು ಕೆಳಗಿನ ದಾಖಲೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ- ಈ ನೋಟೀಸು ಪತ್ರವು ಶ್ರೀ ಮಠದ ಮೋಹರು ಸಹಿತವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ವಾಗಿದೆ.

"ಆಸಂದಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಂನಿಧಿಯಿಂದ ಹುಕುಂ ಜಾರಿ-

ಮುದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಿಗೌಡ ಕೆಂಪಂಣ ಬುದ್ದಿವಂತ ದಾನೆಪ್ಪನ ಮಗ ರಂಗಂಣ ಕುರೆದಾನೆಪ್ಪ ಜಡೇ ತಿಂಮಂಣನ ತಿಂಮಂಣ ನಾಗಂಣನ ತಿಂಮಂಣ ಇಟ್ಟಾಪುರದ ಸಂಣಹನುಮಂಣನ ಮಗ ಸಂಣಹನುಮ ಅಂಣ ದೊಡ್ಡಂಣ ಸಂಣದಾನೆಂಣನ ಮಗ ಕಾಮಂಣ ಇಂನು ಮುಂತಾದ ಸರ್ವೇ ಸಮಸ್ತರು ಗಳಿಗೆ-

ತಾ. ೧೮.೨.೨೮ನೇ ಶನಿವಾರ ಹೀರಾಗುಡೇಟು ಮಾಡಿ ನೀವು ಬಂದವರು ಸಾವಿರದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯದೆ ರಾತ್ರೆ ಗುರುಮಠದಿಂದ ಎದ್ದು ತಾಸ್ತಾರದಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತೀರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾವುಗಳು ರಾತ್ರೆಯಿಂದಲು ಗುರುಮಠದಲ್ಲೆ ತಂಮ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹನೀಯರುಗಳು ಈ ನೋಟೀಸು ಕಂಡವಡನೆ ಮಠದ ಕೋಲ್ಕಾರನ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಸರ್ವರೂ ಬಂದರೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲವಾದ ಪಕ್ಷ ಗುರುಮಠದ ಹುಕುಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಉಲ್ಲಂಗನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬದಸ್ತೂರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಮೂಲ ಪದ್ಧತಿ ಎಂತೆ ಗುರುಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅರ್ಹತೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇ ಸಂಮಂದಕ್ಕೆ ವಂದನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ತಿಳಿಯುವುದು."[೪೧] ಮೇಲಿನ ಈ ಹುಕುಂ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಅಜ್ಜಪ್ಪನವರು ಮಠದ ಗುರುಗಳು, ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದಪ್ಪನವರು ಬರಹದ ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಲ್ಕಾರ ಕರಿಯಣ್ಣ, ಹಡುಗಲ ಸಿರಿಯಣ್ಣ, ಕೋ ಬೀರಣ್ಣನವರು ಎಡಗೈ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟಿನ ರುಜು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಈ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಪ್ಪಾವರ್ತಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೆ, ಕುಲದ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಅಂಥವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಹಚ್ಚುವಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುಮಠಗಳು ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗುರು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಬೋಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕುಲಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಗುರು ಮಠಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವ ಭಾವಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಜಗಳವಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೆ, ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥವರು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಮೂಲಕ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕುಲದ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕು. ಇದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿ. ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುಗಳು ದಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೊಡ ನೀರನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುರುವಿ, ಗುರುಗಳು ಅವನ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ (ನೊಸಲಿಕ್ಕಿ) ಅವನನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ದೈವದವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅಶುದ್ಧನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುಗಳು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಶುದ್ಧಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

"ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಕಣಾಪುರದ ಪಟ್ಟದ ಒಡೆಯರು
ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಅರಕೇರಿ ಪಟ್ಟದ ಒಡೆಯರು ಬರೆಯಿಸಿದ
ಅಮೋಗಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಇವರು ಬರೆಯಿಸಿದ ಶುದ್ಧಪತ್ರ
ಮತ್ತು ಇಟಗಿ ದೈವದವರು ಮತ್ತು ಮೇಟಿಯವರು ಕೂಡಿ
ಈ ಶುದ್ಧಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದು ನಿಜವದೆ-

ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಯಮನಪ್ಪ ಮೇಟಿ ಇವರು ಮತ್ತು ರಾಯಪ್ಪ ಹೆಳೂರು ಸಾ. ಸಿಂದಿಗೇರಿ ಇವರು ಕೂಡಿ ಬಡದಾಡಿದ್ದು ಸಂಬಂಧ ಸದರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ತಾರೀಖು ೨೯.೧೧.೫೫ನೇ ದಿವ್ಸ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ನಾಗೋಡ ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಜಗ್ಗಲದವರು ಶಿವಪ್ಪ ಬಳಬಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮೇಟಿಯವರು ಯಲಗುರುದಪ್ಪ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹಣಮಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ ಯಲಗುರುದಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ ನಿಂಗಪ್ಪ ಮಾಗಿ ಬಸಪ್ಪಾ ಹುದ್ದಾರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೈವದ ಮಂಡಳಿಯವರು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಆಚಾರ ಪ್ರಕಾರ ಅವನ ಕಡಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಬಾಬತ್ತು ತಗೊಂಡು ಸದರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ತಿಳಿಯಿರಿ ಅಂತಾ ಬರೆಯಿಸಿದ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರ.

ತಾರೀಖು ೨೯.೧೧.೫೫ ದ|| ಯಲಗುರದಪ್ಪ ಭೀಮಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ.

ಮೇಲಿನ ಈ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪ ಹಣಮಪ್ಪ ಬಳಬಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾ ಹುಲ್ಲೂರ, ಶ್ರೀ ಹಣಮಪ್ಪ ಭೀಮಪ್ಪ ಭಗವತಿ, ಶ್ರೀ ಈ.ಚ ಗಣಾಚಾರಿ ಎಂಬುವವರು ಲಿಖಿತ ರುಜುವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಯಲಗುರದಪ್ಪ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮೇಟಿ, ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಮಾಗಿ ಎಂಬುವವರು ಎಡಗೈ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟಿನ ಸಹಿಗಳ ಮುಂದೆ ಈ-ಎ-ಹೆ ಗುರ್ತು ಯಲಗುರದಪ್ಪ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮೇಟಿ ಈತನದು ಅದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ."[೨]

ಕುಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರು ಹಾದರ ಮುಂತಾದ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ಅಂಥವರ ಬಗ್ಗೆ ಕುಲದ ಬಳಗದ ಹಿರಿಯರು, ಗೌಡರು ಸೇರಿ ಗುರು ಮಠಕ್ಕೆ ದೂರನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಳಗದ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದ ದೂರನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಕುಲದ ಹಿರಿಯರು, ಗೌಡರು, ಕೋಲಕಾರರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರು ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸನ್ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲದ

ಆಚಾರ-ವಿಚಾರದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಹೇಳಿ ಗುರುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಶುದ್ಧಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ದೂರು ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ಆ ದೂರನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರ ನೀಡಿದ ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. "ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲೂಕು ಲಕ್ಕೇದ ಹೋಬಳಿ ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಳ್ಳಮ್ಮ ಎಂಬ ವಿಧವೆಯು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಸುರಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಗಂಡುಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಊರಿನ ಬಳಗಸ್ತರು, ಗೌಡರು ಸೇರಿ ಆಸಂದಿ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ಪಿರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಿರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಗುರುಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ದಿನಾಂಕ ೯.೭.೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅವಳಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವಳಿಂದ ದಂಡವಗೈರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಎರಡು ದಾಖಲೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

"ಶ್ರೀಮತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಅವಿರಳ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಮಾನರಾದ ಹಾಲುಮತ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದ ಸರವೂರ ಶಾಖಿಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಂತಮುತ್ತು ಒಡೆಯರಾದ ಆಸಂದಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುಗಳು ಒಡೆಯರ್ ಭಾವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಕ್ಕಳು ವಡೇರ್ ಶಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ-

ಸನ್ ೧೯೪೧ನೇ ಇಸ್ವಿ ಜೂನ್ ತಾರೀಖು ೨೭ರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲೂಕು ಲಕ್ಕೇದ ಹೋಬಳಿ ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನರು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಕೋಲುಕಾರ ಬಳಗಸ್ತರು ಸಹ ಸೇರಿ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಿರ್ಯಾದು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇನಂದರೆ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದಿಣ್ಣೇನಳ್ಳಿ ಕೆಂಚೇಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನೆಂಬ ಗಂಡ ಸತ್ತ ವಿಧವೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಜನನವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ಪಿರ್ಯಾದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಬಾಡಗೆರೆ ಕಟ್ಟೆಮನೆ ಯಜಮಾನರು ವಸಂಬತ್ತು ಗಡಿ ತಿಮ್ಮನಹಳಿ ದೊಡ್ಡಿಯಜಮಾನರು ಮತ್ತು ಶೀಲಾದಳ್ಳಿಯ ಕುಲಾಚಾರದ ದೊಡ್ಡಿಯಜಮಾನರು ಮತ್ತು ಮಲ್ಲನಳ್ಳಿ ರಾಜ್ಯದ ದೊಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನರು ಮತ್ತು ವಡ್ಡರಳ್ಳಿ ಯಜಮಾನರು ಬೆಳೂತಿ ಮತ್ತು ಹೊಲಕೆರೆ ಯಜಮಾನರು ಮತ್ತು ಲಕ್ಕೇನಳ್ಳಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನರು ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಕೋಲಕಾರ ಬಳಗಸ್ಥರು ಸಹ ತಾರೀಖು ೯.೭.೪೧ರಲ್ಲಿ ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಾಂ ಮಾಡಿ ಸದರಿ ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನರು ಕೋಲುಕಾರು ಬಳಗಸ್ಥರು ಸಹ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅಪರಾಧಿಯಾದ ದಿಣ್ಣೇನಳ್ಳಿ ಕೆಂಚೇಗೌಡ್ನ ಹೆಂಡತಿ ವ್ಯಧವೆ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆ(ಸಿ) ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಂಚೇಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೇಳಿಕೆ-

ನಾನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕುಂಟಯ್ಯನ ರಂಗೇಗೌಡನ ಮಗಳು. ನನ್ನನ್ನು ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ದಿಣ್ಣೇನಳ್ಳಿ ಬೈರೇಗೌಡನ ಮಗ ಕೆಂಚೇಗೌಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿವಸದ ನಂತರ ನನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ೨೦ ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಆ ಗಂಡ ಸತ್ತಲಾಗಾಯ್ತಿನಿಂದ ನನ್ನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ತೌರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆ ಯಿಲ್ಲಿಗೆ ೯-೧೦ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕಡೆ ಗಿಡ್ಡೇನಳ್ಳಿಯವರು ಕುರಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ೨-೩ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕುರಿಗಳನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಕುರಿಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಬೀರಯೆಂಬವನು ಮಲಗಿಕ್ಕೊಂಡಾಗ್ಯ ನನ್ನ ಮೈಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನು ಮತ್ತು ೨-೩ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವರೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ನಾನು ಹೊರಗಾಗದೆ ಬಸುರಾಗಿ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಗುರು ಬಳಗಸ್ತರು ಬಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಕುರಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬೀರೇಗೌಡನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಸುರು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕೈಪತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ.

ಇಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ಮೇಲೆ ಓದಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಳಗೆ ಋಜು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ.
ದಿಣ್ಣೇನಳ್ಳಿ ಕೆಂಚೇಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನ ಯಡದ
ಹೆಬ್ಬಟ್ಟಿನ ಗುರ್ತಿನ ರುಜುವಿಗೆ ರೇವಣ್ಣನ ಬರಹ"[೪೩]

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೈತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ವಿಧವೆ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಅವಳಿಂದ ಗುರುಮಠಕ್ಕೆ ದಂಡವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಳಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಕುಲದ ಊಟವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ನಿರೂಪ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದೆ-

ಶ್ರೀಮತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಅವಿರಳ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಮಾನರಾದ ಹಾಲುಮತ ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದ ಸರವೂರ ಶಾಖಿಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಂತಮುತ್ತು ವಡೆಯರಾದ ಆಸಂದಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುಗಳು ವಡೇರ ಭಾವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಕ್ಕಳು ವಡೇರ್ ಶಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇಂದಾ-

ಸನ್ ೧೯೪೧ನೇ ಇಸ್ವಿ ಜುಲೈ ತಾರೀಖು ೧೦ರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲೂಕು ಲಕ್ಕೇದ ಹೋಬಳಿ ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದಿಣ್ಣೇನಳ್ಳಿ ಕೆಂಚೇಗೌಡ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅಪರಾಧಿ ಮುಳ್ಳಮ್ಮನೆಂಬ ಗಂಡ ಸತ್ತ ವಿಧವೆಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ತಪ್ಪಿತಸ್ತಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ದೊಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನರುಗಳು

ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನರು ಬಳಗಸ್ತರು ಸಹ ಸೇರಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುರುಗಳು ಸಹ ಸೇರಿ 'ಕುಲದ ಊಟವನ್ನು ಗುರುವಿನ ದಂಡವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಳ್ಳಮ್ಮನಿಗೆ ಶುದ್ಧನಿರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇ" ಎಂದು ನೀಡಿರುವ ಮೇಲಿನ ನಿರೂಪಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ಜನ ಯಜಮಾನರುಗಳು ಸಹಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತರೂಪದ ರುಜುವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು 'ಶಿಂದಿಗೆರೆ ಮರಿಗೌಡನ ರುಜವು' 'ಶಿವಲಾದಹಳ್ಳಿ ಕುಲಾಚಾರದಾಸೆಗೌಡನರುಜವು' ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ರುಜುವನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ಗುರುತಿನ ಸಹಿಯ ಮುಂದೆ 'ಒಂದೂರು ದಾಕೆ ಕಾಳೈಯ್ಯಾನ ಸೊಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ನ ಲಕ್ಕೇಗೌಡನ ಯಡದೆ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಗುರುತಿನ ರುಜುವಿಗೆ ತಿಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಚೆನ್ನೇಗೌಡನ ಬರಹ' 'ವಡ್ಡರಹಳ್ಳಿ ಸಣ್ಣೆಗೌಡ್ನ ಯಡಗೈ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ರುಜುವಿಗೆ ಗುರುಗಳು ರೇವಣ್ಣಪನ ಬರಹ' ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.[೪೪] ಅದೇ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವಂತಹ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ, ದಾಖಲೆಗಳೂ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುಲದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳ ಪಾತ್ರವು ತುಂಬಾ ಹಿರಿದಾದುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿಯ ಒಳಜಗಳ ಹೊಡೆದಾಟ ಬಡಿದಾಟಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮೂಡಿಸು ವಲ್ಲಿಯೂ, ಅನೈತಿಕ ಅನಾಚಾರಗಳಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರು ನೈತಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ಸೇವೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕುರಿಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ ಕುರುಬನಂತಹ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಿಲ್ಲ 'ಹಾಲು ಕೆಟ್ಟರೂ ಕೆಡಬಹುದು ಹಾಲುಮತದವರು ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬಂತಹ ನಾಣ್ನುಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರದು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಂತೆಯೇ ಇರುವವರು. ಜಂಗಮರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಇರುವ ಹೆಸರಿನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರು ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮಾನವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶೀಲ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಇತರ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದವರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಗುಂಜಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರದ ಕೆಲವು ಅಪರೂಪದ ಆದರ್ಶದ ಆಚರಣೆಗಳು ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಜನಾಂಗದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪಾದರೂ ಅದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗದಿರುವುದು ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಹೋದರರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ ನಿಷಿದ್ಧ. ಅವರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೇನೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅನನ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನವಂತೂ ಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರಮ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವರು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವಿಭೂತಿ ಘಟ್ಟಿ (ಕಾಲಿಲ್ದ ಐನೋರು) ಅವರ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಕುಲ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪರಿಹಾರ, ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇತರ ಪುರೋಹಿತವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮೊದರಿಯಾದಂತವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕುರುಬರಂತ ಕೆಳವರ್ಗದ ಗುರುವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನುಕರಣನೀಯವೂ ಆದರ್ಶಮಯವೂ ಆದ ಆಚರಣೆಗಳು ಇರುವುದು ಇವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ನೋಡಿ: ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಪು. ೧-೬ ಮತ್ತು
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ: ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಪು. ೧-೧೪

೨. ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪು. ೬

೩. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪು. ೧೧೮

೪. ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು: ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಿಂದ

೫. ಸರೂರಿನ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಗುರುವಿನ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

೬. ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣಯ್ಯ ಶಿವಯ್ಯ ಒಡೆಯರು, ಸಾ. ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ತಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ, ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

೭. ಹೇಳಿದವರು: ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ರೇವಣ್ಣ ಒಡೆಯರ ರಾಮದೇವರ ಬೀದಿ ತರೀಕೆರೆ, ಜಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

೮. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಪು. ೧೨೩

೯. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಒಡೆಯರ್, ಸಾ. ನಾಗವಾಡ ತಾ. ಬ.ಬಾಗೇವಾಡಿ ಜಿ. ವಿಜಾಪೂರ

೧೦. ಹೇಳಿದವರು: ಶ್ರೀ ಮುದ್ದುವೀರಯ್ಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಮಂಕೊಡೆಯರು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರು

೧೧. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಪು. ೧೧೮

೧೨. ಒಡೆಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು: ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಿಂದ

೧೩. ಪ್ರೊ. ಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಮ.ನಂ. ೪೦೪, ಕನಕ ನಿಲಯ, ದಶಾವತಾರ ಬಡಾವಣೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರು.

೧೪. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು. ೧೨೯

೧೫. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣಯ್ಯ ಶಿವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಸಾ. ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ತಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

೧೬. ಕಂಠಪತ್ರ-೨: ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಪು. ೧೯೦

೧೭. ಒಡೆಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು: ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಿಂದ

೧೮. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ ಕೆ., ಮೇಲಿನಮಠ, ಸಾ. ಸರೂರು ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ಜಿ. ವಿಜಾಪೂರ

೧೯. ಜನಪದ ಕವಿಕಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧ: ಎಸ್.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಪಾವನ, ಪು. ४೦

೨೦. ಹಾಡಿದವರು: ಲಕ್ಕಜಿ, ವಯಸ್ಸು ៤೦ ಹಂದನಕೆರೆ ತಾ. ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರು

೨೧. ಜಾನಪದ ಕವಿಕಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧ: ಎಸ್.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಪಾವನ, ಪು. ४೦

೨೨. ಸಿದ್ಧಸಿರಿ: ಶ್ರೀ ಮುದುಗೊಂಡ ದೋಂಡಪ್ಪ ಒಡೆಯರ

೨೩. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೋಗಪ್ಪ ಎಂ. ಒಡೆಯರ, ಸಾ. ಕುಂಚನೂರ ತಾ. ಜಮಖಂಡಿ, ಜಿ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ

೨೪. ಪಾವನ: ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಕನಕಗುರುಪೀಠ, ಪು. ೪೪

೨೫. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಪ್ರೊ. ಕಣ್ಣಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶರಣಪ್ಪ ಕೆಂಡದಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರು

೨೬. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜ, ಗುಡಿಗೌಡ್ರು ಶ್ರೀ ರಾಮಪುರ ತಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ, ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

೨೭. ಪಾವನ: ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಕನಕಗುರು ಪೀಠ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ಪು. ೪೫

೨೮. ನೋಡಿ: ಜನಪದ ಕವಿ ಕಂಡ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ಧ: ಎಸ್.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಪಾವನ, ಪು. ೩೭-೪೨

೨೯. ಕಂಥೆ ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಪ್ರೊ. ಕಣ್ಣಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪ ಕೆಂಡದಯ್ಯ ಒಡೆಯರ, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರು

೩೦. ಹೇಳಿಕೆ ಮಾಡ್ಯಾರ ಒಡೆಯರು: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ, ಅನುಬಂಧ ೨, ಪು. ೩೦-೩೧

೩೧. ಹೇಳಿಕೀ ಮಾಡ್ಯಾರ ಒಡೆಯರು: ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ, ಪು. xiv

೩೨. ಹೇಳಿಕಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಭೀಮಪ್ಪ ಬಿರಾದಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಓಜಪ್ಪ ಶರಣಪ್ಪ ಯಡ್ರಾಮಿ ಸಾ. ಗೊರವಗುಂಡಗಿ ತಾ. ಸಿಂದಗಿ, ಜಿ. ವಿಜಾಪೂರ

೩೩. ಹೇಳಿಕೀ ಮಾಡ್ಯಾರ ಒಡೆಯರು: ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ ಪು. xvii

೩೪. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯ ಸಂ. ಸುಧಾಕರ ಪು.೨೬

೩೫. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು. ೧೨೩

೩೬. ಗ್ರಾಮೀಣ: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು. ೪೯

೩೭. ಅದೇ, ಪು. ೫೦

೩೮. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ ಸಂ. ಸುಧಾಕರ ಪು. ೧೪೧

೩೯. ಅದೇ, ಪು. ೧೪೨

೪೦. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ ನಿಂ. ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ, ಸಾ. ಹುಲೂರು ತಾ. ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಜಿ. ಗದಗ

೪೧. ಈ ಹುಕುಂ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ, ಕಡೂರು ಟೌನ್, ಜಿ.ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

೪೨. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಅ. ಒಡೆಯರ, ಸಾ. ನಾಗವಾಡ ತಾ. ಬ.ಬಾಗೇವಾಡಿ ಜಿ. ವಿಜಾಪುರ

೪೩. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ, ವಕೀಲರು, ಕಡೂರು ಟೌನ್, ಜಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆಯಾ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಗೆ ಮಹಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್, ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೆ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತ, ಭೌದ್ಧರಿಗೆ ಗೌತಮಬುದ್ಧ, ಜೈನರಿಗೆ ಮಹಾವೀರ, ಶಿಖರಿಗೆ ಗುರುನಾನಕರಂತಹ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮೂಲ ಪುರುಷರಿರುವಂತೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಇಂಥ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮಹಾಪುರುಷರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಂಕಸಿದ್ಧ, ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಬರಿಗೆ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಗುರುವರ್ಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದವರು ಈ ಮಹಾಪುರುಷರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಅರ್ಚಕರೂ ಆಗಿರುವ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷರುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯ, ಮಠಗಳಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಇವರ ವಾಸ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಸನದುಗಳು, ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು, ತಾಮ್ರ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲದೆ 'ಹಾಲುಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ', 'ತಗರಪವಾಡ', 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳೂ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ, ಸರೂರು

ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಗುರುವರ್ಗದ ಸಾಧಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರ ಸೇವೆ, ಸಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸರವೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮೊದಲಾದವರು ಕುರುಬರ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರಾಗಿ ಬಾಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಇತಿವೃತ್ತ, ಸಾಧನೆಗಳ ಕುರಿತ ಕಿರುನೋಟ ಇಲ್ಲಿದೆ.

೬.೧. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರು

೬.೧.೧. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಗುರುವೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅಗ್ರ ಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಈತ ಕುರುಬ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಪೂಜ್ಯನೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಒಂದೊಂದು ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಷ್ಟು ವಿಪುಲ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಈತನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ, ಮಹಿಮಾಸ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.[೧]

ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯಗಳು, ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಇವು ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿವೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಮಹಾಕವಿ ಹರಿಹರ. ಆತನ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆ' ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವರೂ ಮತ್ತು ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದವರೂ ರಚಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪುರಾಣಗಳು ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದವುಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜನನದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ. "ರಜತಗಿರಿಯ ಶಿವನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ, ವೀರಭದ್ರ, ದಾರುಕ, ರೇಣುಕ ಮೊದಲಾದ

ಗಣಂಗಳೂ ಗರಡು ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ ಕಿಂಪುರುಷರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಾಗ, ಶಿವನು ರೇಣುಕನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಯ ತಾಂಬುಲವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರೇಣುಕನು ಬರುವಾಗ ದಾರುಕನೆಂಬುವವನನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡ ದಾರುಕನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ಶಿವನು ರೇಣುಕನಿಗೆ ದಾರುಕನನ್ನು ದಾಟಿರುವ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನರಜನ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ರೇಣುಕನು ಭಯಗೊಂಡು ನಡುಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ವಿಶಾಪವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವುದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕರುಣೆಗೊಂಡ ಶಿವನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಸುಖದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮರಳಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ರೇಣುಕನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಜನಿಸಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

> ಅದೆಕಂಥೆಯದೆ ವದನವದೆ ವಜ್ರಕುಂಡಲಂ
> ಅದೆ ವಕ್ಷವದೆ ಹಸ್ತವದೆ ಹಿಡಿದ ಲಾಕುಳಂ
> ಅದೆ ಕೋವಣಂ ನೋಡೆನುತ್ತಮಿರಲುದಿಸಿದಂ
> ಸದಮಳೆನಿಪ್ಪಶಿವಲಿಂಗದಿಂ ಹುಟ್ಟಿದಂ(ಸಾಲು ೬೦)[೨]

ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಜನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಕವಿ-ಗಮಕಿ, ವಾದಿ, ವಾಗ್ಮಿಗಳೂ, ವಿದಗ್ಧ ಮುಗ್ದೆಯರೂ, ಕಲಾವಿದ ಗಾಯಕರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಬಂದ ಪುರಾಣ ಕವಿಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜನನದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇದೇ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದು ಅಸಹಜವಾದುದು. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಕಂಥೆ, ವಜ್ರಕುಂಡಲ, ಹಿಡಿದ ಲಾಕುಳ, ಕೋವಣ, ಪಾವುಗೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆದರೆ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನೀಡುವ ಯಾವುದೋ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ಲಿಂಗೋದ್ಭವನಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದರು ಎಂಬ ಪುರಾಣಕರ್ತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಅವರು ಕುರುಬ ಮೂಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದವರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಇವೆ. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿದೆ- "ಹಾಲುಮತದ ಮುದ್ದುಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಮುದ್ದವ್ವ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನೇ 'ಉಂಡಾಡ ಪದ್ಮಗೊಂಡ' ಅಥವಾ ಉಂಡಾಡ ಪದ್ಮಣ್ಣ'. ಈ ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಜಿಂಕಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ೧. ಜಗ್ಗಲಿ ಮುತ್ತಯ್ಯ ೨. ಸಹಾಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ ೩. ಸೋಹ ಮುತ್ತಯ್ಯ ೪.

ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ ೫. ದೇವರಾಜ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನಾದ ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯನೇ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ತಂದೆ. ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಮಹಾದೇವಿ. ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಶಿವಭಕ್ತ ಗುರುಭಕ್ತರೊಡನೆ ಸಮಾಜ ಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಯಾದ. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸುಮಾರು ೧೧೧೦ರಲ್ಲಿ. ಸಮಾಧಿಯಾದದ್ದು ೧೨೧೭ರಲ್ಲಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಒಂದು ನೂರಾ ಏಳು (೧೦೭) ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಪುರಾಣಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದರೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅವೈಚಾರಿಕ ಜನ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅದನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ. ಅವರು ಮೊದಲು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದು ನಾಥಸಿದ್ಧರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೈವಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಿಯೆ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ್ದನ್ನು ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ."[೩] ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳೆಂದರೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯನೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ತಂದೆ. ಆತನೂ ಶಿವಭಕ್ತ ಗುರುಭಕ್ತ, ಈತನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವಾಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಮೊದಲು ನಾಥಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಆನಂತರ ಶೈವ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರು ಸುಮಾರು ೧೦೭ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೮೭ರ ಶಿರವಾಳ ಶಾಸನವು ಕೂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಶಾಂತಿಮಯ್ಯಂಗಳ ಪುತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. "ಶ್ರೀಮದಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಸಂಪನ್ನರುಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸನ್ನರುಂ ಷಡಂಗ ಯೋಗ ಸಂಗದರುಂ ಸಸಾರಭ್ಯಸಂಗ ನಿಸರುಮಪ್ಪ ಶಿವಯೋಗಿ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯ ದೇವಯ್ಯಂಗಳ ಪುತ್ರ ರೇವಣ ದೇವಯ್ಯಂಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿತಿಕೆಯೆಂತೆನೆ"[೪] ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವು ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ತಂದೆಯಾದ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯರನ್ನು 'ಶ್ರೀಮದಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಸಂಪನ್ನ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸನ್ನ, ಶಿವಯೋಗಿ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡಿದ ತಂದೆ ಶಾಂತಿಮಯ್ಯನೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ 'ಹಾಲುಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣ, 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಂತಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ ನನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. "ಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಯಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸರವೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿನ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೆಂಬ ಕುರುಬ ಭಕ್ತನಿರುತ್ತಾನೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಗುರು ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ

ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡ ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೇ ಮುಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ತಿರುವ ತಗರವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ' ಪಂಥವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕುರುಬರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ". ಹೀಗಾಗಿ 'ಹಾಲು ಮತ್ತೋತ್ತೇಜ ಪುರಾಣ' ಮತ್ತು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯನ ಮಗನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳೋ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರೋ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರು ಹಾಲುಮತದ ಮಹಾಪುರುಷರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕುರುಬ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ನಾಥ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ 'ವಿಕಾರಿಸಿದ್ಧ' ಮತ್ತು 'ಶಿವಸಿದ್ಧ'ವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದು. ಶಿವಸಿದ್ಧ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಶಿವಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯವರು. ಇವರು ನಿಜನಾಮ ರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ರೇವಣ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಪದವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧ+ರಾಮಯ್ಯ ಎಂಬ, ಮುಂದೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ರೇವಣ+ಸಿದ್ಧನೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಆಕಾರ ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳೇ ಇವರಿಬ್ಬರು (ಶಿವ) ಸಿದ್ಧಪಂಥದವರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧವೆಂಬುದುರ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮವಾದ ನಾಥವೆಂಬುದು ಇವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಅಂಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.... ಈ ಪಂಥದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಮೂಲತಃ ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವರು. ಇಂದಿಗೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವೆಂದು ಕುರುಬರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವುದು 'ರೇವಣಸಿದ್ಧ' ಹೆಸರಿನ ಮಠಗಳು ಕುರುಬ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಅರ್ಚಕರು ಇಂದು ಲಿಂಗಾಯತರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವರನ್ನು ಜನ ಹಂಡೆಕುರುಬರೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕುರುಬ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ'ಯು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಿದ್ಧಮಂಕರನ್ನು ಕುರುಬರ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂಬಂತೆ, 'ತಗರ ಪವಾಡ'ವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯರನ್ನು ಕುರುಬರ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದವೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ'ಗೆ 'ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ' ಎಂದೂ, 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಗೆ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ'ವೆಂದೂ ಲಿಪಿಕಾರರು ಕರೆದಿರುವುದು ಇವರಿಬ್ಬರ ಕುರುಬ ಜಾತಿಯನ್ನು ಧೃಡಪಡಿಸುತ್ತದೆ"[೫] ಎಂದು ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವರೆಂದು

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಉಪಷ್ಟಂಬವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಮಠಗಳಿಗೆ ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವರು. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರನ್ನು 'ಶಾಂತೊಡೆಯರೆಂದೂ', ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರನ್ನು 'ಮಂಕೊಡೆಯರೆಂದು' ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಜಾತ್ರೆ ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ-ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಗುರುತನದ ಕುರುಹಾಗಿ 'ಕಂಥಾಧಾರಣ' ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಬ್ಬ ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹೇಳಿಕೆ(ಕಾರಣಿಕ) ಹೇಳುವುದು, ಅಲಗ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಬ್ಬಿಣ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವನು ಎಂಬ ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಕಾರಣವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಡಾ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಮರಾಠಿ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ.ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆಯವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಮೂಲವನ್ನು ದುಗ್ಧಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. "ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನುಮದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬಸವೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮಾಜದವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು (ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಮ) ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವನ ಕಥೆ, ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ... ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಗಾಢಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಘೋಸರವಾಡ ಅಪ್ಪಾಚಿವಾಡಿ ಎಂಬುದು ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಶಿರೋಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನದಿಯೇ ದೂದಗಂಗಾ. ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೀಮಾರೇಖೆಯೂ ಹೌದು. ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು 'ಹಾಲಸಿದ್ಧಪ್ಪ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಅಪ್ಪ' ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ 'ಅಪ್ಪಾಚಿವಾಡಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಅಪ್ಪಾಚಿವಾಡಿ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ 'ಹಾಲಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ವಾಡಿ.' ಹಾಲಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಎಂದರೆ ದುಗ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿನ ಸಿದ್ಧ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧನಗರ್ (ಕುರುಬ) ಸಮಾಜದ ಶ್ರದ್ಧಾ ನೆಲೆ... ಈ ದೇವರ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ 'ನೀರುಳ್ಳಿ'(ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ), ರೊಟ್ಟಿ(ಬಕ್ರಿ)ಯ

[illegible]

ನೈವೇದ್ಯವಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. 'ಚಾಂಗುಬಲಾ' ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ಘೋಷ. ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ಆಶ್ವೀಜ ಮಾಸದ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿನ ಕಾರಣಿಕ (ಭಾಕಣೂಕ್) ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತುಕಾರಣಿಕ ನುಡಿಯುವ ಈ ಯಾತ್ರಾ ವಿಶೇಷವೂ 'ಅಪ್ಪಾಚಿವಾಡಿ' ಮತ್ತು 'ಪಟ್ಟಣ ಕಡೋಲಿ'(ವಿಠ್ಠಲ -ಬೀರಪ್ಪ)ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ"[೬] ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ 'ಹಾಲಸಿದ್ಧಪ್ಪ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಲಸಿದ್ಧ ಎಂದರೆ 'ದುಗ್ಧ' ಅರ್ಥಾತ್ ಹಾಲುಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿನ ಸಿದ್ಧ ಎಂದು ಅರ್ಥ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಹಾಲಸಿದ್ಧನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು 'ಕಾರಣಿಕ'ವನ್ನು ಹೇಳುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುರುಬರು ನಡೆಯಿಸುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಬೀರೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಈರಗಾರರು' ಎಂಬ ಭಕ್ತವರ್ಗ ದವರು ಅಲಗಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣಿಕ (ಹೇಳಕಿಗಳು) ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಪ್ಪಾಚಿವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು 'ಹಾಲಸ್ವಾಮಿ' 'ಹಾಲಸಿದ್ಧ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕೆಳಗಿನ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡೊಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹಾಡಿನ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

"ಕಂಬಳೆಪ್ಪ ಕಂಬಳೊ ಸಣ್ಣನೂಲಿನ ಕಂಬಳೊ
ಸಣ್ಣನೂಲಿನ ಕಂಬಳೊ ಇದು ಯಾರಿಗೊಪ್ಪುವ ಕಂಬಳೊ
ಯಾರಿಗೊಪ್ಪು ಕಂಬಳೊ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗೊಪ್ಪುವ ಕಂಬಳೊ
ಸ್ವಾಮಿಗೊಪ್ಪುವ ಕಂಬಳೊಪ್ಪ ಮುರದ ಕೊಪ್ಪಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಾನ
ಮುರದಕೊಪ್ಪಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಾನಪ್ಪ ಮುಂದಕ ಸಾಹಿ ಬಂದಾನ

ಮುಂದಕ ಸಾಗಿ ಬಂದಾನಪ್ಪ ಗೌಳೇರಣ್ಣನ ಕಂಡಾನ
ಗೌಳೇರಣ್ಣ ಗೌಳೇರ ತಮ್ಮ ಹಾಲಿನ ದಾನ ಮಾಡಂದಾನ
ಕಟ್ಟಿದ ಕರಗಳ ಕಣ್ಣಿಯ ಹೊಡೆದು ತಂಬಿಗೆ ನೊರೆಹಾಲ ಕರದಾನ
ತಂಬಿಗೆ ನೊರೆ ಹಾಲ ಕರದಾನಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಲುಸುತ ಕೊಟ್ಟಾನ
ಕರಕುಡದ್ಹಾಲು ಎಂಜಲುವೆಂದು ಮುಂದಕ ಸಾಗಿ ಹೋದಾನ
ಮುಂದಕ ಸಾಗಿ ಹೋದನಪ್ಪ ಕುರುಬರಣ್ಣನ ಕಂಡಾನ
ಕುರುಬರಣ್ಣಾ ಕುರುಬರ ತಮ್ಮ ಹಾಲಿನ ದಾನ ಮಾಡಂದಾನ
ಮುಚ್ಚಿದ ಮರಿಗಳು ಮುಚ್ಚಿದಂಗೈದಾವ ಬಿಂದಿಗಿ ನೊರೆಹಾಲ ಕರದಾನ
ಬಿಂದಿಗೆ ನೊರೆಹಾಲ ಕರದಾನಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗ ಸಲಿಸುತ ಕೊಟ್ಟಾನ
ಇವ ನನ್ನ ಮೀಸಲ ಹಾಲವೆಂದು ಮೂರು ಬೊಗಸಿ ಸಲಿಸ್ಯಾನ
ಮೂರು ಬೊಗಸಿ ಸಲಿಸ್ಯಾನಪ್ಪ ಮುಂದಕ ಸಾಗಿ ಹೋಗ್ಯಾನ
ಆವಕಾವ ಗುರು ಹಿರಿಯರ ನಮ್ಮ ಗುರುವ ನೀವು ಕಂಡೀರೆ
ನಮ್ಮ ಗುರುವ ನೀವು ಕಂಡೀರೆ ನಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ಗುರತ ಹೇಳಿರೆ
"ಅಂಡಗೊಂಗಡಿ ಸರಗಿನ ಬೆತ್ತ ಸದರ ಕಂಬಿನ ಹಚ್ಚಡ
ಬಟ್ಟನ್ನ ಮಾರಿ ಬಗರಿಯ ಗಡ್ಡ ನೆಟ್ಟನ ಮೂಗಿನ ಚಲುವನ
ನೆಟ್ಟನ್ನ ಮೂಗಿನ ಚೆಲುವನ ನಮ್ಮ ಹಡಗಲಿ ಹಾಲಸ್ವಾಮೇಳು
ಹಾಕ ಚೌರ ಉಲ್ಲಾಸ ಪಾವುಡ ದೇಶದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮ ಮೆರವಣಿಗೆ"[೬]

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣನೂಲಿನ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ಕೊಪ್ಪಿಯ ಮಾಡಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಲಿನ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವವನು ಕುರುಬರ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆತ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಗೌಳೇಣ್ಣ, ಕುರುಬರಣ್ಣರ ಮನೆಗಳಿಗೆ. ಅಂದರೆ ಆತ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ದುಗ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಥವಾ ಪಶುಪಾಲಕ ಜನಾಂಗದವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಲಿನ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ ಹಡಗಲಿ 'ಹಾಲಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠವು ಇರುವುದು. 'ಗುರುವಿನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಡೆಯರು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಆ ಭಾಗದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ 'ಸಣ್ಣನೂಲಿನ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ನೆಯ್ದು ಅರ್ಪಿಸುವ ಆಚರಣೆಯು ಇವರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಅದನ್ನೇ

"ಕಂಬಳೆಪ್ಪ ಕಂಬಳೊ, ಸಣ್ಣ ನೂಲಿನ ಕಂಬಳೊ, ಯಾರಿಗೊಪ್ಪುವ ಕಂಬಳೊ, ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗೊಪ್ಪುವ ಕಂಬಳೊ" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಮೇಲಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈವರೆಗಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಿಂದಲೇ ಬಂದವರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಪಂಚಾರ್ಯರು ಲಿಂಗೋದ್ಭವರಾದರೆಂದು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

"ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳು ಅವರು ೧೦೭ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಆರ್ಷೇಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಸುಮಾರು ೧೧೧೦ರಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ೧೨೧೭ರಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಯಾದರೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಹರಿಹರ ತನ್ನ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ 'ಅರಿದೇಳುನೂರು ಅರಿಯ ದೇಳುನೂರು ವತ್ಸರ ನೆರೆ ಸಂದುದು' ಎಂದು ಮಂಡಿಗೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉಭಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಒಳಾರ್ಥವರಿಯದೆಯೇ ಮೌಢ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ೧೪೦೦ ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದರು ಎಂದು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ."[೮]

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜ ನೀತಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಾಗ ಬಿಜ್ಜಳ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕುದಿಯುವ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೈಯನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರೆಸಿದಾಗ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತು ಉರಿಯಲು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ನಂದಿಸಿದ, ನಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ, ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡಿದ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಾಲಾವದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಬದುಕಿದ್ದರು ಎಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲ್ಲದೇ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಜೀವಿತ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. "ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಜೀವನದ ಕನಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿ ಗರಿಷ್ಠ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸನಗಳು ಹೀಗಿವೆ-

೧. ಕಕ್ಕೇರಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೨೭ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ದೇವರ ಶಿಷ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರಾಶಿ ಪಂಡಿತನ ಉಲ್ಲೇಖ

೨. ಸಿರವಾಳ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೦ (ಶಾಂತಿಮಯ್ಯಗಳ) ಪುತ್ರ... ಸಿದ್ಧ ರೇವಣನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ

೩. ಹೋತಗಲ್ಲ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೫ ಶಾಂತಿಮಯ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರೇವಣಯ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ

೪. ಸಿರವಾಳ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೮ ಶಾಂತೀಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪುತ್ರ ರೇವಣಯ್ಯನಿಗೆ ದಾನ

೫. ಹೊತಗಲ್ಲ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೮ ರೇವಣೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ನಾಗರಾಸಿಗೆ ದಾನ

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬದುಕಿರಬಹುದಾದ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಕ್ಕೇರಿ ಶಾಸನ(೧೧೨೭)ದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರಾಶಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರ ವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಶಾಸನದ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾದಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೦), ಹೋತಗಲ್ಲ ಶಾಸನ(೧೧೭೫), ಸಿರಾವಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೮), ನಗಳು ಸಿರವಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತೀಶ್ವರ ದೇವರ (ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ) ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಪಾದ ತೊಳೆದು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಕಾಲಮಾನವಾದ ೧೧೨೭, ೧೧೭೦, ೧೧೭೫, ೧೧೭೮ರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬಸವ ಚಳುವಳಿಯ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬದುಕಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಹೋತಗಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ(೧೨೦೮)ದಲ್ಲಿ ರೇವಣೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಈ ದೇವರ ಆಚಾರ್ಯ ನಾಗರಾಸಿ ಪಂಡಿತರ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆದು ದತ್ತಿ ನೀಡಲಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹೋತಗಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನ(೧೧೭೫)ದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ. ಈ ಶಾಸನ(೧೨೦೮) ದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡವನು ನಾಗರಾಸಿ ಪಂಡಿತ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರೇವಣೇಶ್ವರ ದೇವರು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ತೀರಿಕೊಂಡು ದೇವರಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈವರೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಕಕ್ಕೇರಿ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ೧೧೨೭ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಶಿ ಪಂಡಿತನು ಶಿಷ್ಯನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಜನನ ಕಾಲ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕವಾಗಿರ ಬಹುದು. ಇವನು ಕಕ್ಕೇರಿ ಶಾಸನ(೧೧೨೭), ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೦), ಹೋತಗಲ್ಲ ಶಾಸನ(೧೧೭೫) ಮತ್ತು ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೮)ಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ, ಹೋತಗಲ್ಲ ಶಾಸನ(೧೨೦೮)ದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮರಣಕಾಲ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕವಾಗಿರಬಹುದು. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿ (ಅರಿತು ೭೦೦ ವರ್ಷ ಮರೆತು ೭೦೦ ವರ್ಷ) ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು

ತಿಳಿಸುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು" ಎಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿರುವ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳು ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಮವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಅವರು ವೈದ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿಯ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಪಿಂಡವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಸುಂದರನಾಚಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ತೆಗೆದು ಪೋಷಿಸಿದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಒಬ್ಬ ಚಲನಶೀಲವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘವಾದ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ, ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ದರ್ಶಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿನೀಡಿರುವುದು, ರಾಮೇಶ್ವರದ ರಾಮನಾಥನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು, ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಮ್ರನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಿಣ್ಣಾಂಕನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವುದು, ಮಾಸನೂರಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವನಿಲಯದ ಮುಂದಿದ್ದ ಮರದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅವುಗಳಿಂದ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವುದು, ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಮತ್ತು ವಾರಾಣಾಸಿಯ ವಿಶ್ವನಾಥನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಬಡವನಾದ ಕಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಣವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಗಾಣದ ಎತ್ತಿಗೆ ಒಂಟಿಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಅವರ ಬಡತನವನ್ನು ನೀಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಂಗಳವೇಢೆಯಲ್ಲಿ 'ಧನದೊಳ್ ಬಡವೆ ರೂಪು ಗುಣದೊಳ್ ಸಿರಿವಂತೆ'ಯಾದ ಮಾಯಿದೇವಿಯೆಂಬ ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತರುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರೇಮವಂಕುರಿಸಿ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಟ್ಟು 'ರೇವಕ್ಕ'ನೆಂಬ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ಮಾಯಿದೇವಿಯನ್ನು ವೇಶ್ಯೆಯೆಂದು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸದೆ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕಿರುವುದು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಮೇಲೆಯೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಅವರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅರಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಾಗ ಬಿಜ್ಜಳ ಕುಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕುದಿಯುವ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಅದನ್ನೇ ಉಂಡು, ಕೈಯನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರೆಸಿದಾಗ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿ

ಉರಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಭಯಗೊಂಡ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಕೈಮುಗಿದು ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸಿದಾಗ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಿ, ತಂಪಿನ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಐದುಮಾನ ಅಕ್ಕಿ, ಐದು ಸೇರು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅನ್ನದ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. 'ಈ ಅನ್ನದ ಪವಾಡದ ಘಟನೆಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೮ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಅರಸ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಚೋಳರಾಜನು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಚೋಳರಾಜನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚೋಳರಾಜನು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸುಂದರನಾಚಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಸನೂರಿನ ಶಿವದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿದ್ದ ಮರದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಶಾಚಿಗಳೆರಡನ್ನು ಕೊಂದು, ಎರಡು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಒಂದನ್ನು ಮಾಸನೂರಿನ ಹಿರಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಅರಿಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರರಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರ ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನ (೧೧೭೩-೯೨) ರಾಜಗುರುವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಹಳೆಮೈಸೂರು ಕಡೆಯ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಆಶೀರ್ವಚನದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಕಲಿ ಕಲಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮಜ್ಜನಾಗಿ ಭಿಲ್ಲರಾಜ್ಯವನಾಳಿ" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ರುಜುವಾತಾಗುತ್ತದೆ.[೧೦] ಈ ಭಿಲ್ಲಮನ ಹೆಸರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೮ರ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಮತು ಭಿಲ್ಲಮದೇವರ ಪಸಾಯತ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು. ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಅವರು ಮಂಗಳವೇಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಭಯಂಕರ ಬರಗಾಲವನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಃ ರೇವಣಸಿದ್ಧರೇ ಗುದ್ದಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಗೆದು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಿ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರಿಗೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೀಗೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಸತಿ ಚೋಳರಾಜನ ಕುಮಾರಿ ಸುಂದರನಾಚಿಯು ಆಯಾಸಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲಲು, ಅವಳ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭವನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಆ ಪಿಂಡವನ್ನು ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಿಂಡದಿಂದ ಉದಿಸಿದಾತನೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ. ಈ ರುದ್ರಮುನಿಯು ಉದಿಸಿದ ಮಂಗಳ ವೇಢೆಯು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ನೆಲೆಸಿರುವ

ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಾಗಿರಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳವೇಢೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಪುಳಜೆಯ ಅಮುಗಿದೇವನ ಶಾಸನ(೧೨೦೦)ದಲ್ಲಿ 'ರೇವಣ ಪಡುವ ಹೂದೋಟದ' ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಮಾಡಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟನೆಯೆಂದರೆ- 'ಕುರುಬರು ಹಾಲಹರವಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದರೆಂಬ' ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಮೇಲು ವರ್ಗದವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು. ಆ ಮೂಲಕ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ 'ಕುಲಗುರುವಾಗಿ' ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯನ್ನು 'ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳು', 'ತಗರ ಪವಾಡ', 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಗೀತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತದೆ."[೧೧] ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಜನಪದ ಗೀತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುವುದು.

"ಕುರುಬರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹಾಲಹರವಿಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಕುರಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಅವರ ಕೊಳಕುತನಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಮೇಲು ವರ್ಗದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅವರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಆರು ಕಳ್ಳಿಗಳ (ಬೇಲಿ) ಆಚೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಜನಪದ ಗೀತೆಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ-

ಅವರಿದ್ದಿದ್ದಿತ್ತಾಗೆ ಇದಲ ಚಲ್ಲೋರೆ
ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಿಡ ನಿಲಬಾರ ಆಲುಮತ ನೋರ
ಆರು ಕಳ್ಳಾಚೆ ಇಡಿರಲ್ಲ

ಅಂದರೆ ಕುರುಬರದು ಒಂದು ಕುಲವಲ್ಲ ಬಾಂದಗವಲ್ಲವೆಂದು ಅವರನ್ನು ಆರು ಕಳ್ಳಿಗಳಾಚೆ ಅಂದರೆ ಆರು ಬೇಲಿಗಳಾಚೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ರೇವಣ್ಣ ಬಣಜಿಗರ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೇಲು ವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಮುನಿದು ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. "ರೇವಣ್ಣನು ಮೇಲು ವರ್ಗದವರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟವು, ಗಾಂಧಿಜೀಯವರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಸಿದ

ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ರೇವಣ್ಣನು ನಡೆಸಿದ ತಪಸ್ಸಿನ ಪರಿಯನ್ನು ಜನಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ ನೋಡಿ,

ಪೊಡಿವುತ್ತ ಪೊಡಿದು ಜಡೆ ಬೇರಿಗಿಳಿದಾವು
ತಲೆಯಾಗಳುಲ್ಲ ಕರಮೇದು । ರೇವಣುನೋರ
ನೆತ್ತಿಮ್ಯಾಲತ್ತಿ ಮರನುಟ್ಟಿ । ರೇವಣುನೋರ
ಅಣೆಮ್ಯಾಲಳ್ಳಿ ಪಲವಾದು । ರೇವಣುನೋರ
ಉಬ್ಬಿನ್ಯಾಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ಚಿಗುತಾವು । ರೇವಣನೋರ
ರೆಪ್ಪೆಯಾಗೆ ಇಪ್ಪೆ ಪಲವಾದು । ರೇವಣನೋರ
ಕಣ್ಣಾಗೆ ಕಳುಲೆ ಪೊಡುದಾವು । ರೇವಣುನೋರ
ಮೂಗಿನಾಗೆ ಮುಗುಳಿ ಪೊಡುದಾವು । ರೇವಣನೋರ
ತುಟಿಯಾಗೆ ತೊಂಡೆ ಫಲನಾದು । ರೇವಣುನೋರ
ಬಾಯಾಗೆ ಬನ್ನಿ ಮರನುಟ್ಟಿ । ರೇವಣುನೋರ
ಗಡ್ಡದಾಗೆ ಗೌಜು ಮರಿ ಮಾಡಿ । ರೇವಣನೋರ
ಕುತಿಗ್ಯಾಗೆ ಕುಸುಮೆ ಪೊಡುದಾವೊ । ರೇವಣನೋರ
ಎದೆಯ ಮ್ಯಾಮೋನ್ನೆ ಮರನುಟ್ಟಿ । ರೇವಣುನೋರ
ಒಕ್ಕುಳದಾಗುತ್ತ ಪೊಡುದಾವೊ । ರೇವಣುನೋರ
ತೊಡೆಯಾಗೆ ತೊಂಡೆ ಫಲವಾದು । ರೇವಣುನೋರ
ಮೊಳಕಾಲು ತೊಂಡೆ ಫಲವಾದು । ರೇವಣುನೋರ
ಪಾದ್ದಲ್ಲಿ ಪದುಮ ಬೆಳೆದಾವು

ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಪಾದದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನೆತ್ತಿಯವರೆಗಿನ ಅಂಗಾಂಗ ಸಮಸ್ತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಮಸ್ತ, ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬಾಳಿದ್ದು ಜೀವರಾಶಿ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ನಡುವಿನ ಕರುಳ ಸಂಬಂಧದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಕಲ್ಪನೆಯು ನಿತ್ಯನೂತನವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಇಂಥ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಹುತ್ತವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಹಚ್ಚಿದ ಜಡೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ-

ಅಬ್ಬೀದ ಜಡೆವೊಳಗೆ ಗುಬ್ಬಿಗೂಡಿನಿಕ್ಕಿ
ಗಬ್ಬದ ಗೌಜು ನಲು ನಲುದು । ಆಡ್ಯಾವಲ್ಲೆ
ದೊಡ್ಡೋರು ರೇವಣ್ಣೋರ ಜಡಿವೊಳಗೆ

ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಜಡಿವೊಳಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದ್ದವು. ಗೌಜುಗಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ರೀತಿಯ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೇವಣ್ಣನವರನ್ನು 'ದೊಡ್ಡೋರು' ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಿರುವುದು ಆತನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಆಗ ಶಿವ (ವೀರಶೈವರು) ನಾರಾಯಣ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು) ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ತೂರ ಕೊಡುವೆ ಅತ್ತೊ ತೇಜಿಕೊಡುವೆ
ಮತ್ತೆ ನಮಸಮ್ದು ದೊರೆತನ । ನಾಕೊಡುವೆ
ನೀವತ್ತೀದ ತ್ರಬಸ ಇಳಿಗುರುವೆ

ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಹತ್ತೂರನ್ನು, ಹತ್ತುವ ತೇಜಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಊರಿನ ದೊರೆತನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರೇವಣ್ಣ ಅವರ ಯಾವ ಆಮಿಷಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಅವರ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ-

ಅತ್ತೂರ ಐದಾನೆ ಅತ್ತೋ ತೇಜಿ ಐದಾವೆ
ಮತ್ತೆ ನಿಮಸಮ್ದು ದೊರೆತನ । ನಮಗೀವೆ
ಅತ್ತು ಕಳ್ಯಾಚೆ ಕುರುಬರ ಕೊಟ್ಟಾರೆ
ನಾನತ್ತೀದ ತ್ರಬಸ ಇಳುದೇನು ।

ಎಂದು ತನ್ನ ಅಚಲವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಟವನ್ನು ಕಂಡ ಶಿವ (ವೀರಶೈವರು) ನಾರಾಯಣ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು) ಅವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಜರಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಊರು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ಯ್ಹೀನಗುರುಬರ ಪಡೆದಲ್ಲೋ ।
ಸೀಮೆ ಪಡೆಯೆಲಿಲ್ಲ ಭೂಮಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ಜಿಡ್ಡು ಗುರುಬರ ಪಡೆದಲ್ಲೋ ।

ಅವರ ಈ ಹೀಯಾಳಿಕೆಗೂ ಜಗ್ಗದ ರೇವಣ್ಣ ಅವರ ಹೀಯಾಳಿಕೆಯನ್ನೇ ತಿರುಗಿಸಿ- "ಸೀಮೆಯು ನಾನೊಲ್ಲೆ ಭೂಮಿಯು ನಾನೊಲ್ಲೆ' ಜಿಡ್ಡುಗುರುಬರನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರು ನನಗೆ

ಕಟ್ಟುಮರಿ ಚೆಂಡನ್ನು ನಡಿಸ್ಯಾರು" ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಹಿಂಸೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೇಲುವರ್ಗದವರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೋ ಆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡದ ರೇವಣ್ಣ ಹಿಟ್ಟಿನ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ಮರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಹಾಲುಮತದವರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಎತ್ತು ಕರಡೆ ಜೂಜು ಮತ್ತೆ ಪಗಡೆ ಜೂಜು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ರೇವಣ್ಣ ಕೆತ್ತರಿಸಿ ಬರುವ ಟಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಟಗರು ರೇವಣ್ಣನ ಸತ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿ ಕುರುಬರನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಮೇಲುವರ್ಗದವರ ಜೊತೆಗೆ ಪಂಥವನ್ನು ಗೆದ್ದ ರೇವಣ್ಣ ಪಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಏರಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಕುರುಬರ ಗುರುತನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಗುರುತನ ದೊರಿಕಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಶಾಸನವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದರಂತೆ. ಅದನ್ನು ಜನಪದರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ,

ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗ ಅಲ್ಲೇನು ಚೋಜಿಗ
ಅಲ್ಲಿ ನಮಗುರುವೀಗೆ ಗುರುತಾನ । ಆದವೆಂದು
ಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಸಣ ಪೊಡುದಾವು ।

ಕುರುಬರ ಗುರುತನವನ್ನು ಪಡೆದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಗೆ ಹಾಕಿದ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪಟ್ಟದ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಪಟ್ಟದ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಗುರುವನ್ನು ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಕುರುಬರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಸರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಸತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಲ್ಯಾಣದ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ತೂ ಮೂಲೆಯ ಅದಿನಾರು ಬೀದಿಯ
ಅಪ್ಪರೇವಣುನೋರು ಪಡೆದಾರು । ಭೂಚಕ್ರದ
ಸತ್ತೀಗೆ ನಮ್ಮ ಗುರುವಿಗಿಡಿದಾವು ।

ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ದೊರೆತ ನೈತಿಕ ವಿಜಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥ ನೈತಿಕ ವಿಜಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಕೇರಿ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ನೈತಿಕ ಜಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ತರುವಾಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜೊತೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ರುದ್ರಮುನಿ, ಮಾಯಿದೇವಿ ರೇವಕ್ಕರು ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಸ್ಥಳಪುರಾಣಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತವೆ.

೬.೧.೨. ಸರವೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ

ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸರವೂರ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಧು-ವರರಿಗೆ ಹಾರೈಸುವ ಆಶೀರ್ವಾದ ರೂಪದ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ “ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ ಸೇಸೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ, ಸರವೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ” ಎಂದು ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಕುರುಬರ ಗುರುಗಳು ಹೇಳುವ ತಮ್ಮ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ “ಶ್ರೀಮತ್ ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಪದವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗನಿಷ್ಠ ಗರಿಷ್ಠ ಆಶ್ರಮ ಚತುಷ್ಟಯಕ್ಕೊಡೆಯ ಕುರುಕುಲ ಸ್ಥಾಪಕನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ವಂಶೋದ್ಭವ ಅನೇಕ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಿಂ ವಿಭೂಷಿತರಾದ ಕುರುಬ ಜಗದ್ಗುರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರವೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಶಾಂತಭಿಕ್ಷಾವರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಒಡೆಯಾನ್ವಯರ ಶಾಖಾನುವರ್ತಿಗಳಾದ ಅಣತಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ” ಎಂದು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ನವರನ್ನು ‘ಕುರುಬರ ಜಗದ್ಗುರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರವೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ, ಶ್ರೀಮನ್ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರ ವಂಶೋದ್ಭವ ಎಂದು ಕೀರ್ತಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈತನೊಬ್ಬ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೮ರ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನವೂ ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತದೆ. “ಶಿವಯೋಗಿ ಶಾ(ನ್ತಿ)ಮಯ್ಯಂಗಳ ಮಹಿಮೆಯೆಂತೆನೆ ॥ ಕ್ರಿತಯುಗ ತ್ರೇತೆ ಮೂಜೆನೆಯ ದ್ವಾಪರದೊಳು ನೆಗಳ್ದ ಭೂತೋತ್ಸವರ್ಬ್ಬತಿತ ಬ್ರತಾನುಕಾರಿಗಳು ದಿವ್ಯ ಸಹಶ್ರ(ಸ್ರ) ಶತಾನುಮಬ್ದ ಕಿಂಕರನು ಹರಯಿಬಳಿಕವಾತೆಸೆದೀವನದೆಂತೆನೆ ಶಾನ್ತಿಮಯ್ಯ ತತುಕ್ಷಣದೊಳೆ ಭಕ್ತಿಯ ಪಡೆದನೇಂ ಕಲಿವೀರನೋ ವೀರಭದ್ರನೋ ॥ ಶ್ರೀಮದಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣಸಂಪನರುಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸನ್ನರುಂ ಷಡಂಗಯೋಗಸಂಗದರುಂ ಸಸಾರಭ್ಯಸಂಗನಿಸಂಗರುಮಪ್ಪ ಶಿವಯೋಗಿ ಶಾನ್ತಿಮಯಂಗಳ ಪುತ್ರ ರೇವಣ ದೇವಯ್ಯಂಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧತಿಗೆಯೆಂತೆನೆ”[೧೨] ಎಂದು ಶಾಂತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಸಂಪನ್ನನೆಂದು, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸನ್ನರು ಎಂದು, ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಲಿವೀರನೋ,

ವೀರಭದ್ರನೋ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು 'ಶಿವಯೋಗಿ' ಎಂದು ಮೂರು ಭಾರಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕುರಬರ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬ ಮಹಿಮಾತಿಶಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈತನ ಜೀವನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೃತಿಯೊಂದು ದೊರಕಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುದೈವವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.[೧೩] 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಕೃತಿಯು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆತನ ಪವಾಡಮಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಪುರಾಣಕೃತಿ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು. ಶಾಸನಗಳು, ಒಡೆಯರುಗಳು ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಸರವೂರು ಯಾವುದು? ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಯಾವ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು? ಮತ್ತು ಆತನ ಜೀವನ-ಸಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕುರುಬರ ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿ ವಧುವರರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಒಡೆಯರ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸರವೂರು ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೮೦ ರಷ್ಟು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಊರ ಹೊರಗೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗದ್ದುಗೆಯಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗದ್ದುಗೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಚಕೂಟದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಇದನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವೆಂದು, ಏಳು ಗುಡಿಯೆಯು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ(ಆದರೆ ಎಸ್.ಆಯ್.ಆಯ್. xv ೧೫೮ ಕ್ರಿ. ೧೨೧೦ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದೇವಾಲಯದ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ). ಈ ಗದ್ದುಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು ಕುರುಬರು."[೧೪] ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮತ್ತು ಗದ್ದುಗೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಇದೇ ಊರಿನವರು. ಅವರು ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮೆರೆದು ಸಮಾಧಿಯಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಸಂತತಿಯವರೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಇವರು ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಸರವೂರು ಇದೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹ ಉಳಿಯಲಾರದು.

ಹಾಗಾದರೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಜೀವಿಸಿರುವ ಕಾಲ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರುವ 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಯು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ತಿರುವ ತಗರವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದು ಬಸವಣ್ಣ ಬಿಜ್ಜಳರಿಂದ ಗೌರವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಜೀವಿಸಿದ ಕಾಲವು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಜೀವಿಸಿರುವ ಕಾಲವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಶಾಸನವೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. "ಶ್ರೀ ಗುಣಾಧಿಪತಯೇಂ ನಮಃ ಸರಾಉರಾ ರೇವಣಾಸಿಧೇಶ್ರವಾರನಾಶಿಯ ಸತಾಮುತ್ಯೆಯನು ಇರುವಾ ಕಲದಲು । ನವಒಕುವಾಡದ ಶಿಮೆಯವಳಾಗಳ ಉರು ತಾಳಿಕೋಠೆಯ ಕುರುಬಾಗೌಡರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಿಜಾಣರಯನ ಮೈದುನ..... ಳಾರಯನ ಮಗನು ಗೋಮರಯೆನ ನವವಕುಬಡವ ಆಳುವ ಕಲದಲು"[೧೫] ಎಂದು ಬೀಜಣರಾಯ(ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ)ನು ಆಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರವೂರ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ಬದುಕಿದ್ದರು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೦), ಹೋತಗಲ್ಲ ಶಾಸನ(೧೧೭೫) ಮತ್ತು ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೮)ಗಳು ಇವನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಸಾತೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿರವಾಳದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ (ಶಾಸ್ತಿಮಯ್ಯ) ನಿಧನ ಹೊಂದಿ ದೇವರಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನವರು ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದವರೆಗೆ ಬಾಳಿರಬಹುದು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ತಗರ ಪವಾಡ' ಕೃತಿಯು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಜೀವನ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಕೃತಿ. ಇದು ೮ ಸಂಧಿ ೬೩೮ ಸಾಂಗತ್ಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುವುದು.

"ಕೊಲ್ಲಾಪುದ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಮನಸೋತು, ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರು ಅವಳ ದಾಸರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾರದನಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಿವನು ವಿಟನಾಗಿ ಬಂದು, ಆ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಕುರಿಗಳಾಗಲು ಶಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ತೊಗರ್ಸಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಆದಿಗೊಂಡನ (ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ) ಹೊಲದ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಿಸಿ, ತಾನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ.

ಆದಿಗೊಂಡನ ೭ ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವನಾದ ಪದ್ಮಗೊಂಡನು ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಹುತ್ತವನ್ನು ಒಡೆಯಲಾಗಿ ಹೊರಬಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಿಂದ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀರಯ್ಯನೆಂಬುವವನು ಇವನಿಗೆ ಕುರಿಕಾಯುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಲ್ಲಿ, ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಂದ ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಬೀರಯ್ಯ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಅನಾಥೆಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಗಳು ಸಿರಿವಂತೆ ಎಂಬವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂಬುವವಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನೆಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ತೊಗರ್ಸಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ). ಹೀಗೆ ಸಿರಿವಂತೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕುರಿ ಕಾಯುತ್ತ ದೂರ ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ತೊಗರ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಲಿಂಗಮ್ಮರ ಮಗ, ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ದೇವಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ, ವೃದ್ಧ ಪದ್ಮಗೊಂಡ ಸಿರಿವಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುರಿಹಿಂಡು ಕಾಯುತ್ತ ತೊಗರ್ಸಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದು, ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಡಿರಾದ ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಸಿರಿವಂತೆ ಮಗ ಶಾಂತಯ್ಯರೊಂದಿಗೆ ತೊಗರ್ಸಿಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಕುರಿಯ ಹಿಂಡು ಕಾಯುತ್ತ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಪದ್ಮಗೊಂಡನು ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿಯ ಸಿರಿವಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಮಗ ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಕುರಿ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿ ದೇವಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ನಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಲನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಶಿವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಕರಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಸರಸರ ಸುರಿದುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳ 'ಸರೂರು' ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಿವನು "ಶಿರಿವಂತೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣದವರು, ಲಿಂಗಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳು ಹತ್ತಿಕಂಕಣದವರು. ಎರಡೂ ಪಂಗಡಕ್ಕೂ ಗುರುವಾಗು" ಎಂದು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಹರಸುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ಕಲ್ಯಾಣದ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶರಣನಿದ್ದನು. ವೇಶ್ಯೆ ಚೆನ್ನಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ವಿಟ ಬೊಪ್ಪಯ್ಯನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ತಗರು, ಆತನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ತಗರವನ್ನು ಬೊಪ್ಪಯ್ಯನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಿ ಹಣ ಮರಳಿಸಿ, ಅದೇ ತಗರನ್ನು ತರಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಬೊಪ್ಪಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಹೋದ ಚೆನ್ನಿಯ ಸೋದರರಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನಿಗೂ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಸೋದರರು ಮಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಚೆನ್ನಿ ರಾಜ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಗೆ ದೂರು

ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಿಜ್ಜಳ ಕಳಿಸಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು, ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಲಿಂಗ ಹೇಳಿದ 'ಕಿನ್ನರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ'ವೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶರಣಾಗತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಸಾಕಿದ ತಗರು 'ಶಂಭು' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತ, ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಆಗಾಗ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಅಲಂಕಾರ ಕೆಡಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಬೇಸತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸರೂರಿಗೆ ತಂದು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಿ, ಅವನ ಕುರಿಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕುರುಬರು ಶರಣರಿಗೆ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶಿವನು ಸಿದ್ಧಶೆಟ್ಟಿ ಮಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿ ರೂಪಧರಿಸಿ ಸಮೀಪದ ಕಟವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದೇ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಕುರುಬರು ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು ಹಾಲಿನ ಹರಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತರಲು ಶರಣರ ಪೇಟೆ ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಇವರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಬರನ್ನು 'ರಟ್ಟಮತ'ದವರೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕುರುಬರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ ತೊಡಗಿದರು.

ಶಿವನು ಕುರುಬರನ್ನು ಕುಲವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ, ಸಿದ್ಧಸೆಟ್ಟಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡವಿಗೆ ಬಂದನು. ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಲೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬರು ಭಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಸರೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶರಣ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಕುಲೀನರಾಗಲು ಸಿದ್ಧಸೆಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಕುರುಬರು ಸರೂರಿಗೆ ಬಂದು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಕುರಿ ಮುಂದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ತಗರು ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಅಲಂಕರಿಸಿದ ತಗರದ ಶವದೊಂದಿಗೆ ಸಕಲ ಕುರುಬರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಶಾಂತಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು ಶರಣರು ಈ ತಗರವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದಿದ್ದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಯೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಾಂತಯ್ಯನು 'ಎನ್ನಯ್ಯ ಸಿದ್ಧರೇವಣನರಿಕೆಯ ಚೆನ್ನಮೇಷನ ಪವಾಡ ನಿರ್ಣಯಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಚರಣ ಸೇವಕನಲ್ಲ' ಎಂದು ಸಾರಿ, ಸತ್ತ ತಗರನ್ನು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪವಾಡ ನೋಡಲು ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನು ತಗರಿಗೆ ಭಸಿತವನ್ನಿಟ್ಟು ಮೈದಡವಿ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದ ತಗರು ಘುಡು ಘುಡಿಸುತ್ತ ಮೇಲೇಳುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಈ

ಪವಾಡವನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನೆರೆದಿದ್ದ ಶರಣರಾದಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಧೃಢತೆಗೆ ತಲೆದೂಗುತ್ತದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನು ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು 'ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾಂತಯ್ಯನು 'ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ರಟ್ಟಮತದವರೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಬ ಕುಲವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಯ್ಯನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣ. ಕೂಡಲೆ ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ನೆರೆದಿದ್ದ ಶರಣ ಸಮೂಹದ ಕುರುಬ ಗೌಡರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ಹರಸಿ ಭಸಿತವನ್ನಿಟ್ಟು ಇಂದಿನಿಂದ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶಾಂತಯ್ಯನೇ ಗುರುವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುತನದ ಕುರುಹಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನು ಶಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಮೂರೇಣಿನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಮೆರೆದ ಶಾಂತಯ್ಯನನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌರವಿಸಿದ. ಶಾಂತಯ್ಯನು ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಸರೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಹರ್ಷಿತಳಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ದೇವಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಶರಣರಿಗೂ ಹಾಲೋಕುಳಿ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಶಾಂತಯ್ಯ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಬಸವಣ್ಣ ಸಂತಸಪಟ್ಟು 'ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗು' ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹರಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ."[೧೬]

ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದವನು. ತನ್ನ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದಾಗ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದು ಸಕಲ ಶರಣರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕುರುಬ ಕುಲದವರನ್ನು ಮರಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಈತನ ಮಹತ್‌ಸಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈತ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪವಾಡ ಮೆರೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತುರುವೆಕೆರೆ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪವಾಡ ಮೆರೆದು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುತನವನ್ನು ಪಡೆದ ಕುರುಬರ ಪ್ರಥಮ ಜಗದ್ಗುರು ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯರುಗಳು ಗೌರವದಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೬.೧.೩. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಕಾಲೀನನೂ ಕರ್ಮಯೋಗಿಯೂ ಆದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಅಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕರ್ಣಧಾರತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶರಣರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಶರಣನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 'ನಾಥಸಿದ್ಧ' ಅಥವಾ 'ಶೈವಸಿದ್ಧ'ನಾಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಹಾಡುಗಳಿಂದಲೂ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಪಂಥೀಯನಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜನಾಂಗದವರು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಕಥೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವರು. 'ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇತಿವೃತ್ತವೇ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[೧೭] ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನಿರಬಹುದು? ಅವರು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕುರುಬ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ? ಈತನನ್ನು ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿರ ಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾವುವು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. "ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹುಟ್ಟಿದ ಊರು ಸೊನ್ನಲಿಗೆ (ಸೊಲ್ಲಾಪುರ) ಅಲ್ಲಿಯ ಮುದ್ದುಗೌಡ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗವ್ವೆ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಮುಪ್ಪಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದಿಳಿದು, ಪಾವುಗೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಸುಗ್ಗವೆಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು "ಸುಗ್ಗವ್ವೆಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷ ಶಿವಭಕ್ತ ಯೋಗಿಯು ಜನಿಸುವನು" ಎಂಬ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ನುಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಷ್ಯವಾಣಿಯು ನಿಜವಾಗುವಂತೆ ಅಲ್ಪ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೆಸುಗ್ಗವ್ವೆಯು ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ದಂಪತಿ ಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆದೇವರಾದ 'ಧೂಳಿ ಮಹಾಂಕಳ'ನೆಂಬ ಜನ್ಮನಾಮವನ್ನು 'ರಾಮಯ್ಯ'ನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಮುದ್ದುಗೌಡ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗವ್ವೆ ದಂಪತಿಗಳು ತಮಗೆ ಬಹಳ ವರ್ಷ ಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕಾರಣ 'ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ'ನೆಂಬುವವನನ್ನು ಮಗನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಧೂಳಿಮಹಾಂಕಾಳನಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನಾಗಿ 'ಅಣ್ಣಬೊಮ್ಮಯ್ಯ'ನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಧೂಳಿ ಮಹಾಂಕಾಳನು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿ ಬೆಳೆದರು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾತನಾಡದೇ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಚಿಂತಿತರಾದ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಅವನನ್ನು ಓರಿಗೆಯ

ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೋದ ಬಾಲಕ, ಕರುಗಳನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಮಾವಿನ ಮರದಡಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾಮಂಟಪದ ತಣ್ಣೆಳಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ತಾನು ತರುತ್ತಿರುವ ಮೊಸರನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿಯೇ ತಾನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಜಂಗಮ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಂದ ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ನಂತರ ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಮನೆಯಿಂದ ಮೊಸರನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಹುಚ್ಚನಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅವನನ್ನು ಕಾಡು-ಮೇಡು ಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟಿರುವ ಯಾತ್ರಿಕರ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನಂಬಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಲಿಂಗರೂಪದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಶೆಗೊಂಡು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದಾಗ ರುದ್ರಗಮ್ಮರಿಗೆ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಭೈರವನ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ತಾನೆ ಬಂದು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಮಂದಾರದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಲಿಂಗವು ದೊರೆತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವನ ಭವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ 'ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಂದರಿದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ತೀರ್ಥ(ಕೆರೆ)ವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ದಿನವೂ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲು ಅನ್ನಛತ್ರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಡುಬಡವರಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹದಂತಹ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಜನರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಿರು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಅನುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ನವರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಅವನು ಮರಳಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗೋಪೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ."

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಆತನ ಕುಲಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಈತನೊಂದಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿ ಮಾಡನಾಡದೇ ಮೌನ ತಾಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಈತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳ ಮೂಲಕ ಈತನ ಕುಲ ಮೂಲವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೊಂದಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ಸಹಜ ವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ “ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲಕ (ಕುರುಬ) ಜನಾಂಗದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಕೂಡ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಆತನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು ಅವರ ಕುಲದೇವರಾದ ‘ಧೂಳಿಮಹಾಂಕಾಳ’ನದು. ಈ ಧೂಳಿಮಹಾಂಕಾಳನು ಪಶುಪಾಲಕ (ಕುರುಬ) ಸಮಾಜದ ಧೈವವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೈವದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶುಪಾಲಕ (ಕುರುಬ) ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಬಹಳೇ ಭಕ್ತಿಭಾವವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಮಾಜದ ಜನ ಧೂಳಿಮಹಾಂಕಾಳನಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.”[೧೮] ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಕುಲಪರಂಪರೆಯ ದೇವರಾದ ಧೂಳಿಮಹಾಂಕಾಳನ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಈ ಜನಾಂಗದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಪಡೇಕನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಆತನ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ- “ಅನಾದಿ ಸಿದ್ಧನುಂ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧನುಂ ಅಣಿಮ ಗರಿಮ ಲಘಿಮ ಮಹಿಮ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯ ಈಶತ್ವ ವಶಿತ್ವವೆಂಬ ಅಷ್ಟಮಾದಿ ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನುಂ ಬೇಳ್ಪಭಕ್ತಜನ ಮಹೋನ್ನತಕಳಾ ಪ್ರಸನ್ನನುಂ ನಿರ್ವಿಕರಣ ವಿಶುದ್ಧ ಹರಣಂ ವಹ್ನಿರ್ವಿನಾಜ್ವಲನನುಂ ನಾಡಿಬಾಳನುಂ ನಾದಬಿಂದುದ್ವನನಂ ದೇಹಸ್ಯ ಸಂಕ್ರಾಮಣಂ ಆತ್ಮ ಜೋತಿನಿದರ್ಶನಂ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಮೆಂಬ ದಶಪ್ರತ್ಯಯ ಪ್ರಬುದ್ಧನುಂ ಮೊಳ್ಪೆನೆಂಬ... ನೆಲೆಸಿ ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳತ್ರೈ ಲೋಕ್ಯಮಂ ಪಾವನಂ ಮಾಡಿ....ಪರಮಾರಾಧ್ಯನುಂ ವೇದವೇದಾಂತ ಭೇಷಜ್ಯಂ....ಲೋಕೈಕನಾಥನೆನಿಪ ಸಿದ್ದೇಂದ್ರಚಕ್ರವರ್ತಿ.....”[೧೯] ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ “ಅನಾದಿ ಸಿದ್ಧನುಂ”, “ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣಸಂಪನ್ನನುಂ”, “ಸಿದ್ಧಕುಳವಾರ್ದಿವರ್ಧನ ಸುಧಾಕರನುಂ”, “ಲೋಕೈಕನಾಥನೆನಿಪ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ

ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಳಜೆಯ ಶಾಸನ(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೦)ವು ಕೂಡ ಅಮ್ಮುಗಿಸಿದ್ಧ(ಅಮುಗಿದೇವ)ನನ್ನು 'ಅನಾದಿ ಸಂಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧನ ಸಾಸಿದ್ಧ ಕುಲಾನ್ವಯಾರ್ಣವ ಪ್ರವರ್ಧನ ಸುಧಾಕರ"ನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಮ್ಮುಗಿಸಿದ್ಧನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯ ಮಹಾಸಿದ್ಧನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಿರವಾಳ ಶಾಸನ(೧೧೭೮)ವು ಶಾನ್ತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಮತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧರನ್ನು ಮೇಲಿನ ಪಡೇಕನೂರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆಯೇ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಶಾನ್ತಿಮಯ ಮುತ್ತಯ್ಯ, ಅಮ್ಮುಗಿಸಿದ್ಧ (ಅಮುಗಿದೇವ) ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಇವರೆಲ್ಲರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಈ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೊಂಡು ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಉಳಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೆ ಪುರಸ್ಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಕೂಡ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಪರಂಪರೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿನ ಉಪಾಸನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗೌರವವಿರುವುದು ಇಂದಿಗೂ 'ಹಬ್ಬು' ಅಥವಾ 'ಹಿರೇ ಹಬ್ಬು'ವಿನವರ ಕಡೆಗೇ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಮಾನವಾದ ಗುಡಿಕೋಲು (ನಂದಿಕೋಲು) ಅವರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೋಲಿಗೆ ಒಂದುವರೆ ಅಡಿ ಅಗಲ, ಮತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. **ಈ ವಸ್ತ್ರವು ಉಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷ.** ಜಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗುವ 'ಹಿರೇ ಹಬ್ಬು' ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು ಮತ್ತು ಮೈಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಅಂಗಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದು ಅವರ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೇಷ. ಗೋಪ ಜನರಾದ ಗೊಲ್ಲಧನುಗರರು (ಕುರುಬ) ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಧರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಭಕ್ತರ ವೇಷವಿದು.

ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 'ಹುಯೀಕಾ' (ಕಾರಣೀಕ-ಭವಿಷ್ಯ) ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಮಳೆ-ಬೆಳೆ, ಹವಾಮಾನ, ಸುಕಾಲ-ದುಷ್ಕಾಲ, ಆರೋಗ್ಯ-ಅನಾರೋಗ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಕ್ತರಿಗೋಸ್ಕರ ಅಥವಾ ತೊಡಕು ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರಣಿಕ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ

ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗವಳಿ ಧನಗರರ ಕುರುಬ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಹೆಸರು ಹುಯೀಕಾ(ಹೇಳಿಕಿ). ಈ ಜನರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುಯೀಕಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹುಯೀಕಾದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಗೊಪಜನರ (ಕುರುಬರ) ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ, ಈ ಹುಯೀಕಾವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಆಕಳ ಕರುವಿನಿಂದಲೇ ಅಂದರೆ ಕಪಿಲ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣೀಕ ಭವಿಷ್ಯ (ಹುಯೀಕಾ) ಹೇಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಕರುವನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯವರೆಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಉಪವಾಸ. ಆನಂತರ ಅದರ ಎದುರು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಗೋಮಯ ಗೋಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದರ ವರ್ತನೆಯು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾರಣಿಕ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು."[೨೦] ಮೇಲಿನ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣಾ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ 'ಹಬ್ಬು' ಅಥವಾ 'ಹಿರೇಹಬ್ಬು' ಎಂಬುವವರು ಇಂದು ಲಿಂಗಾಯತರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವರನ್ನು ಜನ ಹಂಡೆಕುರುಬರೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅವರು ಲಿಂಗಾಯತರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಗುಡಿಕೋಲಿಗೆ (ನಂದಿಕೋಲು) ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವರು ಕೇಶಮುಂಡನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ಅಂಗಿ ಧರಿಸಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಕಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಇವು ಕುರುಬರ ಕುಲಪರಂಪರೆಯ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಕುರುಬ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ' ಎಂಬ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕಟ ಗೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಕುರುಬರ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ. "ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸೀಮೆಗೆ ಬಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದಿಳಿದು ಪಾವುಗೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಮಹೇಶ್ವರನ ಶಾಪದಿಂದ ರೋಮಕೋಟಿ ಋಷಿಯು ಮಂಕುಮರುಳನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ

ಹುಟ್ಟಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದವನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇದನ್ನು ಲಿಂಗಬೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಈ ಮಹಾಪುರುಷನೇ ನನ್ನ ಗುರು, ನಾನು ಅವನಿಗಾಗಿ, ನೀವು ನಿನ್ನೆ ಮೂರ್ತವ ಮಾಡಿದ ಸರವೂರು ಗ್ರಾಮದ ತೂಗುಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತಪೋಮಗ್ನ ನಾಗುವೆನು" ಎಂದು ಶಿರವಡಿಯಾಗಿ ಕಾಲು ಮೇಲಾಗಿ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನು ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುತಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಹೆಗ್ಗೌಡನು ತೂಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಹಲವು ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಸರವೂರಲ್ಲಿ ಮರುಳ ಮಂಕನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದು, ನೀನು ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇತ್ತ ಮಂಗಳವೇಢೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ಸೇವಕರ ಮೂಲಕ ತೂಗುಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸೂಜಿಯೂರಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಾಲು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಾಗ, ಬೇಟೆಯ ನೆವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಿಜ್ಜಳ ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕುರುಬ ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡ ಅರಸನನ್ನು ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಆದರಾತಿಥ್ಯದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡನನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಆತನ ಪರಿವಾರದವರು ಶರಣರಿಗೆ ಹಾಲು-ಮೊಸರು ಮಾರುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಕುರುಬರು ಹಾಲ ಹರವಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರಿದರು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕುರುಬರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಏಳು ಬೇಲಿಯ ಆಚೆ ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವಮಾನಿತರಾದ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ ತೂಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ, ಅಜಗಣ್ಣರೊಂದಿಗೆ ಸರವೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಕುಸಿದ್ಧನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಲೇ ಅವನು ಎದ್ದು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ವಂದಿಸಿದ. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನಿನ್ನ ಮನದ ಬಯಕೆಯೇನು? ಎಂದು ಮಂಕಯ್ಯನಿಗೆ ಕೇಳಿದ. "ರಾಜಧಾನಿಯ ಹೊರಗೆ, ಏಳು ಬೇಲಿಯ ಒಳಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬ ಗೌಡರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು" ಎಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿದ. ಆತನ ಭಿನ್ನಹದಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಘಟ್ಟವಾಳಯ್ಯ, ಮಂಕಸಿದ್ಧ ಎಲ್ಲರೂ ಕುರುಬ ಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ

ಮಾತನಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಿದ ಕುರುಬರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬಹುಷ್ಕೃತಗೊಂಡ ಕುರುಬರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಮಂಕಯ್ಯನನ್ನು ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕುರುಬ ಮುಖಂಡನಾದ ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡನು 'ತನಗೆ ಮಂಕಯ್ಯ ತಂದೆ ಗುರು, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪರಮ ಗುರು' ಎಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ."[೨೧] ಈ ಕಾವ್ಯೋಕ್ತ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರುಬರ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡಿನ ಕೆಳಗಿನ ನುಡಿಯೊಂದು ಉಲ್ಲೆಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಮರುಳ ಸಿದ್ಧೇಶಗ ಒಲಿದಂತ ಜಗದ್ಗುರು
ಕರವ ಮುಗಿದು ನಾ ಹೊಗಳುವೆನೋ
ಕರವ ಮುಗಿದು ಕೊಂಡಾಡುವೆನೋ ದೇವಾ
ವರವ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಯೋ ನಮಗಿನ್ನು"[೨೨]

ಹೀಗೆ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕಚರಿತೆ' ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತನಾದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ "ಮಂಕೊಡೆಯರು" ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳು ಇವೆ. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾದ ಇವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಇವರು ಕುರುಬರ ಒಳಪಂಗಡವಾಗಿರುವ ಸಾಧುಗುರುಬರಿಗೆ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ತರುವಾಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಮಂಗಳವೇಢೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತದ ಶಿವಗಂಗೆ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟಗಳತ್ತ ಹೊರಟಾಗ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ರುದ್ರಮುನಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶಿವಗಂಗೆ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಿದ್ಧರಾಮಲಿಂಗ' ವಿರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತುಮಕೂರು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಹೆಸರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೂ, ಊರುಗಳೂ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಸುತ್ತಾಡಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ[೨೩] ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಎಳನಡು, ಗೋಡೇಕೆರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪೂಜಾರಿಗಳು

[illegible]

ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳೆ (ಮಂಕೊಡೆಯರು) ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ "ಕಂಥೆ ಧಾರಣ" ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಥೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪೂಜಾರಿಯು ಕೇಶ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕೇಶಮಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಜ್ಜಂಪುರ ಹೋಬಳಿಯ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವೊಂದಿದೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರ ಕುರುಬರದೇ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಮುಗಳಿ, ಗಡಿಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸೂರು, ಶಿವನಿ, ಅಜ್ಜಂಪುರ ಮತ್ತು ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೀರದೇವರ ದಳವಾಯಿಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೂತನವಾದ 'ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಂಥೆಯನ್ನು ನೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕುರಿಗಳಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಅತ್ಯಂತ ನೇಮ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಇದ್ದು ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ನೂತನ ಕಂಥೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗುವವರೆಗೂ ನೇಯವವರು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಎಳನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವವರು ಮುಗಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಬರು. ಇದು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಬರಿಗೆ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಗಂಗಮ್ಮನ ಕೆರೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನೂತನ ಕಂಥೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ವೈಭವದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಗೆ 'ಕಂಥಾಧಾರಣೆ' ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಏಳು ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧರಾಮಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಗೌರವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಯೆಂದರೆ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರಿಗೂ

ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಿಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ."[೨೪]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳು ಆತನ ಕುಲ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌನ ತಾಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಶಾಸನಗಳು, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಹಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಜಾನಪದರು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನೊಂದಿಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಇರುವ ಗಾಢ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಂತೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗಲಾರದು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಕುಲ ಪರಂಪರೆ ಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶರಣನಾಗಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೬.೧.೪. ಸಿದ್ಧಮಂಕ

ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಅಥವಾ ಮಂಕಸಿದ್ಧನು ಪ್ರಮುಖ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರವೂರ. ಇದು ಇಂದಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರವೂರ (ಸರೂರು) ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸರವೂರಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ 'ತೂಗುಡ್ಡ'ವು ಇರುವುದು. ತೂಗುಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳು ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸರವೂರಿನ ಹೊರಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಈಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದೂ, 'ಏಳು ಗುಡಿ'ಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಎರಡು ಶಾಸನ(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೮ ಮತ್ತು ೧೨೧೦ರ ಕಾಲದ)ಗಳು ದೊರಕಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲದೆ ಈತನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಇನ್ನೆರಡು ಕೃತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣವು[೨೫] ಇನ್ನೊಂದು "ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ."[೨೬] ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. "ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ಸರವೂರಿನ ತೂಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಶಿರವಡಿಯಾಗಿ ಕಾಲು ಮೇಲಾಗಿ ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳ ಕಥಾ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ಮಂಕುಸಿದ್ಧ, ಮಂಕು ಮರುಳ, ಮಂಕಯ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗಿರುವ ಈತನು ಒಬ್ಬ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮರ ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತೂಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಹೇಳುವ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮರುಳಸಿದ್ಧನ ಕುಲ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮರುಳಸಿದ್ಧನಯನ ವರಚರಿತವ ಕೇಳೆ
ಹರನೊಲಿವನು ಕರುಣದಿ
ಕುರುಬರ ಕಥೆಯೆಂದು ಜರಿಯಲು ಬೇಡ
ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯ ತಾ ಕುರುಬ (ಹಾ.ಪು. ಸಂ.೫ -ಪ. ೧೦೭)

ಎಂದು ಮರುಳಸಿದ್ಧನು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮರುಳಸಿದ್ಧನ ಜನನ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಗಳು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ "ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ"ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಗಳಂತೆಯೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ "ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ"ದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಮಂಕುಸಿದ್ಧರು ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯ ಮುಂದಿನ ಘಟನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

"ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತ, ದೇಶಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಸರವೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ದುಗೌಡ (ಮುದ್ದುಗೊಂಡ) ಸುಗ್ಗಲದೇವಿ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದಂಪತಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಿನ್ನದ ಗಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪನ್ನೀರನ್ನು ತಂದು ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ರನ್ನ ರತ್ನದ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಷ್ಟವಿಧಾನದಿಂದ ಪೂಜೆಯಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು "ಏನು ಬೇಕು ಕೇಳಿರಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದಂಪತಿಗಳು "ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಬೇಕು (ಹಾ.ಪು. ೨-೧) ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು "ಕಂದನಾಗುವ ನಿಮಗೆ" ಎಂದು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಹಾರೈಕೆಯು ಕೈಗೂಡುವಂತೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಗಂಡುಮಗುವೊಂದು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಮಾತು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮೂಗನಾಗಿರುವ ಮಗನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಓಣಿಯ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಕರುಗಳನ್ನಾದರು ಕಾಯಲು ಕಳುಹಿಸಿದರೆ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಮಾತನಾಡಬಹುದು

ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಣೆಯ ಬಾಲಕರಾದ ಯಕ್ಕಯ್ಯ ಜೋಗಯ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೋದ ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಟ್ಟು, ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಾಯಕವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಅವನು ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ನಾನು ತಂದಿರುವ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಿಂದಲಾದರೂ ತಂದು ಕೊಡು ಎಂದು ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಕರುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ತಿಳಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿ, ಹುಡುಕಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಪರುಷೆ ಹೊರಟ ಜಂಗಮರು ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಲಿಂಗರೂಪದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಶೆಗೊಂಡು, ತಾನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಪರ್ವತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ರುದ್ರಗಮ್ಮರಿಗೆ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ದರುಶನವನ್ನು ನೀಡಿ, ಬಾಲಕನ ಕರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ 'ಮರುಳ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ"ನೆಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, "ವರತಪೋಧನ ನೀನಾಗು", "ಇರಹೋಗು ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕರುಣಿಸಿ" (ಹಾ. ಪು. ೩-೬) ಹನ್ನೆರಡು ಸೂಜಿ, ಹನ್ನೆರಡ ಡಬ್ಬಣವನ್ನು ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು "ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೂಗುತ್ತಾ ಹೋಗು, ಎಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ತೂಕವು ಒಂದು ಗುಂಜಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ತಪೋಧನ ನಾಗು" ಎಂದು ಹರಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೂಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ತೂಗುಡ್ಡವೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ತೂಕವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತೂಗುಡ್ಡದ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಗುಲಗಂಜಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸೂಜಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ಊರಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ-

ಶಿರವಡಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಚರಣವೇ ಮೇಲಾಗಿ
ಮರುಳ ಸಿದ್ದೇಶನು ಮಾಡಿ ತಪವ
ಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲೇಶನ ಚರಣವ ನೆನೆಯುತ
ತರಳ ಮಾಡಿದನು ತಪವ (ಹಾ.ಪು. ೩-೧೫)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ತುಂಬ ವಿಚಿತ್ರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವೂ ಆದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲು ತೊಡುಗತ್ತಾನೆ. "ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ"ಯು ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ಬಾಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ರೋಮಕೋಟಿ ಋಷಿಯೆಂಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ಮಹೇಶ್ವರನ ಶಾಪದಿಂದ ಮಂಕುಮರುಳನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜನಿಸಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಂಕುಮರಳನು ಆ ಮಹಾಪುರುಷನೇ ಎನಗೆ ಗುರು ನೀವೇ ಪರಮಗುರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗಾಗಿ ನೀವು ನಿನ್ನೆ ಮೂರ್ತವ ಮಾಡಿದ ಸರವೂರದ ಕೋಡಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತಪೋಮಗ್ನನಾಗುವೆನು ಎಂದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ."[೨೬] ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಮಂಕಸಿದ್ಧನು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು.

ಹೀಗೆ ಮಂಕುಸಿದ್ಧ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕುರುಬರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಆದಿಗೊಂಡನ ಆರು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಗೊಂಡ. ಈತನು ತನ್ನ ಹೊಲವನ್ನು ಊಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುರಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು. ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಸಿದ್ಧಮ್ಮ. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇವರು 'ಹತ್ತಿಕಂಕಣದ' ಕುರುಬ ರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇವರು 'ಉಣ್ಣೆಕಂಕಣ'ದ ಕುರುಬರೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉಂಡಾಡು ಪದ್ಮಣ್ಣನ ನಾಲ್ವತ್ತು ಜನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕುರುಬರು ತೂಗುಡ್ಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ'ಯ ಪ್ರಕಾರ ತೂಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವನು ಹೆಗ್ಗೇಗೌಡನೆಂಬ ಕುರುಬ. ಈತನಿಗೂ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕುರುಬರು ತೂಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಿಜ್ಜಳ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತವಾಗಿ ಬೇಟೆಯ ನೆಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಆತನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುರುಬರ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಗೊಂಡ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಇಂಥವರು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಬಂದು ಇರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಕುರುಬರು ಕುರಿ-ಮರಿ, ಸತಿ-ಸುತರು ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಿಜ್ಜಳ, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಶರಣರಿಗೆಲ್ಲ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಸುರಿದು ಕುರುಬರ ಕುರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕುರುಬರು ಸತ್ತಿರುವ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಮಿಕ್ಕುಳಿದವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ದುರ್ಗಂಧವೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದೊಳಗೆ ಹಬ್ಬಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸುಟ್ಟ ಕುರಿಗಳ ಕಮರು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಶರಣರು "ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹೇಸಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಂಥವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು ಎಂದು ಏಳು ಬೇಲಿಗಳ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ". ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ ತೂಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ತೂಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿ, ಮಳೆಯನ್ನದೇ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾರದನಿಂದ ತಿಳಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿ ಸಮೇತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಮಂಕನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಾನಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವನು "ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇನು ಬೇಡು" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು "ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಬರು ಎನ್ನ ಬಳಿ ಅಸ್ಪಶ್ಯರಂತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಎನ್ನನು ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಸತ್ತ ಕುರಿಯನ್ನು, ಹೆತ್ತ ಮೊಸರನ್ನು ಮತ್ತು ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುವ ಪವಾಡವನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕು (ಹಾ.ಪು. ೫ ೧೧, ೧೨ ೧೩) ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಮರಳಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಕುರುಬರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಆಗ ಹೊರಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ಹೋಗಬೇಡಿರೆಂದು (ಹಾ.ಪು. ೫-೩೨) ಕುರುಬರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯೊಂದನ್ನು ಹೂಳುವುದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹೊರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮತ್ತು ಶರಣರಿಗೂ ವಾದ ಬೀಳುತ್ತದೆ. "ನಿಮ್ಮ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ನೀವು ಎಬ್ಬಿಸಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ತಗರನ್ನು ನಾವು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ವಾದ ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಾದದ ಸುದ್ದಿಯು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ,

ಬಸವದಂಡೇಶನಿಗೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜ್ಜಳ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮುಂತಾದ ಶರಣರು ಎಲ್ಲ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ಶರಣರು ಸತ್ತ ಬಸವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಮಿಸುಕಾಡದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆಗ ಭಕ್ತರು ನಾವು ಸೋತೆವು, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು 'ನಿಮ್ಮ ತಗರು ಬೇಡ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ತಗರನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಕಡಿದು ಚಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಪವಾಡ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ." ಆಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಜಗ ಮುತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದ ತಗರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು ಹೇಳಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಗೊಂಗಡಿಯ ಜಾಡಿ ಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿ, 'ಜಗಮುತ್ತ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಯಲು ತಗರು ಜೀವ ತಳೆದು ಎದ್ದಿತು(ಹಾ.ಪು. ೫-೬೩). ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೆರಗಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಕುರುಬರ ಉತ್ಸಾಹವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ. ಪವಾಡವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಕುರುಬರ ಉತ್ಸಾಹವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ. ಪವಾಡವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಸಿದ್ಧಮಂಕರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಪುರುಷನಾದ ಸಿದ್ಧಮಂಕನನ್ನು ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆರೆದ ಜನಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕುರುಬರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತನಾದ 'ಸಿದ್ಧಮಂಕನೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರು (ಹಾ.ಪು. ೫-೭೭) ಎಂದು ಶರಣರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಾರಲಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತಗೊಂಡ ಕುರುಬರು ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಒಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ದ್ಧಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ಪ್ರಮುಖನಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ. ಈ ಮಂಕುಸಿದ್ಧನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ 'ಮಂಕೊಡೊಯರು' ಎಂಬ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರೂ, ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳೂ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಂಕೊಡೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರೂರು ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಮಂಕುಸಿದ್ಧನ ಪರಂಪರೆಯ ಒಡೆಯುರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

೬.೧.೫. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ, ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಆತನ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದಲ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಥೆ, ಹಾಡುಗಳಿಂದಲೂ ಇದು ರುಜುವಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಮತ್ತು ಈತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸ್ಮಾರಕಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ಮಹಾಪುರುಷನ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳಾಗಲೀ, ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಲೀ ರಚನೆಗೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇರಳವಾದ ಆಕರ ಸಂಪತ್ತು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಆಕರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು "ಸಿದ್ಧಸಿರಿ"[೨೮] ಎಂಬ ಕೃತಿಯೊಂದು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಜನನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಆತನ ಸಂತಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಧರುಮರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಳವಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಸಿದ್ಧಸಿರಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿರುವ 'ಸಂಗತಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯ ಆಕರಗಳು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಮಹಿಮಾತಿಶಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಅವರು ಯಾವ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಕಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿರುವ ಆಧಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಈತನ ಮೂಲಸ್ಥಳ ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡ. ಇದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಕೇರಿ, ಜಾಲಗೇರಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಾಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೂರು ಸೀಮೆಗಳು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಡ್ಡ. ಈ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುವುದು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಇದು ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಿನ (ಊರುಗಳು) ಸೀಮೆಯು ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡ' ಅಥವಾ 'ಮುಮ್ಮೆಟಗಿರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಇದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ

ಗರ್ಭದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಬಂದವರಲ್ಲ. 'ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಶಿವನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಧರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷ. "ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಮರ ಋಷಿಯೆಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವರಾಯ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಮರಸಿದ್ಧಯೋಗಿ ನಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಶಿವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮೋಗಿಸಿದ್ಧನೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತನಾಮದಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕಡೆಯಿಂದ ವರಹಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಮ್ಮೆಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು"[೨೯] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ತನ್ನ ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕರಾರು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಕೂಡದು ಎಂದು. ಗುರು ಹಾಕಿದ ಕರಾರನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಟಿಕೆಗಳನ್ನು (ಪವಾಡ) ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಕರಾರನ್ನು ಮರೆತು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗನು ತಕ್ಷಣವೇ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಯವಾದ ಸ್ಥಳವೇ ಮಾಯಿಮಕಣಾಪುರ ಈ ಮಾಯಿಮಕಣಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರು ಸೋಮಲಿಂಗರ ಭವ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ದೇವಾಲಯ ವಿರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತ್ತ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳವಾದ ಮುಮ್ಮೆಟಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಮುಮ್ಮೆಟಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ವಂಶಾವಳಿಯ ವಿವರ ಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ದಾಖಲೆಯೊಂದನ್ನು ಶ್ರಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ ಅವರು ಹೆಳವರಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ವಂಶಾವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ[೩೦] ಹೆಳವರಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ವಂಶಾವಳಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ತಂದೆ ಸೋಮಲಿಂಗ ತಾಯಿ ಗೌರಾದೇವಿ. ಇವರಿಂದಲೇ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಸಂತತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಗೆ 'ಪದ್ಮಾವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ತವರುಮನೆ ಮಕಣಾಪುರ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಭೂತಾಳಿ ಸಿದ್ಧನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿಷ್ಯನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಮೂರು ಜನ ಪುಣ್ಯದ ಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾ>ಮಾಸಿದ್ಧ ಮಂಗರಾಯ ಮತ್ತು ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಎಂಬುವವರು. ಪುಣ್ಯದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರಾದವರು ಎಂದರ್ಥ. ಇನ್ನು ಧರ್ಮದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಹಡೆದ ಮಕ್ಕಳು ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ೧. ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ ೨. ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ ೩. ಸೋಮಣ್ಣ ಮುತ್ತ್ಯಾ ೪. ಕನ್ನಮುತ್ತ್ಯಾ, ಕೊನೆಯವಳು ರೆಬ್ಬವ್ವೆ ಅಥವಾ ರೆಬಕವ್ವೆ. ಇವಳನ್ನು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಗುರುವಿನ

ಊರಾದ ಮಕಣಾಪುರದ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಎಂಬುವವನೊಡನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಸಂತತಿಯ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೋರಿಸಬಹುದು.

ಸೋಮಲಿಂಗ-ಗೌರಾದೇವಿ

ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ-ಪದ್ಮಾವತಿ

ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ	ಬಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ	ಸೋಮಣ್ಣಮುತ್ಯಾ	ಕನ್ನಯ್ಯಮುತ್ಯಾ
ಸಾಲಸಿದ್ಧ	ಬಳೋಗಿಸಿದ್ಧ	ಹಿರಿಯ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಕರಿಯೋಗಸಿದ್ಧ
ಮಳಿಗಾಲಸಿದ್ಧ	ಯೋಗಸಿದ್ಧ	ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ
ಓಗಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಪದ್ಮೋಗಸಿದ್ಧ	ಮುತ್ತೈಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧ
ನಾಗಪ್ಪ ಒಡೆಯ	ಪೂಜಾದಗೌಡ	ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ	
ಕೆಂಚಸೋಮಯ್ಯ	ಶೀಲಿಸಿದ್ಧ	ಓಗಣ್ಣ ಮುತ್ಯಾ	

ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಶಿಷ್ಯರು, ಪ್ರತಿಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಈತನ ಸಂತತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ನೂರೊಂದು, ಸಾವಿರದ ಒಂದು, ಸಾವಿರದ ಏಳನೂರು ಹಾಗೂ ನವಕೋಟಿ ಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರು ಹುಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂತತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರ ಸಂತತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯಿಂದ ಬಂದವರನ್ನು 'ಒಡೆಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗುರು ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ, ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಜನಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.[೩೧] ಹೀಗೆ ಅವರು ನೆಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಂಗಲಿ, ಸಾತಾರಾ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕ ವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಆತನ ಸಂತತಿಯ ಮಹಾಪುರುಷರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರುಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಅನುಪಮವಾದ ತಪಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಾನ್ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ. ತಾನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗಲೇ ಪರಶಿವನಿಂದ "ಮಳೆಯ ಕೀಲ, ಬೆಳೆಯ ಕೀಲವನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡವರಿಗೆ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡಿನ ಕೆಳಗಿನ ನುಡಿಯೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

"ಮಳೆಯ ಕೀಲಿ ಬೇಡಿದವ ನೀನೆ
ಬೆಳೆಯ ಕೀಲಿ ಬೇಡಿದವ ನೀನೆ
ಮತ್ರ್ಯಾಕ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದವ ನೀನೆ
ಅಮ್ಮೋಗಿ ನೀನೆ
ಬಡವಗ ಭಾಗ್ಯದ ಕೊಟ್ಟವ ನೀನೆ
ಬಂಜೀಗೆ ಸಂತಾನ ಕೊಟ್ಟಾವನೀನೆ
ನಡುಮನಿ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕಟ್ಟಿಸಿದವ ನೀನೆ
ಅಮ್ಮೋಗಿ ನೀನೆ"[೩೨]

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದೇ ಜನರು ಮತ್ತು ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿರುವಾಗ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಮಳೆಯನ್ನು ತರಿಸಿ, ಜನರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈಗಲೂ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂತತಿಯ ಒಡೆಯರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಈ ಮಳೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದವುಗಳೇ ಆಗಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಡತನದ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಅವರ ಬಡತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಅವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಬಂಜೆಯರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. "ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಶಿವಭಕ್ತ ಕುಂಬಾರ ರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ನೀಲಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಸಂತಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು 'ಸಿದ್ಧಸಿರಿ' ಕೃತಿಯು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿರಬಹುದಾದ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ.

"ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಕುಂಬಾರ ರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ನೀಲಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರಿಗೆ ದಾನಧರ್ಮ, ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹವನ್ನು ಎಡಬಿಡದೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಿರಾಶೆಗೊಂಡ ದಂಪತಿಗಳು ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯೊಂದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. "ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿರಿ. ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವಾಣಿಯು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಮಯ್ಯ ದಂಪತಿಗಳು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು "ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಐದೇಶಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ" ಎಂದು ಉತ್ತತ್ತಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಕೈಗೂಡುವಂತೆ ರಾಮಯ್ಯ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಗುವಿನ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಗೆ ಕರೆಯಲು ರಾಮಯ್ಯನು ಮುಮ್ಮೆಟ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕಂಡು "ಒಡೆಯ ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ವಂಶಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಿತು, ಸುಂದರ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ತಾವು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಗೆ ಬರಬೇಕು" ಎಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ತಮ್ಮ ಐದು ವರ್ಷದ ಮಗ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನನ್ನು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಯ್ಯನು ಸ್ವಾಮಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಜಂಗಮರ ಮುಂದೆ ಈ ಹುಡುಗ ಹೇಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯಾನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಮೋಘ ಸಿದ್ಧರು ರಾಮಯ್ಯ 'ಈತನು ನಿನಗೆ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಈತನಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಹೋಗು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ರಾಮಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ಊರ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಹಾಳು ಭಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಮದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಹಾಪುರುಷನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿರುವ ಭಾವಿಯು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿತು. ಭಾವಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಒಣಗಿದ ಮರವು ಚಿಗುರಿತು. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ದೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕರೆಪ್ಪನೆಂಬ ಕುರುಬನು ತನ್ನ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಳು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ತುಂಬಿರುವುದನ್ನೂ, ಒಣಗಿದ ಮರವು ಚಿಗಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ಈ ಮಹಿಮಾಪುರುಷನಿಂದಲೇ ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಆ ಮಹಿಮಾಪುರುಷನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಊರ ಹೊರಗೆ ಕುರಿಯ ದಡ್ಡಿಯನ್ನು

ಹಾಕಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಕುರಿದೊಡ್ಡಿಯ ಕುರಿ-ಮರಿಗಳ ಮಲಮೂತ್ರದ ವಾಸನೆಯು ಬರುತ್ತದೆಯೆಂದು ಊರಲ್ಲಿಯ ಜಂಗಮರು ತನಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕರೆಪ್ಪನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಜಂಗಮರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಬಿಳ್ಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಗೂಳಿಯೊಂದು ಸತ್ತಿರುವುದು, ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜಂಗಮರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪಂಥವನ್ನು ಹೂಡಿ ಸತ್ತಿರುವ ಕುರಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಪವಾಡವನ್ನು ಗೆಲ್ಲು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಜಂಗಮರು ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ಜಂಗಮರೊಂದಿಗೆ ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಂಥವನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿರಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕುರಿಯನ್ನು ನಾವು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೇವೆ. ಜಂಗಮರು ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಭಂಡಾರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸತ್ತಿರುವ ಕುರಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಕರೆಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಸತ್ತಿರುವ ಕುರಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು ಕುರಿಯು ಜೀವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕರೆಪ್ಪನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಜಂಗಮರು ಆತನಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕರೆಪ್ಪನ ಕಷ್ಟವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಂತರ ಕುಂಬಾರ ರಾಮಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮರೊಂದಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಒಡೆಯನನ್ನು ಕಂಡು ಜಂಗಮನೊಬ್ಬನು "ಲಿಂಗವಿದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮರು ತಮ್ಮ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರ ಲಿಂಗಗಳೇ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮರು ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ಗುರುನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರ ಲಿಂಗಗಳು ಮತ್ತೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮರು ಬಾಲಕ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾರೆ"[೩೩]

ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅಘಟಿತ ಘಟನೆಗಳು ಘಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಹಾ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಬಂಜೆಯರು ಮುಮ್ಮೆಟಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳು ಖಂಡತವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ-

ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡವರು ಪಟ್ಟಣಕ ಹೋಗಿರಿ
ಪಟ್ಟಣದ ಕೆಳಗ ಅರಿಕೇರೋ ।

ಪಟ್ಟಣದ ಕೆಳಗ ಅರಿಕೇರಿ ಅಮ್ಮೋಗಿಸಿದ್ಧ
ತೊಟ್ಟೀಲ ಹೊಸಿ ಖಳುವ್ಯಾನ ॥[೩೪]

ಎಂದು ಈ ಮಹಾಪುರುಷನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಜನಪದರು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಮಗ ಬೀಳ್ಯಾನಿಸಿದ್ಧನು ಕಲ್ಯಾಣ ದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರೊಂದಿಗೆ ಸತ್ತಿರುವ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಪಂಥವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದು. ಭಂಡಾರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕುರಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳು 'ತಗರ ಪವಾಡ' ಮತ್ತು 'ಸಿದ್ಧಮಂಕಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನುಪಮವಾದ ವಾಕ್ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಪಡೆದು ಪವಾಡ ಪುರುಷನಾಗಿ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿರುವ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನೂ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರನೂ ಆಗಿರುವ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಬಿನ್ನರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಪುಳುಂಜೆಯ ಶಾಸನೋಕ್ತ, ವಚನಕಾರ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ಪತ್ನಿ ರಾಯಮ್ಮ. ಇವಳು ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ್ತಿ, ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಪತ್ನಿ ಪದ್ಮಾವತಿ (ಪದಮವ್ವ) ಇವಳು ಒಬ್ಬ ನಿರಕ್ಷರಿ. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಗೃಹಸ್ಥರು. ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪವಾಡಪುರುಷ, ಒಬ್ಬ ವಿಭೂತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಂಡಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯವನು. ಅಮುಗಿದೇವನ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅರಿಕೇರಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಧರ್ಮದ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನ ಹೆಸರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನ ಗಳ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶರಣನಾದ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ಮಂದಿರಗಳು, ಗದ್ದುಗೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪವಾಡ ಪುರುಷನಾದ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌಕಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಿಖಿತ ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಲೀ, ಶಾಸನಗಳಾಗಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಚನಕಾರ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೦ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಭಿನ್ನವಾದ ಅಂಶಗಳಿದ್ದರೂ ಇವರಿಬ್ಬರು ಅಭಿನ್ನರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಮ್ಯತೆಗಳೂ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಾಮ್ಯತೆಯೆಂದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯತೆ. 'ಅಮೋಘ' ಮತ್ತು 'ಅಮುಗಿ' ಎಂಬವು ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅಮುಗಿದೇವ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮುಗಿದೇವ,

ಅಮುಗಿದೇವ, ಅವುಗಿದೇವ ಈ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. "ಅಮೋಘ" ಎಂಬುದರ ತದ್ಭವವೇ "ಅಮುಗಿ" ಎಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀ ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ"[೩೫] ಹೀಗಾಗಿ 'ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ' ಎಂಬುದು 'ಅಮುಗಿದೇವ' ಎಂಬುದಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಗೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ 'ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು' ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಶರಣನಾಗಿ 'ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ' ನಾಗಿರಬಹುದು. ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ವಚನಾಂಕಿತವಾಗಿರುವ "ಸಿದ್ಧಸೋಮನಾಥ" ಎಂಬುದು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಪುಳುಂಜೆಯ ಶಾಸನ(೧೨೦೦)ದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ "ಅನಾದಿ ಸಂಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧನ, ಸಾಸಿದ್ಧ ಕುಲಾನ್ವಯಾರ್ಣವ ಪ್ರವರ್ಧನ ಸುಧಾಕರ.... "ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧ ಸೋಮನಾಥದೇವ ಶ್ರೀಪಾದ ಪಂಕಜ ಭ್ರಮರ" ಈ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಶರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಗುರು 'ಸೋಮಲಿಂಗ' ಅಥವಾ 'ಸೋಮನಾಥ' ಎಂಬುದು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ ಅವರು ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ಶಾಸನ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಪುಳುಂಜ ಮತ್ತು ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕುರುವಲಿಗೆ, ಇಟೆ (ಇತ್ಥೆ) ರೊಪಳ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಸನೋಕ್ತ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯರು ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.[೩೬] ಇವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು "ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಅಮಾಕಸಿದ್ಧ (<ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ವಿಜಾಪುರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕುರುಬರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವರೆಂದೂ, ಅವರು ಅಮಾಕಸಿದ್ಧನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟಿರುವರೆಂದೂ, ಕುರುಬರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ (ಅಮಾಕಸಿದ್ಧ)ನೇ ಕಾರಣವೆಂದು"[೩೭] ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೂಲತಃ ಕುರುಬರವನಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧನು ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಂತರ ಶರಣನಾಗಿ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ(ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ)ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಲಿಂಗಾಧಾರಿ ಗಳಾಗಿ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಪಂಗಡವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ಯಾಗಿದೆ.

೬.೨. ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುರುವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವ ಒಡೆಯರು ಎಂಬ ಗುರುವರ್ಗ ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಆರಾಧಕರಾಗಿ, ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಅನುಚಾನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಗುರು ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ದುಡಿದಿರುವುದು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸೇವೆ, ಸಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುವುದು. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ, ನನಗೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೬.೨.೧. ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತ (ಕುರುಬ) ಸಮಾಜದವರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ದುಡಿದ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ 'ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ'ವು ಇದೆ. ಇದರ ಗುರುಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರ ತಂದೆ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು. ಇವರ ತಮ್ಮಂದಿರ ಹೆಸರು ಮುತ್ತಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೭೬೯(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೪೭)ನೇ ಪ್ಲವಂಗನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗ ಶುದ್ಧ ತದಿಗೆ ಗುರುವಾರ ಮಖಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಶುಭ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೂ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸಂತರ, ಅನಾಥರ ಆದರಾತಿಥ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಒಮ್ಮೆ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡದ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಊರಿನ ಇನ್ನಿತರರೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಧು(ಸಿದ್ಧಪುರುಷ)ಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮನಸ್ಸು ಸಾಧುವಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೂ ಹೋಗದೆ, ಊರವರ ಜೊತೆಗೆ ಊರಿಗೂ ಹೋಗದೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಆ ಸಾಧುವಿನ ಸಂಘ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಸಾಧು ಅವರಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಔಷಧ, ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಆ ಸಂಬಂಧದ ತಾಡವೋಲೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾಯವಾದರು. ಆಗ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ

ಕಡೆ ಹುಡುಕಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು. ಆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ಸಾಧುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಥೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿನವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಮ್ಮೋಗಿ ಮಠವು ಊರಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಜನರ ಮುಖಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅವರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ವಾಯಿದೇ ಸಮೇತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರ ಔಷದ-ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗದೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ದೂರದೂರಿನ ಜನ ಪರಿಷೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಜನರಿಂದ ಒಂದು ಕುರುಡು ಕವಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಸ್ತಸಿದ್ಧಿ, ವಾಕ್‌ಸಿದ್ಧಿ ಅಮೋಘವಾದುದಾಗಿತ್ತು.

ಇವರ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಅಪರಿಮಿತವಾದುದು. ಹಾಲುಮತದವರನ್ನು ಸದಾಚಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯ. ದೀನದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಯೇ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಗುರಿಯೆಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವರಿಗೆ ದಂಡವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ, ಗುಡಗೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾಲುಮತಸ್ಥರು ಇವರನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರು ಇವರ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲು ಹಿಂಜರಿ ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಷ್ಟರೂ ಸಹ ಇವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಬೋಧನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶಿಷ್ಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಉಳಿದಕಡೆಯೂ ಹಾಲುಮತಸ್ಥ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು, ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ, ಸಾ.ಬಂಕಾಪೂರ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕರಾಮಪ್ಪ ಕಟ್ಟೇಮನಿ, ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಮೇಡ್ಲೇರಿ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಸಾಪೂರ ಮೊದಲಾದವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ 'ಕುರುಬರ ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಸಭೆ'ಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದರ ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚವನ್ನು ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 'ಒಬ್ಬನಿಂದ ಕೇರಿಪಾವನ, ಒಬ್ಬನಿಂದ ಊರು ಪಾವನ, ಒಬ್ಬನಿಂದ ಜಗತ್ತೇ ಪಾವನ' ಎಂಬ ನೀತಿ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆದಾಡುವ ಶಾಸನವಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರವರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಅದರ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಇವರು ಸಮಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯುಸಿರಿರುವವರೆಗೂ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೨ ಪರಿದಾವಿ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ೧೧ ಶನಿವಾರ ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಿವಾಧೀನರಾದರು.”[೩೭] ಅವರ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಈಗಲೂ ಜನರು ತುಂಬ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಮಹಿಮಾಸ್ಪದವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

೬.೨.೨. ವೇದಮೂರ್ತಿ ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು : (೧೮೭೦-೧೯೫೧)

ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರರಾದ ವೆ.ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಣ್ಣನವರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ವೇದಮೂರ್ತಿ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಮೂರನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೭೦ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯವರಾದ ಇವರು ಮುಂದೆ ಬಟ್ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಅಣ್ಣನವರಾದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ಶಿಷ್ಯವೃಂದದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಿದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ "೧ನೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಭೆ"ಯನ್ನು ಜರುಗಿಸಿದರು. ಈ ಸಭೆಗೆ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಭೆಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದವರಲ್ಲಿ ಬಹಳೇ ಜಾಗೃತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸುಪುತ್ರರ ಲಗ್ನ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಹಾಲುಮತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪದ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಒಡೆಯರ ಅವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅಂದು (೨೭-೪-೧೯೨೩) ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು ಅತ್ಯಂತ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನದಾಗಿತ್ತು[೬೯] ಹಾಲುಮತ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಅಖಿಲ ಹಾಲುಮತ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಸಭೆಯು ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಈ ಸಭೆಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಅಖಿಲ ಹಾಲುಮತ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಸಂಘವೂ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಹಾಲುಮತ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಬೀರದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅಣ್ಣನವರಾದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇದಲ್ಲದೇ "ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಬಡ ಹಾಗೂ ಅನಾಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕುರುಬರ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು."[೭೦]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಯಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೬.೨.೩. ಜಗದ್ಗುರು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ ಒಡೆಯರು

ದಿನಾಂಕ ೨, ೩, ೪ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೨೯ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಅಬ್ಬಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ 'ಶ್ರೀ ಹಾಲುಮತ (ಕುರುಬರ) ಮಹಾಸಭೆಯ' ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡವರು "ಶ್ರೀ ಮದ್ದಕ್ಷಿಣಕಾಶೀ ಅಮರಗಣಂಗಳ ನಿಜಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಚವುಡಯ್ಯದಾನಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತ, ವೇದತೀರ್ಥ ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ, ಪಂಡಿತ ಪದವಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಜಗದ್ಗುರು ಜಗದಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಒಡೆಯರ" ಅವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಚೇರಮನ್ನರಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಕಂಬಳಿಯವರು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು- "ವೇದತೀರ್ಥ ಜಗದಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಒಡೆಯರು ದಕ್ಷಿಣಕಾಶಿ ಎನಿಸಿಕೊಡ ಚವುಡಯ್ಯದಾನಪುರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವವರು. ನಮ್ಮ ಇಂದೂರ ಸಂಸ್ಥಾನ ಹೋಳಕರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಗಾಧವಾದ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾರಾಜರ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನ ವೇದಭಾಷ್ಯದ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಯಾವತ್ತು ಪರಿಚಯವು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಇರುವುದು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಅನೇಕ ಸಭೆ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವರು. ಇವರ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯಜ್ಞಾನ, ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಹೆಸರು ಕೇಳದವರೇ ಇಲ್ಲೆಂದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರು. ಈ ಮಹನೀಯರು ನಮ್ಮ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರಾದದ್ದು ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣ ಹಾಕಿದಂತಾಗಿರುವುದು"[೪೧] ಅವರ ದಿವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿವೆ.

ಅಂದು ಆ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು ತುಂಬ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ವೇದಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳುಂಟಾದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವದವರು ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಗಡದವರನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡದೇ ದ್ವೇಷ ಮಾಡಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಪೂರ್ವಪದ್ಧತಿ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದಿಂದ ದರಿದ್ರತ್ವಾದಿಗಳು ತಪ್ಪಲು ಮಾರ್ಗ

ವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವುದು. ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ವೇದಗಳೇ ಮೂಲಾಧಾರಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಭೇದವಾದವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನ್ವಾದಿ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ಅವು ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರ್ವತಾವಿಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭೇದವನ್ನು ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕೀಕರಣರಾಗಿ ದೇಶಧರ್ಮಗಳ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಾಲುಮತವು ಅಮೃತ ಸೇವನಾರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿಯೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷೈಕಧ್ಯೇಯವುಳ್ಳದ್ದು. ಅತಿಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ಪವಿತ್ರಮತವಿದ್ದು, ದೇವಧರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದದ್ದು, ಹಾಲುಮತದವರೇ ದ್ರಾವಿಡದೇಶದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಕುರುಬರೆಂಬ ನಾಮವು ಕುಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂಬ 'ಕುರುವರ' ಶಬ್ಧವಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕುರುಬರ' ಎಂಬ ತದ್ಭವವಾಚಕದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಹಾಲುಮತದವರು ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸನಾತನವಾದ ಲಿಂಗಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅನೇಕರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲುಮತದ ಬೀರೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯಿದ್ದು, ವೀರಗೊಲ್ಲಾಳ ಮೊದಲಾದ ಹಾಲುಮತದ ಶರಣರು ಶಿವಭಕ್ತಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣ, ಶಿವಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೆಂಬ ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳೂ ಈಗ್ಯೂ ಗೌರವ ದ್ಯೋತಕಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಲುಮತದವರು ದುಷ್ಪಾಹಾರ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಜಮಾಡಿ ಸರ್ವರೂ ಲಿಂಗಧಾರಣಯುಕ್ತರಾಗಿ ಮತ್ತೈಕ್ಯದಿಂದ ನಡೆದು ವಿದ್ಯಾ-ಬುದ್ಧಿ ಕುಶಲತೆಗಳಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು.... ವಿಜಯನಗರದ ಹರಿಹರ(ಬುಕ್ಕರಾಯ)ನ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು... ಹಾಲುಮತ ರಾಜಘರಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇಂದೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ದೇವೀ ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿಯವರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಹನೀಯರುಗಳ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು. ಹಾಲುಮತದ ಯಾವತ್ತು ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರು ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು."[೨]

ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರತೀಯರ ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲ ಆಕರಗಳೆಂದರೆ ವೇದಗಳು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನನ್ನು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಲ್ಲ. ಇವು ಮನು- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಹಿತೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರ ಕೃತಕ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪಂಗಡಗಳು ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳುವುದರಿಂದ ದೇಶ ಧರ್ಮಗಳ ಉನ್ನತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಲುಮತವು ಅಮೃತದಂತೆ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು, ಈ ಹಾಲುಮತದವರೇ ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು. ಅವರು ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೇ ಶಿವೋಪಾಸಕರು, ಇವರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯುಂಟು. ಕುರುಬರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರಾದಿ ಸೇವನೆಯಿಂದ

ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಪರಂಪರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಲುಮತದ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಹರಿಹರ(ಬುಕ್ಕರಾಯ), ವೀರಗೊಲ್ಲಾಳ, ಶ್ರೀ ದೇವೀ ಅಹಲ್ಯಾ ಬಾಯಿಯವರ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದವರ ಸಂಘಟನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೬.೨.೪. ವೇದಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಹಾಲುಮತದ ಮಠವೊಂದು ಇದೆ. ಈ ಮಠದ ಗುರು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ವೇದಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಗುರುಚರಮೂರ್ತಿ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು. ಇವರು ಹಾಲುಮತ (ಕುರುಬರ) ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳ ಚಿಂತಕರಾಗಿದ್ದರು. ದಿನಾಂಕ ೨೭-೪-೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ "೨ನೆಯ ಹಾಲುಮತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಸಭೆಯ" ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ಧರು. ಅಂದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು ತುಂಬ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದುದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಭಾಷಣದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

'ನಮ್ಮ ಹಾಲುಮತವು ಕೌರಬ ಮಹಾಋಷಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀ ಶಿವಾಂಶ ಧರ್ಮವೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳೂ, ಅರಸರೂ, ರಾಜಕಾರಣಪಟುಗಳೂ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠಧರ್ಮವೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಈಗಿನ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶದಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ನಮ್ಮ ಜನರು ದೇವರು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಅಮೌಲ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಶುಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಎಷ್ಟೋ ನಮ್ಮ ಜನರು ಅನಾಚಾರಿಗಳಾಗಿ ದುರಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ನಾ ಹೆಚ್ಚು ತಾ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಒಣ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮದ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹಾಲುಮತವು ಶ್ರೀಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಹಾಲುಮತವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಕ್ಷೀಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಹತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಾಹಾರ, ಮಧ್ಯಪಾನ, ಅಫೀಮು, ಗಾಂಜಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವ ಜನರು ಇರುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ವರ್ತನೆ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳೇ ನಿಂದ್ಯವಾದುದಿರುವುದು... ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಬಹುದಿವಸಗಳಿಂದ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ವರ ಅಥವಾ ವಧುವು ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಸ್ಥವ್ಯಸ್ಥವಾದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತಾವು

ಆಜನ್ಮ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ವಿಧವಾ ವಿದುರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಪತಿಪತ್ನಿ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವೊದಗಿ ಧರ್ಮವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಹಾಯ್! ಯಾವ ಹಾಲುಮತದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರಂಥ ಮಹಾತ್ಮರುದಯಿಸಿ ಧರ್ಮದೇಳ್ಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮೋಧರ್ಮ' ಎಂದು ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರೋ, ಯಾವ ಹಾಲುಮತವು ಹಾಲಿನಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತೋ, ಯಾವ ಹಾಲುಮತ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನಪಡೆದಿತ್ತೋ, ಯಾವ ಹಾಲುಮತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿ ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿಯಂತ ಸಾಧ್ವಿಮಣಿಯರು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವರೋ ಅದೇ ಹಾಲುಮತದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯುಳ್ಳವರೂ, ದುಷ್ಟ ವ್ಯಸನಿಗಳೂ, ಅನಾಚಾರಿಗಳೂ, ಧರ್ಮಲಂಡರೂ ಆದ ಜನರು ಹುಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಯ್! ಹಾಯ್! ಜಗದೀಶ ಏನು ನಿನ್ನ ಅಗಾದ ಮಹಿಮೆಯಿದು! ಕಾಲವೇ ಏನು ಮಾಡಿದೆ!

ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾವುದೆಂದರೆ ವಿಧ್ಯಾವಿಹೀನತೆ, ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಇರದೆ ಆಹಾರ ನಿದ್ರಾಭಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ದ್ವಿಪಾದ ಪಶುಗಳಂತೆ ಆಚರಿಸಿ ಮಾನವೀಯ ಉನ್ನತ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಜನರು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಲಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ವಿದ್ಯೆಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸಂಪತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯೇ ಇಹಪರ ಸೌಖ್ಯದಾಯಕ, ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವು. ವಿದ್ಯೆಯೇ ಧರ್ಮಬಂಧುವು. ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವೂ ಮಾನವೂ ಗೌರವವೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವವು.

"ಪ್ರಿಯ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರೇ ಏಳಿರಿ! ಏಳಿರಿ! ಹಾಲುಮತ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹಾಲುಮತ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರುಚರಣಸನ್ನಧಿಯಲ್ಲಿ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿರಿ! ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರರಾಗಿರಿ! ಆಲಸ್ಯ ಜಾಢ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಿರಿ! ಶ್ರೀ ಹಾಲುಮತ ಸದ್ಗುರು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿರಿ! ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗರೇ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಶ್ರೀಗುರುಚರಣ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರಿ! ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಫಂಡಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರಿ! ವಿದ್ಯಾವಂತರೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿರಿ!... ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸ, ಶ್ರೀ ಕಾಳಿದಾಸ, ಶ್ರೀ ದೇವಿ ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ಇವರ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ!"[೯೩]

ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳು ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಬಂಧುವೂ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದ ಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಅಕ್ಷರದಂತೆ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಮ್ಮ

ಹಾಲುಮತಧರ್ಮದ ಇಂದಿನ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮವರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಅನಾಚಾರಿಗಳೂ ದುರ್ವ್ಯಸನಿಗಳೂ ಮೌಢ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನತೆ. ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರು ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಮಹಾಕೂಪದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರಗತಿ, ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಸಂಘಟನೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

೬.೨.೫. ತುಮಕೂರಿನ ಶ್ರೀ ಸಿರಿಯಪ್ಪ ಒಡೆಯರ (೧೯೧೨-೧೯೯೨)

ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಆಧುನಿಕ ಗಣ್ಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ತುಮಕೂರಿನ ಶ್ರೀ ಸಿರಿಯಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಅವರದು. ಶ್ರೀಯುತರು ಸ್ವಯಂ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿತವರಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕು ಹಸನಾಗದು ಎಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ತುಮಕೂರಿನ ಸಿರಾಗೇಟ್ ಬಳಿ ಕಟ್ಟಡವೊಂದನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು (೧೯೬೫-೬೬) ಯುನೈಟೆಡ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಕಾಳಿದಾಸ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

ತುಮಕೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಕುರುಬರ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿ-ಮೇಕೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಧೆ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಹಿಂಸಾಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ, ಮದುವೆಯಂಥ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಂಸ ಬಳಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿರಿಯಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಅವರು ತುಂಬ ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತ ಕೈಗೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿ ವಧೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ರೆಡ್‌ಕ್ರಾಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪ್ರಾಣಿದಯಾ ಸಂಘ, ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿ, ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಅದರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಅವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅನನ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ."[೪೪]

೬.೨.೬. ಆಧುನಿಕ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ

ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾದಗಿರಿಯ ಶ್ರೀ ಆಧುನಿಕ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಇವರು ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಹಾಲುಮತದ ಜನಾಂಗದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಭಾಷಾ ವಿಶಾರದರಾದ ಇವರು ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿಗಳೂ ಹೌದು. ರಾಜಕಾರಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಸಮಾಜಸೇವೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೊಂಡ ಮತ್ತು ರಾಜಗೊಂಡ ಕುರುಬರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಜಗೊಂಡ ಕುರುಬರನ್ನು ಸರಕಾರವು ಪರಿಶಿಷ್ಟರ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಕುರುಬರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲುಮತವನ್ನು 'ಅಜಪ ಧರ್ಮ'ವೆಂದೂ ಅದು ಋಗ್ವೇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನ ವಾದುದೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಅವರು ಈ ಕುರಿತು ಪುಟ್ಟ ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಾಲುಮತ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ೮೧ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಲುಮತದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಡೆಯರ ಅವರಿಗೆ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಶ್ರೀ ಕನಕ ಗುರುಪೀಠವು ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಜನಾಂಗದ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಷಾದವಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾದುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ."[೪೨]

ಹೀಗೆ ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಲುಮತ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಇವರ ರೀತಿಯು ಇತರ ನಾಯಕರಿಗೆ, ಸಮಾಜ ಸೇವಕರಿಗೆ, ಯುವಕರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೬.೨.೭. ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ

ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಗಣ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೆಸರು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಬಿಳಿಚೋಡು ಗ್ರಾಮದ ಒಡೆಯರ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಹನುಮಮ್ಮ ಇವರ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ದಿನಾಂಕ ೧೫-೬-೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಬಾಲಕನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಜಾಣವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು, ಬೆಳಗಾಂವಿಯ ಕಾನೂನು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಮೌಢ್ಯತೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ ಇವರು ಮದುವೆಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಶೂಲ ಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗುವವರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಸರಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಜನತೆಯಿಂದ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದಿರಲು ಹೇಳಿದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ, ಹರಕೆ ಹೊರುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮೂರ್ಖತನದ್ದೆಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾರಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಬಾಳು ನಡೆಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳನ್ನು, ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರು ಉಣ್ಣೆಯ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಉಣ್ಣೆಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಒಡೆಯರ ಅವರೇ ಉಣ್ಣೆಯ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕೈಗೊಂಡು, ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿ ಕಂಬಳಿ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದರು. ಬಳಿಕ ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕು ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ೧೯೬೮ ಮತ್ತು ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ನಂತರ ೧೯೮೩, ೧೯೮೫ ಹಾಗೂ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದರು. ಈ ವಿಜಯಗಳು ಹಾಲುಮತದವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಜಯಗಳೆಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೀರ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕುರುಬರ ಸಂಘದವರು ದಿನಾಂಕ ೧೯-೫-೨೦೦೧ರಂದು ಗೌರವ ಪುರಸ್ಕಾರದ ಅಭಿನಂದನಾ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿರುವುದು ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ಸಂದ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಾಗಿವೆ."[೪೬]

೬.೨.೮. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡ ಚ. ಮಾಲಿ ಪಾಟೀಲ (ಒಡೆಯರ)

ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಭೋಯಿ ಕಾಡಮಗೇರಿಯು ಒಡೆಯರ ನೆಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸರೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರೀಗುರುರೇವಣಸಿದ್ಧ (ಮಠ) ದೇವಾಲಯವು ಇದೆ. ಇದರ ಗುರು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಈ ಗುರು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಗೌಡ ಚ. ಮಾಲಿಪಾಟೀಲ ಅವರು. ಕಾಡಮಗೇರಿಯ ಮಾಲಿ (ಪಾಟೀಲ) ಗೌಡಕಿಯು ಇವರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ 'ಮಾಲಿ ಪಾಟೀಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಈ ಗುರು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು.

ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ ವರೆಗೆ ಓದಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡರು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಈಗ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇವರು ಹಾಲುಮತ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲುಮತಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಲುಮತದ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಬೀರಲಿಂಗ, ಮಹಾಳಿಂಗರಾಯರ ಬಗ್ಗೆ

ಅಪಾರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಹಾಲುಮತದವರ ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ, ಜಾತ್ರೆ-ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಿಂಗರಾಯ ಮಹಾತ್ಮೆ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅನೇಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರವಚನ, ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಲುಮತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡರ ಕಾರ್ಯವು ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಗಣ್ಯಮಾನ್ಯರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮಹನೀಯರು ಹಾಲುಮತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ತಿಪಟೂರಿನ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಕಡೂರಿನ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್, ಹೂವಿನಹಡಗಲಿಯ ದಿ. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುವಿನ ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿಯ ದಿ. ಒಡೆಯರ್ ಬಿಳಿಪೂಜಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಹೊಸೂರು ದೊಡ್ಡಿಯ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಳಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸರೂರ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಸಹದೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಶ್ರೀ ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಮಕಣಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ ಒಡೆಯರ್, ಹುಲ್ಲೂರಿನ ಪಂಚಾಕ್ಷರಯ್ಯ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ, ಕಲ್ಲೂರಿನ ಶ್ರೀ ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧಮ್ಮ ಮ. ಮೇಲಿಮಠ, ಹುಲಜಂತಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಶ್ರೀ ಅಡಿವೆಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿಯ ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ರಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು: ಎಂಬ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಡಾ.ಶಕುಂತಲಾ ಗೋಪಶೆಟ್ಟಿ ಅವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೨. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪು. ೨೪೯

೩. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನಮಂತಯ್ಯ (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೧೦-೧೧೧

೪. ಅನುಶಾಸನ, ಡಾ.ಹನುಮಾಕ್ಷಿ ಗೋಗಿ, ಪು ೧-೧೦

೫. ಸಿದ್ಧರಾಮ 'ಶಿವಯೋಗಿ'ಯಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು 'ಶಿವಾಚಾರ್ಯ' ಮಾಡಿದರು: ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಲಿಂಗಾಯತ, ಜುಲೈ ೧, ೨೦೦೬, ಪು. ೩-೫

೬. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ: ಮರಾಠಿ ಮೂಲ: ಡಾ.ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಡಾ.ವಿಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ, ಪು. ೮೪-೮೭

೭. ನಡಿಯಪ್ಪ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ: ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದಗಳು, ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು, ಕೆ.ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡ, ಮೇಟಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ, ಪು. ೨೯-೩೦

೮. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು: ಸುಧಾಕರ ಹಾಲತೊರೆ, ಸಂಸ್ಮರಣಗ್ರಂಥ, ಪು. ೨೫

೯. ಮಾರ್ಗ-೪, ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪು. ೩೮೫

೧೦. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, ಸುಧಾಕರ, ಹಾಲತೊರೆ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ಪು. ೨೮

೧೧. ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು ಪ್ರೊ.ಎಸ್.ಜಿ.ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿ : ಪಾವನ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, ಪು. ೩೭-೪೧

೧೨. ಅನುಶಾಸನ: ಡಾ.ಹನುಮಾಕ್ಷಿ ಗೋಗಿ, ಪು.೯

೧೩. ನೋಡಿ: ತಗರ ಪವಾಡ, (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ

೧೪. ಮಾರ್ಗ-೪, ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪು. ೩೭೭-೭೮

೧೫. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಪು. ೩೫೯

೧೬. ಮಾರ್ಗ-೪ ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪು. ೩೭೮-೮೦

೧೭. ನೋಡಿ: ಕಾಡು ಹೂವುಗಳು, (ಸಂ) ಜಿ.ಬಿ.ಖಾಡೆ, ಪ್ರ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು, ಪು. ೧೧೧-೧೩೫

೧೮. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ: ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಡಾ.ವಿಠ್ಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್, ಪು. ೮೦

೧೯. South Indian Inscriptions : Vol. xv. p. 233 ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ಪು. ೬೯ರಿಂದ ಉದ್ಧೃತ

೨೦. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ: ಅನು: ಡಾ.ವಿಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್, ಪು. ೧೦೦

೨೧. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ

೨೨. ಕಾಡು ಹೂವುಗಳು (ಸಂ) ಜಿ.ಬಿ.ಖಾಡೆ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಪು. ೧೦೪

೨೩. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಹಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ, (ಸಂ) ಸುಧಾಕರ ಪು. ೧೧೯

೨೪. ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು: ಶ್ರೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರಯ್ಯ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರು, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ತಾ. ತರೀಕೆರೆ

೨೫. ಲೇ. ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ

೨೬. (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ ಗದಗ

೨೭. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: (ಸಂ) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ ಪ್ರಥಮ ಸಂಧಿ, ೧೪೩ ಪದ್ಯದ ನಂತರದ ಗದ್ಯ

೨೮. ಲೇ. ಮುದುಗೊಂಡಪ್ಪ ದೊಂಡಪ್ಪ ಒಡೆಯರ : ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿರವಳ, ಜಿಲ್ಲೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ೧೯೯೭

೨೯. ಶ್ರೀ ಗುರುಮಠ, ಸಾ. ಕಲಘಟಗಿ, ಜಿ. ಧಾರವಾಡ ಇವರು ನೀಡಿದ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರದಿಂದ

೩೦. ನೋಡಿ: ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೩೧೦

೩೧. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳು: ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ ಸಂ. ೨೧ ೨೦೦೬. ಪು.೨೫೧

೩೨. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪ್ರಭುರಾವ ಬಿರಾದಾರ, ಪು.೬೪

೩೩. ಸಿದ್ಧಸಿರಿ: ಶ್ರೀ ಮದುಗೊಂಡಪ್ಪ ಧೋಂಡಪ್ಪ ಒಡೆಯರ, ಪು. ೪೩-೪೬

೩೪. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ: ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ : 'ಕಾಯಕಯೋಗಿ' ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ ಪು. ೨೨೮

೩೫. ಶಿವಲಿಂಗ ಕವಿಯ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಂ. ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯಿಂದ. ಪು. xxiv

೩೬. ನೋಡಿ: ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು: ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಪು. ೩೧೮-೧೯

೩೭. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು: ಪ್ರೊ.ಸುಧಾಕರ ಹಾಲಕೆನೆ ಪು. ೭೩

೩೮. ಹಾಲತೊರೆ ಸಂಸ್ಮರಣಗ್ರಂಥ: ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಲೇ : ಪ್ರೊ.ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೨೩. ನಗರ ಕುರುಬರ ಸಂಘ, ಬೀರೇಶ್ವರ ರಸ್ತೆ, ದಾವಣಗೆರೆ.

೩೯. ಕಂಠಪತ್ರ: ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಪು. ೧೮೪, ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ.

೪೦. ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ ನೋಡಿ: ತಗರ ಪವಾಡ (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಿ.ಕೆ.ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ: ಸಂ.ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ.ವೈಸಿ.ಭಾನುಮತಿ, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗದಗ.

೪೧. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಸಂ.ಪ್ರೊ.ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೪೦-೧೪೩.

೪೨. ಅದೇ, ಪು. ೧೪೫-೧೫೦

೪೩. ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ: ಲೇ.ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀ.ಹಳವಳ್ಳಿ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

೪೪. ಶ್ರೀ ಹಾಲುಮತ (ಕುರುಬರ) ಮಹಾಸಭೆಯ ರಿಪೋರ್ಟು- (೧೯೨೯) ೧೯೨೯, ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ, ತಾ. ರೋಣ, ಜಿ. ಧಾರವಾಡ

೪೫. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ: ವಿ.ಆರ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ, (ಸಂ) ಪ್ರೊ. ಸುಧಾಕರ, ಪು. ೧೪೫-೫೦.

೪೬. ಕವಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು: ಲೇ: ಪು. ೫೭೫-೭೮.

೪೮ ಅದೇ, ಪು. ೫೭೮-೭೯.

೪೯. ಕಾಯಕಯೋಗಿ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ : ಸಮಜೋದ್ಧಾರಕ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ಲೇ: ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ, ಪು. ೩೯೫-೯೮.

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

೭.೧. ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

೭.೨. ಒಡೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

೭.೩. ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪು ಅಥವಾ ಪಂಗಡ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಾಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಂತೆಯೇ ಇರುವವರು. ಲಿಂಗಾಯತ ಜಂಗಮರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಹೆಸರಿನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಪುರೋಹಿತ (priest) ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದು ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ. ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಜಾತಿಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಇತರ ಯಾವುದೇ ಲಿಂಗಾಯತ ಪಂಗಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರದೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪಂಗಡವಾದರು ಅದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಜಾತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲರು ಒಂದೇ ಬೆಡಗಿನವರು ಅಥವಾ 'ಕೊಲ'ದವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಾಯಾದಿಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಡೆಯರ ಒಡೆಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರ ಇತರ ಬೆಡಗಿನವರೊಂದಿಗೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಂಗಡವಾದರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗುವ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಿರುವುದು. ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಜನಾಂಗದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಆ ಸಮುದಾಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇವತ್ತಿನ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ,

[illegible]

[illegible]

ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಜನಾಂಗದ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೭.೧. ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲಘಟ್ಟವೊಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗವು (ಒಡೆಯರು) ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಮೂಲತಃ ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬರು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮವರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರನ್ನು ಗುರುವರ್ಗ(ಒಡೆಯ)ವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ, ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುವರ್ಗ(ಒಡೆಯರ)ದವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಗುರುವರ್ಗದ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಕುರುಬರೇ ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಂಪು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಡೆಯರುಗಳು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರು ಅವರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಗುರುಗಳೇ, ಅಯ್ನೋರೇ, ಸ್ವಾಮಿಯೋರೇ, ಅಮ್ನೋರೆ, ಒಡೇರಮ್ನೋರೆ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಇದು ರುಜುವಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಗುರುವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರು. ಇವರು ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರುಗಳು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ನಡೆ-ನುಡಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಶೀಲ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ನೈತಿಕತೆಯಂತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸನ್ನಡತೆ, ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ನಡೆ-ನುಡಿಯನ್ನು ಭಕ್ತವರ್ಗವೂ ಕೂಡ ಅವರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಗುರುವರ್ಗದವರು' ಎನ್ನುವ ಹಿರಿತನದ ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡತ್ವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ದೊರಕಿರುವುದರಿಂದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರೊಟ್ಟಿಗೆಯೇ ತಾವು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನು ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಈ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳೇ ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವಗಳಾಗಿರುವ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಆರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳದು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ. ಕುರುಬರಿಗೂ ಈ ದೇವರುಗಳ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ನಂಬಿರುವ ತಮ್ಮ ದೈವಗಳನ್ನು ಗುರುವರ್ಗದವರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಾಗಬಾರದು. ತಮ್ಮ ದೈವಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳೂ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಶುಚಿರ್ಭೂತರಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕುರುಬರ ಭಾವನೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಬಣ್ಣ ಕಳೆದುಟ್ಟು, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಶುಭ್ರವಾದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರೇವಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. “ಬಣ್ಣದ ಜೋತುರವ ಗಣ್ಣೀಲೆ ತಿರುವೂತ ತುಂಬೆ ಪೊಪ್ಪಿಗೋಗಿ ಬರುವಾಗ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ತಂದ ಪುಷ್ಪದಿಂದ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಆ ಗುರುವು ಪೂಜೆಗೆ ಈ ಪುಷ್ಪ ಹಸನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನಂತೆ.”[೧] ಹೀಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರೇವಣ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಕುರುಬರು ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಇದು ಕುರುಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುವ ಗುರುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರಾದ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅಂಗೈಗೆ ಮುಂಗೈಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ ವಸ್ತ್ರೂರ
ಚೆಂಗೀನ ಗಂಟೆ ಬಲಗೈಲಿ । ರೇವಣ್ಣೋರ
ಚಂಜಿ ಬಿನ್ನಕೆ ಬಿಜಮಾಡಿ ।”[೨]

ಅಂಗೈಗೆ, ಮುಂಗೈಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಿನ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಗುರುವನ್ನು ಭಕ್ತರು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪವೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಗುರುವಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮನೆ ಮಂದಿಯಲ್ಲ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುವಾದ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಗುರುವರ್ಗದವರ ಸ್ಥಾನ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಗುರುವರ್ಗವು ಅವರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ನಡೆ-ನುಡಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಶೀಲ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರ ಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇದು ಸ್ವತಃ ಗುರುವರ್ಗವೂ ಅವರ ಭಕ್ತವರ್ಗವೂ

ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಗುರುವರ್ಗದ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರು ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗುರುವರ್ಗವು ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಶುಚಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. “ಅತಿಯಾದ ಧನಮೋಹ, ಮಧ್ಯಮಾಂಸದಂತ ದುರಾಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗದಂತಹ ಅನಾಚಾರದ ನಡುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರ ಬಾರದು. ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗದವರಂತೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರೂ ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಗವು ಇಂಥ ಅನಾಚಾರಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು” ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಉಳಿದವರು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಗುರುವು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಮಾಂಸ ತಿಂದರೆ ಅದು ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗುರುವರ್ಗದವರು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಮತೀಯ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆದರ್ಶಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತಾರೆ.”[೩] ಹೀಗಾಗಿ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ‘ಶುಚಿತ್ವ’ ಜನರು ಇವರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸಹಜವೂ ಕೂಡ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುರೋಹಿತವರ್ಗವೂ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದು ಗುರುವರ್ಗದವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಕಸ್ಮಾತಾಗಿ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಇಂಥ ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವ ಆಧಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಆಸಂದಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರು ಒಬ್ಬರು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಲಾಕಪ್‌ನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮಠದ ಗೌಡರು, ಯಜಮಾನರು ಇನ್ನುಳಿದ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೇರಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ‘ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯು’ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

“ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾ ಆಸಂದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ಸಣ್ಣಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಒಡೆಯರು, ಸಿದ್ರಾಮಯ್ಯ ಒಡೆಯರು, ಬಸಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಗುಡಿಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹದಿನೆಂಟು ಹರಿವಾಣ, ಎರಡು ಕಟ್ಟೆಮನೆ ಯಜಮಾನರುಗಳ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನದಿಂದ.

ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ (ಹಾಲುಮತ) ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮಹಾಮಂಡಳಿಯವರಿಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ-

ಮತಬಾಂಧವರೇ, ಕಡೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಭಾವಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಮೇಲೆ ಆಸಂದಿ ಕೋಲುಕಾರ್ ಮರುಳನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂಬುವಳು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾ.೭.೧೨.೧೯೧೪ರ ಮಕ್ಕುಂ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸು ನಂ ೨೧ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಘದ ಮೊಕದ್ದಮೆ ನಡೆಸಿ ಸದರಿ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಲಾಕೋಘನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರ ಮೇರೆ ಇವರನ್ನು ಮಠದ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ವಜಾ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸದರಿ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಆಸಂದಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿಲ್ಲ ತಮ್ಮಗಳ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆಸಂದಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಂತೆ ರಿಕಾರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಣಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ, ಹಾಸಲು ಮೀಸಲು ದಂಡವನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಡೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಮಠದ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ನಡೆಸುವ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಬದ್ಧವೆಂದು ಯಾರೂ ನಂಬಲಾಗದು. ಮತ್ತು ಇವರಿಂದ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ ಹವಿ ಕವಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಸಹ ಕೊಡಕೂಡದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರನ್ನು ಆಸಂದಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಯಾರೂ ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ನಂಬಕೂಡದು ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇವರ ಮೇಲೆ ನಡೆದಿರುವ ರಿಕಾರ್ಡಿನ ಮೂಲ ಅಂಶವನ್ನು ನೋಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಮ್ಮ ಆಸಂದಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತೇವೆ.[೪] ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರುವ ಯಜಮಾನರುಗಳ, ಮಠದ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಮಠದ ಯಜಮಾನರುಗಳು

೧. ಮಠದ ಗೌಡ ರಾಮೇಗೌಡ

೨. ಮಠದ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಬಿ.ತಿಮ್ಮಯ್ಯನವರು, ಕಡೂರು

೩. ಹಿರೇನಲ್ಲೂರು ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ದೊಡ್ಡಿಗೌಡ ಈರೇಗೌಡರು

೪. ಪೂಜಾರಿ ಹನುಮಪ್ಪ

೫. ಗರ್ಜೆ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ದಿವಟಗಪ್ಪ

೬. ಮುಗಳಿಕಟ್ಟೆ ಯಜಮಾನ ಪ. ಹೋಬಳಿಗೌಡರು

೭. ಪುರದ ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ಗಿರಿಗೌಡ್ರು

ಮಠದ ಗುರುಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು

೧. ಸಣ್ಣಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಒಡೆಯರು

೨. ಸಿದ್ರಾಮಯ್ಯ ಒಡೆಯರು ರೇವಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಮಕ್ಕಳು

೩. ಬಸಪ್ಪ ಒಡೆಯರು

೮. ಹಿರಯೂರು ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ

೯. ಮರವಂಜಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ಹುಲಿಯಪ್ಪ

೧೦. ಓಬಿಹಳ್ಳಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಛೇ! ದಾಸಪ್ಪ

೧೧. ಯಗಟಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ಜಡಿಯಪ್ಪ

೧೨. ಮರಿಯಮ್ಮನ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ದೊಡ್ಡಿಗೌಡ ಬಸಪ್ಪ

೧೩. ಅಂಬಳ್ಳಪ್ಪನ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿನ ಯಜಮಾನ ಲಿಂಗನಾಯ್ಕನ ಹನಮಯ್ಯ

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೈತಿಕ ಆರೋಪ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಗುರುತನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಅಮಾನತ್ತುಗೊಳಿಸಿದ ಘಟನೆಯು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು ಕೆಂಕೆರೆ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪತ್ರದ ಒಕ್ಕಣಿಕೆಯು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೆ, ದಿನಾಂಕ: ೧೦.೨.೯೯

ಅಣತಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುಗಳು

ಹಾಗೂ

ಯಜಮಾನ ಸೀತಪ್ಪನವರು, ಉರುಪ್ ರಾಮೇಗೌಡರು

ಬ ರೇವಣ್ಣನವರು, ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲೇಗೌಡರು ನಿಂಗೇಗೌಡರು

ವಿಷಯ : ಶ್ರೀ ಮಠದ ರೇವಣ್ಣಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್‌ರವರನ್ನು ಕೆಂಕೆರೆ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಲು ಮನವಿ.

ಮಾನ್ಯರೆ,

ಕೆಂಕೆರೆ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಮೇಲೆ ನೈತಿಕ ಆರೋಪ ಬಂದ ಕಾರಣ ಒಡೆಯರ್‌ರವರನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಮಾನತ್ತಿನಲ್ಲಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ. ದಿನಾಂಕ ೧೨.೨.೯೯ರ ಶುಕ್ರವಾರದಂದು ಶ್ರೀ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ದಿನಾಂಕ ೧೪.೨.೯೯ರಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಒಡೆಯರ್‌ರವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಠದ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಲು ದಯವಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಂಕೆರೆ ಮಠದ ಗೌಡರುಗಳು ಬಳಗ ಭಂಡಾರಿಗಳು ಈ ಮೂಲಕ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ." ಇತಿ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳು ಎಂದು ಕೆ.ಎಸ್. ಈರಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ಸಿದ್ದೇಗೌಡ್ರು, ಕೆ.ಪಿ. ರವಿ ಎಂಬುವವರು ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಎರಡೂ ದಾಖಲೆಗಳ ಒಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ನೈತಿಕ ಆರೋಪದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನ-ಗೌರವಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಪುರೋಹಿತ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಠಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮಠದ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತರೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವನಿ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತುರುವೇಕೆರೆ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳು. ಈ ಮಠಗಳ ಒಡೆಯರುಗಳು ಮಠದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ವರ್ಗವೂ ತಾನು ಇತರ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಾನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ, ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜವೂ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆತಂಕಕಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ಗುರು ವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಗದವರೂ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗವು ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಆಗಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಒಳಗಡೆ ಇರುವ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು ಅವರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳು ವಿಕೆಯಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತೊಡಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಇಂಥ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು ಕುರುಬ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಲಿಂಗಾಯತ ಕೋಮಿನವರಾರೂ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಗೋತ್ರದವರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಡೆಯರು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರ ಮನೆಗಳಿಂದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೆಲವು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೀಗಿವೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ಪಾದವಿಟ್ಟು ನೀರೆರೆದು ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವಳ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹೊಯ್ದು, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಾಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಅವಳ ಉಡಿಯು (ಮಡ್ಲು) ಸುಟ್ಟರೆ ಅವಳ ನಡತೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಪರಿಶುದ್ಧಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ರೋಕ್ತ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಅವಳು ಗುರು ನೀಡಿದ ಬೆತ್ತ ಮತ್ತು ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುರುಬರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಆಚರಣೆಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವತ್ತಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರು ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಕೂಡ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳಂತೆ ವಿವಾಹದ ನಂತರ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಬಂಧು ಬಳಗದವರು ಒಡೆಯರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದರೆ, ಅವರು ಒಡೆಯರ ಮನೆಯ ದೇವರ ಕೋಣೆಗಾಗಲೀ, ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗಾಗಲೀ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಗಳು, ಅಳಿಯ ಅಥವಾ ಒಡೆಯರ ಮನೆಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇವರಿಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ತಾವೇ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ತೊಳೆದಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕೇವಲ ಒಡೆಯರ ಮನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ವಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟ ಕುರುಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಅಥವ ಅವಳ ತವರು ಮನೆಗೆ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅವಳ ಪತಿ ಅಥವಾ ಪತಿಯ ಮನೆಯ ಬಳಗದವರು

ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮನೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಸಾರಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಇರಿಸುವ ರೂಢಿಯೂ ಇದೆ. ಅಡುಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವವರಂತೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿಯಿಂದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಒಡೆಯರು ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಇನ್ನುಳಿದವರು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.[೬] ಇಂಥ ಕಠಿಣವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದವರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. "ಯಾಕಪ್ಪ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜೀವನಪರ್ಯಂಥ ಇಂಥ ಮುಜುಗರ, ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸದೇ ಇರುವುದು ವಾಸಿಯಲ್ಲ" ಎಂದು ಕುರುಬರು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದು ಅವರು ಕುರುಬರು ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗಾದೆಯೊಂದು "ಐನೋರ ಮನೇಲಿ ಉಂಡೋರಿಲ್ಲ, ಕೈಲಾಸ ಕಂಡೋರಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ಪ್ರಾಂತದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಐನೋರ (ಒಡೆಯರ) ಮನೆಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಹಿತ, ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಮುಜುಗರವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅಥವಾ "ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿತು" ಎಂದು ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಒಡೆಯರ ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರು ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯಂಥ ಮಾಂಸಾಹಾರ ನಿಷೇಧದಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವರ ಮನೆತನಗಳೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬೇರೆ ಉಂಟು. ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನಗಳು ಇವತ್ತು ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನೇ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದೀನಿ ಎಂದು ಹಂದನಕೆರೆಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ

[illegible]

[illegible]

ಬೆಳೆಸುವ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಯಾರು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಹೇಳಿ? ಈ ರೀತಿಯ ಭಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಒಡೆಯರುಗಳ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[೭] ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ನಾವು ಕುರುಬರಿಗಿಂತ ಮೇಲಿನವರು ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕುರುಬರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾವು ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ (ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲ) ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಭಾಗದ ಕೆಲವು ಒಡೆಯರು ಲಿಂಗಾಯತದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಾವೇ ಕೃತವಾಗಿ "ಮೇಲುಮತ, ಶೀಲಮತ, ಹಾಲುಮತ"ವೆಂಬ ಭೇದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತಾವು ಇತರ ಹಾಲುಮತದ ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮೇಲಿನವರು ಎಂದು ಅಹಮ್ಮಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡಿನ ನುಡಿಯು ಕೂಡ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು

"ಹೇ ಹಾಲುಮತ ಶೀಲಮತ ಅಂತಾರ
ಹಣೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂಡಾರ ಬಡುದಾರ
ಜಾತಿ ಭೇದ ಸುಳ್ಳೆ ಮಾಡುತಾರ
ದೇವರ ಮಾನ ಕಳಿತಾರ
ಎಂಥವರು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಾರ" (ಸವಾಲಿನ ಸರದಾರ ಕ್ಯಾಸೆಟ್ ಭಾಗ-೧)[೮]

ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಇಂಥ ಅಹಮ್ಮು ಅಥವಾ ಮೇಲರಿಮೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಕೆಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಐನಾಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆದ ಕೆರೆಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಇದೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳು. ಈ ಒಡೆಯರುಗಳ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಮನೆತನಗಳೂ ಈ ಊರಲ್ಲಿವೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರರಷ್ಟು ಕುರುಬರ ಮನೆತನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕುರುಬರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವ ಇಲ್ಲದೇ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಊರ ಜನರ ಸಹಕಾರ ದಿಂದ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಕುರುಬರ ಬೀರದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಈ ಮೇಲರಿಮೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕುರುಬರಿಗೂ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಉಂಟಾಗಿ ಕುರುಬರು ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿಯ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯ ಅಹಮ್ಮಿನಿಂದಾಗಿ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಾರಂಪರಿಕವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಹಾಳಾಗಿರುವುದು ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ದ್ವಿಮುಖವಾದ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದಂತಹ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಪರಿಭಾವನೆಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ದೂರವಾಗುತ್ತಲಿವೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಸಮುದಾಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ದೂರೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕುರುಬರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೇ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಂದೇ ಮರದ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಸಮುದಾಯದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಭೇದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮರೆತು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜದ ಕ್ಷೇಮ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

೭.೨. ಒಡೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುರುಬರ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನರು ನೌಕರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸದೃಢವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೈಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಕೆಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಹುಪಾಲು ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಪುರೋಹಿತರಾಗಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ದೈವಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದ ಕುರುಬರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು

ಸೇರು ರಾಗಿ ಅಥವಾ ಭತ್ತ ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯ ರೂಪದ 'ಆಯ'ವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ರೂಪದ ಅಲ್ಪ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ, ಹಿಟ್ಟು, ಕೊಬ್ಬರಿ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತರುಗಳು ಕೊಡುವ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ರೂಪದ 'ಆಯವೇ' ಒಡೆಯರುಗಳ ಆದಾಯದ ಮೂಲ (Basic Income) ಅವರ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರೇ ಅವರ ಆದಾಯದ ಆಧಾರ (Income source)ವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗುರುವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಲಿಖಿತ ಒಡಂಬಡಿಕೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರು ಕೊಡುವ ಆಯವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಇಂದು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವು.

ಕುರುಬರು ತಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹಣದ ರೂಪದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕುರುಬರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಣದ ಹುಂಡಿಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರಂತೆ ಆರತಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸೇರು (ನಾಲ್ಕು ಸೇರು) ರಾಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾನ್ಯರೂಪದ 'ಆಯ' ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಮುಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪದಿಂದ ಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆದಾಯವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಈ ಆಯವಾದರೂ ಯಾವುದೋ ದ್ವಾಪರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಗಗನಕ್ಕೆ ಏರಿದರೂ ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಆಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಳ ಮಾಡುವುದು ಹೋಗಲಿ ಕೊಡುವ ಆಯವನ್ನೇ ಕೆಲವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಮಠಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗದೇ ಇರುವುದು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕೆಲವು ಮಠಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಪುರೋಹಿತರನ್ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರನ್ನೋ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಡೆಯರುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಒಡೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕ ಶ್ರೀರಾಮಪುರ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಯ್ಯ ಶಿವಪ್ಪಯ ಒಡೆಯರ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆದಾಯದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು "ಈ ಮಠದ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರು ೨೦ ಚೀಲ ರಾಗಿಯು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭಕ್ತರುಗಳು ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ ಇದ್ದರೆ ಕರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೂ ಅವರು ೫೧ ಅಥವಾ ೧೦೧ ರೂ.ಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚಾಜದ ಅಕ್ಕಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ". ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಮತ್ತೆ ನಾನು "ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿಯ ಆಯವನ್ನು ಯಾವಾಗಿನಿಂದ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. "ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇಷ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾಮಿ" ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. "ಭಕ್ತರುಗಳು ನೀಡುವ ಆಯದ ರೂಪದ ಆದಾಯವು ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ?" ಎಂದು ಮರಳಿ ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ "ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ." "ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿರುವ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ರಾಗಿ ಎಂಬುವ ಆಯವು ಇಂದು ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೇರಿದರೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆಯದಿಂದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದೇ ಇದ್ದರೂ 'ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂದಾಗಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಗಬೇಕು' ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಡೆಯರುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಒಡೆಯರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಠಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗದೇ ಇರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇರುವ ಮಠಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪೂಜಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕುರುಬರ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸರದಿಯಂತೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆಯೋ ಅಥವಾ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಂತೆಯೋ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಸರದಿಯಂತೆ ಪೂಜಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುರ್ಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಆಸಂದಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವನು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಸರದಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕು. ಈ

ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯವು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು ಏರುಪೇರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪೂಜಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಲಿ ನಾಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬದುಕುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಬದಲಾಗುವುದರಿಂದ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಸರದಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಪರಿಚಯವು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳು ಆಯ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲರಿ, ಬೆಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲರೀ ಎಂದು ಏನಾದರೂ ಕುಂಟು ನೆಪ ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಬೇರೊಬ್ಬ ಒಡೆಯರುಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ರಾಗ ಎಳೆಯಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಯಾರು ಆಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವ ಕೆಲವೊಂದು ಮನೆಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಆಸಂದಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಅವರು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವಲ್ಲದೆ ಒಡೆಯರು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಳ ಜಗಳಗಳು ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಒಡೆಯರು ಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಒಡೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಿಗೆ ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಪುರೋಹಿತರನ್ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೋ ನೇಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತರೀಕೆರೆಯ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಳಲೆ ಗ್ರಾಮದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಅರ್ಚಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುವು ದಲ್ಲದೆ, ಕುರುಬರಿಗು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಬೆಸುಗೆಯು ಕಳಚಿ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕುರುಬ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರು ಜನಾಗಂದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗರಿ ವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವುಗಳಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಲಿವೆ.

೭.೩. ಒಡೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು

ಈವರೆಗೆ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಕುರುಬ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರು ಮೊದಲು ಸಂಘಟಿತರಾಗಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚದುರಿ ಹೋಗಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಹಾಲುಮತದವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಒಡೆಯರುಗಳ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಇತಿಹಾಸ, ಪರಂಪರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿದ್ವತ್‌ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿರುವಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅರ್ಚಕರನ್ನಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನೇ ನೇಮಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅನ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ನೇಮಿಸಬಾರದು.

ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವರು ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬರಬೇಕು.

ಭಕ್ತವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರು ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು, ಆಯವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಆಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಜನನ, ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಲುಮತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ, ತಗರ ಪವಾಡ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಆ ಮೂಲಕ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು.

ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರ ಮನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹಾಕಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಒಡೆಯರ ಮನೆಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಇಂಥ ಕೆಲವು ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಗುರುವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭಕ್ತವರ್ಗದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಜಾನಪದ ಕವಿಕಂಡ ಸಿದ್ಧರಾಮ: ಎಸ್.ಜಿ.ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಪಾವನ ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ: ಪು.೪೦

೨. ಅದೇ, ಪು. ೪೦

೩. ಐನೋರು ಮತ್ತು ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಐನೋರು, ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ, ಪು. ೪೭

೪. ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ ಸಾ. ತಿಪಟೂರು ಜಿ. ತುಮಕೂರು

೫. ಅದೇ

೬. ಒಡೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ: ಎಸ್.ಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಿಂದ

೭. ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು ಬಾಣಾವರದ ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಆ ಮಠದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಅವಿವಾಹಿತ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕುರುಬರು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಾಮದ ನೋವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಿತ್ರರಾದ ಎಸ್.ಚಂದ್ರಪ್ಪ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

೮. ಒಡೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ: ಎಸ್.ಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಿಂದ ಉಧೃತ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

ಸಮಾರೋಪ

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

ಸಮಾರೋಪ

ಕುರುಬರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಜನಾಂಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೇ ಈ ನಾಡಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಂಬಳಿನೇಯ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಬರು ಒಂದು ಜಾತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆ, ದೈವಾರಾಧನೆ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾಂಗದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಿಯರೂ ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಗ್ಧರೂ ಆಗಿರುವ ಕುರುಬರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುರುವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇವರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಉಪಪಂಗಡವಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕುರುಬರ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ 'ಒಡೆಯರ' ಉಪಪಂಗಡವು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರುಗಳನ್ನು ಇತರ ಜನಾಂಗದ ಗುರುವರ್ಗದವರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರು ಮೂಲತಃ ಶಿವಾರಾಧಕರು "ಲಿಂಗಾಯತರು ಕಟ್ಟು ಲಿಂಗದವರು, ಕುರುಬರು ಹುಟ್ಟುಲಿಂಗದೋರು" ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಲಿಂಗಾಯತರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವಾರಾಧಕರಾದರೆ ಕುರುಬರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಬರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬೀರಲಿಂಗ, ಮಾಳಿಂಗರಾಯ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಮುಂತಾದ ದೈವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವರು ಶಿವಾರಾಧಕರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುಬರು ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವರಾದರೆ ಅವರ

ಗುರು ವರ್ಗದವರಾದ ಒಡೆಯರುಗಳು ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳು. ಬಹುಶಃ ಬೇರೆ ಮುಂದುವರಿದ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಾಯಿ ಚಪಲಕ್ಕೋ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೋ ಮಣಿದು ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಕುರುಬರ ಒಡೆಯರುಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳೇ ಆದ ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಮಡಿಯಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರುವುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕುರುಬ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಹಾರದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಾ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಆದ ಇವರದು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ. ಈ ದೈವಗಳ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಇವರಿಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಾಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳೂ ಆದ ಒಡೆಯರದು ಒಂದು ಗುಂಪಾದರೆ, ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಲ್ಲದವರೂ ಆದ ಕುರುಬರದು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳದ್ದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪಾದರೂ ಅದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಡೆಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಗೋತ್ರದವರಾದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಇರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರ ಇತರ ಬೆಡಗುಗಳೊಂದಿಗೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಒಡೆಯರು ಕುರುಬರಿಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು. ಕುರುಬರು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಈ ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆಹಾರದ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಡೆಯರುಗಳು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಯು ಅಷ್ಟೇ ಅನನ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಆಗಿದೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರ ಮನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಮೊದಲು ಅವಳಿಗೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ವಿಧಾನವು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ವಿನೂತನವಾಗಿದೆ. ದೀಕ್ಷೆಗೊಳ್ಳುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಕಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವಳ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹೊಯ್ದು, ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವಳ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಬೇವಿನಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಎದುರುಗಡೆಗೆ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಪಂಚಕಳಶಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊರಳಿಂದ

ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಂದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯಮಂತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿ ಒಡೆಯರ ಜಾತಿಯ ಒಡೇರಮ್ಮ ನಾಗಿ ಒಡೆಯರ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಮುಂದೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಒಡೆಯರ ಕೈಹಿಡಿಯುವುದು. ಅದೇರೀತಿ ಒಡೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಯು ಕುರುಬರ ವರನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವಳಾಗುವುದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕುರುಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಮತ್ತಾವುದೇ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಡೆಯರುಗಳು ಕುರುಬರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದರೂ ಅವರು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಮಡಿಯಿಂದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಹೋದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತನ್ನ ತೌರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಒಡೆಯರ ಮನೆಯಿಂದ ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಒಡೆಯರ ಹುಡುಗಿ ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಅವರು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ತುಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ನೆನೆಯ ಬೇಕಾದುದು. ಒಡೆಯರು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಅವಳಿಗೂ ಇರುವುದು. ಒಡೆಯರು ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಒಡೆಯರು ತೀರಿಕೊಂಡರೆ ಒಡೇರಮ್ಮ ವಿಧವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುತ್ತೈದೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ಕುಂಕುಮ, ಬಳೆ, ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು 'ಚಿರಮುತ್ತೈದೆ'. ಬಹುಶಃ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಒಡೆಯರ ಮಹಿಳೆಗೆ ದೊರಕಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮೂಲಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳು, ತಗರ ಪವಾಡ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ, ಶಾಸನ, ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ, ಸುರುಳಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಕತೆಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಮೌಖಿಕ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

"ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಒಡೆಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಒಡೆಯರದು ಕುರುಬರ ಒಂದು ಉಪಪಂಗಡವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕುರುಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಈ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಕುರುಬರು ವೇದಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಜನಾಂಗವೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೋ? ಆರ್ಯಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೋ? ಶಿವಾರಾಧಕರೇ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನಾರಾಧಕರೇ? ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುರುಬರ ಭಾಷಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಫಲಿತಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರು ಶಿವಾರಾಧಕರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಶಿವಾರಾಧಕರಾಗಿರುವ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರು ಕಾರಣವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ದಾಸಯ್ಯಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಕನಕಯ್ಯನ ಕುರುಬರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಾತಿಯ ಕುರುಬರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂದು ಆಧಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕುರುಬರ ಒಳ ಪಂಗಡಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದವರೂ ಶಿವಾರಾಧಕರೂ ಆದ ಕುರುಬರಿಗೆ ಒಡೆಯರು ಎಂಬ ಗುರುವರ್ಗವಿದೆ. ಒಡೆಯರು ಪದ ಅರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರೇ ಆಗಿದ್ದ ಇವರು ಕುಲಗುರುಗಳಾದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾವುವು? ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಪಂಗಡಗಳು ಏನಾದರು

ಇವೆಯೇ? ಎಂಬಂಥ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆಧಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 'ಒಡೆಯ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮುಖಂಡ, ನಾಯಕ, ಯಜಮಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ. ಕುರುಬರ ಕುಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಒಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕುರುಬ ಕುಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕುರುಬರ ಕುಲಗುರುಗಳಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಸಿದ್ಧಮಂಕರು ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಮೂಲಪುರುಷರು. ಅವರು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಬದುಕಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕುರುಬರ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಕುರುಬ ಕುಲದವರಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತ ಹಾಗೂ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರಗಳು ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರುಬರ ಗುರು ಒಡೆಯರ ಇತಿಹಾಸವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳು ಒಡಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಾಮ್ಯತೆ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುರುಬರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂರನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಜನಾಂಗ. ಕರಾವಳಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಒಡೆಯರು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಬಾಹುಳ್ಯವಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಒಡೆಯರುಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಮತ್ತು ಗುರುವರ್ಗದವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ಮತ್ತು ಇತರ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನನ,

ನಾಮಕರಣ, ಮದುವೆ ಮರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಶವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಡೆಯರ ಜನಾಂಗದವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಶುದ್ಧೀಕರಣಕ್ರಿಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಧಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವರ ಇತರ ಆಚರಣೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯವು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಕುರುಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸರೂರು ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಮತ್ತು ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರು. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಇತಿವೃತ್ತ, ಅವರ ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಒಡೆಯರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಕುರುಬರ ಕುಲ ಗುರುಗಳಾಗಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವರು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಡೆಯರುಗಳಿಗೆ ಅವರ ಭಕ್ತ ವರ್ಗದವರಾದ ಕುರುಬರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸೇರು ರಾಗಿ, ಭತ್ತ ಎಂದು ಧಾನ್ಯರೂಪದ ಆಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಯವೇ ಒಡೆಯರುಗಳ ಆದಾಯದ ಮೂಲ. ಈ ಆದಾಯವನ್ನು ನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರುಗಳ ಇತಿಹಾಸ, ಅವರಲ್ಲಿಯ ಒಳಪಂಗಡಗಳು, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು, ಒಡೆಯರುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಒಡೆಯರ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಒಡೆಯರುಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ ಯಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥ

೨. ವಕ್ತೃಗಳ ವಿವರ

೩. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅಡಿವೆಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಹಾಡಿದ ಮಾಳಿಂಗರಾಯನ ಕಾವ್ಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮಾಲೆ ೬, (ಸಂ) ಗಂಗಾಧರ ದೈವಜ್ಞ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೧೯೯೯

೨. ಅನುಶಾಸನ (ಸಂಪುಟ ಒಂದು) ಶ್ರೀಮತಿ ಹನುಮಾಕ್ಷಿ ಗೋಗಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಾ, ನವನಗರ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ೨೦೦೨

೩. ೬೦ ವರ್ಷಗಳ ಕುರುಬರ ರಟ್ಟಮತಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯಾವಿಭೂಷಣ, ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ ವೇ. ಬಸವಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹಿರೇಮಠ, ಗದಗ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮೇ. ಪಿ.ಸಿ.ಶಾಬಾದಿಮಠ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ ಗದಗ, ೧೯೯೩

೪. ಆಧುನಿಕ ಕುರುಬ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯರು ಲೇ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್ 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೫. ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂ. ೪ ೧೯೮೯, ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ (ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು

೬. ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂ. ೨೧, (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜ, ಡಾ.ಪಿ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ (ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೬

೭. ಇ ಮಾರ್ಸ್‌ಡೆನ್ ಕೊಡಗು ವಿವರಣೆ, (ಸಂ) ವಿಜಯ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ೨೦೦೫

೮. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಗೀತ ಮೇಳಗಳು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಡಾ. ವೀರೇಶ ಶೇ. ಬಡಿಗೇರ ವಿಮೋಚನಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ವಿಮೋಚನಾ ದೇವದಾಸಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಸಂಘ, ಅಥಣಿ ೫೯೧ ೩೦೪, ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ, ೧೯೯೯

೯. ಎಡೆಗಳು ಹೇಳುವ ಕಂನಾಡ ಕತೆ ಶಂ.ಬಾ ಜೋಶಿ ಶಂಬಾ ವಿಚಾರ ವೇದಿಕೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ಶ್ರೇಯಸ್ ೭೩೭ (೨೬೨) ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ರೋಡ್, ಪೈಪ್‌ಲೈನ್, ಶ್ರೀನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೫೬೦೦೫೦, ೨೦೦೫

೧೦. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರು, ಡಾ.ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ, ಅಕ್ಷಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೩

೧೧. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತಿ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ಸಂಪುಟ ೧೦, ಸಂಚಿಕೆ ೨, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಂಕಾಪುರ, (ಸ.ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ನವ್ಹೆಂಬರ್, ೧೯೭೭

೧೨. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಡಿ.ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಪುರಂ, ಮೈಸೂರು ೪, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ, ೧೯೯೨

೧೩. ಕವಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರೊ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು ೨೨, ೨೦೦೩

೧೪. ಕವಿ ಶಂಕರದೇವ ಕೃತ, ಪ್ರಸನ್ನ ಶಂಕರಲಿಂಗ ರಗಳೆಗಳು (ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯನ ರಗಳೆ) ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಂಕಾಪುರ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೬

೧೫. ಕಾಗಿನೆಲೆ ಶ್ರೀ ಕನಕಗುರು ಪೀಠ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಬೀರೇಂದ್ರ ಕೇಶವ ತಾರಕಾನಂದಪುರಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಪಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೧೬. ಕಾಡುಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಜೇನುಕುರುಬರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲೆ, ಎ.ಸಿ.ಲಲಿತ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨, ೧೯೯೩

೧೭. ಕಾಯಕಯೋಗಿ (ದಿ. ಮೈಲಾರಪ್ಪ ಮ. ಮೆಣಸಗಿಯವರ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ) ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ. ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ, ಪ್ರೊ. ಎ.ಬಿ.ಹಿರೇಮಠ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿ, ಗದಗ, ೨೦೦೨

೧೮. ಕುರುಬ ಜನಪದ, (ಸಂ) ಪ್ರೊ. ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿ, ಪ್ರೊ.ಆರ್.ಎಸ್.ವಾಡೇದ, ಕನಕ ಜಯಂತ್ಯುತ್ಸವ ಸಮಿತಿ, ಸಿಂದಗಿ, ಜಿ. ವಿಜಾಪುರ, ೧೯೯೭

೧೯. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರು, ಲೇ. ಪ್ರೊ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦ ೦೨೪, ೨೦೦೫

೨೦. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು, (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ', ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೨೧. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ರಾಜವಂಶಗಳು, (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ', ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೨೨. ಕುರುಬರ ಚರಿತ್ರೆ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ದಿ. ವಿ.ಆರ್.ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಸಂ.ಸುಧಾಕರ, ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಎಚ್.ಐ.ಜಿ. ೨೨, ಎ ಅಂಡ್ ಬಿ ಬ್ಲಾಕ್, ಆಂದೋಲನ ವೃತ್ತ, ರಾಮಕೃಷ್ಣನಗರ, ಮೈಸೂರು ೨೩, ೧೯೯೬

೨೩. ಕುರುಬರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಿಜ್ಜರಗಿ, ಶೈಲಚಂದ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ ದರ್ಗಾ, ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹದ ಹತ್ತಿರ ವಿಜಾಪೂರ ೫೮೬ ೧೦೩, ಪ್ರ.ಮು. ೨೦೦೬

೨೪. ಕಂಠಪತ್ರ ೨, ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶೋಧನ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಡಾವಣೆ, ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ ನಗರ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ೨೦೦೪

೨೫. ಗ್ರಾಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಲೆ ೭, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಜಾತ್ರೆಗಳು, ಡಾ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಯೆಣ್ಣೆಕಟ್ಟೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೧೯, ೨೦೦೩

೨೬. ಗ್ರಾಮೀಣ (ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧ ಮಾಲೆ) ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಗ್ರಂಥ, ಬಾಪ್ಕೊ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು (೧೯೭೭)

೨೭. ಗೊಂಡರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲೆ, ಡಾ.ಸೈಯದ್ ಜಮೀರುಲ್ಲಾ ಷರೀಫ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨, ೧೯೯೩

೨೮. ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲೆ, ಗೊರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಡಾ. ಚಕ್ಕೆರೆ ಶಿವಶಂಕರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨, ೧೯೯೩

೨೯. ಜನಪದ ಹಾಲುಮತ ಮಹಾಕಾವ್ಯ, (ಸಂ) ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೧೮, ೨೦೦೦

೩೦. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ, ದೇವssರ್ ಬಂದಾವ್ ಬನ್ನಿರೇ ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ. ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಪ್ರಕಟಣ ವಿಭಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

೩೧. ಜನಪ್ರಿಯ ಕನಕ ಸಂಪುಟ ಸಂ. ದೇ.ಜವರೇಗೌಡ ಎಲ್.ಎಸ್.ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ, ಎಚ್.ಜೆ.ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಪ್ರ.ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨ ತೃತೀಯ ಆವೃತ್ತಿ ೧೯೯೧

೩೨. ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖಾಂತ ನಿರೂಪಣೆ ಡಾ. ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೮, ೧೯೮೫

೩೩. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸ್ಮರಣೆ, ಒಂದು (ಸಂ) ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ.ಹಿರೇಮಠ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ೧೯೭೪

೩೪. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಭಾಗ ೧೫, (ಪುರಾಣ ಐತಿಹ್ಯ ಪವಾಡ ದಂತಕಲೆ) (ಪ್ರ.ಸಂ) ಡಾ.ಎಸ್.ಎಂ. ವೃಷಬೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಸಂಪಾದಕರು, ಡಾ.ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪೂರ, ಜಾನಪದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೪

೩೫. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು (ಸಂ) ಎಸ್.ಬಸವರಾಜ್, ಪ್ರ. ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು ೯, ೧೯೭೮

೩೬. ತಗರ ಪವಾಡ (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಿ.ಕೆ. ಪರಶುರಾಮಯ್ಯ, ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ ೨೦೦೪

೩೭. ನಡೆ ಮಡಿ ಲೇ. ಎಂ.ಜೈಕುಮಾರ್, ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ೧೧೫-೧ ಜೀವನ ಬಿಮಾನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೭೫, ೧೯೮೦

೩೮. ನಡಿಯಪ್ಪ ನಮ್ಮ ನಾಡೀಗೆ (ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದಗಳು) ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ಕೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪ್ಪಗೌಡ, ಮೇಟಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ, ಯುವಕರ ಸಂಘ, ರಾಮನಗರ, ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ೫೮೩೨೧೨, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ೧೯೮೧

೩೯. ತರಾಸು ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ನಿರಂತರ (ವಿಮರ್ಶನ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ) ಬಿ.ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ಲೋಕಪಾವನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪಾಂಡವಪುರ ೫೭೧ ೪೩೪, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ

೪೦. ಪಗರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪುಸ್ತಕ ಚಿಲುಮೆ, ೧೮೬೦ ರತನ್‌ಸಿಂಗ್, ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಮೋತಿ ಮಹಲ್ಲಾ, ಮೈಸೂರು ೨೧, ೧೯೮೪

೪೧. ವಿಶೇಷ ವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಸಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ೫, ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ, ಆರು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಒಡೆಯರ, ಕುಲಸಚಿವರು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ ೫೮೦೦೦೩

೪೨. ಬೀರೇಶ್ವರ ಮಾಳಿಂಗರಾಯರ ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದಗಳು (ಸಂ) ಶಿವಲಿಂಗ ಅ. ಕುಂಬಾರ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ಪ್ರ. ೨೦೦೬

೪೩. ಬುಡಕಟ್ಟು ಕುಲಕಸಬುಗಳು, ಡಾ.ಕೆ.ಎಂ.ಮೈತ್ರಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ೨೦೦೨

೪೩. ಭಾರತದ ಕುರುಬರು ರಾಜ ಪರಂಪರೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟು, (ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ) ಮೂಲ ಡಾ.ಶ್ಯಾಂಸಿಂಗ್ ಶಶಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಬಿ.ಕೆ.ರವಿ ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ೫೩, ಶ್ಯಾಮ್‌ಸಿಂಗ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಗಾಂಧಿ ಬಜಾರ್ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೪

೪೪. ಭಾರತದ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ (ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ) ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, ಮೆ. ಪರಿಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ನಾಗಪ್ಪ ರಸ್ತೆ, ಪ್ಯಾಲೆಸ್ ಗುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೩, ೧೯೯೫

೪೫. ಭಾರತದ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ (ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ) ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು, ಡಾ.ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್

೪೬. ಬೀರದೇವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು (ಲೇ) ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಗದ್ದನಕೇರಿ, ಕಮಲ ಪ್ರಕಾಶನ, ಚಿತ್ತವಾಡಗಿ, ತಾ. ಹುನಗುಂದ, ಜಿ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ೨೦೦೩

೪೭. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ (ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇಕೆ ಅವರ ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪುರಚಾ ಶ್ರೀಶಂಭು ಮಹಾದೇವ ಕೃತಿಯ ಮೂರು ಪ್ರಕರಣಗಳ ಅನುವಾದ) ಮರಾಠಿ ಮೂಲ: ಡಾ.ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಡಾ.ವಿಠ್ಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್, ಪ್ರಭುದೇವ ಜನಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿರಕ್ತಮಠ, ಸೊಂಡೂರು, ೨೦೦೬

೪೮. ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ, (ಲೇ) ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೪೯. ಮೇಷ ಸಮೀಕ್ಷೆ, (ಪತ್ರಿಕಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ರಾಜಕೀಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಸಂ. ಎಂ.ಕರಿಯಪ್ಪ, ನಂ. ೧೪೮, ೫ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ೬ನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ಬನಶಂಕರಿ ೩ನೇ ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೮೫

೫೦. ಮೇಷ ವಿಜಯ ಎಂ. ಕರಿಯಪ್ಪ, ಸಿ.ವಿ.ಜಿ.ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೩, ೨೦೦೧

೫೧. ವಚನಕಾರ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಲೇ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಚೇತನ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್

೫೨. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು, ಲೇ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್ 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦ ೦೨೪, ೨೦೦೫

೫೩. ವಿಶ್ವಮಾನವ ಸಂತ ಕವಿ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು, (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಚೇತನ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೫೪. ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಿ.ಶ.೪೫೦ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೫೦ ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೭೬

೫೫. ಶಾಸನ ವ್ಯಾಸಂಗ (ಸಂಪುಟ ಎರಡು) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ ೩, ೧೯೭೫

೫೬. ಶಿವಲಿಂಗ ಕವಿಯ ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು, ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ರಾಮಾನುಜ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೬೫

೫೭. ರಾಣಿ ಅಹಲ್ಯಾದೇವಿ ಹೊಳ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಿಳೆಯರು (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦ ೦೨೪, ೨೦೦೫

೫೮. ಶಿವಾಜಿ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ನೆಲ, (ಸಂ) ಡಾ.ರಾ.ಚಿಂ.ಢೇರೆಯವರ ಶಿಖರ ಶಿಂಗಣಾಪುರಚಾ ಶಂಭುಮಹಾದೇವ ಕೃತಿ ಆಧಾರ, ಡಾ.ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ್, ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ೨೦೦೬

೫೯. ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರದೀಪ ಪ್ರೊ.ಬಿ.ಎಫ್.ದಂಡಿನರವರ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ, (ಸಂ) ವ್ಹಿ.ಬಿ. ಹಿರೇಮಠ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಪ್ರೊ.ಬಿ.ಎಫ್.ದಂಡಿನರವರ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಸಮಿತಿ, ಕೆ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಆರ್. ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗದಗ, ೧೯೯೨

೬೦. ಪಾವನ ಸಂ.ಬಿ.ಕೆ.ರವಿ, ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ, ಕನಕ ಗುರುಪೀಠ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ೧೯೯೨,

೬೧. ಬುಕ್ಕರಾಯ ಚರಿತ್ರೆ (ಹಂಡೆ ಅರಸುಮನೆತನದ ವಂಶಾವಳಿ) (ಸಂ) ಡಾ.ಎಸ್.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜಲನಗರ, ವಿಜಾಪೂರ ೫೮೬೧೦೧, ೨೦೦೨

೬೨. ಮಾರ್ಗ ಸಂ. ೪, (ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಕಲನ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ತುಂಗಾ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಗಾಂಧಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೯, ೨೦೦೪

೬೩. ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿ ವಿರಚಿತ, ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಲೀಲಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಹಾಲ್ಮತೋತ್ತೇಜಕ ಪುರಾಣವು (ಸಂ) ಭಾಗೂತನಯನವಿಲ್ಲ, ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶಶಿಕಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗಾಂಧಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ದ್ವಿ.ಮು. ೧೯೮೨

೬೪. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, (ಲೇ) ಬಿ.ವಿ.ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ, ನವ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್, ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಎಂಬೆಸಿ ಸೆಂಟರ್, ಕ್ರೆಸೆಂಟ್ ರಸ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೧, ದ್ವಿ.ಮು. ೨೦೦೩

೬೫. ಶಂಬಾ ಕೃತಿ ಸಂಪುಟ ಕರ್ನಾಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ೩, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೧೮, (ಸಂ) ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ.ವೆಂಕಟೇಶ್, ೧೯೯೯

೬೬. ಶ್ರೀ ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ, (ಲೇ) ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪ್ರಭುರಾವ್ ಬಿರಾದಾರ್, ೧೯೮೨, ಮಾಡ್ಯಾಳ, ತಾ. ಆಳಂದ ಜಿ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

೬೭. ಶ್ರೀ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೬೮. ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ, (ಲೇ) ಪ್ರೊ. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಟಾಕೀಸ್ ಹಿಂಭಾಗ, ಮೈಸೂರು, ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೬೯. ಶ್ರೀ ವಿಠ್ಠಲ ಒಂದು ಮಹಾಸಮನ್ವಯ, ಮರಾಠಿ ಮೂಲ: ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಅನುವಾದ: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೮, ಪ್ರ.ಮು. ೨೦೦೨

೭೦. ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಘರ್ಷ (ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳು) ಸಂಪುಟ ೧, ಎಸ್.ಎಸ್.ಹಿರೇಮಠ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೩, ೨೦೦೫

೭೧. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್ 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫

೭೨. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮ.ಸು.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ೧೯೮೨

೭೩. ಸಿದ್ಧಮಂಕ ಚರಿತೆ, (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ.ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿ, ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಲಿಂಗಾಯತ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ, ಗದಗ, ೨೦೦೪

೭೪. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಐದು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು (ವಿಶೇಷ ವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಸಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ೧೦) ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಒಡೆಯರ್, ಕುಲಸಚಿವರು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೨

೭೫. ಸಂಗಮ ವಂಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ, (ಲೇ) ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ೨೦೦೫,

೭೬. ಹಾಲಕೆನೆ, (ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು) (ಸಂ) ಡಾ.ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ, ಶ್ರೀ ಕಾಳಿದಾಸ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಜಾಪೂರ, ೨೦೦೨

೭೭. ಹಾಲತೊರೆ, ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ, (ಸಂ) ಎಂ.ಕರಿಯಪ್ಪ, ಪ್ರಕಾಶಕರು, ನಗರ ಕುರುಬರ ಸಂಘ (ರಿ) ಶ್ರೀ ಬೀರೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ, ಹದಡಿ ರಸ್ತೆ, ದಾವಣಗೆರೆ ೫೭೭ ೦೦೨, ೨೦೦೩

೭೮. ಹಾಲುಮತದ ಚರಿತ್ರೆ, (ಸಂ) ಡಾ.ವಾಯ್ ಕೆ.ಗುಂಡಕರ್ಜಿಗಿ, ವಿಜೇತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ೨೦೦೫

೭೯. ಹಾಲುಮತ ಆರ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳು, ಎಂ.ರಾಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಇಂದಿರಾ ಚಂದಿರಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು ೧೯೯೦

೮೦. ಹಾಲುಮತ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ (ಲೇ) ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅಖಿಲಾ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್ 'ಅಂಜನಾದ್ರಿ' ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೨೪, ಪ್ರ.ಮು.೨೦೦೫

೮೧. ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣ ಅಥವಾ ಮುದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ, (ಲೇ) ಅಂಬಾಸುತ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ

೮೨. ಹಾಲುಮತದ ಪುರಾಣವು (ಲೇ) ಬಸವಣ್ಣೆಪ್ಪ ನೀಲಪ್ಪ ಹಳವಳ್ಳಿ, ಸಾ. ಬಂಕಾಪೂರ ಜಿ. ಧಾರವಾಡ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ೧೯೯೯

೮೩. ಹಾಲುಮತದ ಪುರಾಣವು ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವಕವಿಯಿಂ ಪ್ರಕಾಶಕರು: ದಾವಣಗೆರೆ ತಾಲೂಕು ಚಿಕ್ಕಬೂದಿಹಾಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮದಭಿನವ ರೇಣುಕ ಗುರುಕುಲಾಶ್ರಮದ ಸದ್ಭಕ್ತರು, ೧೮೮೧

೮೪. ಹಾಲುಮತದ ಹುಟ್ಟು, (ಲೇ) ಬೋನಾ ಬಸವರಾಜ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ಆವೃತ್ತಿ ೨೦೦೦

೮೫. ಹಾಲುಮತ ಪುರಾಣಗಳ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, (ಸಂ) ಶಂಕರ ಶಿವಲಿಂಗ ಕುಂಬಾರ, ಬಸವಯೋಗಾಶ್ರಮ ಕಬ್ಬೂರ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಗದಗ, ಪ್ರ.ಮುದ್ರಣ ೨೦೦೬

೮೬. ಹಾಲುಮತದ ಮೂಲಗುರು, ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, (ಸಂ) ಶಂಕರ ಶಿವಲಿಂಗ ಕುಂಬಾರ, ಬಸವಯೋಗಾಶ್ರಮ, ಕಬ್ಬೂರ ತಾ. ಚಿಕ್ಕೋಡಿ, ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ಪ್ರ.ಆವೃತ್ತಿ ೨೦೦೬-೦೭

೮೭. ಹಾಲುಮತದ ಸಿದ್ಧರಾಮ (ಸಂ) ಶಂಕರ ಶಿವಲಿಂಗ ಕುಂಬಾರ, ಬಸವಯೋಗಾಶ್ರಮ, ಕಬ್ಬೂರು, ತಾ. ಚಿಕ್ಕೋಡಿ, ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ಪ್ರ.ಮು. ೨೦೦೬-೦೭

೮೮. ಹಾಲುಮತಸ್ಥರು, (ಲೇ) ಬ.ಪ.ನಾಯ್ಕರ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ, ೨೦೦೩

೮೯. ಹಾಲ್ಮತ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ಕೆ.ಹೊಳೆಯನಗೌಡ ಮಾನನಗೌಡ ಪೋಲೀಸ್ ಪಾಟೀಲ, ಝೂಲಗುಡ್ಡ ತಾ. ಲಿಂಗಸೂಗೂರು, ನೈಜಾಮ ಜೀವದಯಾಸಂಘ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು

೯೦. ಹುಲಿಗೆಮ್ಮ ಡಾ.ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೧೯೯೯

೯೧. ಹೇಳಿಕಿ ಮಾಡ್ಯಾರ ಒಡೆಯರು, (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ, ನೆಲೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿಂದಗಿ, ೧೯೯೩

೯೨. ಹಂಡೆ ಕುರುಬರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ವಾಯ್ ಎಂ.ಗುಂಡಕರ್ಜಗಿ, ಕನ್ನಡ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಅಪ್ರಕಟಿತ ೨೦೦೨

೯೩. ಆರ್ಯ ನೃಪವಂಶೀಯರಾದ ಕುರುಬರ ಜಗತ್ಪಾವನ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ, (ಸಂ) ಎಂ.ಎನ್.ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಅಕ್ಷಯ ಸಂ. ಪುಷ್ಯ ೧೯೨೭ನೇ ಜನವರಿ

೯೪. ಆರ್ಯ ನೃಪವಂಶೀಯರಾದ ಕುರುಬರ 'ಜಗತ್ಪಾವನ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, (ಸಂ) ಎಂ.ಎನ್. ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಪ್ರಭವ ಸಂ. ಚೈತ್ರ, ವೈಶಾಖ, ಜೇಷ್ಠ ೧೯೨೭, ಏಪ್ರಿಲ್, ಮೇ, ಜೂನ್

೯೫. ಆರ್ಯ ನೃಪವಂಶೀಯರಾದ ಕುರುಬರ ಜಗತ್ಪಾವನ ಎಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ಎಂ.ಎನ್. ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಎಡಿಟರ್ ಸಂಪುಟ ೨, ಸಂಚಿಕೆ ೧, ೨, ೧೯೨೭ ನವ್ಹೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್

೯೬. ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಹೊರಡುವ 'ಸ್ವಮತ ಬಂಧು' ತಿಳಿಗನ್ನಡ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ವರ್ಷ ೧, ಮೇ. ೧೯೨೮, ಸಂಚಿಕೆ ೧, (ಸಂ) ಕೆ.ಜವರಯ್ಯ, ಪ್ರಕಾಶಕ : ಆರ್.ಬಸವರಾಜ್, ಮೈಸೂರು, ಶ್ರೀ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರೆಸ್

೯೭. ಕನಕ ರಶ್ಮಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಚಿಕೆ ೪, ೨೦೦೪, ಎಸ್.ಬಿ. ಬಿಚಗತ್ತಿ, ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು, ನವ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರ, ಹಳೇಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ೫೮೦೦೨೪

೯೮. ಕನಕ ಸಂಪದ ಸಂ. ೧, ಸಂಚಿಕೆ ೧, ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ಜೂನ್ ೨೦೦೫, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕರು, ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಮುದ್ರಕರು ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರಾನಂದಪುರಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ, ಕನಕ ಗುರುಪೀಠ, ಶಾಖಾಮಠ, ಹೊಸದುರ್ಗ

೯೯. 'ಶಿವಾನುಭವ' ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ, (ಸಂ) ಪ್ರೊ.ಬಿ.ಜಿ.ಅಮ್ಮಣಗಿ ಬಸವತತ್ವ ಪ್ರಸಾರ ಸಂಸ್ಥೆ, ಧಾರವಾಡ, ಹಾಲಭಾವಿ ಕಟ್ಟಡ ಕೋರ್ಟ್ ಎದುರಿಗೆ, ಧಾರವಾಡ, ಸಂಪುಟ ೨೫, ಸಂಚಿಕೆ ೩, ಜುಲೈ, ಆಗಸ್ಟ್, ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೦೦೬, ವಚನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟು

1 The Mysore Tribes and castes volume 4 L.K.A. Iyer, Mihal publications, Delhi 110 035 India

2 Castes and Tribes of southern India Vol IV. Thurston E. Government press Madras 1909 Reprinted, cosmo publication Delhi, 1975

3. The Deavidians con the original Inhabitants of Bharatavastha or India Asian Education services, New Delhi 1988

4. Pastoral Deities in weastern India, Gunter - Dietz sonteimer, translated by: Anne Feldnous, Oxford University Press, Delhi, 1993

ವಕ್ತೃಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಜಾತಿ	ವೃತ್ತಿ	ಗ್ರಾಮ	ತಾಲೂಕು	ಜಿಲ್ಲೆ
೧.	ಶ್ರೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರಯ್ಯ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ	೬೫	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಹುಲ್ಲೂರು	ಶಿರಹಟ್ಟಿ	ಗದಗ
೨.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಕೆ. ಮೇಲಿನಮಠ	೭೦	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಶಿವಣಗಿ	ವಿಜಾಪೂರ	ವಿಜಾಪೂರ
೩.	ಶ್ರೀ ಮುನಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಿ. ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ	೪೦	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಹಿರೇದುಂಬಿ	ಸೌದತ್ತಿ	ಬೆಳಗಾಂವ
೪.	ಶ್ರೀ ಸೋಮಯ್ಯ ಬಾ ಅಮ್ಮೋಗಿಮಠ	೬೫	ಒಡೆಯರು	ಒಕ್ಕಲುತನ	ಹಿರೇಕುಂಬಿ	ಸೌದತ್ತಿ	ಬೆಳಗಾಂವ
೫.	ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ರು. ಒಡೆಯರ	೫೪	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಗೋವನಕೊಪ್ಪ	ಬೈಲಹೊಂಗಲ	ಬೆಳಗಾಂವ
೬.	ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪ ಯ. ಕಾಡಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರ	೬೫	ಕುರುಬರು	ಕೃಷಿ	ಗೋವನಕೊಪ್ಪ	ಬೈಲಹೊಂಗಲ	ಬೆಳಗಾಂವ
೭.	ಶ್ರೀ ಬಾಳಪ್ಪ ಬೀ ನೊರಜಪ್ಪನವರ	೫೫	ಒಡೆಯರು	ಕೃಷಿ	ಗೋವನಕೊಪ್ಪ	ಬೈಲಹೊಂಗಲ	ಬೆಳಗಾಂವ
೮.	ಶ್ರೀ ಈರಪ್ಪ ಅ. ನೊರಜಪ್ಪನವರ	೫೫	ಒಡೆಯರು	ಕೃಷಿ	ಗೋವನಕೊಪ್ಪ	ಬೈಲಹೊಂಗಲ	ಬೆಳಗಾಂವ
೯.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಚಿ. ಒಡೆಯರ	೬೫	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ರಂಗವ್ವನಹಳ್ಳಿ	ಚಳ್ಳಕೆರೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೦.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ನಾ. ಒಡೆಯರ್	೪೯	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ದೊಡ್ಡೇರಿ	ಚಳ್ಳಕೇರಿ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೧.	ಶ್ರೀ ಬಸಯ್ಯ ಸಿ. ಗುಡಿ	೬೩	ಒಡೆಯರು	ಕೃಷಿ	ಅಮ್ಮಿನಭಾವಿ	ಧಾರವಾಡ	ಧಾರವಾಡ

೧೨.	ಶ್ರೀ ರೇವಯ್ಯ ಗು. ಒಡೆಯರ	೩೬	ಒಡೆಯರು	ಶಿಕ್ಷಕರು	ಹರ್ತಿಕೋಟೆ	ಹಿರಿಯೂರು	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೩.	ಶ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪ ಕೆಂಡದಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೪೬	,,	ಗುರುತನ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ತುಮಕೂರು
೧೪.	ಶ್ರೀ ರಾಮಯ್ಯ ಮುರಡಯ್ಯ ಗೌಡರು	೬೦	ಕುರುಬರು	ಕಂಬಳಿನೇಕಾರಿಕೆ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ತುಮಕೂರು
೧೫.	ಪ್ರೊ. ಕಣ್ಣಯ್ಯ	೪೫	,,	ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ತುಮಕೂರು
೧೬.	ಶ್ರೀ ರೇವಣ್ಣಯ್ಯ ಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೫೦	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಶ್ರೀರಾಮಪುರ	ಹೊಸದುರ್ಗ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೭.	ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜ ಗುಡಿಗೌಡ್ರು	೫೪	ಕುರುಬರು	ಕೃಷಿ	ಶ್ರೀರಾಮಪುರ	ಹೊಸದುರ್ಗ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೮.	ಶ್ರೀ ಗುರಯ್ಯ ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ	೬೫	ಒಡೆಯರು	ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು	ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ	ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೧೯.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಚನ್ನಯ್ಯ ಒಡೆಯರ	೭೩	,,	ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು	ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ	ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೨೦.	ಶ್ರೀ ಗುಮ್ಮಪ್ಪ ಗುಡಿಗೌಡ್ರು	೫೭	ಕುರುಬರು	ಶಿಕ್ಷಕರು	ತಾಳೀಕಟ್ಟೆ	ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೨೧.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಒಡೆಯರ	೩೦	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಹಂದನಕೆರೆ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	ತುಮಕೂರು
೨೨.	ಶ್ರೀ ಮುದ್ದುವೀರಯ್ಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಅಯ್ಯನವರು	೭೦	ಮಂಕೊಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	,,	,,
೨೩.	ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ರೇವಣ್ಣ ಒಡೆಯರು	೭೮	ಒಡೆಯರು	ಗುರುತನ	ತರೀಕೆರೆ	ತರೀಕೆರೆ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
೨೪.	ಶ್ರೀ ಕೆ.ಆರ್.ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ	೪೮	,,	ವಕೀಲರು	ಕಡೂರು ಟೌನ್	ಕಡೂರು	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
೨೫.	ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎ.ಶಾಂತಪ್ಪ	೫೫	,,	ವಕೀಲರು	,,	,,	,,

೧೬.	ಭಾವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪಯ್ಯ ಅಜಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್	೫೦	ಒಡೆಯರು	ಕೃಷಿ	ಕಡೂರು	ಕಡೂರು	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
೧೭.	ಶ್ರೀ ಮರುಳಯ್ಯ ಬಸಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೭೫	,,	ಪುರೋಹಿತರು	ಆಸಂದಿ	,,	,,
೧೮.	ಶ್ರೀ ತಿಪ್ಪಯ್ಯ ರೇವಣ್ಣಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೧೫	,,	,,	,,	,,	,,
೧೯.	ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣಯ್ಯ ಶಿವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೬೦	,,	,,	ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ	ಹೊಸದುರ್ಗ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೨೦.	ಶ್ರೀ ಶಾಂತಯ್ಯ ರೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೫೯	,,	,,	ಬಾಗೂರು	,,	,,
೨೧.	ಸ್ರೀ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಅ. ಒಡೆಯರ್	೪೫	,,	ನೌಕರಿ	ನಾಗವಾಡ	ಬ.ಬಾಗೇವಾಡಿ	ವಿಜಾಪುರ
೨೨.	ಶ್ರೀ ಬನಸಿದ್ಧ ದೇವಪ್ಪ ಕರಿವಡೆಯರ್	೧೫	,,	ಗುಡಿ ಪೂಜಾರಿಕೆ	ಹತ್ತೂರು	ದಕ್ಷಿಣಸೊಲ್ಲಾಪುರ	ಸೊಲ್ಲಾಪುರಮ
೨೩.	ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೋಘಸಿದ್ಧ ಮಹಾರಾಜರು	೧೫	,,	,,	ಮೂಳೆ	ಅಥಣಿ	ಬೆಳಗಾವಿ
೨೪.	ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೋಗೆಪ್ಪ ಎಂ. ಒಡೆಯರ್	೬೯	,,	ಕೃಷಿಕರು	ಕುಂಚನೂರು	ಜಮಖಂಡಿ	ಬಾಗಲಕೋಟ
೨೫.	ಶ್ರೀ ಸೋಮನಿಂಗ ಮಾದಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್	೩೦	,,	ಪೂಜಾರಿಕೆ	,,	,,	,,
೨೬.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಚಂದ್ರಾಮಪ್ಪಗೌಡ ಮಾಲಿಪಾಟೀಲ್	೫೦	ಕುರುಬರು	ಕೃಷಿಕರು	ಮುರುಗಾನೂರು	ಜೇವರಗಿ	ಗುಲಬರ್ಗಾ
೨೭.	ಶ್ರೀ ದತ್ತುಮಹಾರಾಜ ಮದಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್	೧೮	ಒಡೆಯರು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	,,	,,	,,
೨೮.	ಶ್ರೀ ಬಿಳಿಯಾನಿಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೬೫	,,	ಕೃಷಿಕರು	,,	,,	,,

೩೯.	ಶ್ರೀ ಅಡಿವೆಪ್ಪ ಮಾಳಪ್ಪ ಸೋಮುತ್ತೆ ಒಡೆಯರ್	೫೧	ಕುರುಬರು	ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಾರ	ಹುಲಜಂತಿ	ಮಂಗಳವೇಢೆ	ಸೊಲ್ಲಾಪುರ
೪೦.	ಶ್ರೀ ಮಾನಸಿದ್ಧ ಚಂದ್ರಾಮ ಸಿರಗಟ್ಟಿ	೩೫	ಒಡೆಯರು	,,	ಉಮದಿ	ಜತ್ತ	ಸಾಂಗಲಿ ಮ.
೪೧.	ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವ ಓಗೆಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್	೫೫	,,	ಗುಡಿಪೂಜಾರಿಕೆ	,,	,,	,,
೪೨.	ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗೌಡ ಚನಮಲ್ಲಪ್ಪಗೌಡ ಮಾಲಿಪಾಟೀಲ್	೬೫	,,	ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು	ಭೋಯಿಕಾಡಮಗೇರಿ	ಶಹಪೂರ	ಗುಲಬರ್ಗಾ
೪೩.	ಶ್ರೀ ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಾಒಡೆಯರ್ ಮೇಲಿನಮಠ	೪೮	,,	ಪೂಜಾರಿಕೆ	ಕಲ್ಲೂರ ಬಿ	ಜೇವರಗಿ	,,
೪೪.	ಶ್ರೀ ಅವಧೂತಸಿದ್ಧ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಒಡೆಯರ್	೪೫	,,	,,	ಮಕಣಾಪುರ	ವಿಜಾಪುರ	ವಿಜಾಪುರ
೪೫.	ಶ್ರೀ ಮಂಕಯ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಗುರುವಿನ	೫೦	,,	ಗುರುತನ	ಸರೂರು	ಮದ್ದೇಬಿಹಾಳ	,,
೪೬.	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಗುರುವಿನ	೪೮	,,	ರಾಜಕೀಯ	,,	,,	,,
೪೭.	ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಗುರುವಿನ	೨೫	,,	ಗುರುತನ	,,	,,	,,
೪೮.	ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ ಕೆ. ಗುರುವಿನ	೩೨	,,	,,	,,	,,	,,
೪೯.	ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಬಾದರದಿನ್ನಿ	೪೧	,,	ಕುರುಬ	ಕೃಷಿಕ	ಅರಿಕೇರಿ	ವಿಜಾಪುರ
೫೦.	ಶ್ರೀಮತಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ದುಂಡಯ್ಯ ಹಾಲಮತಗುರು	೭೦	,,	ಮನೆಗೆಲಸ	ಸಂಗ್ರೇಶಕೊಪ್ಪ	ಸೌದತ್ತಿ	ಬೆಳಗಾವಿ
೫೧.	ಶ್ರೀಮತಿ ದೇವಕ್ಕಿ ಅಮೋಗಿಮಠ	೫೫	,,	,,	ಹಿರೇಕುಂಬಿ	,,	,,

೫೨.	ಶ್ರೀ ಶಿವಣ್ಣ ಮರಿಯಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್	೫೦	,,	ಕೃಷಿಕ	ಸುಡಗಾಡನಪಾಳ್ಯ	ಹೊಸದುರ್ಗ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
೫೩.	ಶ್ರೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರಯ್ಯ ಗುರುಸಿದ್ಧಯ್ಯ	೪೮	ಲಿಂಗವಂತರು	ಅರ್ಚಕರು	ಸೊಲ್ಲಾಪುರ	ತರೀಕೆರೆ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
೫೪.	ಪ್ರೊ.ಒಡೆಯರ್ ಡಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆ	೫೩	ಒಡೆಯರು	ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು	ರಾಮಕೃಷ್ಣನಗರ	ಮೈಸೂರು	ಮೈಸೂರು
೫೫.	ಶ್ರೀ ಗುರುಮಠ ಅವರು	೫೨	,,	ವ್ಯಾಪಾರ	ಕಲಘಟಗಿ	ಕಲಘಟಗಿ	ಧಾರವಾಡ
೫೬.	ಸ್ರೀ ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಶಾಂತಯ್ಯ ಮೇಲಿನಮಠ	೮೦	,,	ಅರ್ಚಕರು	ಸರೂರು	ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ್	ವಿಜಾಪೂರ
೫೭.	ಶ್ರೀ ಬಸಯ್ಯ ಕರಿಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಮೇಲಿನಮಠ	೪೨	,,	ಶಿಕ್ಷಕರು	,,	,,	,,
೫೮.	ಶ್ರೀಶಂಕರಯ್ಯ ಶಾಂತಯ್ಯ ಮೇಲಿನಮಠ	೭೦	,,	ಅರ್ಚಕರು	ಕೋಳೂರು	,,	,,
೫೯.	ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಶಾಂತಯ್ಯ ಮೇಲಿನಮಠ	೬೫	,,	,,	ಸರೂರು	,,	,,
೬೦.	ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್	೬೨	,,	ನಿವೃತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿ	ತಿಪಟೂರು	ತಿಪಟೂರು	ತುಮಕೂರು

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ (ಏಳುಗುಡಿ) ಸರೂರು,
ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಜಿಲ್ಲಾ. ಬಿಜಾಪುರ.

ಶಾಂತಮುತ್ತಯ್ಯನ ಗದ್ದುಗೆ, ಸರೂರು, ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮಠ, ಶ್ರೀರಾಮಪುರ, ತಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ, ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮಠ, ಕಾರೇಹಳ್ಳಿ, ತಾ. ಹೊಸದುರ್ಗ, ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

ಶ್ರೀ.ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ
ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮಠ,
ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರ

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮಠ, ಹಂದನಕೆರೆ, ತಾ.ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಜಿ. ತುಮಕೂರ.

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠ, ಆಸಂದಿ, ತಾ. ಕಡೂರು, ಜಿ.ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಶ್ರೀ. ಸಿದ್ಧಮಂಕನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದ ಕೋಡುಗಲ್ಲು, ತೂಗುಡ್ಡ, ಸರವೂರು,
ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಶ್ರೀ.ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ತಾ. ತರೀಕೆರೆ, ಜಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರ.

ಶ್ರೀ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮುಮ್ಮಟಗುಡ್ಡ, ಅರಿಕೇರಿ, ತಾ.ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಶ್ರೀ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧರ ಗುರು ಶ್ರೀ. ಸೋಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಕಣಾಪುರ, ತಾ.ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಶ್ರೀ. ಅಮೋಘಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮುರುಗಾನೂರ, ತಾ.ಜೇವರಗಿ, ಜಿ. ಕಲಬುರ್ಗಿ.

ಶ್ರೀ. ಮಲಕಾರಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಉಮದಿ, ತಾ. ಜತ್ತ, ಜಿ. ಸಾಂಗಲಿ (ಮ.ರಾ)

ಶ್ರೀ. ಮಾದಣ್ಣಸಿದ್ಧನ ಮೂರ್ತಿ, ಕುಂಚನೂರ, ತಾ. ಜಮಖಂಡಿ, ಜಿ. ಬಾಗಲಕೋಟ

ಪಾರಂಪರಿಕ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆಯರುಗಳು, ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ
ತಾ. ತಿಪಟೂರು, ಜಿ. ತುಮುಕೂರ

ಕಾಯಕಕ್ಕೆ (ಭಿಕ್ಷೆ) ಹೊರಡಲು
ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಒಡೆಯರು
ರಂಗವ್ವನಹಳ್ಳಿ
ತಾ. ಚಳ್ಳಕೆರೆ, ಜಿ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಶ್ರೀ.ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಠದ ಒಡೆಯರಾದ
ಶ್ರೀ. ಶರಣಪ್ಪ ಕೆಂಡದಯ್ಯ ಒಡೆಯರ
ದಂಪತಿಗಳು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿ,
ಜಿ. ತುಮುಕೂರು.

ಪಾರಂಪರಿಕ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ
ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಡೆಯರು
ಐನಾಪುರ, ತಾ. ಅಥಣಿ, ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ

ಶ್ರೀ. ನಿಂಗಪ್ಪ ಒಡೆಯರ
ತರೀಕೆರೆ, ಜಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್
ಗೋವನಕೊಪ್ಪ
ತಾ. ಬೈಲಹೊಂಗಲ
ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ

ಶ್ರೀ. ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಸದ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ದೃಶ್ಯ, ಸರೂರ, ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ

'ಹೇಳಿಕೆ' ಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಡೆಯರು, ಸರೂರ, ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ, ಸರೂರ,
ತಾ. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಜಿ. ಬಿಜಾಪುರ

ಅಂತ್ರ – ತಂತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ. ಮುನಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅಮೋಗಿಮಠ, ಹಿರೇಕುಂಬಿ,
ತಾ. ಸವದತ್ತಿ, ಜಿ. ಬೆಳಗಾಂವ

ಒಡೆಯರುಗಳ ಮನೆಗೆ ವಧುವಾಗಿ ಬರುವ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಸುತ್ತಿರುವದು.

ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಪಂಚಕಳಶಗಳನ್ನು ಹೂಡಿರುವುದು.

ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಹಿರಿಯ ಒಡೆಯರು ತಲೆಯ
ಮೇಲೆ ಪಾದವಿಟ್ಟು
ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿರುವುದು

ದೀಕ್ಷೆಯನಂತರ ವಧುವಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯ ಮಂತ್ರ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವದು.

ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ
ಸನ್ನದ್ಧಳಾದ ಒಡೇರಮ್ಮ

ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂದು ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವದು

ದೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಒಡೆಯರ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆ

ಒಡೆಯರುಗಳ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಗುಡಿಗಳು
ಮುರುಗಾನೂರ, ತಾ.ಜೇವರಗಿ, ಜಿ. ಕಲಬುರ್ಗಿ